ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

ПЛАНУВАННЯ ТА ЗАБУДОВА ТЕРИТОРІЙ
ДБН Б.2.2-ХХ:20ХХ

(Проект ІІ редакція)

на заміну ДБН Б.2.2.-12:2018 «Планування і забудова територій»

Київ
Міністерство регіонального розвитку,
будівництва та житлово-комунального господарства України
2018

ПЕРЕДМОВА

1.РОЗРОБЛЕНО: Державне підприємство «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто» імені Ю.М.Білоконя»

РОЗРОБНИКИ: **І.Шпилевський**(керівник розробки), **Ю.Палеха** (науковий керівник, д-р.геогр.наук), **А.Економов**, **Г.Айлікова** (канд.техн.наук), **Л.Безкоровайна, Т.Губенко**, **Д.Жуков, В.Лавринчук**, **ВЛіговська**, **О.Малишева, В.Муха, А.Олещенко** (канд. геогр.наук), **В.Токар, М.Христюк**(канд.техн.наук).

КНУБА: **М.Дьомін** (д-р. арх.), **В.Нудельман** (д-р.геогр.наук), **Т.Панченко** (д-р.арх.), **О.Сингаївська** (д-р.техн. наук), **О.Сергейчук** (д-р.техн. наук), **Л.Золотар,А. Мамедов** (канд.техн.наук), **О.Міщенко, А.Омшанська** (канд.арх.), **М.Осетрін**(канд.техн.наук), **О.Пантюхіна** (канд.арх), **О.Приймаченко** (канд.техн.наук), **М.Биваліна** (канд.техн. наук), **П.Чередніченко**, **В.Яценко** (канд.арх).

ДП «НДПІмістобудування»: **М. Сюр**, **В.Онищенко** (канд.арх.), **В.Глеба** (канд..держ.упр.), **І.Соколов, Т.Жаворонкова, Н.Соковніна.**

ДП «УКРНДПІЦИВІЛЬБУД»: **О.Чижевський** (канд.арх.), **С.Буравченко** (канд.арх.), **З.Денисенко**, **Т.Криштоп** (канд.техн.наук), **В.Максименко**, **М.Омельчук**, **О.Ханенко**, **С.Шаманський** (канд.техн. наук).

КО «Інститут Генерального плану м. Києва»: **С.Броневицький** (д-р.техн. наук), **Т.Нечаєва** (канд.арх.), **Н.Гонтарик**, **О.Мішкіна, В.Присяжнюк**, **М.Римар-Щербина**, **Н.Растовська, І.Соболєв**.

Інститут урбаністики: **Г.Фільваров** (д-р.арх.), **А.Плешкановська** (д-р техн. наук).

ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПРОМБУДНДІПРОЕКТ»: **О.Удовиченко**.

ПАТ «УкрНДІінжпроект»: **П.Зембицький**, **П.Матичин, Г.Шатило**.

ДП «УКРНДІВОДОКАНАЛПРОЕКТ»: **О.Оглобля** (д-р.техн.наук); **С.Краток**.

ПАТ «КиївЗНДІЕП»: **В.Куцевич** (д-р.арх.), **Б.Губов.**

УкрНдіЦЗ: **В.Ніжник** (канд.техн.наук), **Я.Балло**(канд.техн.наук)**, Р.Уханський**(канд.техн.наук), **С.Поздєєв** (д-р.техн.наук).

ДСНС України: **В.Федюк, О.Лановенко, А.Бобир**

ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О.М.Марзєєва НАМН України»: **А.Сердюк** (академік НАМНУ), **В.Махнюк** (д-р.мед.наук), **В. Акіменко** (д-р.мед.наук), **Ю.Думанський** (д-р.мед.наук), **В.Станкевич** (д-р.мед.наук), **С.Могильний.**

ДП «НДКТІ МГ»: **І.Сатін** (канд.техн.наук)

ОДАБА: **Є.Вітвицька** (канд.техн.наук)

МІНРЕГІОНУкраїни: **С.Білоус**

2. ВНЕСЕНО ТА ПІДГОТОВЛЕНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ Департаментом містобудування, архітектури та планування територій Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

3. ПОГОДЖЕНО:

4. ЗАТВЕРДЖЕНО:

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від _____--201Х №

НАБРАННЯ ЧИННОСТІ: _____-_ _-201X

НА ЗАМІНУ ДБН Б.2.2 -12:2018 «Планування і забудова територій»

ЗМІСТ

ЗМІСТ IV
1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ .....
2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ .....
3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ .....
4 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ .....
5 ПРОСТОРОВО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ .....
6 СЕЛЬБИЩНІ ТЕРИТОРІЇ .....
6.1 Зона житлової забудови .....
6.2 Зона громадської забудови .....
7 ВИРОБНИЧІ ТЕРИТОРІЇ .....
7.1. Інноваційні об'єкти виробничих територій .....
7.2 Формування і планування виробничих територій .....
7.3 Зона науково-виробничої забудови .....
7.4 Комунальна зона .....
7.5 Зона транспортно-складської забудови .....
7.6 Зона сільськогосподарських виробничих територій .....
8 ЛАНДШАФТНІ ТА РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ .....
8.1 Мережа ландшафтних та рекреаційних територій .....
8.2 Озеленені території населених пунктів .....
8.3 Позаміські ландшафтні території .....
8.4 Рекреаційні території .....
8.5 Курортно-оздоровчі території .....
8.6 Туристичні зони .....
8.7 Природно-заповідні території .....
9 СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА (УСТАНОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОГООБСЛУГОВУВАННЯ) .....
10 ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА .....
10.1 Зовнішній транспорт .....
10.2 Комплексна схема транспорту .....
10.3 Внутрішній транспорт .....
10.4 Мережа громадського транспорту, велосипедного та пішохідного руху .....
10.5 Транспортно – пересадочні вузли .....
10.6 Комплексна схема організації дорожнього руху (КСОДР) .....
10.7 Мережа вулиць і доріг населених пунктів .....
10.8 Споруди та підприємства для зберігання та обслуговування транспортних засобів .....
11 ІНЖЕНЕРНА ІНФРАСТРУКТУРА .....
11.1 Водопостачання, каналізація .....
11.2 Санітарне очищення .....
11.3 Енергопостачання .....
11.4 Телекомунікаційні мережі .....
11.5 Розміщення інженерних мереж .....
12 ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ .....
13 ТЕРИТОРІЇ ІСТОРИЧНОЇ ЗАБУДОВИ, ПАМ'ЯТОК ТА ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ .....
13.1 Збереження традиційного характеру середовища історичних населених місць та інших територій .....
13.2 Використання територій історичної забудови .....
14 ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ УМОВ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ .....
14.1 Оцінка природного середовища життєдіяльності .....
14.2 Оцінка екологічних умов .....
14.3 Охорона повітря (атмосфери) .....
14.4 Охорона водних об'єктів .....
14.5 Захист від шуму .....
14.6 Захист від вібрації .....
14.7 Захист від електромагнітного забруднення .....

14.8 Захист від випромінювань та опромінювань.....
14.9 Регулювання мікроклімату.....
14.10 Розвиток природоохоронних територій та охорона ландшафту.....
14.11 Планувальні обмеження.....
15 ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ.....
15.1 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів (частин).....
15.2 Вимоги до протипожежних відстаней.....
15.3 Вимоги до проїздів для пожежних автомобілів.....
ДОДАТОК А(обов'язковий)**ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**..
ДОДАТОК Б(обов'язковий)**АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНЕ КЛІМАТИЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**.....
ДОДАТОК В.1 (довідковий) **РОЗРАХУНКОВІ ПОКАЗНИКИ ЩІЛЬНОСТІ БАГАТОКВАРТИРНОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ НА ТЕРИТОРІЇ МІКРОРАЙОНУ (КВАРТАЛУ)**.....
ДОДАТОК Г.1 (довідковий) **ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ МАЙДАНЧИКІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, ТЕХНОПАРКІВ**.....
ДОДАТОК Г.2 (довідковий) **ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**.....
ДОДАТОК Д (довідковий) **НОМЕНКЛАТУРА СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕРЕЖІ ПРИРОДНО-ЛАНДШАФТНИХ, РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ОЗЕЛЕНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ**....
ДОДАТОК Е.1(обов'язковий)**ПЕРЕЛІК І РОЗРАХУНКОВІ ПОКАЗНИКИ НОРМАТИВНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ОБ'ЄКТАМИ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ**.....
ДОДАТОК Е.2 (довідковий) **ОРІЄНТОВНІ НОРМИ ДОДАТКОВОЇ МІСТКОСТІ УСТАНОВ ТАОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ, ЯКІ ВРАХОВУЮТЬ ЗОНУ ВПЛИВУ ЦЕНТРУ**.....
ДОДАТОК Е.3(довідковий)**ОРІЄНТОВАНІ НОРМИ РОЗРАХУНКУ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙСПЕЦІАЛІЗОВАНОГО КУРОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ**.....
ДОДАТОК Е.4 (довідковий) **ПЛОЩІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДСЬКОГООБСЛУГОВУВАННЯ**.....
ДОДАТОК Е.5(обов'язковий)**ВЕЛИЧИНА МАКСИМАЛЬНО ДОПУСТИМИХ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯУСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ**.....
ДОДАТОК Е.6 (довідковий) **ЗМЕНШЕННЯ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙЗАЛЕЖНО ВІД ПОХИЛУ МІСЦЕВОСТІ**.....
ДОДАТОК Ж.1 (обов'язковий) **КЛАСИФІКАЦІЯ ВУЛИЦЬ І ДОРІГ**.....
ДОДАТОК Ж.2 (довідковий) **РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ЗБЕРІГАННЯ ТА ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ**.....
ДОДАТОК Ж.3(обов'язковий)**ВІДСТАНІ ВІД АЗС ДО СПОРУД ТА ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ**.....
ДОДАТОК И.1 (обов'язковий) **ВІДСТАНІ ВІД НАЙБЛИЖЧИХ ПІДЗЕМНИХ ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ**.....
ДОДАТОК И.2 (обов'язковий) **ВІДСТАНІ МІЖ СУСІДНІМИ ПІДЗЕМНИМИ ІНЖЕНЕРНИМИ МЕРЕЖАМИ**.....
ДОДАТОК И.3(обов'язковий)**РОЗМІРИ САНІТАРНО-ЗАХИСНИХ ЗОН ВІД КАНАЛІЗАЦІЙНИХ ОЧИСНИХ СПОРУД І НАСОСНИХ СТАНЦІЙ**.....
ДОДАТОК К(обов'язковий)**ПРОТИПОЖЕЖНІ ВІДСТАНІ МІЖ ВІДКРИТИМИ НАЗЕМНИМИ СКЛАДАМИ**.....
ДОДАТОК Л (довідковий) **ФОРМА ТАБЛИЦІ «ПЛАНУВАЛЬНО-ПРОСТОРОВІ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ»**.....
БІБЛІОГРАФІЯ .....

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ
Планування та забудова територій
Планировка и застройка территорий

Чинний від _____

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Ці державні будівельні норми поширюються на планування і забудову територій населених пунктів та міжселенних територій на державному, регіональному та місцевому рівні й застосовуються у відповідності з [7].

1.2 Ці норми обов'язкові для органів державного управління, місцевого самоврядування, підприємств і установ незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування, громадських об'єднань і громадян, які здійснюють проектування, будівництво і благоустрій на території міських і сільських населених пунктів та інших територіях

1.3 Ці норми не поширюються на планування та забудову територій стратегічних об'єктів, об'єктів військово-промислового комплексу, пенітенціарних об'єктів, специфічних та вузькоспеціалізованих виробництв (у тому числі вугільних розрізів і шахт, газосховищ і газоперекачувальних станцій, кар'єрів відкритого видобутку корисних копалин).

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цих Нормах є посилання на нормативні документи:

ДБН Б.1.1-5:2007 Система містобудівної документації (СМБД). Перша частина.

Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) на особливий період у містобудівній документації

ДБН Б.1.1-13:2012 Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях

ДБН Б.1.1-14:2012 Склад та зміст детального плану території

ДБН Б.1.1-15:2012 Склад та зміст генерального плану населеного пункту

ДБН Б.1.1-22:2017 Склад та зміст плану зонування території (зонінг)

ДБН Б.2.2-3:2012Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту;

ДБН Б 2.2-5:2011 Планування і забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій

ДБН Б.2.3-18:2007 Трамвайні та тролейбусні лінії. Загальні вимоги до проектування

ДБН В.1.1-7-2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Основні вимоги

ДБН В.1.1-12:2014 Будівництво у сейсмічних районах України

ДБН В.1.1-31:2013 Захист територій, будинків і споруд від шуму

ДБН В.1.2-4:2006 Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)

ДБН В.1.2-14:2009 Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ

ДБН В.2.2-3:2018 Будинки і споруди. Заклади освіти

ДБН В.2.2-4:2018 Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти

ДБН В.2.2-15-2005 Житлові будинки. Основні положення

ДБН В.2.2-17:2006 Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення

ДБН В.2.3-4-2015 Автомобільні дороги. Частина1. Проектування. Частина 2. Будівництво

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів

ДБН В.2.3-15:2007 Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів

ДБН В.2.3-20-2008 Споруди транспорту. Мости та труби. Виконання та приймання робіт

ДБН В.2.4-5:2012 Хвостосховища і шламонакопичувачі. Частина І Проектування.

Частина ІІ Будівництво

ДБН В.2.5-23:2010 Інженерне обладнання будинків і споруд. Проектування електрообладнання об’єктів цивільного призначення

ДБН В.2.5-39-2008 Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Теплові мережі

ДБН В.2.5-74:2013 Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування

ДБН В.2.5-75:2013 Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування

ДБН В.2.5-77:2014 Котельні

ДСТУ Б А.2.2-7:2010 Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Основні положення

ДСТУ Б Б.2.2-10:2016 Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам’яток архітектури та містобудування

ДСТУ-Н Б Б.1.1-19:2013 Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на мирний час

ДСТУ-Н Б Б.1.1-20:2013 Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на особливий період

ДСТУ-Н Б.Б 2.2-9:2013 Настанова щодо розподілу територій мікрорайонів (кварталів) для визначення прибудинкових територій багатоквартирної забудови

ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 Будівельна кліматологія

ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва

ДСТУ 8767:2018 «Пожежно-рятувальні частини. Вимоги до дислокації та району виїзду, комплектування пожежними автомобілями та проектування »

СНиП 2.05.06-85* Магистральные трубопроводы (Магістральні трубопроводи)

СНиП 2.05.08-85 Аэродромы (Аеродроми)

ДСП 173-96 Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів

ДСП 1370/23902 Влаштування, обладнання, утримання дошкільних навчальних закладів та організації життєдіяльності дітей

НПАОП 10.0-1.01-09 Правила безпеки у вугільних шахтах

Правила устройства электроустановок (Правила улаштування електроустановок)

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

У цих Нормах вживаються терміни, встановлені:Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»: територіальна громада;

Законом України «Про добровільне об´єднання територіальних громад»: об’єднана територіальна громада;

Земельним Кодексом України: земельна ділянка, землі загального користування, землі природно-заповідного фонду, землі оздоровчого призначення, землі рекреаційного призначення, землі історико-культурного призначення, землі лісогосподарського призначення, землі водного фонду; прибережні захисні смуги, водоохоронні зони, пляжні зони, межа області, району, села, селища, міста;

Законом України «Про інвестиційну діяльність»: інвестиційний проект;

Повітряним кодексом України: аеродром, аеропорт, приаеродромна територія, землі аеропортів (аеродромів);

Кодексом цивільного захисту України: інженерно-технічні заходи цивільного захисту;

Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності»: Генеральна схема планування території України, генеральний план населеного пункту, детальний план території, інженерно-транспортна інфраструктура, лінії регулювання забудови, містобудівна документація, містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки (далі – містобудівні умови та обмеження), план зонування території (зонінг), планування території,

приміська зона, проектна документація, схеми планування території на регіональному рівні, територія, червоні лінії;

Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об’єктів»: землі енергетики, зона впливу електромагнітного поля, кабельна лінія електропередачі, магістральна теплова мережа, об'єкт енергетики, охоронна зона магістральних теплових мереж, охоронні зони об'єктів енергетики, повітряна лінія електропередачі, санітарно-захисна зона об'єктів енергетики, теплова мережа, трансформаторна підстанція;

Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»**:** санітарне та епідемічне благополуччя населення, середовище життєдіяльності людини (далі – середовище життєдіяльності), фактори середовища життєдіяльності;

Законом України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів»: магістральний трубопровід, охоронна зона об'єктів магістральних трубопроводів;

Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»**:** багатоквартирний будинок, прибудинкова територія;

Законом України «Про автомобільні дороги»**:** автомобільна дорога, об'єкти дорожнього сервісу, проїзна частина, смуга руху;

Законом України «Про благоустрій населених пунктів»: вулично-дорожня мережа, зелені насадження;

Законом України «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва»: зелена зона, зелені насадження, лісопарк, ліс населеного пункту, парк, рекреаційна зона, сквер, урочище;

Законом України «Про природно-заповідний фонд України»: природно-заповідний фонд, природні території та об'єкти, природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, регіональні ландшафтні парки, національні природні парки, біосферні заповідники;

Законом України «Про охорону земель»: земельні ресурси;

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища»: курортні і лікувально-оздоровчі зони, рекреаційні зони;

Законом України «Про трубопровідний транспорт»: магістральний трубопровід, об'єкти трубопровідного транспорту, охоронна зона;

Законом України «Про охорону культурної спадщини»: об'єкт культурної спадщини, нерухомий об'єкт культурної спадщини, пам'ятка культурної спадщини, види об'єктів культурної спадщини: археологічні об'єкти культурної спадщини, історичні об'єкти культурної спадщини, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти архітектури, об'єкти містобудування, об'єкти садово-паркового мистецтва, ландшафтні території, об'єкти науки і техніки; зони охорони пам'ятки, історичне населене місце, історичний ареал населеного місця, традиційний характер середовища, консервація, музеєфікація, пристосування, реабілітація, ремонт, реставрація, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини, історико-культурний заповідник, історико-культурна заповідна територія, режими використання пам'яток, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць, межі та режими використання зон охорони пам'яток, план організації території історико-культурного заповідника, план організації історико-культурної заповідної території;

Законом України «Про засади державної регіональної політики»: регіон, державна регіональна політика, макрорегіон, мікрорегіон, регіональний розвиток, державна стратегія регіонального розвитку;

Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів»: промисловий район, сільський район;

Законом України «Про основи містобудування»: містобудування (містобудівна діяльність), містобудівна документація;

Законом України «Про основи національної безпеки України»: національні інтереси, пріоритети національних інтересів;

Законом України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»: багатоквартирний будинок, прибудинкова територія;

Законом України «Про курорти»: курорт, санаторно-курортні заклади, округ санітарної охорони, зони округу санітарної охорони;

Законом України «Про туризм»: туризм, турист;

Законом України «Про індустріальні парки»: індустріальний (промисловий) парк;

Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»: технологічний парк (технопарк);

Законом України «Про інноваційну діяльність»: інноваційна діяльність, інноваційне підприємство;

Законом України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки»: буферна зона, екологічна мережа, природний коридор, природний ландшафт, природний регіон;

Положенням «Про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України», затвердженим наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 22.06.2009 р. № 330, зареєстрованим Міністерством юстиції України 22.07.2009 р. за №679/166: екскурсант, рекреант, рекреація, рекреаційна діяльність;

Національним стандартом України ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення»: база відпочинку, будинок відпочинку, готель, готель-люкс, апарт-готель, акватель, дитячий табір, індивідуальний засіб розміщення, кемпінг, мотель, пансіонат, санаторій, табір праці та відпочинку, туристична база, туристичний комплекс, хостел.

В цих Нормах додатково використані такі терміни та визначення позначених ними понять:

3.1 Автозаправний комплекс

Автозаправна станція з об’єктами (будинками, спорудами, приміщеннями) сервісного обслуговування водіїв, пасажирів (роздрібна торгівля продуктами харчування), автотранспорту (технічного обслуговування, миття автомобілів, роздрібна торгівля запасними частинами, мастильними речовинами)

3.2 Автозаправна станція

Комплекс будинків, споруд, технологічного обладнання, призначений для приймання, зберігання моторного палива та заправлення ним автотранспорту (мототранспорту) (далі – автотранспорт)

3.3 Автомобільна газонаповнювальна компресорна станція (далі –АГНКС)

Автозаправна станція, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки стисненим природним газом

3.4 Архітектурно-планувальна структура

Просторове розміщення магістральної вулично-дорожньої мережі і прилеглих до неї громадських просторів (планувальний каркас населеного пункту), що у сукупності з вулицями та проїздами формують інфраструктуру транспортного-пішохідного і велосипедного руху

3.5 Багатоквартирна забудова

Територія житлової забудови або її частини, у межах якої розташовуються багатоквартирні житлові будинки.

3.6 Багатопаливна автозаправна станція (далі – БП АЗС)

Автозаправна станція, технологічне обладнання якої призначено для заправлення автотранспорту моторним паливом двох або трьох видів, серед яких дозволяється рідке моторне паливо (бензин та/або дизельне паливо)

3.7 Багатофункціональні споруди

Будинки і комплекси, які формуються з приміщень, їх груп, різного громадського, житлового та іншого призначення, поєднання яких обумовлене економічною доцільністю і містобудівними вимогами

3.8 Блакитні лінії

Лінії обмеження висоти та силуету забудови; спрямовані на регулювання естетичних та історико-містобудівних якостей забудови

3.9 Блочна автозаправна станція

Автозаправна станція з підземним розташуванням резервуарів зберігання палива, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки рідким моторним паливом (бензином, дизельним паливом); характеризується розміщенням паливороздавальних колонок (далі – ПРК) над резервуаром зберігання палива та виконана як цілісний заводський виріб

3.10 Будинок дачний

Житловий будинок садибного типу для використання протягом року для відпочинку, тимчасового перебування або постійного проживання

3.11 Будинок садовий

Будівля для літнього (сезонного) використання, яка в частині нормування площі забудови, зовнішніх конструкцій та інженерного обладнання не відповідає нормативам, установленим для житлових будинків

3.12 Буферна зона

Територія навколо пам'ятки, внесеної до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, покликана охороняти цілісність та автентичність видатної унікальної цінності об'єкта, у межах якої встановлюється відповідний режим використання

3.13 Відсоток забудови

Відношення площі під забудовою житлового будинку з урахуванням площі в контурах що виступають, до площі земельної ділянки.

3.14 Внутрішній транспорт

Сукупність транспортних ліній і вузлів та рухомий склад для здійснення внутрішніх пасажирських та вантажних перевезень, що використовується у містах та інших населених пунктах

3.15 Громадський центр

Територія концентрованого розміщення закладів, та підприємств обслуговування населення, адміністративних будівель у планувальній структурі населеного пункту. Громадські центри поділяються на: загальноміські багатофункціональні, центри міських адміністративних та планувальних районів, спеціалізовані центри, центри виробничих зон

3.16 Демографічний прогноз

Прогноз динаміки чисельності населення населеного пункту, територіальної громади і їх основних демографічних параметрів (чисельність постійного та наявного населення, статево-віковий склад, родинний стан, джерела росту, професійний склад, освіта, міграція, соціальний стан)

3.17 Житлова група

Два та більше житлових будинків, планувально об'єднаних загальним дворовим простором

3.18 Житловий район

Елемент соціально-планувальної структури населеного пункту, що обмежений магістралями (міського або районного значення), природними рубежами з радіусом обслуговування – 1,0км – 1,5км і складається з декількох мікрорайонів та повного комплексу об'єктів періодичного обслуговування

3.19 Жовті лінії

Лінії обмеження зон можливих завалів житлових, громадських, промислових та інших будівель і споруд, розміщених вздовж магістральних вулиць сталого функціонування, по яких проводиться евакуація населення категорованого міста в особливий період та підтримується транспортне забезпечення виконання рятувальних і невідкладних аварійно-відновлювальних робіт.

Визначається при розробленні документації з просторового планування для міст віднесених до відповідних груп цивільного захисту»

3.20. Зблокований житловий будинок

Будинок квартирного типу, що складається з двох і більше квартир, кожна з яких має безпосередній вихід на приквартирну ділянку або вулицю.

3.21 Зелені лінії

Лінії що визначають площі усіх озеленених територій загального користування, рекреаційних лісів і лісопарків (існуючих та тих, що резервуються),об'єктів природнього заповідного фонду, зон охоронного ландшафту в межах яких встановлені обмеження щодо розміщення об'єктів відповідно до законодавства.

3.22 Зовнішній транспорт

Сукупність транспортних ліній і вузлів та рухомий склад, що забезпечують і обслуговують зовнішні зв'язки населеного пункту

3.23 Зона житлової забудови

Зона населеного пункту призначена для розміщення житлової забудови і пов′язаних з нею громадських центрів, підприємств повсякденного та періодичного обслуговування населення, зелених насаджень та вулично-дорожньої мережі

3.24 Зона обслуговування

Територія, яка охоплена певними видами обслуговування населення, що мешкає на цій території

3.25 Зона охорони археологічного культурного шару

Територія за межами пам'ятки археології та її охоронної зони, де виявлені окремі археологічні знахідки або можливе існування археологічного культурного шару, призначена для забезпечення збереження і дослідження пам'яток археології

3.26 Зона охоронюваного ландшафту

Природна незабудована чи переважно природна з розосередженою історичною малоповерховою забудовою територія за межами охоронної зони пам'яток культурної спадщини, з якою пам'ятки складають єдине композиційно-пейзажне ціле, яка встановлюється для збереження характерного історичного природного оточення пам'яток та відіграє разом з ними важливу роль у формуванні образу населеного пункту або окремого пейзажу

3.27 Зона регулювання забудови

Забудована чи призначена під забудову територія за межами охоронної зони пам'яток культурної спадщини, що визначається для збереження домінуючої ролі пам'яток у композиції і пейзажі населеного пункту

3.28 Інженерна інфраструктура

Комплекс інженерних споруд і мереж

3.29 Історична забудова

Забудова будівлями та спорудами, що мають певну історико-культурну або архітектурно-містобудівну цінність, як носії традиційного характеру середовища.

3.30 Історичний центр населеного пункту

Історично сформована частина населеного пункту, яка зберегла своє визначальне громадське призначення, просторово-планувальну структуру, комплекси (ансамблі) пам'яток культурної спадщини у сукупності з історичною забудовою, у тому числі, поєднаною з ландшафтом

3.31 Квартал

Первинний елемент архітектурно-планувальної структури населеного пункту, що являє собою частину його території, обмеженої червоними лініями вулиць, у деяких випадках проїздами, або природними межами.

3.32 Комплексні охоронні зони пам'яток культурної спадщини

Спільні охоронні зони, встановлені для певної сукупності пам'яток культурної спадщини на території з їх високою концентрацією

3.33 Комплексна оцінка території

Системний аналіз зовнішніх та внутрішніх конкурентних переваг та обмежень у розвитку населеного пункту або території, що включає оцінку ресурсного, інженерно-транспортного, економічного, науково-технічного, туристичного потенціалів з урахуванням демографічного прогнозу та екологічного стану території

3.34 Контейнерна автозаправна станція

Установка для відпуску нафтопродуктів, яка складається з резервуара і паливороздавальної колонки, зблокованих в єдиному контейнері

3.35 Міграція маятникова

Регулярне переміщення працівників до місць роботи або учнів, студентів до місць навчання, що знаходяться в інших населених пунктах з поверненням у місця постійного проживання.

3.36 Міжмагістральна територія

Частина території міста, обмежена магістральними вулицями міського та районного значення, у межах якої розміщуються житлові вулиці та квартали з забудовою

3.37 Міжселенне обслуговування

Забезпечення адміністративних та соціальних потреб населенню відповідної системи розселення комплексом розташованих у місті громадських центрів, установ та організацій обслуговування

3.38 Мікрорайон

Первинний елемент соціально–планувальної структури території населеного пункту, який містить житлову забудову, повний комплекс об’єктів повсякденного обслуговування, зелені насадження, об’єкти інженерно-транспортної інфраструктури і обмежений червоними лініями вулиць

3.39 Місто-центр

Міський населений пункт з найбільшою чисельністю населення і найвищим адміністративним статусом, соціально-економічним та культурним потенціалом, який домінує у відповідній системі розселення

3.40 Модульна автозаправна станція

Автозаправна станція з наземним розташуванням резервуарів для зберігання палива, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки рідким моторним паливом (бензином, дизельним паливом); характеризується розосередженим розташуванням ПРК та резервуара зберігання палива

3.41 Охоронна зона пам’ятки культурної спадщини

Прилегла до території пам’ятки (в тому числі пам’ятки, внесеної до Списку всесвітньої спадщини) територія, що визначається в установленому законодавством порядку

3.42 Паливозаправний пункт

Автозаправна станція, яка розташована на території підприємства і призначена для заправлення автотранспорту, який належить підприємству

3.43 Пам’ятка, внесена до Списку всесвітньої спадщини

Пам’ятка культурної спадщини, що відповідно до Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини включена до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

3.44 Пересувна АЗС

Комплексна установка технологічного обладнання, змонтованого на автомобільному шасі або причепі, для транспортування та відпуску нафтопродуктів

3.45 Периметральна забудова

Забудова кварталів житловими та громадськими будинками, які розміщуються вздовж вулиць та проїздів, що їх оточують без розривів між окремими будівлями.

3.46 Пішохідна зона

Площі, майданчики, парки, сквери, бульвари, проходи і вулиці в забудові населеного пункту, що призначені для руху пішоходів та можливості проїзду (під’їзду) лише спеціального транспорту

3.47 Планувальна зона

Елемент соціально-планувальної структури найкрупнішого міста, з громадським центром підприємств і закладів обслуговування, зона впливу якого, розповсюджується на частину прилеглої території міста і приміської зони

3.48 Планувальний район

Елемент соціально-планувальної структури крупного та найкрупнішого міста, який складається із двох або більше житлових районів та територій промислового або іншого виробничого призначення, а також центру громадського обслуговування

3.49 Пожежне депо

Будівля (споруда) для зберігання та технічного обслуговування пожежних автомобілів й оснащення, розташування особового складу пожежно-рятувального підрозділу

3.50 Радіус обслуговування

Умовна нормативна відстань від закладів та установ повсякденного, періодичного або епізодичного обслуговування до житлових будинків або території житлової забудови населеного пункту, яка встановлюється документацією з просторового планування з урахуванням пішохідної чи транспортної доступності

3.51 Рекреаційно–оздоровчі ліси

Ліси, що опорядковуються та використовуються для рекреаційних цілей із відповідним рівнем благоустрою

3.52 Рекреаційне житло

Різновид житла, представлений виключно приватними житловими будинками, призначеними для постійного проживання власників житла спільно з тимчасовим розміщенням обмеженої кількості відпочиваючих і які розміщені за межами озеленених територій загального користування

3.53 Рекреаційне навантаження

Показник, що характеризується кількістю рекреантів на одиницю площі за певний період і визначає рівень сукупного антропогенного впливу на природний комплекс певної території в процесі рекреаційної діяльності

3.54 Рекреаційні території (акваторії)

Ділянки суші (або водного простору), які призначені для здійснення рекреаційної діяльності та відпочинку рекреантів

3.55 Реновація історичних об’єктів

Відновлення зовнішнього вигляду або внутрішнього простору морально й фізично застарілих будівель та споруд (за виключенням пам'яток та щойно виявлених об’єктів культурної спадщини)

3.56 Розрахунковий період

Відрізок часу щодо планування населених пунктів та інших територій, що характеризується розрахунковими параметрами та показниками територіального, соціально-економічного розвитку, розвитку соціальної, інженерної, транспортної інфраструктури та природно-ландшафтного комплексу тривалістю 15-20 років

3.57 Реконструкція території з існуючою забудовою

Оновлення території зі зміною її функціонального призначення або цільового використання окремих земельних ділянок, поліпшенням якості вуличної мережі, інженерного обладнання та благоустрою, знесенням або перебудовою застарілих будівель та споруд, а також спорудження нових об’єктів різного функціонального призначення відповідно до документації з просторового планування».

3.58 Садибний будинок (індивідуальний будинок)

Житловий будинок з присадибною ділянкою та господарськими спорудами, призначеними для одного домогосподарства

3.59 Садибна забудова

Забудова, що сформована індивідуальними чи зблокованими житловими будинками

3.60 Система розселення

Сукупність населених пунктів, об'єднаних сталими трудовими та культурно-побутовими зв’язками, орієнтованих на центр системи розселення

3.61 Соціальна інфраструктура

Комплекс закладів, установ та підприємств обслуговування, які забезпечують соціальні запити населення у сфері охорони здоров'я, виховання й освіти, культури, фізичної культури та спорту, торгівлі, побутового, житлово-комунального обслуговування

3.62 Соціально-планувальна структура

Просторова локалізація центрів громадського обслуговування населення різних рівнів і зон їхнього впливу, що поділяються за рівнем обслуговування: повсякденного, періодичного та епізодичного

3.63 Стратегічна перспектива

Загальна концептуальна модель планувальної організації території адміністративно-територіальних одиниць, яка не має конкретних часових рубежів розрахункових періодів, визначених документацією з просторового планування

3.64 Територіальна зона

Частина території населеного пункту з особливим, визначеним законодавством, документацією з просторового планування, землевпорядною документацією, режимом використання, в тому числі з переважним функціональним використанням, містобудівними умовами та обмеженнями

3.65 Традиційна автозаправна станція

Автозаправна станція з підземним розташуванням резервуарів зберігання палива, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки рідким моторним паливом (бензином, дизельним паливом); характеризується розосередженим розташуванням резервуарів зберігання палива і паливно-роздавальних колонок

3.66 Транспортна інфраструктура

Система транспортних споруд і мереж

3.67 Функціональна зона

Частина території населеного пункту з явно вираженою переважною функцією її містобудівного використання житлової, громадської, виробничої та рекреаційної, що відображається у документації з просторового планування

3.68 Функціональне зонування

Визначення документацією з просторового планування належність території до відповідної функціональної зони

3.69 Функціонально-планувальна структура

Просторова модель пов’язаних між собою територій, призначених для розташування різних видів соціальної, виробничої, комунікаційної діяльності, рекреаційного та ландшафтного комплексу

3.70 Хостел

Тимчасове житло економ-класу для туристів, головна відмінність якого від готелю- плата за місце, а не за номер

3.71 Центр населеного пункту

Центральна частина міста, селища, села де концентруються головні функції управління, культури, соціального обслуговування населення та головні архітектурні ансамблі

3.72 Щільність населення

Відношення кількості населення до певної площі території

3.73 Щільність житлового фонду

Відношення сумарної загальної площі квартир у житлових будинках до площі території відповідної територіальної одиниці

3.74 Щільність забудови

Відношення площі під будівлями, включаючи виступаючі та нависаючі конструкції до загальної площі земельної ділянки

У цьому ДБН вживаються скорочення, а саме:
АЗК – автозаправний комплекс;
АЗС –автозаправна станція;
АГЗС – автогазозаправочна станція;
АГЗП –автогазозаправочний пункт;
АГНКС – автомобільна газонаповнювальна компресорна станція;
АТС – автоматична телефонна станція;
ВЗ – водоохоронна зона;
ГДК – гранично допустимі концентрації;
ГНП – газонаповнювальні пункти;
КСОДР – комплексна схема організації дорожнього руху;
КСТ – комплексна схема транспорту;
ПУЕ – правила улаштування електроустановок;
РЛС – радіолокаційна станція;
РПС – радіопередавальна станція;
РТС – радіотелевізійна станція;
СЗЗ – санітарно-захисна зона;
СТО – станція технічного обслуговування;
ТЕЦ – теплоелектроцентраль;
ТПВ – транспортно-пересадочний вузол.

4 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1 Головним об’єктом просторового планування є території адміністративно-територіальних одиниць та їх частин відповідно до [13].

4.2 Галузева спрямованість та масштаби соціально-економічного розвитку територій адміністративно-територіальних одиниць, функціональна структура та планувальна організація їх територій на перший етап (5 років), розрахунковий період (15-20 років) та стратегічну перспективу визначаються на основі комплексної оцінки території з урахуванням пріоритетності соціальних та екологічних критеріїв, потенціальних ресурсних можливостей і потреб населення. Для збалансування загальнодержавних, регіональних інтересів та інтересів територіальних громад ураховуються рішення Генеральної схеми планування території України, іншої документації з просторового планування, програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, планів об’єднаних територіальних громад, прогнозів і програм розвитку регіону за їх адміністративно-територіальним статусом, профілем та розгалуженістю економічної бази, місцем в системах розселення та економічного районування, рівнем надання послуг населенню. Відповідно до цього слід враховувати класифікацію населених пунктів – об’єктів просторового планування (табл.4.1).

4.3 На етапі «стратегічна перспектива» на основі попередньої комплексної оцінки території обґрунтовується місія об’єкта просторового планування (довгострокове бачення його майбутнього), головні напрями та основні параметри його соціально-економічного і територіального розвитку, які забезпечують реалізацію місії, концептуальна модель функціонально-планувальної організації території.

Рішення, що приймаються в межах розрахункового періоду та першого етапу, мають бути спрямовані на поступову реалізацію стратегічної перспективи.

4.4 При переході від стратегічної перспективи до розрахункового періоду та першого етапу має зростати деталізація рішень та, відповідно, масштаб графічних матеріалів, визначаються існуючі та прогнозовані проблеми використання територій, ступінь невідкладності їх вирішень.

4.5 На етапі «розрахунковий період» на основі комплексної оцінки території об’єкта просторового планування деталізуються рішення попереднього етапу.

На цьому етапі (15-20 років), зокрема:
здійснюється поділ території держави, її адміністративно-територіальних одиниць на

- окремі частини зі спільними проблемами розвитку (макрорегіони, мікрорегіони, територіальні зони) які мають бути об'єктами просторового планування територій відповідного рівня, розробки стратегій, прогнозів і програм розвитку на найближчі 5-7 років;

- визначаються найбільш інвестиційно привабливі та проблемні території в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

4.6 Рішення щодо планування і забудови територій на першому етапі приймаються з урахуванням результатів реалізації містобудівних рішень, передбачених на попередні 5-7 років.

Розробляються:

- перелік земельних ділянок, вільних від забудови, непрацюючих виробничих та інших об'єктів з визначенням їх місцерозташування, розміру території, умов освоєння для містобудівних потреб;

- перелік невідкладних заходів щодо соціально-економічного та територіального розвитку, покращення екологічного стану та природно-техногенної безпеки, розбудови інфраструктури, співробітництва з суміжними адміністративно-територіальними одиницями.

4.7 Межі об'єктів просторового планування визначаються з урахуванням документації відповідного вищого територіального рівня.

4.8 Інформаційною базою для планування і забудови населених пунктів та територій є:

- державні та громадські інтереси (за результатами громадських обговорень) на зазначеній території відповідно до [13];

- документація з просторового планування вищого територіального рівня;

- оцінка конкурентних переваг, обмежень розвитку, природно-ресурсного, економічного, науково-технічного, туристичного потенціалу, територіальних ресурсів, соціальної та інженерно-комунальної інфраструктури, екологічного стану території;

- історико-архітектурні опорні плани, режими використання пам'яток культурної спадщини, межі та режими використання зон охорони (буферних зон) пам'яток культурної спадщини, правовий режим охоронюваної археологічної території, план організації території історико-культурного заповідника, план організації історико-культурної заповідної території та план управління (менеджмент-план) пам'яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;

- інформація про об'єкти природно-заповідного фонду, СЗЗ від об'єктів, охоронні зони, прибережні захисні смуги;

- прогноз демографічного розвитку об'єкта проектування, стратегії та програми соціального-економічного розвитку регіонів та населених пунктів;

- дані державних кадастрів, реєстрів та інформаційних систем.

4.9 Встановлюється така містобудівна класифікація організацій, установ за категоріями – містоутворюючі і обслуговуючі. Критерієм віднесення до тієї чи іншої категорії слугує об'єкт, на який спрямована діяльність – держава, регіон, населений пункт, людина.

Організації, установи та підприємства результати діяльності яких частково чи повністю реалізуються за межами населених пунктів, відносяться до містоутворюючих.

Обслуговуюча група організацій, установ та підприємств поділяється на дві підгрупи: перша – що забезпечує життєдіяльність населеного пункту в цілому – містозабезпечуюча, та друга, що спеціалізується на обслуговуванні мешканців населеного пункту, в якому вони розташовані – обслуговуюча населення з надання соціально-культурних послуг.

Містозабезпечуючі та обслуговуючі категорії взаємопов'язані із галузевою структурою господарського комплексу населеного пункту.

Містобудівна класифікація організацій, установ та підприємств визначається відповідно до Державного класифікатора продукції та послуг [ДК 016-2010], а також з урахуванням Класифікації видів цільового призначення земель [КВЦПЗ] затвердженої наказом Державного комітету України з земельних ресурсів від 23.07.2010 р. № 548, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 1 листопада 2010 р. за № 1011/18306, санітарної класифікації виробництв, інших класифікаторів Державної системи класифікації та кодування техніко-економічної та соціальної інформації.

4.10 Створення нових населених пунктів може передбачатися у зв'язку з потребою розміщення нових великих промислових підприємств, розробки корисних копалин, а також у зв'язку з відселенням населення із існуючих і потенційних зон катастроф та екологічного лиха, історико-культурних чинників.

4.11 Адміністративно-територіальні одиниці, об'єднані територіальні громади та населені пункти слід проектувати як елементи єдиної системи розселення України з урахуванням адміністративно-територіального устрою, стану соціально-економічного розвитку, фізико-географічного та архітектурно-будівельного, кліматичного районування.

Фізико-географічне районування території України наведене у Додатку А.

Архітектурно-будівельне кліматичне районування території України наведено у Додатку Б.

4.12 Класифікація населених пунктів в залежності від соціально-кульнурного, промислового потенціалу та місця в системі розселення наведена в табл.4.1.

Таблиця 4.1 – Класифікація населених пунктів

Групи населених пунктів
Найкрупніші та крупні багатофункціональні міста, які частково дублюють функції наявних об'єктів громадського унікального та епізодичного обслуговування населення столиці країни, центри макрорегіонів - міжобласних систем розселення з надання послуг унікального попиту об'єктів обслуговування, адміністративних та соціальних послуг.
Переважно великі багатофункціональні міста обласного значення, центри регіонів - обласних систем розселення з надання послуг епізодичного попиту
Переважно середні міста обласного значення, значні промислові, промислово-транспортні центри мікрорегіонів - міжрайонних систем розселення з наданням послуг епізодичного та періодичного попиту
Малі міста обласного чи районного значення, місцеві центри економічної активності: промислові, промислово-аграрні, промислово-транспортні, переважно центри районних та внутрішньорайонних систем розселення, (об'єднаних територіальних громад) з наданням послуг міжселенного періодичного та повсякденного попиту
Малі міста районного значення, селища, села, переважно аграрні, центри об'єднаних територіальних громад з наданням послуг повсякденного попиту та розвитку зеленого туризму

4.13 Населені пункти в залежності від чисельності населення поділяються на групи (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 – Групування населених пунктів за чисельністю населення

Групи населених пунктів	**Населення, тис. осіб**	
	міста	**сільськінаселені пункти**
Найкрупніші	Понад 800	Понад 5
Крупні	Понад 500 до 800	Понад 3 до 5
Великі	Понад 250 до 500	Понад 0,5 до 3
Середні	Понад 50 до 250	Понад 0,2 до 0,5
Малі*	До 50	Менше 0,2
_____*Включаючи селища		

4.14 З урахуванням вимог відповідних нормативно-правових актів щодо режиму використання територій визначаються:

- монофункціональні території, які можуть використовуватись, переважно, для виконання однієї однорідної функції у межах, визначеного законодавством, особливого правового режиму їх використання;

- території лімітованого використання, які розташовані в межах територій охоронних зон об'єктів, що відповідно до вимог вказаних актів вимагає обмеженого режиму використання (зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель, інші зони, де законодавством встановлюються планувальні обмеження використання території);
- території багатофункціонального використання, які можуть використовуватись для виконання багатьох різнорідних функцій в межах адміністративно-територіальної одиниці.

4.15 Приміські зони визначаються для міст з чисельністю населення понад 100 тис. осіб. Для інших населених пунктів приміські зони визначаються в залежності від конкретних містобудівних умов та вимог соціально-економічного розвитку.

Місто-центр і його приміська зона є взаємнопов'язаними об'єктами документації з просторового планування на стадіях розроблення схем планування території, генеральних планів населених пунктів.

Генеральний план відповідного міста та проект його приміської зони, визначення меж, архітектурно-планувальної структури, функціонального зонування, соціально-планувальної структури, формування зелених зон розробляються на основі документації з просторового планування регіонального рівня.

При плануванні та забудові території приміської зони необхідно забезпечити створення сприятливих умов для проживання населення, раціональне використання природних ресурсів, а також визначення територій для розміщення місць масового відпочинку населення.

Примітка. Як правило, зовнішньою межею приміської зони найкрупніших і крупних міст є ізохрона 45-60 хвилинної доступності транспортом загального користування до межі міста. Залежно від групи населеного пункту в межах приміської зони можуть виділятися кілька підзон

4.16 Доцільно передбачати поступове формування багатофункціональних архітектурно-планувальних структур, в основному збалансованих за кількістю жителів та місць прикладання праці, переважно на основі пішохідних зв'язків.

4.17 Планування і забудова територій населених пунктів, інших територій на регіональному та місцевому рівні повинна здійснюватися за вимогами інженерно-технічних заходів цивільного захисту відповідно до [68].

5 ПРОСТОРОВО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ

5.1 В процесі просторового планування території на місцевому рівні визначаються території сельбищна, виробнича, рекреаційна та ландшафтна, у межах яких окремі земельні ділянки мають бути планувально об'єднані у такі функціональні зони:

- житлової забудови , яка складається з прибудинкових територій багатоквартирних будинків, земельних ділянок садибних будинків та гуртожитків;
- громадської забудови, яка складається з земельних ділянок, на яких розташовуються адміністративно-громадські центри, заклади дошкільної освіти, загальної середньої освіти, заклади охорони здоров'я, соціального захисту, культури та мистецтва, фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди, підприємства торгівлі і харчування, побутового обслуговування, громадські та релігійні, науково-дослідні та проектні організації;
- виробничої забудови, на якій розташовані підприємства промисловості, енергетики, сільського, лісового, водного господарства та інших виробничих об'єктів;
- комунально-складської забудови, на якій розташовані підприємства складського господарства, житлово-комунального господарства, побутового обслуговування, поводження з побутовими відходами, зооветеринарного обслуговування, території місць поховання, пожежно-рятувальних підрозділів;
- ландшафтні та рекреаційні;
- курортно-оздоровчі;

- озеленених територій, що складаються із зелених насаджень загального користування, зелених насаджень обмеженого користування та зелених насаджень спеціального призначення;
- природо-охоронного призначення;
- історико-культурного призначення;
- транспортних комунікацій (транспортної інфраструктури), що складаються з вулиць, доріг, об'єктів підприємств та мереж міського і зовнішнього транспорту;
- інженерних комунікацій (інженерної інфраструктури), яка включає території інженерних споруд і мереж;
- спеціального призначення яка включає території закладів і організацій державних органів державної влади з питань оборони та безпеки, військових містечок, пенітенціарних установ, режимних об'єктів зв'язку.

5.2 В процесі просторового планування територій на регіональному рівні визначаються зони:

- містобудівного освоєння, яка включає території житлової, громадської, виробничої, комунально-складської забудови, озеленення, а також об'єктів інженерної і транспортної інфраструктури;
- переважно сільськогосподарського та лісогосподарського використання, яка включає сільськогосподарські угіддя, землі лісогосподарського призначення, сільськогосподарські та лісогосподарські підприємства та мисливські угіддя;
- природоохоронного призначення, яка включає території та об'єкти природно-заповідного фонду (природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки та інші природоохоронні території);
- оздоровчого та рекреаційного призначення;
- історико-культурного призначення, яка включає території, на яких розташовані пам'ятки культурної спадщини, пам'ятки, внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, зони охорони (буферні зони) пам'яток культурної спадщини, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби, історичні ареали населених місць.

5.3 Зонування території населених пунктів здійснюється за ознаками:

- функціонального використання – функціональне зонування;
- граничних значень показників щільності проживаючих осіб на 1 га, а також поверховості забудови – будівельне зонування:
- за показниками співвідношення площ забудованих та відкритих просторів, у тому числі, озеленених територій – ландшафтне зонування;
- за розташуванням об'єктів містобудування відносно центру населеного пункту: центральна (з визначенням меж ядра центру для найкрупніших, крупних та великих міст), серединна та периферійна частини.

Примітка 1. Зонування території населених пунктів виконується з урахуванням природоохоронних, екологічних, історико-культурних та інших планувальних обмежень.

Примітка 2. Межі зон визначаються з урахуванням особливостей природних чинників, історичної еволюції міського планування, особливостей трасування мереж транспортної та інженерної інфраструктури.

5.4 Під час планування території враховуються: цільове призначення існуючих земельних ділянок, їх правовий режим, юридично установлені межі, визначені види містобудівної діяльності, кількісні параметри, їх взаємне розташування у просторі, а також просторове розміщення елементів соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури.

5.5 Містобудівна організація території населеного пункту має формуватися в напрямках:

- функціональному (функціонально-планувальна структура);
- морфологічному (архітектурно-планувальна структура);
- соціальному (соціально-планувальна структура).

5.6 Функціонально-планувальна структура формується шляхом відповідного розміщення ділянок, призначених для різних видів соціальної, виробничої, рекреаційної, комунікаційної діяльності.

Примітка. Окремі ділянки території природно-ландшафтного комплексу слід розглядати в якості елементів цілісної (неперервної) системи озеленених територій міста і його приміської зони

5.7 Архітектурно-планувальна структура передбачає формування інфраструктури транспортного-пішохідного (велосипедного) руху (найбільш поширені схеми магістралей – радіальна, радіально-кільцева, прямокутна, діагональна, гексагональна тощо).

Основним елементом архітектурно-планувальної структури міста є частина території, обмежена магістральними вулицями міського та районного значення (міжмагістральна територія). В межах міжмагістральних територій розміщуються житлові вулиці та квартали з забудовою різного функціонального призначення.

Міжмагістральна територія має бути об'єктом розроблення документації з просторового планування на стадії детального плану території.

5.8 Соціально-планувальна структура – це просторове розміщення центрів громадського обслуговування населення різних рівнів і територій їхнього впливу: мікрорайон (квартал або групи кварталів об'єднаних повним комплексом об'єктів повсякденного обслуговування), житловий (промисловий, ландшафтний, рекреаційний) район, планувальний район, планувальна зона, місто.

Мікрорайон формується за принципами:

а) чіткого функціонального зонування території;

б) повного комплексу підприємств і закладів повсякденного обслуговування населення (заклади дошкільної освіти, заклади загальної середньої освіти, підприємства торгівлі, підприємства громадського харчування та приймальні пункти підприємств побутового обслуговування), зупинки громадського транспорту та місць постійного зберігання автомобілів що належать мешканцям, ландшафтні та рекреаційні території загального користування (сади, сквери та бульвари) в радіусі пішохідної доступності;

в) розділення пішохідних і транспортних шляхів.

Площа мікрорайону з повним комплексом підприємств і закладів повсякденного обслуговування населення – 15-60 га визначається в залежності від містобудівної ситуації та планувальної організації території населеного пункту. Пішохідна доступність об'єктів повсякденного обслуговування -500 м.

Житловий район може складатись із двох або більше мікрорайонів та комплексу підприємств і закладів періодичного обслуговування населення (громадського центру житлового району, поліклініки та інших закладів, об'єктів комунального господарства, території зелених насаджень загального користування районного значення - парки, сади, сквери та бульвари, тощо). Містить магістралі районного значення, житлові вулиці, проїзди.

Площа території житлового району - 60-400 га.

Планувальний район формується із житлових, виробничих і громадських територій. Містить підприємства і заклади епізодичного культурно-побутового та всіх інших видів обслуговування населення, комунальні установи і підприємства, території зелених насаджень загальноміського значення – лісопарки, парки, сади, сквери та бульвари, вулично-дорожню мережу.

Площа території планувального району – 400 – 1500 га.

Планувальна зона є елементом соціально-планувальної структури найкрупніших міст, зона впливу якого, поширюється на частину прилеглої території міста і приміської зони.

Формування планувальних зон у найкрупніших та крупних містах може здійснюватися шляхом поєднання суміжних планувальних районів з високим ступенем працезбалансованості, з формуванням багатофункціональних центрів прикладання праці та обслуговування.

Громадський центр планувальної зони, розрахований на обслуговування населення міста і приміської зони слід розташовувати на головних (міжміських) транспортних магістралях з радіусом обслуговування 4-6 км у межах міста та 30-40 км – у приміській зоні.

Площа території планувальної зони – 10 тис. га і більше.

Чисельність населення – 500 – 800 тис. осіб.

5.9 При формуванні функціонально-планувальної структури міста слід прагнути до компактного розвитку його плану шляхом підвищення інтенсивності використання території з урахуванням неоднорідності функціонально-планувальних якостей територій, які визначаються різною інтенсивністю їх освоєння і неоднаковими умовами транспортної доступності.

Містобудівну цінність території населеного пункту слід визначати за оцінками її доступності відносно житлових районів, місць прикладення праці, установ обслуговування загальноміського значення, місць масового відпочинку з урахуванням їх розміщення у зонах різної містобудівної якості, що визначаються відповідно до генерального плану.

5.10. Граничні показники доступності окремих об’єктів обслуговування для мешканців слід приймати згідно з табл. 5.1.

Таблиця 5.1 – Граничні показники доступності (радіуси обслуговування) до об’єктів надання послуг населенню

№ п/п	Рівень соціально-планувальної структури	Радіус обслуговування, м
1	Мікрорайон	500
2	Житловий район	1000-1500*
3	Планувальний район	1500-2000*
4	Планувальна зона	4000-6000*
* транспортна доступність;		

5.11 Показники пішохідної доступності до об’єктів обслуговування допускається зменшувати залежно від похилу рельєфу. Допустимі відстані до об’єктів обслуговування при різних похилах рельєфу наведені у Додатку Е.6.

5.12 У межах сельбищних територій, окрім житлової забудови, допускається розташування інших об’єктів:

- громадського призначення;
- виробничих, за умови відсутності шкідливих викидів, що вимагають створення санітарно-захисних зон;
- рекреаційного та оздоровчого призначення;
- озеленених територій загального і обмеженого користування;
- об’єктів і мереж транспортної інфраструктури;
- об’єктів і мереж інженерної інфраструктури.

5.13 У межах виробничих територій, окрім виробничих об’єктів можуть бути розташовані об’єкти громадського призначення, озеленені території, об’єкти і мережі транспортної та інженерної інфраструктури.

5.14 У межах ландшафтних та рекреаційних територій загального користування допускається розміщення об’єктів спорту, комунального обслуговування, підприємств громадського харчування. Розміщення об’єктів житлового, громадського та виробничого призначення, безпосередньо не пов’язаних з функціонуванням територій ландшафтних та рекреаційних територій, забороняється.

Функціональне використання та баланс озеленених і забудованих територій визначається у документації з просторового планування.

5.15 З метою відображення меж зон з відповідними регламентами, що обмежують містобудівну діяльність на певних територіях, в документації з просторового планування визначаються червоні, блакитні, зелені та жовті лінії, а також лінії регулювання забудови.

Розташування житлових будинків у межах виробничих зон не допускається.

6 СЕЛЬБИЩНІ ТЕРИТОРІЇ

Сельбищні території призначені для створення сприятливого життєвого середовища, яке має відповідати соціальним, екологічним та містобудівним умовам, що забезпечують процеси життєдіяльності населення, пов'язані з його демографічним і соціальним відтворенням.

Сельбищні території формуються переважно у вигляді зон житлової та громадської забудови,озеленених територій загального користування, а також інших функціональних елементів, наведених у примітці до табл. 6.1. Для попереднього визначення загальної потреби у сельбищних територіях слід приймати укрупнені показники, наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1 – Потреби в сельбищних територіях

Тип забудови	Середня поверховість забудови (поверхів)	Територія на 1000 осіб, (га)
Багатоквартирна	9 і більше	7
	4-8	8
	До 3 без урахування мансарди	10
Садибна	До 3 без урахування мансарди (з земельними ділянками)	50
	1-3 (у сільських населених пунктах)	90
Примітка. Показники потреби у сельбищних територіях, визначені з урахуванням усіх необхідних функціональних елементів територій (прибудинкові території житлових будинків, об'єкти повсякденного та періодичного обслуговування, громадські центри, озеленені території загального та обмеженого користування, спеціального призначення, магістральна і вулично-дорожня мережа, ділянки для розміщення об'єктів комунального господарства, інженерного забезпечення житлових районів, пожежних депо, гаражі та автостоянки, велостоянки тощо).		

6.1 Зона житлової забудови

6.1.1 Зона житлової забудови складається із ділянок територій: багатоквартирної, садибної в тому числі блокованої, житлово-громадської забудови, тобто житлових будинків, будинків з приміщеннями громадського призначення у вбудовано-прибудованих або стилобатних частинах, існуючих будівель, що використовуються або запроектовані для декількох видів призначення (житлового, адміністративного, громадського).

6.1.2 Планування зон житлової забудови має ґрунтуватися на принципах формування мікрорайону відповідно до п. 5.8.

6.1.3 Соціально-планувальна організація зон житлової забудови забезпечується комплексом установ і організацій сфери громадського обслуговування, що мають бути наближені до місць проживання на відстані, що не перевищує 500 м (повсякденний попит) та тих, що забезпечують періодичний попит відповідно до табл.5.1.

Максимально допустима висота* (поверховість) житлової забудови визначається від чисельності населення та класифікації населеного пункту, окрім територій історичних ареалів, де будівництво висотних будівель не допускається:

- сільські населені пункти чисельністю до 1 тис. осіб - виключно садибна забудова;
- сільські населені пункти чисельністю понад 1 тис. осіб – садибна забудова та багатоквартирні житлові будинки висотою до 12м (до 4-х поверхів включно);
- селища міського типу – садибна забудова та багатоквартирні житлові будинки висотою до 15м (до 5 поверхів включно);
- міста чисельністю до 50 тис. осіб включно – садибна забудова та багатоквартирні житлові будинки висотою до 27м (до 9-ти поверхів включно);
- міста чисельністю понад 50 до 100 тис. осіб включно - садибна забудова та багатоквартирні житлові будинки висотою до 48 м (до 16-ти поверхів включно);
- міста чисельністю понад 100 тис. осіб – висотність багатоквартирної житлової забудови встановлюється документацією з просторового планування;

* Висота визначається без врахування шатрової покрівлі у разі її влаштування.

Примітка 1. У разі будівництва об'єкта на складному рельєфі висота визначається з врахуванням цокольного поверху.

Багатоквартирна забудова

6.1.4 У межах зони багатоквартирної житлової забудови розташовуються ділянки, на яких розміщуються житлові будинки з прибудинковими територіями з необхідним переліком майданчиків, проїздів, зелених насаджень, а також земельні ділянки, на яких розташовані заклади дошкільної освіти, заклади загальної середньої освіти, торговельні підприємства з асортиментом товарів повсякденного попиту, з підприємствами харчування та приймальними пунктами підприємств побутового обслуговування, які у сукупності утворюють повноцінне безбар'єрне середовище повсякденної життєдіяльності населення – житловий мікрорайон.

Примітка. Будівлі гуртожитків рекомендується розміщувати на спеціально відведених ділянках житлової території, а гуртожитків для студентів і учнів - на території закладів освіти.

6.1.5 Допускається розміщення в житлових будинках першої категорії закладів дошкільної освіти.

При розміщенні закладів дошкільної освіти необхідно враховувати вимоги [71].

Примітка. Земельна ділянка, на якій розташований заклад дошкільної освіти, вбудований, вбудовано-прибудований або прибудований до житлового будинку, повинна бути відокремлена огорожею і зеленими насадженнями від прибудинкової території житлового будинку. Організація та озеленення групових майданчиків, інсоляція та освітленість приміщень вбудованих, вбудовано-прибудованого і прибудованого закладу дошкільної освіти має відповідати вимогам [67] та [44]

6.1.6 Мікрорайони формуються у міжмагістральному просторі і обмежуються червоними лініями вулиць. Площа мікрорайону та його конфігурація залежить від архітектурно-планувальної структури населеного пункту, чисельності населення, поверховості житлової забудови.

В умовах реконструкції наявні квартали малоповерхової або багатоповерхової забудови можуть формуватися у мікрорайони, у вигляді груп житлових кварталів, пов'язаних загальною мережею установ повсякденного обслуговування (закладів дошкільної освіти, загальної середньої освіти, закладів торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, амбулаторій, фізкультурних споруд, садів або скверів) в межах пішохідної досяжності із забезпеченням у житловому кварталі озеленених територій не менше 6 $м^2$. на 1 особу.

Примітка. Житлові вулиці і проїзди, які опинились в середині такого мікрорайону, можуть трансформуватися у внутрішньомікрорайонні пішохідні шляхи і під'їзди до житлових і громадських будівель та повинні враховувати потреби маломобільних груп населення.

6.1.7 При плануванні територій мікрорайонів кварталами, що формуються житловими групами з периметральною забудовою площею до 3 га, згідно з загальними принципами мікрорайонування, слід передбачати:

- житлові групи з розміщенням в їх межах житлових будинків з прибудинковими озелененими територіями;
- території громадської забудови (ділянки закладів дошкільної освіти та загальної середньої освіти);
- житлові групи з об'єктами різного функціонального призначення (крім виробничих об'єктів) з окремо розміщеними або прибудованими до перших поверхів житлових будинків;
- зелені насадження обмеженого користування з дитячими ігровими та фізкультурно-спортивними майданчиками, що формують рекреаційні ділянки для мешканців житлової забудови.

Примітка 1. Для житлових груп з периметральною забудовою, що проектуються організація місць постійного та тимчасового (гостьових) зберігання засобів автотранспорту на відкритих автостоянках в середині кварталу не допускається**.** Забезпечення мешканців

житлових будинків необхідною кількістю парко місць на автостоянках, які слід розташовувати з боку вулиць чи проїздів, у вбудованих у перші, цокольні і підвальні поверхи багатоповерхових житлових будинків або у підземних чи багатоповерхових окремо розташованих автостоянках.

В'їзд до внутрішнього простору житлової групи дозволяється автомобілям швидкої допомоги, пожежним автомобілям та іншій спецтехніці.

Примітка 2. Місця зберігання велосипедів, рекомендується розташовувати у добре освітленому та видимому місці, бажано під навісом для захисту від опадів або у приміщеннях на 1 поверсі житлових будинків.

6.1.8 У житлових кварталах, відповідно до завдання на проектування слід передбачати спеціалізовані житлові будинки, або перші поверхи житлових будинків для розселення маломобільних груп населення.

6.1.9 Відстань від спеціалізованих житлових будинків до зупинок громадського транспорту, підприємств торгівлі повсякденного попит**у**, закладів охорони здоров'я (поліклінік, амбулаторій, диспансерів без стаціонарів), слід приймати не більше ніж 150 м, а в умовах існуючої забудови – не більше 300 м;

6.1.10 До спеціалізованих житлових будинків, а також будинків з квартирами в перших поверхах для маломобільних груп населення, слід передбачати проїзди, суміщені з тротуарами, при їх довжині не більше 150 м і загальній ширині не менше 4,2 м. Доріжки для проїзду інвалідних візків необхідно прокладати за основними напрямками руху людей з інвалідністю у межах населених пунктів або їх районів до відповідних установ охорони здоров'я, соціального забезпечення, торгівлі, фізкультури тощо, при цьому необхідно передбачати обладнання перехресть (пандуси – з'їзди, світлофори) а також застосування тактильних поверхонь для орієнтації людей з вадами зору.

Допускається суміщення доріжок для руху інвалідних візків з пішохідними доріжками за умови організації відокремлених велосипедних доріжок. Ширина пішохідних доріжок і тротуарів, які забезпечують рух осіб з особливими потребами та похилого віку на кріслах-візках, повинна бути не менше 1,8 м при двосторонньому русі та 1,2 м – при односторонньому. Величина похилів пішохідних доріжок і тротуарів не повинна перевищувати: поздовжніх – 40‰, поперечних – 10‰.

6.1.11 У житлових кварталах слід передбачати в'їзди на їх територію спеціалізованої техніки, а також при потребі наскрізні проїзди в будинках на відстані не більше 300 м один від одного, а при периметральній забудові – не більше 180 м (на відстані не менше 50 м до перехрестя вулиць).

6.1.12 Житлові райони, як елементи соціально-планувальної структури зони житлової забудови, складаються з декількох мікрорайонів, кварталів, комплексу закладів періодичного обслуговування та громадських просторів, озеленених територій загального користування з радіусом пішохідної доступності до 1500 м.

6.1.13 Площі квартир державного і комунального житлового фонду для соціальних потреб розраховуються за нормативними показниками відповідно до норм [73].

6.1.14 При розміщенні на земельній ділянці окремого житлового будинку або групи житлових будинків (без урахування розміщення гаражів, автостоянок, закладів дошкільної освіти, закладів загальної середньої освіти, закладів короткотривалого перебування дітей та інших об'єктів мікрорайонного обслуговування) слід дотримуватися розрахункових показників граничних параметрів забудови, як відношення площі під забудовою першого поверху житлового будинку по зовнішньому контуру, включаючи нормативну ширину вимощення, лоджій,вхідних груп а також горизонтальних проекцій виступаючих конструкцій, до площі земельної ділянки,наведених у табл. 6.2.

Таблиця 6.2 – Показники граничних параметрів забудови земельної ділянки

Поверховість житлових будинків	**Максимально допустимий відсоток забудови земельної ділянки**

	при розміщенні житлового будинку *
3 поверхи без урахування мансарди	50
4 - 5 поверхів	45
6 -8 поверхів	40
9-10 поверхів	35
11поверхів і вище	30

***** При реконструкції кварталів історичної забудови, та формування в ній нової квартальної забудови або при новому будівництві в історичних ареалах міста (визначених генеральним планом) у випадках щільної забудови,в тому числі при зміні функціонального призначення земельної ділянки показники, наведені у таблиці не застосовуються.

Примітка 1 У разі розміщення на земельній ділянці житлових будинків або секцій різної поверховності при розрахунках слід визначати середню поверховість

Примітка 2 Вільна від забудови прибудинкова територія має використовуватися для благоустрою і озеленення у відповідності до показників табл.6.4.

Прийнято до уваги

Примітка 3 При розрахунках відсотка забудови земельної ділянки площі експлуатованих покрівель споруд, стилобатних частин (у т.ч. покрівлі), терас та інших рівнів будинку, що використовуються під благоустрій та озеленення для мешканців житлових будинків не враховуються, якщо площа експлуатованих покрівель не перевищує 10 % максимально допустимого відсотка забудови

6.1.15 Розрахункові показники обсягів і типів житлової забудови визначаються з урахуванням сформованої і прогнозованої соціально-демографічної ситуації.

Примітка. Рекомендується передбачати різноманітні групи житлових будинків, (комерційне житло та житло для соціальних потреб). При цьому орієнтовна загальна площа на 1 особу у масовій житловій забудові визначається відповідно до вимог [73], [74]. Обсяги житла для соціальних потреб визначаються у документації з просторового планування згідно із завданням на проектування.

6.1.16 Граничні показники щільності населення мікрорайону слід приймати 150 – 450 осіб/га.

У разі розміщення нових житлових будинків на земельних ділянках території існуючих мікрорайонів, при проведенні розрахунків граничної щільності населення, слід враховувати: населення, що мешкає в існуючих житлових будинках та новобудовах; рівень їх забезпечення об’єктами благоустрою відповідно до табл.6.4 цих норм; наявність об’єктів повсякденного обслуговування в межах відповідного мікрорайону; розмір земельних ділянок, визначених під нове будівництво. При цьому слід забезпечувати дотримання містобудівних, санітарних норм та протипожежних вимог.

Примітка При розміщенні в межах мікрорайону об’єктів періодичного та епізодичного обслуговування, виробничих та інших закладів не мікрорайонного значення площа земельних ділянок, на яких вони розташовані, не враховується у балансі території мікрорайону.

6.1.17 Розрахункові показники щільності багатоквартирного житлового фонду **(**сумарної загальної площі квартир житлових будинків) на території житлового кварталу (мікрорайону) наведено у додатку В.1.

6.1.18 Для міст, розташованих в районах сейсмічністю 7-8 балів будівництво житлових будинків вище 4-х поверхів може здійснюватись згідно з вимогами [65]. Будівництво житлових будинків на територіях сейсмічністю 9 балів і більше не допускається. Проектування будинків в сейсмічних районах повинне вестись на підставі карт сейсмомікрорайонування.

6.1.19 При визначенні потреб у території для розміщення житлової забудови слід виходити з умови розселення одного домогосподарства у окремій житловій одиниці (квартирі або будинку). Розрахункову житлову забезпеченість (на розрахунковий термін документації з просторового планування) необхідно визначати диференційовано для населених пунктів з

урахуванням демографічних показників, типів житлових будинків, що передбачаються застосовувати, у тому числі обсяги соціального житла.

6.1.20 Відповідно до природно-кліматичних особливостей України (Додаток Б), слід передбачати захист прибудинкової території житлових будинків, житлових груп від несприятливих зимових вітрів, пилових бур, а також підвищеної аерації влітку, захист від перегріву, особливо для південних районів (розділ 14).

Відстань між житловими будинками, житловими і громадськими, а також між виробничими будівлями слід приймати на основі розрахунків інсоляції та освітленості, а також у відповідності з нормами протипожежних вимог (розділ 15).

6.1.21 Між фасадами з вікнами багатосекційних житлових будинків заввишки 2-3 поверхи (без урахування мансарди, в якій вікна розташовані в похилих конструкціях даху) слід приймати відстані (побутові розриви) не менше 15 м, заввишки в 4 поверхи і більше – 20 м.

В умовах, коли будівництво (нове будівництво, реконструкція) ведеться в зоні історичної забудови, яка має відповідний статус згідно генерального плану населеного пункту (зона охорони пам'ятки, історично цінної забудови, історичний ареал) побутові розриви між житловими будинками можуть прирівнюватися до існуючих для збереження характеру історичного розпланування вулиці, кварталу, площі, тощо. Будівництво в таких зонах може вестися по історично сформованій лінії забудови.

6.1.22 При плануванні територій нових кварталів з периметральною забудовою, допускається зменшувати розриви між будинками до однієї висоти вищого будинку за умов розміщення в перших поверхах приміщень громадського призначення, з дотримання вимог пожежної безпеки, норм інсоляції та освітленості житлових приміщень.

Примітка 1. У великих містах, при розміщенні 9 - 16 та більше поверхових житлових будинків суміжно з кварталами садибної забудови, що зберігається, відстань від фасадів з вікнами багатоповерхового будинку, що зводиться, до меж земельних ділянок садибних будинків приймається не менш 20 м, а до стіни найближчого садибного будинку не менше висоти будинку, що зводиться.

При розміщенні багатоквартирних житлових будинків поверховостю від 4 поверхів до 8 поверхів суміжно з кварталами садибної забудови, що зберігається, відстань від фасадів з вікнами багатоквартирного будинку, що зводиться до меж земельних ділянок садибних будинків, слід приймати не менше 15 м, адо стіни найближчого садибного будинку не менше висоти будинку, що зводиться, для багатоквартирних будинків до 3 поверхів – відстань від фасадів до меж земельних ділянок не менше 10 м для забезпечення проїзду пожежних машин.

Примітка 2.При різних вимогах (протипожежних, санітарно-гігієнічних та ін.) до мінімально допустимих відстаней між будинками і спорудами при проектуванні треба приймати величини, найбільші з них.

6.1.23 Багатоквартирні житлові будинки слід розміщувати з відступом від червоних ліній магістральних вулиць – 6 м, житлових вулиць -3 м. Житлові будинки з вбудованими або вбудовано-прибудованими у перші три поверхи чи стилобатні частини з приміщеннями громадського призначення, а також будівлі громадського призначення допускається розміщувати по червоній лінії вулиць згідно з документацією з просторового планування, окрім будівель дитячих навчальних закладів, поліклінік та лікарень.

6.1.24 Мінімальні розміри житлових кварталів та внутрішньоквартальних просторів у групах житлових будинків, кварталів визначаються вимогами: інсоляції та освітленості житлових приміщень, забезпечення відстані між фасадами (довгими сторонами) з вікнами протилежно розташованих будинків – не менше 15 м при забудові до 4 поверхів, 20 м при забудові більшої поверховості (побутовий розрив) та протипожежними вимогами.

6.1.25 Площу озеленених територій обмеженого користування у мікрорайоні включаючи майданчики для відпочинку, для ігор, занять фізичною культурою, пішохідні доріжки, якщо вони займають не більше 30 % її загальної площі, слід приймати не менше 6 м^2 на 1 особу (без урахування території закладів дошкільної, загальної середньої освіти) або 12-15 м^2 на одну житлову одиницю (квартиру) при розрахунковому середньому розмірі домогосподарства 2,5

особи, або приймається згідно з демографічними розрахунками розміру (величини) домогосподарства.

6.1.26 Мінімальну розрахункову площу ділянки для окремо розташованого житлового будинку, включаючи площу під забудовою (без урахування розміщення на ділянці закладів дошкільної освіти та загальноїсередньої освіти, підприємств обслуговування населення, гаражів та автостоянок, фізкультурних і спортивних споруд) слідприймати відповідно до кількості його мешканцівале не менше як у табл. 6.3.

При цьому необхідно проводити розрахунки щодо дотримання норм інсоляції та освітленості житлових приміщень.

Таблиця 6.3 – Питомі розміри ділянки для розміщення окремого житлового будинку

Житлові будинки	Площа ділянки м^2/особу
3 поверхи без урахування мансарди	30,1-23,3
4-5 поверхів	20,2-17,0
6-8 поверхів	15,3-13,9
9-10 поверхів	12,2-12,0
11 поверхів і вище	Приймати за інтерполяцією, але не менше 10,5

Примітка 1 У разі розміщення на земельній ділянці житлових будинків та секцій різної поверховості при розрахунках слід визначати середню поверховість.

Примітка 2 Кількість мешканців житлового будинку комерційного житла рекоментується визначати згідно кількості житлових одиниць (квартир) або приймається згідно з демографічними розрахунками розміру (величини) домогосподарства та статистичних даних відповідно із завданням на проектування.

6.1.27 Для під'їзду до груп житлових будинків, установ і підприємств обслуговування, торгових центрів слід передбачати двосмугові проїзди шириною не менше 5,5 м, а до окремо розташованих будинків – односмугові проїзди шириною не менше 3,5 м .

На односмугових проїздах треба передбачати роз'їздні майданчики шириною 6 м і довжиною 15 м на відстані не більше ніж 75 м один від одного, при цьому тупикові проїзди повинні мати довжину не більше 150 м. Проїзди повинні закінчуватися розворотними майданчиками не менше 12х12м, які забезпечують можливість розвороту сміттєвозів, прибиральних і пожежних машин з урахуванням їх технічних характеристик.

Тротуари та доріжки для кріслоколісних візків, треба підносити до 0,05 м над рівнем проїзної частини. Допускається суміщення доріжок для руху для кріслоколісних візків з пішохідними доріжками за умови забезпечення комфортних умов руху для всіх його учасників. Велосипедні доріжки треба проектувати відповідно до вимог, наведених у п. 10.4.15 цих норм

6.1.28 Розрахункові показники граничних розмірів майданчиків, що мають бути розташовані на прибудинкових територіях наведені у табл. 6.4.

Таблиця 6.4 – Розміри майданчиків у складі прибудинкових територій

Майданчики	Питомі розміри майданчиків	
	м² на 1 особу	1 житлову одиницю (квартиру)
Для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	0,7	1,75
Для відпочинку дорослого населення	0,2	0, 5
Для тимчасової стоянки автомобілів	Згідно з розділом 10	
Для тимчасової стоянки велосипедів	0,1	0,25
Для занять фізкультурою**	2,0/0,2	5,0/0,5
Для збирання побутових	0,07 – наземний спосіб	0,18

Майданчики	Питомі розміри майданчиків	
	м² на 1 особу	1 житлову одиницю (квартиру)
відходів *	0,03 – підземний спосіб	0,08
Для вигулу домашніх тварин ***	0,3	0,3

***** За розрахунком згідно з табл. 6.5

** Майданчики для занять фізкультурою рекомендується розміщувати як окрему озеленену зону, що обслуговує мікрорайон або групу житлових кварталів, які формують цілісний мікрорайон. За наявності озелененої зони з майданчиками для занять фізкультурою, їх площу межах прибудинкових територій слід передбачати за нормою 0,2 м² на одну особу при дотриманні нормативу зелених насаджень обмеженого користування 6 м^2 на 1 особу.

***Майданчики для вигулу домашніх тварин слід влаштовувати поза межами прибудинкових територій на спеціально визначених ділянках на відстані не менше ніж 40 м від вікон житлового будинку та майданчиків для ігор і відпочинку та занять фізкультурою.

Примітка 1. Відстані від майданчиків для занять фізкультурою встановлюються залежно від їхніх шумових характеристик.

Примітка 2. За рішенням органів місцевого самоврядування на прибудинкових територіях можуть облаштовуватися майданчики для господарських цілей (для сушіння білизни та чищення килимів) з розрахунку 0,1 м² на одну особу або 0,25 м² на одну житлову одиницю (квартиру). Відстані від майданчиків для господарських цілей до найбільш віддаленого входу у житловий будинок слід приймати не більше 100 м.

Примітка 3. Майданчики для ігор дітей та території озеленення мають розміщуватися усередині житлової групи з можливим їх улаштуванням на відкритих озеленених терасах житлових та громадських будинків, експлуатованих покрівлях споруд, стилобатних частинах (у т.ч. покрівлях), терасах та інших рівнях будинків, що використовуються під благоустрій та озеленення для мешканців житлових будинків.

6.1.29 В межах багатоквартирної забудови слід передбачати збирання побутових відходів (наземний, підземний або вакуумний спосіб). Збирання побутових відходів на житловій території передбачається майданчиками на яких розміщують контейнери для роздільного зберігання побутових відходів із зручними під'їздами для сміттєвозів [62] та [96].Норми утворення побутових відходів для новоутворюваних населених пунктів приймають на одну розрахункову одиницю (особу, робоче місце) згідно з вимогами [40], або за табл. 11.2. Площа контейнерних майданчиків для збирання побутових відходів та відстань їх розміщення від вікон житлових та громадських будинків наведено в табл. 6.5.

Таблиця 6.5 – Площа та розміщення майданчика роздільного збирання побутових відходів на житловій території

Спосіб збирання	Площа планувального модуля, м²				Відстань від вікон житлових, громадських будівель, м
	Планувальний модуль (1 контейнер)		Планувальний модуль (2 контейнера)		
	0,4 м^3	1,1 м^3	0,8 м^3	2,2 м^3	
Наземний	7.5	10.00	11.00	16.00	20
Підземний	3.5		5.5		Визначаються технічними умовами
Вакуумний	3,5		5,5		Визначається технічними умовами
Примітка 1. На місце розташування та площу майданчика для збирання побутових відходів впливає їх					

спосіб видалення: наземний та підземний або вакуумний (пневматичний).

Примітка 2. Планувальний модуль підземного та вакуумного способу може збільшувати об'єм накопичення побутових відходів до 5-10 м^3 відповідно, якщо це не суперечить технічним умовам.

Примітка 3. Відстань від наземних майданчиків для збирання побутових відходів до фізкультурних майданчиків, майданчиків для ігор дітей і відпочинку дорослих слід приймати не менше 20 м. Пішохідну доступність майданчика збирання побутових відходів слід приймати не більше 100м.

Площа наземних майданчиків вказана з урахуванням благоустрою.

Примітка 4. Майданчики збирання побутових відходів для наземного способу проектуються відповідно до вимог [96]. Майданчики підземного та вакуумного способу збирання проектуються відповідно до містобудівних та технічних умов.

Примітка 5. При блокуванні планувальних модулів на більшу кількість обладнання з додаванням кожного наступного планувального модуля площа суми блоків зменшується від 2 до 5 м² в залежності від типу модуля та способу їх блокування.

Примітка 6. Майданчик збирання побутових відходів повинен бути обладнаний для прийому небезпечних відходів (хімічні джерела струму, побутові акумулятори та ін.).

Примітка 7. Місця збирання побутових відходів на житлових територіях слід розташовувати не з підвітряного боку, не на протягах, а з забезпеченням норм аерації території. Майданчик для збирання побутових відходів для установ громадського обслуговування допускається розміщувати за спеціальним завданням погодженого з місцевими органами влади.

Примітка 8. Місця збору великогабаритних побутових відходів (меблі, побутова техніка будівельні відходи та ін.) слід розміщувати на сельбищній території в комунальних кварталах або комунально-складських зонах.

Садибна забудова

6.1.30 Садибну забудову слід передбачати:

- в межах населеного пункту переважно на вільних територіях, на ділянках, потенційно придатних для будівництва;
- у приміських зонах – на резервних територіях, що плануються до включення у межу міста, за винятком зелених зон;
- у нових селищах і тих, що розвиваються, розміщених у межах 30-40-хвилинної транспортної доступності.

З метою збереження масштабу планування і забудови історичного населеного пункту у зонах існуючої індивідуальної садибної забудови слід забезпечувати збереження історичного характеру середовища.

В найкрупніших містах нову садибну або блоковану забудову слід розміщувати в існуючих районах садибної забудови лише за наявності територіальних ресурсів відповідно до документації з просторового планування, окрім територій історичних ареалів, де будівництво вистотних будівель і споруд не допускається.

Примітка. Розміщення садибної забудови в межах приаеродромної території можливо при умові дотримання вимог [108] та відсутності потенційного ризику авіаційної події.

6.1.31 Зони садибної забудови можуть формуватись окремими чи зблокованими житловими будинками з присадибними ділянками. Поверховість будинків в межах територій садибної забудови не може перевищувати 3-х поверхівбез урахування мансарди.

Розміщення в кварталах садибної забудови багатоквартирних (секційних) будинків не допускається.

6.1.32 Граничний розмір площі земельних ділянок, які надаються громадянам для нового житлового будівництва має становити не менше 150 м^2– для блокованої забудови і не менше 500 м^2– для індивідуальної житлової забудови.

Примітка 1. До площі присадибної земельної ділянки включається площа під забудовою житлових будинків та господарських будівель.

Примітка 2. При розміщенні земельної ділянки для індивідуального житлолового будинку в межах сформованої забудови,площа її може бути зменшена але не більш ніж на 20 % за умов забезпечення санітарних вимог та протипожежних вимог.

6.1.33 Житлові будинки на присадибних ділянках слід розміщувати з відступом від червоних ліній магістральних вулиць – 6 м, житлових – 3 м.

Частина присадибної ділянки між червоними лініями і лінією забудови одно-, двоквартирних і блокованих будинків входить до загальної площі ділянки.

В умовах реконструкції допускається зменшувати відступи від червоних ліній до будинків і споруд, з урахуванням історичної забудови.

6.1.34 Присадибні ділянки з боку вулиць та сусідніх ділянок допускається огороджувати. Висоту огорожі слід встановлювати згідно з вимогами [62] та правилами благоустрою населеного пункту. Встановлення огорожі не може погіршувати інсоляцію житлових будинків на суміжних територіях. Огорожа присадибних ділянок не може виступати за червону лінію та межі ділянки.

6.1.35 Показники площі території та розрахункової щільності населення для розміщення садибної забудови слід приймати за табл. 6.1 та табл. 6.6.

Таблиця 6.6 – Показники розрахункової щільності населення (брутто) для районів садибної забудови (рекомендовані)

Тип забудови	Розмір присадибної ділянки, м^2	Кількість ділянок на 1 га	Щільність населення (брутто), осіб./га, при середньому складі сім'ї, осіб.				
			2	3	4	5	6
Садибна	2500	3-4	6-8	9-12	12-16	15-20	18-24
Садибна	1500	5-6	10-12	15-18	20-24	25-30	30-36
Садибна	1200	6-7	12-14	18-21	24-28	30-35	36-42
Садибна	1000	8-9	17-18	26-27	34-35	43-44	51-52
Садибна	600	13-15	28-29	42-43	55-57	68-71	81-84-
Садибна	500	16-17	34-35	50-52	66-68	82-84	97-99
Блокована	400	19-21	41-42	61-62	80-82	98-100	115-118
Блокована	300	24-27	53-55	78-80	101-104	124-127	144-148
Блокована	200	32-38	75-77	109-112	134-143	169-173	196-200
Блокована	150	40-49	96-99	138-142	176-180	211-216	242-248

6.1.36 В зонах садибної забудови слід передбачати розміщення об’єктів обслуговування на територіях загального користування, на спеціально відведених ділянках, у складі громадських центрів населеного пункту або у вигляді окремих споруд на територіях громадського призначення, а також розміщення майданчиків для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, занять фізкультурою, стоянок для тимчасового зберігання автомобілів, майданчиків для господарських цілей загального користування. Питомі розміри майданчиків для ігор дітей та автостоянок допускається зменшувати відносно показників, наведених в табл.6.4, але не більше ніж на 30%.

6.1.37 Озеленення вулиць, розмір яких в межах червоних ліній складає 12 м і менше доцільно формувати за рахунок палісадників.

6.1.38 Допускається розміщення об’єктів обслуговування на присадибній ділянці згідно норм законодавства України. Прибудовані або окремо розміщені приміщення та тимчасові

споруди для індивідуальної трудової та підприємницької діяльності допускається розташовувати на земельних ділянках по червоних лініях.

6.1.39 Гаражі слід передбачати вбудованими, прибудованими до житлових будинків або окремо розташованими по лінії забудови, а також в глибині ділянки. Відстані від в'їздів та інших технологічних прорізів гаражів до сусідніх житлових будинків, закладів загальної середньої освіти та закладів дошкільної освіти, інших споруд слід приймати за табл. 10.6.

Примітка. Протипожежні відстані між будинками або господарськими будівлями, що розташовані окремо, відповідно до ступеня їх вогнестійкості, а також віддаленість ємностей горючої рідини на присадибній ділянці (при опаленні будинків рідким паливом), слід приймати відповідно до протипожежних вимог наведених у табл. 15.2.

6.1.40 При розташуванні житлових будинків та громадських будівель на земельних ділянках необхідно забезпечувати вимоги санітарних та пожежних норм [46], [64] у тому числі для житлових та громадських будинків на суміжних земельних ділянках.

6.1.41 При розміщенні будинків в кварталах з історичною забудовою для догляду за будинками і здійснення поточного ремонту, відстань до межі суміжної земельної ділянки від найбільш виступаючої конструкції стіни будинку слід приймати не менше ніж 1,0 м. При цьому, має бути забезпечене виконання необхідних інженерно-технічних заходів, що запобігатимуть попаданню атмосферних опадів з покрівель та карнизів будівель на територію суміжних ділянок або взаємоузгоджене водовідведення згідно з вимогами [66].

Для садибної та дачної забудови, у разі розміщення житлових будинків в північно-східній, північній та північно-західній частинах земельної ділянки, відстань від межі слід встановлювати не менше 3 м.

Допустимі відстані від житлових будинків до господарських будівель і споруд наведені в табл. 6.7.

Таблиця 6.7 –Допустимі відстані від житлових будинків до господарських будівель і споруд

Будівлі та споруди	**Відстань, м**					
	Господарські будівлі /сараї/ для худоби, інших тварин та птахів площею до 50 м^2	**Майданчики для компосту, дворові вбиральні, сміттєзбірник, сховища для добрив та ядохімікатів**	**Фільтруючий колодязь продуктивністю м^3/добу**		**Септик продуктив-ністю м^3/добу**	
			до 1	**1 – 3**	**до 1**	**1 – 3**
Житлові будинки та літня кухня	15	20	8	10	5	8
Артсвердловина водопостачання (питний колодязь)	20	20				

Примітка 1. Господарські будівлі і гаражі сусідніх ділянок допускається блокувати.

Примітка 2 Господарські приміщення для утримання худоби та птиці площею до 50 м^2 допускається прибудовувати до одно- та двоквартирних житлових будинків /крім будинків, що знаходяться в IV кліматичному районі/ за умов ізоляції від житлових кімнат та кухонь не менше, ніж трьома підсобними приміщеннями та за умови забезпечення санітарних відстаней до житлових будинків на суміжних земельних ділянках.

Примітка 3. При продуктивності локальних каналізаційних очисних споруд до 3м^3 на добу, водозабірні споруди місцевого господарсько-питного водопостачання допускається розміщувати на відстані 40-50 м вниз по течії ґрунтових вод, 20-25 м вверх по течії і 25-30 м по перпендикуляру до осі течії потоку ґрунтових вод. Відстані від артсвердловин та колодязів до окремих будівель і споруд та інших джерел забруднення слід приймати 20 м, місце розташування водозабірних споруд повинно бути вверх по течії ґрунтових вод і вище по відношенню до розташування каналізаційних споруд. При неможливості забезпечення цієї відстані в межах ділянки, слід влаштовувати свердловини, колодязі або каптажі для групи будинків, які розміщуються вздовж житлових вулиць із відступом від червоної лінії на 2,5-3 м, на майданчиках розміром 2,5 × 3 м із твердим покриттям та похилом не

більше 40-50 ‰.

Примітка 4. Вигрібні ями дворових вбиралень повинні бути виконані з конструкцій, що запобігають фільтрації фекальних стоків у ґрунт

6.1.42 При відсутності мереж міської (селищної) каналізації, необхідно передбачити каналізування садиб з використанням локальних очисних споруд згідно з вимогами [89], [91].

При введені водопроводу у будинок та обладнання внутрішньобудинкової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб не допускається.

Дачна та садова забудова

6.1.43 Території дачної та садової забудови призначаються для організації відпочинку громадян, ведення садівництва та городництва з будівництвом дачних, садових будинків для тимчасового або постійного проживання.

6.1.44 Розміщення нової дачної та садової забудови в межах населених пунктів, а також на територіях, де діють планувальні обмеження, у т.ч. на територіях лісів та лісопарків, об'єктів природно-заповідного фонду та їх охоронних зон, у санітарно-охоронних зонах курортів, водоохоронних зонах, на резервних позаміських територіях, які передбачені документацією з просторового планування для подальшого розвитку населених пунктів, на територіях інженерно-транспортної та природоохоронної інфраструктури не допускається.

6.1.45 Нову дачну і садову забудову рекомендується розміщувати за межами населених пунктів на земельних ділянках з цільовим призначенням для індивідуального дачного будівництва або індивідуального садівництва.

Існуючі території дачної забудови, які розташовані в межах населених пунктів чи приміських зонах, відносяться до рекреаційних зон з озелененими територіями обмеженого використання.

6.1.46 Територію дачної та садової забудови слід розподіляти на зони індивідуального (сади, дачні ділянки) та загального користування. Зона індивідуального користування з вулично-дорожньою мережею має складати до 90% від загальної території такої забудови.

6.1.47 В межах зони загального користування розміщуються об'єкти і споруди, перелік яких та необхідна площа території наведені у табл. 6.8.

Таблиця 6.8 – Об'єкти і споруди загального користування в межах територій дачної і садової забудови

Перелік будівель	**Площа ділянок об'єктів і споруд загального користування в межах територій дачної і садової забудови, із розрахунку м^2 на 1 дачну (садівницьку) ділянку**		
	малі	**середні**	**крупні**
Обов'язкові:			
Споруди для зберігання засобів пожежогасіння	0.5	0.4	0.25
Майданчики для контейнерів ТПВ	0.1	0.1	0.1
Майданчики для стоянки автомобілів	1.1	1.1	1.1
Майданчики для стоянок велосипедів	0,65	0,65	0,65
Магазини змішаної торгівлі	2.5	2.0	1.5
Правління товариства, медпункт	1.0	1.0	1.0
Дитячі ігрові майданчики	1.0	1.0	1.0
Рекомендовані:			
Універсальні фізкультурні майданчики	4.0	3.4	2.8
Пасіки	За завданням на проектування *		
Споруда для охоронника			

* Площа ділянки на одну споруду приймається незалежно від кількості садових ділянок – 100 м^2 **Примітка** Об'єкти загального користування доцільно поєднувати у адміністративно-господарський центр. Пасіки слід розміщувати на окремих ділянках у місцях, найбільш віддалених від руху людей і транспорту.

6.1.48 На територіях дачної і садової забудови трасування доріг та проїздів, розміщення вбудовано-прибудованих або окремо розташованих гаражів, дачних та садових будинків, інших споруд та відстані між ними слід приймати у відповідності з вимогами підрозділу «Садибна забудова» та розділу 15 «Протипожежні вимоги»

6.1.49 При переведенні існуючої дачної і садової забудови у райони садибної забудови має бути забезпечена відповідність показників соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури нормативам садибної забудови в межах міст або сільських населених пунктів.

6.1.50 На території існуючої дачної і садової забудови використання садових або дачних ділянок для створення об'єктів торгівлі, побуту допускається за умови: відповідності площі земельної ділянки показникам відповідно до табл. 6.8, забезпечення проїзду до ділянки та влаштування інженерного обладнання, відповідно до вимог [46], [87] та [89].

6.2 Зона громадської забудови

6.2.1 Зона громадської забудови призначена для концентрованого розташування закладів і підприємств обслуговування населення населеного пункту та поза його межами.

6.2.2 Зону громадської забудови слід формувати як функціонально-просторову систему центрів – багатофункціональних та спеціалізованих, які є органічно пов’язаними з соціально-планувальною структурою населеного пункту.

6.2.3 Громадську забудову слід формувати у місцях найбільшої концентрації населення, що перебуває у денний час – у межах центру міста, уздовж головних вулиць і площ.

6.2.4 Території **б**агатофункціональних громадських центрів в населених пунктах залежить, окрім їх величини і місця в структурі адміністративно-територіального устрою та системи розселення, від особливостей функціонально-планувальної структури населених пунктів, історичних та природно-ландшафтних чинників.

У малих містах слід створювати єдиний громадський центр міста і житлового району.

У середніх і великих містах, сельбищна територія яких поділяється на житлові або планувальні райони, функції громадського центру можуть поєднуватись з функціями громадського центру одного із житлових або планувальних районів.

У найкрупніших та крупних містах зони громадської забудови слід формувати у вигляді системи загальноміського центру, яка крім центрального ядра складається також з громадських центрів планувальних зон та центрів житлових (виробничих, рекреаційних) районів і мікрорайонів.

Склад функціональних елементів, їх кількісні показники встановлюються у документації з просторового планування регіонального та місцевого рівнів.

Примітка. Міський центр, в залежності від величини міста, доцільно формувати або як площу, або як групу площ, поєднаних головною вулицею, серед яких визначається головна площа.

6.2.5 Спеціалізовані громадські центри слід формувати переважно в найкрупніших, крупних та великих містах за рахунок групування об’єктів в єдиний комплекс.

Примітка. Спеціалізовані центри слід розміщувати відокремлено або у складі загальноміських громадських центрів, центрів планувальних зон і планувальних районів, а також як окремі планувальні складові.

6.2.6 До складу громадських центрів планувальних зон, крім установ і організацій обслуговування слід включати адміністративні, бізнес-центри, об’єкти транспортної інфраструктури (транспортно-пересадочні вузли, пішохідні зони, території зберігання транспортних засобів тощо) а також земельні ділянки, призначені для розташування житлових будинків.

Питомий розмір територій, зайнятих власне під громадські функції визначається залежно від значення громадського центру, класифікації населеного пункту. Ця величина відносно

території центру може коливатися від 60 % до 70 % для ядра загальноміського центру, або від 15 % до 20 % для центрів повсякденного та періодичного обслуговування.

В міських та крупних сільських населених пунктах громадські центри виконують функції міжселенного обслуговування.

При розробленні документації з просторового планування площу багатофункціонального загальноміського центру слід визначати відповідно до укрупнених показників:

- для найкрупніших, крупних і великих міст – від 3,5 до 5 м^2/особу;
- для середніх міст – 5-10 м^2/особу;
- для малих міських та сільських населених пунктів – 10-20 м^2/особу.

6.2.7 Розвиток загальноміських центрів може здійснюватися шляхом реконструкції і технічного переоснащення громадських будинків, перепрофілювання існуючих об'єктів, будівництва нових об'єктів; суміщення об'єктів різного типу, розміщення об'єктів повсякденного та періодичного обслуговування у вбудовано-прибудованих приміщеннях, в тому числі у перших поверхах житлових будинків.

6.2.8 Загальну площу території громадських центрів у планувальних зонах найкрупніших, крупних міст слід приймати:

- за чисельності населення планувальної зони до 200 тис. осіб – від 15 до 20 га;
- за чисельності населення від 200 до 500 тис. осіб – 20-30 га;
- за чисельності населення понад 500 тис. осіб – від 30 до 60 га.

6.2.9 При розміщенні громадських об'єктів (при формуванні громадських центрів) слід враховувати показники граничної щільності громадської забудови відповідно до табл. 6.9.

Таблиця 6.9 – Показники щільності забудови громадських центрів

Категорія населених пунктів	Щільність сумарної загальної площі, тис. м^2 роб. пл./га
Найкрупніші й крупні міста	6,0 – 10,0
Великі міста	4,0 – 6,0
Середні міста	2,0 – 4,0
Малі міські і сільські населені пункти	0,8 – 2,0
а. Для найкрупніших та крупних міст щільність громадських функцій визначається для ядра центру, а в середніх і малих міських і сільських населених пунктах – для громадського центру в цілому.	

6.2.10 При планувальній організації території громадських центрів, для реалізації комунікативної функції, необхідно передбачати формування розвинутих пішохідних зон (відкритих площ, пішохідних вулиць), які мають:

- забезпечувати можливість організації та проведення масових громадських заходів (політичних, святкових, спортивно-розважальних тощо);
- формувати зручні пішохідні зв'язки між об'єктами та комплексами обслуговування, зупинками громадського транспорту та транспортними вузлами, що забезпечують зв'язок населеного пункту з приміською зоною;
- забезпечувати організацію різноманітних функцій, що містять розвинений набір об'єктів обслуговування, а також місць для короткотривалого відпочинку;
- створювати індивідуальний архітектурний образ;
- забезпечувати збереження традиційного характеру історичного середовища та об'єктів культурної спадщини.

6.2.11 Громадський простір багатофункціонального центру з розчленованою структурою формується на основі єдиної пішохідної зони, що забезпечує взаємозв'язок об'єктів центру, безперервність пішохідних комунікацій в межах всіх складових комплексу, зручність підходів до зупинок транспорту та озеленення рекреаційних майданчиків.

Для людей, що одночасно перебувають у пішохідній зоні, норма площі території має складати не менше ніж 20 м^2 на одну особу.

6.2.12 Співвідношення між висотою будинків, що оточують майдан та його шириною доцільно приймати у межах 1:6 – 1:8. Відкритий простір слід передбачати не більше ніж 0,15 га в малих населених пунктах та 0,5-0,6 га – у великих.

При формуванні громадських центрів слід передбачати створення підземних просторів для розміщення об'єктів торгівлі, харчування, побутового обслуговування, а також для зберігання легкового автотранспорту, громадських вбиралень. Розміщені у підземному просторі об'єкти повинні бути обладнані спеціальними підйомними пристроями для забезпечення доступності до них маломобільних груп населення.

6.2.13 Доцільно передбачати безпосередній взаємозв'язок громадських центрів з озелененими територіями, розміри яких мають складати в межах громадських центрів не менше ніж 25% від усієї території громадського центру. В історичних частинах громадських центрів цей показник має бути не менший ніж існуючий.

Парки загальноміського та районного значення рекомендується розміщувати, на суміжних з громадськими центрами територіях і включати до системи планувальної організації центру.

7 ВИРОБНИЧІ ТЕРИТОРІЇ

До виробничих відносяться території підприємств, об єктів, комунальних підприємств та об єктів, транспортної інфраструктури, складської забудови, інноваційного розвитку (технопарки, індустріальні парки) як в складі промислових зон, промислових районів, груп підприємств або розташованих окремо.

7.1. Інноваційні об'єкти виробничих територій

До інноваційних об'єктів виробничих територій слід відносити технопарки, індустріальні парки, виробничі території технополісів.

7.1.1 Містобудівний розвиток інноваційних територій передбачає:

а) розроблення документації з просторового планування щодо розвитку промислових зон, промислових районів, груп підприємств з можливостю формування технопарків, індустріальних (промислових) парків, виробничих та інноваційно-технологічних кластерів;

б) розроблення програми перспективного розвитку промисловості, галузі (регіону, поселення);

в) раціональне використання земельних ресурсів за планом земельно-господарського устрою територій;

г) стимулювання раціонального використання земельних ресурсів;

д) трансформація виробничих територій з метою підвищення ефективності їх використання;

є) реконструкцію об'єктів інженерного забезпечення, які розміщуються на територіях інноваційного розвитку шляхом впровадженням методів ефективного використання інженерних та територіальних ресурсів з широким застосуванням ресурсозберігаючих технологій;

ж) оздоровлення річок і водойм, які розміщуються на територіях інноваційного розвитку шляхом винесення за межі прибережних захисних смуг виробничих об'єктів, а також забезпечення відповідного режиму та умов використання промислових підприємств, розташованих на суміжних з водоохоронними зонами територіях;

з) розроблення документації з просторового планування і заходів з ліквідації відвалів ливарного та інших виробництв, які розміщуються на територіях інноваційного розвитку шляхом переробки і утилізації, подальшого проведення санації та рекультивації земель, визначення можливості їх подальшого використання.

и) розроблення пропозицій щодо оптимізації транспортних схем промислових формувань з урахуванням змін вантажообігу, пасажирських потоків, трансформації підприємств і чисельності працюючих.

7.2 Формування і планування виробничих територій

7.2.1 Розміщення виробничих територій не допускається:

а) у першому та другому поясі зони санітарної охорони джерел водопостачання;

б) у межах прибережних захисних смуг річок та водойм;

в) у першій зоні округу санітарної охорони курортів, а для кліматичних курортів в усіх зонах округу санітарної охорони, якщо об’єкти які проектуються не пов’язані безпосередньо з експлуатацією природних лікувальних засобів курорту.

г) на землях рекреаційного і оздоровчого призначення;

д) на землях природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;

е) на землях історико-культурного призначення;

ж) у небезпечних зонах відвалів породи вугільних і сланцевих шахт або збагачувальних фабрик;

и) в зонах активного карсту, зсувів, осідання або обвалення поверхні під впливом гірських розробок, селевих потоків і снігових лавин, які можуть загрожувати забудові та експлуатації підприємств;

к) на ділянках, забруднених органічними та радіоактивними відходами;

л) у зонах можливого катастрофічного затоплення в результаті руйнування гребель або дамб.

7.2.2 Відповідно до [2] допускається розміщення на прибережних ділянках річок та інших водойм гідротехнічних, гідрометричних та лінійних об’єктів, а також об’єктів навігаційного призначення. Планувальні відмітки майданчиків, на яких вони розміщуються слід встановлювати щонайменше на 0,5 м вище від розрахункового найвищого горизонту води з урахуванням підпору і похилу водотоку, а також нагону від розрахункової висоти хвилі. За розрахунковий горизонт слід приймати найвищий рівень води з ймовірністю його перевищення для підприємств та об’єктів оборонного значення один раз на 100 років, для інших підприємств − один раз в 50 років, а для підприємств зі строком експлуатації до 10 років − один раз на 10 років.

Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватись, якщо при цьому не порушується її режим. Не придатні для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню з прибережних захисних смуг.

7.2.3 Улаштування вантажних причалів, пристаней чи інших портових споруд, слід розміщувати за течією ріки нижче сельбищної території.

7.2.4 Розміщення підприємств поблизу об’єктів з виготовлення і зберігання вибухових речовин, матеріалів і виробів на їх основі необхідно здійснювати з урахуванням меж небезпечних зон і районів.

7.2.5 При проведенні реконструкції, технічному переоснащенні, існуючих промислових районів і груп підприємств доцільно ці території, в межах яких вони розміщені, планувально розподіляти на складові з урахуванням формування технопарків, технополісів, промислових і індустріальних парків на основі загальних архітектурно-планувальних рішень з вираженими планувальними межами. При цьому слід передбачати поєднання інженерно-технічної інфраструктури, допоміжних виробництв та об'єктів громадського обслуговування.

7.2.6 При плануванні виробничих територій слід передбачати:

а) функціональне зонування території з урахуванням технологічних зв'язків, відповідних санітарно-гігієнічних та протипожежних вимог, вантажообігу і видів транспорту, містобудівних обмежень;

б) раціональну організацію транспортної та інженерної інфраструктури з урахуванням виробничо-технічних зв’язків;

в) інтенсивне використання території, в тому числі наземний і підземний простір;

г) організацію єдиної мережі громадського обслуговування працюючих;

д) будівництво та введення в експлуатацію пусковими комплексами або чергами;

е) благоустрій території;

ж) захист територій від небезпечних наслідків виробничої діяльності, ерозії, абразії, заболочування, засолення і забруднення підземних вод і відкритих водойм стічними водами, відходами виробництва;

и) відновлення (рекультивацію) відведених у користування земель, порушених в процесі виробничої діяльності, а також при будівництві.

7.2.7 За функціональним використанням територію підприємства слід розподіляти на зони:

а) передзаводську (за межами земельної ділянки підприємства або в її межах);

б) виробничу;

в) підсобну;

г) складську.

7.2.8 У генеральних планах і схемах планування територій при розміщенні виробничих підприємств, технопарків, індустріальних парків у відповідних територіальних зонах слід визначати такі складові:

а) громадського центру;

б) підприємств, технопарків, у тому числі ділянок, які перебувають у складі технопарків, індустріальних парків;

в) загальних об'єктів допоміжних виробництв і господарств;

г) пожежних частин.

Розподіл на зони слід здійснювати з урахуванням конкретних містобудівних умов та особливостей виробництва.

7.2.9 Орієнтовні розмірипередзаводських зон підприємств (га на 1000 працюючих) слід визначати з розрахунку:

- 0,8 – при кількості працюючих до 0,5 тис.;
- 0,7 – "- " більше 0,5 до 1 тис.;
- 0,6 – "- " від 1 до 4 тис.;
- 0,5 – "- " від 4 до 10 тис.;
- 0,4 – "- " більше 10 тис.

При визначенні розмірів передзаводських зон підприємств слід враховувати розрахункову кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання автомобілів (табл. 10.7), стоянок грузового автотранспорту та благоустрою передзаводської території.

7.2.10 Відстані між будівлями, спорудами, в тому числі інженерними мережами, слід приймати не менше мінімально допустимих, при цьому щільність забудови ділянок (площадок) підприємств повинна бути не менше зазначеної у Додатку Г.1.

7.2.11 Склад громадського центру виробничих територій слід визначати в кожному конкретному випадку з урахуванням розміщення виробничих об’єктів в планувальній структурі населеного пункту, кількості працюючих на підприємствах, наявності підприємств обслуговування в межах суміжної сельбищної території, виробничо–технологічних та санітарно-гігієнічних особливостей окремих підприємств.

7.2.12 У передзаводських зонах і в адміністративно-громадських центрах виробничих територій слід передбачати відкриті та/або закриті автостоянки для тимчасового зберігання легкових автомобілів. Відкриті автостоянки для тимчасового зберігання автомобілів людей з інвалідністю допускається розміщувати на території підприємства.

7.2.13 На підприємствах, де передбачається можливість використання праці осіб з обмеженими можливостями, які користуються кріслами-колясками, входи у виробничі, адміністративно-побутові та інші допоміжні будівлі повинні бути обладнані пандусами з похилом не більше ніж 1:12 та іншими спеціалізованими підйомними пристроями.

7.2.14У транспортних схемах промислових формувань необхідно передбачати:

а) поєднання транспортних споруд і обладнання для різних видів транспорту (суміщені автомобільні та залізничні, або автомобільні та трамвайні мости і шляхопроводи, загальне земляне полотно для автомобільних доріг і трамвайних колій, крім швидкісних видів транспорту);

б) використання споруд і обладнання, що проектуються для інших цілей (дамб водосховищ і гребель, водопропускних споруд) під земляне полотно і штучні споруди залізниць і автомобільних доріг;

в) можливість подальшого розвитку зовнішнього транспорту.

7.2.15 Ширину воріт автомобільних в'їздів на майданчик підприємства слід приймати по найбільшій ширині застосовуваних автомобілів плюс 1,5 м, але не менше 4,5 м, а ширину воріт для залізничних в'їздів –не менше 4,9 м.

7.2.16 Відстань від будівель та споруд до краю проїзної частини автомобільних шляхів слід приймати відповідно до табл.7.1.

Таблиця 7.1 – Відстані від бортового каменю або краю укріпленої смуги узбіччя автомобільних доріг до будівель і споруд слід приймати не менше зазначених.

Будівлі та споруди	Відстань, м
Зовнішні межі стін будівель, включаючи тамбури та прибудови:	
а) при відсутності в'їзду в будівлю і при довжині будівлі до 20 м	1,5
б) те саме, при довжині будинку понад 20 м	3
в) при наявності в'їзду в будівлю двохосьових автомобілів і автонавантажувачів	8
г) при наявності в'їзду в будівлю тривісних автомобілів	12
д) при наявності в'їзду в будівлю тільки електрокарів	5
ельно розташованих залізничних колій:	
1520 (1524) мм	3,75
750 мм	3
Огорожа майданчика підприємства	1,5
Зовнішні межі опор естакад і шляхопроводів, димових труб, стовпів, щогл, виступаючих частин будівель: пілястр, контрфорсів, зовнішніх сходів і т.п.	0,5
Вісь залізничної колії, по якому перевозиться рідкий метал, шлак, візки зі злитками та виливницями, візки з мульдами і коробами для перевезення шихтових матеріалів	5

Примітка 1. Відстані від бортового каменю, кромки проїжджої частини або укріпленої смуги узбіччя до стовбурів дерев або до чагарників повинні визначатися в залежності від породи дерев і чагарників з тим, щоб крона дерев з урахуванням її підрізування і чагарники не нависали над проїзною частиною або узбіччям.

Примітка 2. При ширині смуги руху двосмугової дороги менше 3,75 м і при відсутності бортового каменю або укріпленої смуги узбіччя відстані у випадках, передбачених поз.5 таблиці, має бути не менше 4,25 м від осі дороги. При ширині автомобіля більше 2,5 м вказане відстань повинна бути відповідно збільшена.

Примітка 3. При в'їзді в цех автомобілів з причепами відстань від стіни цеха до дороги слід визначати розрахунком.

7.2.17 Напівзамкнуті двори слід розташовувати довгою стороною паралельно переважному напрямку вітрів, або з відхиленням не більше 45°, при цьому відкрита сторона двору повинна бути звернена на навітряну сторону вітрів переважного напрямку.

Ширина напівзамкненого двору при будівлях, освітлюваних через віконні отвори, повинна бути не менше півсуми висот до верхньої відмітки карнизу протилежних будинків, що утворюють двір, але не менше ніж 15 м.

При відсутності шкідливих виробничих виділень у простір двору, його ширина може бути зменшена до 12 м.

7.2.18 Застосування будівель, що утворюють замкнуті з усіх боків двори, допускається тільки з дотриманням таких умов:

а) ширину двору рекомендується приймати не менше найбільшої висоти до верху карнизу будівель, що утворюють двір, але не менше 18 м;

б) має бути забезпечене наскрізне провітрювання двору шляхом влаштування в будівлях отворів шириною не менше 4 м і висотою не менше 4,5 м (у кількості не менше двох) при можливості скупчення шкідливих речовин.

7.2.19 Для озеленення майданчиків підприємств, технопарків та території необхідно застосовувати місцеві види деревно-чагарникових рослин з урахуванням їх санітарно-захисних та декоративних властивостей і стійкості до шкідливих речовин, які виділяються підприємствами. Наявні деревні насадження слід, по можливості, зберігати.

7.2.20 На майданчиках підприємств, де можуть виділятися шкідливі речовини, не допускається розміщення деревно-чагарникових насаджень у вигляді щільних груп і смуг, що викликають скупчення шкідливостей.

7.2.21 Будівлі і споруди, з урахуванням специфіки виробництва та природних умов, доцільно розміщувати з обов’язковим дотриманням таких вимог:

а) поздовжні осі будівлі і світлові ліхтарі слід орієнтувати в межах від 45° до 110° до меридіану;

б) поздовжні осі аераційних ліхтарів і стіни будівель з прорізами, що використовуються для аерації приміщень, слід орієнтувати в плані перпендикулярно або під кутом не менше 45°до переважного напрямку вітрів літнього періоду року.

7.2.22 Будівлі і споруди з устаткуванням, яке спричиняє значні динамічні навантаження і вібрацію, слід розміщувати від будівель і споруд з виробництвами, особливо чутливими до вібрації, на відстані, яку визначають за підрахунками, з урахуванням геологічних умов території, фізико механічних властивостей грунту основи фундаментів, а також з урахуванням заходів для усунення впливу динамічних навантажень і вібрації на ґрунти.

7.2.23 Будівлі, споруди, відкриті установки з виробничими процесами, що виділяють в атмосферу газ, дим і пил, вибухонебезпечні і пожежонебезпечні об’єкти не слід розташовувати по відношенню до інших виробничих будівель і споруд з навітряної сторони для вітрів переважного напрямку.

7.2.24 Охолоджувальні ставки, водойми, шламовідстійники і т.п. слід розміщувати так, щоб у разі аварії рідина при розтіканні не загрожувала затопленням підприємству або іншим промисловим, житловим і громадським будівлям і спорудам.

7.2.25 Відстані між будівлями і спорудами в залежності від ступеня вогнестійкості і категорії виробництв слід приймати відповідно до розділу 15 «Протипожежні норми» табл. 15.2.

7.2.26 Відстані від відкритих наземних складів до будівель і споруд, а також відстані між зазначеними складами слід приймати не менше зазначених у табл. 15.6.

7.3 Зона науково-виробничої забудови

7.3.1 Технополіси і технопарки (далі парки) є взаємопов'язаними (інтегрованими) об'єктами, що пов'язані розгалуженою інфраструктурою та розташовані на певній цілісній території.

7.3.2 У складі технопарку слід передбачати:

а) наукові центри;

б) офіси та лабораторії;

в) об’єкти експериментального (серійного) виробництва;

г) складські комплекси.

7.3.3 У складі технополісу, на сельбищній території (громадської та житлової забудови) на земельних ділянках невиробничого призначення, додатково також розміщуються:

а) готелі, житлові будинки для наукового та обслуговуючого персоналу;

б) заклади дошкільної освіти, заклади загальної середньої освіти, медичні установи;

в) торговельні комплекси та розважальні центри, заклади громадського обслуговування, спортивні споруди;

г) озеленені території.

7.3.4 У складі інноваційного парку, на сельбищній території (громадської та житлової забудови) на земельних ділянках невиробничого призначення, додатково також розміщуються:

а) офіси керуючої компанії, фінансові установи, об’єкти маркетингу та реклами;

б) заклади вищої та профісійно (професійно-технічної освіти);

в) бізнес-кампуси, акселератори, фонди, компанії-резиденти і R&D лабораторії (Research & Development – лабораторії з розвитку інноваційних технологій).

г) готелі, апартаменти для наукового та обслуговуючого персоналу;

д) багатоцільові зали для проведення наукових конференцій та інших заходів;

є) торговельні комплекси та розважальні центри, заклади громадського обслуговування;

є) пожежне депо;

ж) озеленені території

7.3.5 У складі індустріального парку відповідно до містобудівної документації територія облаштована відповідною інфраструктурою, у межах якої учасники можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, інформації і телекомунікацій, а також науково-дослідну діяльність на умовах, визначених Законом «Про індустріальні парки» та відповідним договором.

7.3.6 При розробленні документації з просторового планування слід визначати території для розміщення і розвитку наукових установ, які пов’язані з дослідницькою діяльністю і специфікою виробництва.

7.3.7 Для розміщення індустріальних, інноваційних парків слід використовувати території, вільні від забудови, території існуючих підприємств та промислових районів, які втрачають своє виробниче значення.

7.3.8 Для розміщення індустріальних, інноваційних парків слід використовувати території, вільні від забудови, території існуючих підприємств та промислових районів, які втрачають своє виробниче значення.

7.3.9 Індустріальні, інноваційні парки доцільно розташовувати в зоні забезпеченості надійної транспортної доступності автомобільними і залізничними магістралями, транспортними вузлами - морськими і аеропортами, вокзалами і логістичними центрами.

7.3.10 Архітектурно-планувальна організація інноваційних об’єктів виробництва, має забезпечувати умови для здійснення наукової та/або виробничої підприємницької діяльності, раціональне розміщення їх потужностей.

7.3.11 На території технологічних парків виділяються наступні функціональні зони:

а) промислових і/або наукових об'єктів;

б) соціального, торговельного обслуговування;

в) адміністративного центру і загальних служб;

г) відкритих просторів загального користування;

д) відкритих спортивних майданчиків, парків;

е) інженерно-допоміжних об'єктів;

ж) дорожньої мережі.

7.3.12 Територію слід розподіляти на ділянки, підготовлені до забудови, призначені для оренди, лізингу або для продажу окремим користувачам та забезпечені необхідною транспортною, інженерною та інформаційно - комунікаційною інфраструктурою, рівень забезпеченості якою визначається конкретними умовами і призначенням парку.

7.3.13 Необхідно передбачати ділянки різної величини для забезпечення можливих запитів ймовірних користувачів:

- малі підприємства 400 - 1500 м2;
- середні підприємства 1500 – 6000м2;
- підприємства понад 6000 м2.

Допускається об'єднання кількох ділянок для одного користувача.

7.3.14 В структурі індустріальних парків для підтримки підприємців доцільно передбачати

виробничі та/або дослідницькі будівлі чи споруди з використанням універсальних модульних блоків.

7.3.15 Залежно від містобудівних умов і завдань організації технологічного процесу доцільно використовувати:

- індивідуальні модульні будівлі - одно-триповерхові, призначені для одного користувача. Будівлі можуть бути одинарні, подвійні, з трьох і більше зблокованих модулів, і які найбільшою мірою відповідають забудові парків у периферійних районах міста та за його межами;
- багатомодульні будівлі - багатоповерхові і підвищеної поверховості кооперовані будівлі, внутрішній простір яких ділиться на окремі модульні приміщення, призначені для декількох різних користувачів (наукові, промислові, готелі, багатофункціональні будівлі, тощо), територія яких знаходиться в загальному користуванні. Такі будівлі доцільно використовувати для забудови парків в серединній частині міста і при розміщенні в межах сельбищних територій.

7.4 Комунальна зона

7.4.1 Комунальна зона призначена для розміщення підприємств, які забезпечують обслуговування об’єктів та систем соціальної, транспортної, інженерної інфраструктури, а також житлово-комунального господарства і надають послуги мешканцям населеного пункту.

7.4.2 В межах комунальної зони допускається розміщення:

а) підприємств транспорту (трамвайних та тролейбусних депо, автобусних та таксомоторних парків, депо метрополітену, гаражів, станцій технічного обслуговування автомашин, автозаправних станцій);

б) підприємств побутового обслуговування (фабрик-пралень, хімічного чищення одягу, ремонту побутової техніки, одягу, меблів);

в) підприємств житлово-комунального господарства;

г) об'єктів та мереж інженерно-технічного забезпечення (інженерних мереж, систем або комунікацій, які безпосередньо використовуються в процесі тепло-, газо-, електро-, водопостачання та водовідведення);

д) підприємств поводження з побутовими відходами;

е) територій місць поховання;

ж) пожежних частин.

7.5 Зона транспортно-складської забудови

7.5.1 Зону транспортно складської забудови (логістичні, складські центри) доцільно розміщувати у периферійній зоні населеного пункту, або за його межами біля відповідних транспортних комунікацій.

7.5.2 При плануванні території логістичного центру доцільно передбачати розміщення інформаційно-аналітичного пункту, а також:

- майданчиків для очікування розвантаження та завантаження автотранспорту;
- складських приміщень, обладнаних пристосуваннями для розвантаження і комплектації вантажів;
- відкритих контейнерних майданчиків для зберігання контейнерів;
- парків автотранспорту електронавантажувачів, що забезпечують перевезення контейнерів міжнародного стандарту;
- залізничних станцій, що забезпечують подачу вагонів безпосередньо до розвантажувальних майданчиків складів і до контейнерних майданчиків;
- морських і річкових портів, в тому числі спеціалізованих;
- пожежних частин.

7.5.3 При плануванні складських центрів слід враховувати специфіку їх організації та діяльності.

7.6 Зона сільськогосподарських виробничих територій

7.6.1 Виробничі території сільських населених пунктів є їх функціональною частиною.

7.6.2 На цих територіях можуть бути розміщені різні типи агропромислових комплексів, підприємств і цехів галузевих господарських центрів виробничих об'єктів, які належать акціонерним товариствам, кооперативам, особистим селянським та фермерським господарствам тощо, а також підприємства несільськогосподарських галузей (філії підприємств, цехи, в тому числі виробничо-технічного обслуговування і будівництва).

7.6.3 При організації сільськогосподарських виробничих територій, у тому числі фермерських господарств, перевагу доцільно віддавати розвиткові діючих виробничих потужностей, їх розширенню, реконструкції і технічному переобладнанню за умови дотримання організаційно-господарських, санітарно-гігієнічних, зооветеринарних, протипожежних та інших вимог.

7.6.4 Виробничі території слід формувати компактно, їх планування має забезпечувати кооперацію розміщених виробництв, створення загальних систем інженерного забезпечення, транспортних комунікацій і об'єктів побутового обслуговування.

Щільність забудови ділянок (площадок) сільськогосподарських підприємств повинна бути не менше зазначеної у Додатку Г.2.

Будівлі та споруди сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, відповідно до їх розмірів та потужності, розміщуються:

- у виробничих зонах в межах населеного пункту та за його межами;
- на землях сільськогосподарського призначення (в тому числі земельних ділянках сільськогосподарських підприємств, особистих селянських господарств та фермерські господарств) при дотриманні санітарно-гігієнічних, зооветеринарних та протипожежних вимог з урахуванням функціонального зонування території (хуторська система).

Генеральні плани виробничих об'єктів, а також фермерських господарств, що розміщені поза межами населеного пункту, слід розробляти окремо.

Між підприємствами, установами, складами та відкритими майданчиками, що не є вибухо- та пожежонебезпечними, які не виділяють шкідливих речовин в обсягах, що не перевищують допустимі концентрації, не створюють акустичного забруднення та інших негативних впливів на навколишнє природне середовище та територією житлової забудови населеного пункту має встановлюватися санітарно-захисна зона розміром не менше ніж 50 м.

Розміщення і визначення допустимих потужностей тваринницьких ферм в малих сільськогосподарських підприємствах, особистих селянських та фермерських господарствах здійснюється відповідно до техніко-економічних обґрунтувань.

7.6.5 Розміщення сільськогосподарських комплексів і підприємств повинно забезпечувати збереження природного середовища, виключати можливість розвитку ерозійних процесів, забруднення ґрунтів і водних джерел відходами виробництва.

Розміщення будинків, споруд і комунікацій сільськогосподарських підприємств не допускається:

- в зонах сельових потоків, снігових лавин та зсувів;
- в першій та другій зонах санітарної охорони курортів;
- на землях зелених зон міст, включаючи землі міських лісів;
- на земельних ділянках, забруднених органічними та радіоактивними речовинами;
- у межах прибережно-захисних смуг річок та інших водойм, на землях об’єктів природно-заповідного фонду та їх охоронних зон, зонах охоронюваного ландшафту, окрім сінокосіння;
- на землях історико-культурного призначення;
- в зонах охорони пам’яток культурної спадщини.

На територіях, де залягають корисні копалини, як виняток допускаються тимчасові споруди сільськогосподарських підприємств, які можуть функціонувати включно до початку видобування корисних копалин.

В першому, другому поясах зон санітарної охорони джерел водопостачання не допускається розміщення:

- тваринницьких ферм, птахофабрик, тепличних підприємств;
- відкритих майданчиків для зберігання автомашин та розміщення сільськогосподарських ремонтних майстерень, складів мінеральних добрив та отрутохімікатів, а також складів паливно-мастильних матеріалів, місць поховань, скотомогильників, полів зрошення та фільтрації гноєсховищ, силосних траншей та інших сільськогосподарських об'єктів, які мають вплив на мікробне зараження підземних вод.

В третьому поясі зон санітарної охорони джерел водопостачання не допускається розміщення складів паливно-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, отрутохімікатів та інших об'єктів, що можуть спричинити хімічне забруднення підземних вод.

7.6.6 При взаєморозміщенні виробничої і сельбищної територій слід передбачати між ними відповідні санітарно-захисні зони і забезпечувати зооветеринарні розриви.

Будівлі та споруди з технічними процесами, які є джерелом викидів в навколишнє природне середовище шкідливих речовин, повинні відокремлюватись санітарно-захисними зонами від житлових і громадських будинків.

Допускається розміщення складських приміщень (зерно, овочі, фрукти) фермерських виробничих дворів на межі сільських населених пунктів та місця зберігання автомашин і сільськогосподарської техніки (без ремонту) в кількості до 5 двигунів на ділянках до 0,5 га з визначенням санітарно-захисних зон 100 м відповідно до вимог [46].

Розміри санітарно-захисних зон від сільськогосподарських виробничих об'єктів і комплексів до меж житлової забудови визначаються у відповідності з вимогами [46].

В санітарно-захисних зонах допускається розміщення складів (сховищ) зерна, фруктів, овочів і картоплі та будівель і споруд, які вказані в санітарних нормах проектування промислових підприємств.

7.6.7 Особисті селянські та фермерські господарства у селищах та селах з утриманням великої рогатої худоби або свиней від 10 до 30 голів, овець від 10 до 50 голів, птиці від 30 до 100 голів санітарно-захисна зона має становити не менше 50 м від житлової забудови при умові дотримання встановлених вимог щодо утилізації відходів їх життєдіяльності.

Фермерські господарства у селищах, селах з утримання великої рогатої худоби або свиней від 31 до 200 голів, овець – від 50 до 1000 голів, птиці – від 100 до 1000 голів необхідно розміщувати на відокремлених ділянках з дотриманням розмірів санітарно-захисних зон згідно з [46].

Для фермерських господарств, що належать до підприємств змішаного типу, санітарно-захисну зону слід приймати більшою з тих, що потребують окремі типи тваринницьких будівель, або окремі виробництва, але не менше ніж 100 м від житлової забудови.

При архітектурно-планувальній організації особистих селянських та фермерських господарствах здійснюється розмежування виробничої та житлової зони. Не допускається блокування житлових приміщень з виробничими фермерськими приміщеннями.

Примітка. Утримання худоби у меншій кількості, ніж позначено в нормах допускається згідно з санітарними і зооветеринарними нормами на присадибних ділянках без їх розмежування та функціонального розподілу.

При утриманні в особистих селянських та фермерських господарствах разом поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець та інших тварин в одній будівлі проводится розподіл приміщень на ізольовані секції для окремих тварин. При вигульному утриманні птиці відстань до тваринницьких приміщень повинна бути 100 м, при клітковому утриманні – 50 м.

Енергоємкі підприємства малих сільськогосподарських підприємств особистих селянських та фермерських господарств слід розміщувати з урахуванням можливого використання нетрадиційних джерел енергії (низькопотенційної та викидної теплоти ТЕС, ТЕЦ, АЕС, газокомпресорних станцій, сонячної енергії, енергії вітру, використання вторинних енергоресурсів промислових підприємств тощо).

7.6.8 У санітарно-захисній зоні допускається розміщення бань, пралень і гаражів за умови, що частка забудови не буде перевищувати 10% усієї території санітарно-захисної зони.

Розміщення спортивних споруд, парків, дитячих установ, лікувально-профілактичних і оздоровчих установ, а також насадження плодово-ягідних дерев та чагарників на території санітарно-захисної зони не допускається.

В межах території санітарно-захисної зони завширшки 100 м і більше з боку сельбищної території слід передбачати смугу деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 50 м, а з шириною зони до 100 м – не менше 20 м.

Вздовж межі території виробничої зони, а також для ізоляції окремих виробничих комплексів один від одного, слід передбачати улаштування смуг зелених насаджень завширшки не менше 5 м.

Зелені насадження для захисту водозабірних споруд з підземних джерел необхідно розміщувати на межі першого поясу зони санітарної охорони на відстані не менше 30 м від підземного джерела і водозабірних споруд.

Шумозахисні зелені насадження слід передбачати у вигляді смуг як з боку джерела шуму, так і з боку об'єктів, що захищаються від шуму (у комплексі з іншими шумозахисними заходами).

7.6.9 Тваринницькі, птахівницькі, звірівницькі ферми, ветеринарні установи, склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку відносно інших сільськогосподарських об'єктів.

При розміщенні складів мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин повинні бути проведені заходи, що виключають попадання шкідливих речовин у водойми, грунт і атмосферне повітря.

Відстані від складів мінеральних добрив та пестицидів до сільськогосподарських підприємств, поверхневих водних об'єктів, джерел централізованих систем водопостачання, водопровідних споруд визначаються згідно з вимогами [46].

7.6.10 Території виробничих зон не повинні розділятися на відокремлені частини магістральними залізницями або автомобільними дорогами.

7.6.11 Розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районах аеропортів та аеродромів допускається за умови додержання вимог [6].

7.6.12 Сільськогосподарські підприємства, що виділяють в атмосферу значну кількість диму, пилу або хімічних речовин з неприємним запахом та речовин, шкідливих для організму людини, не допускається розміщувати в замкнутих долинах, котловинах, біля підніжжя гір та інших територіях, не забезпечених природним провітрюванням.

7.6.13 Санітарно-захисна зона від гноєсховищ фермерських господарств має визначатися як від тваринницьких ферм (у складі якої є гноєсховище) відповідної потужності згідно з обов'язковим дотриманням вимог [46].

7.6.14 Транспортні зв'язки виробничої зони сільських населених пунктів та окремих сільськогосподарських підприємств слід передбачати у відповідності зі схемою планування відповідної території, розвитку внутрішньогосподарських доріг та генеральним планом населеного пункту.

Транспортні зв'язки виробничої та сельбищної територій, а також зв'язки з сільськогосподарськими угіддями та іншими об'єктами сільськогосподарського призначення слід забезпечувати мережею доріг.

7.6.15 Вибір виду транспорту слід здійснювати на основі техніко-економічних розрахунків, віддаючи перевагу безрейковому транспорту.

7.6.16 Внутрішньомайданчикові автомобільні дороги слід проектувати з урахуванням рельєфу місцевості та технологічних вимог по прямокутній замкнутій (кільцевій), тупиковій або змішаній схемах. На великих сільськогосподарських підприємствах перевагу необхідно віддавати схемам доріг з кільцевим рухом транспортних засобів.

При влаштуванні тупикових доріг (проїздів) в кінці тупиків повинні бути передбачені майданчики прямокутні або грушовидні, у формі петлі об’їзди для розвороту транспортних

засобів, у тому числі пожежних автомобілів, розміром не менше ніж такі, що забезпечують розворот відповідних транспортних засобів з урахуванням їх технічних характеристик. Для великогабаритних сільськогосподарських машин розміри майданчиків повинні бути збільшені до розмірів, які забезпечують розворот відповідних транспортних засобів.

7.6.17 Ширину проїзної частини та узбіччя внутрішньомайданчикових доріг слід приймати в залежності від їх призначення та організації руху транспортних засобів.

7.6.18 Ширину проїздів на території сільськогосподарських підприємств слід визначати за умови створення найбільш компактного розміщення транспортних та піших доріг, інженерних мереж, смуг озеленення. При цьому слід враховувати можливості снігових заносів доріг.

7.6.19 Господарські проїзди, по яких здійснюється прогін худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок, повинні мати смугу руху 4,5 м.

7.6.20 Внутрішні радіуси кривих у плані слід визначати в залежності від типу технологічного транспорту, але не менше 60 м без влаштування віражів та перехідних кривих.

При русі автомобілів та тракторів з напівпричепами, з одним або двома причепами радіус кривої допускається зменшувати до 30 м, при русі поодиноких транспортних засобів – до 15 м.

Розширення проїзної частини дороги на кривій у плані встановлюється:

- при радіусі по осі дороги 15 м – 3,5 м;
- при радіусі по осі дороги 30 м та з рухом тягачів з напівпричепами – 2,6 м.

Радіуси кривих по межі проїзної частини та їх розширення біля в'їздів у виробничі будівлі встановлюється в залежності від розрахункового типу рухомого складу.

7.6.21 На генеральному плані сільськогосподарських підприємств, площа яких перевищує 5 га, слід передбачати не менше двох в'їздів, відстань між якими по периметру огорожі повинна бути не більше 1500 м.

7.6.22 При використанні відходів виробництва при будівництві доріг слід враховувати їх можливу агресивність та токсичність по відношенню до навколишнього природного середовища.

7.6.23 Траси доріг, по можливості, слід прокладати по межах полів сівозмін та межах угідь господарств.

8 ЛАНДШАФТНІ ТА РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ

8.1 Мережа ландшафтних та рекреаційних територій

8.1.1 Ландшафтні та рекреаційні території являють собою мережу ділянок озеленених та інших відкритих просторів різного призначення, розташованих як на територіях населених пунктів та приміських зон, так і на міжселенних територіях, в тому числі ландшафтних комплексів, рекреаційних зон, курортів та лікувально-оздоровчих місцевостей, об'єктів культурної спадщини та туристичних зон, територій природно-заповідного та водного фондів, водозахисних, полезахисних, транспортно-розподільчих озеленених смуг та інших об’єктів зеленого господарства.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду, а також ділянки природних ландшафтів, що підлягають особливій охороні, курортні і лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водні і водозахисні території та об'єкти інших типів, що встановлені законодавством України, є частиною структурних територіальних елементів екологічної мережі.

Номенклатуру елементів мережі ландшафтних та рекреаційних територій наведено у Додатку Д.

8.1.2 При формуванні мережі ландшафтних та рекреаційних територій населених пунктів слід виділяти:

- території загального користування (ділянки садово-паркового будівництва – парки, сади, сквери, бульвари; лісопарки; частково об'єкти природно-заповідного фонду);
- території обмеженого користування (ділянки житлової забудови, об'єктів громадського обслуговування, культурної спадщини, виробництва);
- території спеціального призначення (охоронювані природні території, озеленення санітарно-захисних та охоронних зон, вздовж пішохідно-транспортних мереж, коридорів,

сільськогосподарських та інших територій) згідно з Додатком Д.

8.1.3 Потреби у ландшафтних та рекреаційних територіях слід визначати за показниками нормативного забезпечення цими територіями постійних мешканців населених пунктів відповідно до табл.8.1, з урахуванням фізико-географічного районування території України згідно з Додатком А.

У містах з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше існуючі масиви міських лісів (за виключенням лісів Лісового фонду України) слід перетворювати у міські лісопарки і відносити додатково до озеленених території загального користування, виходячи із розрахунку не більше 5 м^2/люд.

Таблиця 8.1 - Нормативні показники площ ландшафтних та рекреаційних територій

Ландшафтні та рекреаційні території	**Групи міст за кількістю населення, тис. осіб.**	**Площа озеленених територій, м^2/особу**			
		I – II зони –Мішаних та широколистяних лісів	**III зона – Лісостепова**	**IV зона - Степова**	**V зона– Карпатські гори VI зона - Кримські гори**
Приміські та позаміські					
Рекреаційні, оздоровчі території та ліси зеленої зони навколо населених пунктів*	Від 500	300	250	250	350
	250-500	250	200	200	300
	50-250	200	160	160	200
	До 50	100	80	80	120
У межах населеного пункту					
Загального користування:	Від 250	10	11	12	15
	50-250	7	8	9	11
	До 50	8	9	10	12
	Сільські населені пункти	12	13	14	17
житлових районів, мікрорайонів**	Від 10	6	6	7	8

* Враховуються при розробленні схем планування територій на державному та регіональному рівнях

Враховуються при розробленні генеральних планів та детальних планів територій.

Примітка 1. Показники ландшафтних та рекреаційних приміських та позаміських територій повинні включати території лісопарків, природно-заповідних територій та земель оздоровчого та рекреаційного призначення.

Примітка 2. У містах, де розміщуються промислові підприємства I і II класу шкідливості, а також у населених пунктах, які розташовані на радіоактивно забруднених територіях, наведені норми озеленених територій загального користування слід збільшувати на 15-20%, а у містах, де розміщуються залізничні вузли – на 5-10%.

8.2 Озеленені території населених пунктів

8.2.1 У населених пунктах слід визначати озеленені території, що належать до земель рекреаційного призначення і входять до складу єдиної мережі ландшафтних та рекреаційних територій. Ділянки озеленених територій треба встановлювати згідно з існуючими межами землекористувань, природних рубежів та транспортних магістралей.

До озеленених територій загального користування населених пунктів відносяться багатофункціональні та спеціалізовані парки, сади, сквери, бульвари, міські лісопарки, озеленені ділянки набережних та пляжів, ботанічні сади та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та інші природні і штучно створені ландшафтні об’єкти.

Питома вага озеленених територій різного призначення (зелені насадження загального користування, обмеженого та спеціального призначення) в межах території населеного пункту визначається відповідно до [46]. У містах, де розміщені ТЕЦ, котельні та підприємства 1 класу санітарної шкідливості рівень озеленення території слід збільшувати не менше як на 15%.

8.2.2 Основні структурні елементи озеленених територій різного призначення та питому вагу зелених насаджень в межах площі їх території слід визначати за табл. 8.2.

Таблиця 8.2 - Питомі показники рівня озеленення

Структурні елементи	**Рівень озеленення, не менше %**
1. Озеленені території загального користування	
Багатофункціональні парки:	
Міські	65
Районні	60
Сади, сквери	75
Бульвари	60
Міські лісопарки	80
Спеціалізовані парки:	
Дитячі	40
Спортивні	15
Меморіальні	30
Зоологічні	40
Ботанічні	55
Виставкові	50
Музеї архітектури та побуту	60
Атракціони, парки архітектурних мініатюр	45
Гольф-поля	75
2. Озеленені території обмеженого користування	
Території житлової забудови	25
Земельні ділянки:	
Закладів дошкільної освіти	45
Інших закладів освіти	50
Культурно-дозвільних закладів	40
Спортивних, фізкультурно-оздоровчих споруд, фізкультурних майданчиків	30
Закладів охорони здоров'я	55
Курортно-рекреаційних закладів (номенклатура за Додатком Д)	60

8.2.3 В містах у структурі озеленених територій загального користування великі парки площею понад 100 га та міські лісопарки площею понад 500 га повинні становити не менше 10% від загальної площі озеленених територій. Час доступності міських парків при пересуванні на транспорті повинен становити не більше 20 хв, а районних парків – не більше 15 хв.

Примітка. У сейсмічних районах необхідно забезпечувати вільний доступ до парків, садів та інших озеленених територій загального користування, не допускаючи улаштування огорож з боку територій житлової забудови.

8.2.4 Максимально допустиму одночасну кількість відвідувачів озеленених територій загального користування в межах населених пунктів слід приймати, осіб/га:

міські парки _____ 100
районні парки, парки зон відпочинку_____ 70
парки курортів_____50
міські лісопарки (лугопарки, гідропарки) _____ 15
рекреаційно-оздоровчі ліси _____ 4
спеціалізовані парки:
- зі спортивно-ігровим обладнанням _____ 100
- з експозиційними зонами _____ 120
- з комплексами культурних, розважальних споруд _____150

Примітка. При кількості одночасних відвідувачів від 10 до 50 осіб/га слід проектувати дорожньо-стежкову мережу для організації їх руху. Якщо кількість одночасних відвідувачів перевищує 50 осіб/га слід передбачати заходи щодо перетворення лісового ландшафту у парковий.

8.2.5 При проектуванні парків, садів, скверів і бульварів слід передбачати максимальне збереження ділянок існуючих зелених насаджень та водойм та враховувати вимоги [62]. При цьому мінімальну площу озеленених територій слід приймати: парків – 2га, скверів – 0,05га, садів – 1,5га.

Мінімальну ширину бульварів з однією пішохідною алеєю слід передбачати, при розміщенні: між проїзними частинами – 18м, між проїзною частиною та забудовою – 10м.

Ширину пішохідних доріжок слід приймати кратною 0,75 м (ширина смуги руху однієї людини).

8.2.6 На територіях житлової, громадської, курортної та рекреаційної забудови слід передбачати засоби:

- загального озеленення ділянок (дерева, чагарники, газони, квітники),
- площинного озеленення (дахів, міжрейкових трамвайних полотен, гольф-полів);
- вертикального озеленення будинків і споруд (фасадів, балконів, шумозахисних стінок);
- відновлюваного озеленення (порушених ділянок, ярів, схилів).

До інноваційних засобів збільшення площі озеленення територій забудови населених пунктів належать: вертикальні сади і парки (килимові та модульні), мобільні системи озеленення (пересувні форми), зелені екрани та стіни, сади безперервного цвітіння.

8.2.7 Відстань від будинків, споруд, а також елементів благоустрою та інженерних мереж до дерев і чагарників слід визначати згідно [77].

8.2.8 Для озеленення міських населених пунктів слід передбачати розсадники деревних і чагарникових рослин та квітково-оранжерейні господарства. Нормативний показник площі розсадників треба приймати з розрахунку забезпеченості рівня озеленення мереж озеленених територій. Площу розсадників слід передбачати не менше 80 га; загальну площу квітково-оранжерейних господарств треба приймати з розрахунку 0,4 м^2 на одного мешканця міста.

8.3 Позаміські ландшафтні території

8.3.1 Позаміські ландшафтні території являють собою сукупність природних та природно-антропогенних ландшафтних комплексів, які знаходяться за межами населених пунктів (ліси, лісопарки, луки, прибережні та водні угіддя, рекреаційні, оздоровчі, природно-заповідні території тощо), і виконують екологічні, санітарно-гігієнічні та рекреаційно-оздоровчі функції; вони можуть бути багатофункціональними та спеціалізованими.

Примітка. Основою формування позаміських ландшафтних територій є землі лісогосподарського, рекреаційного**,** оздоровчого, природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення.

8.3.2 Багатофункціональні позаміські ландшафтні території можуть складатися з:

а) курортно-оздоровчих та рекреаційних територій (зони короткочасного, тривалого та змішаного відпочинку);

б) територій лісового фонду;

в) територій дачної та садової забудови;

г) територій унікальних природно-заповідних об'єктів (біосферні заповідники, національні природні та регіональні ландшафтні парки);

д) територій зеленого, екологічного, сільського та етнографічного туризму (села-центри народних ремесел, етнічні осередки тощо).

8.3.3 Спеціалізовані позаміські ландшафтні території формуються на базі:

а) територій природних парків (лісопарки, лукопарки, гідропарки, дендропарки, пейзажні парки);

б) територій тематичних парків і заповідників (етнографічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, історико-культурні заповідники);

в) територій спеціального призначення (санітарно-захисні і водоохоронні зони, захисне озеленення, оранжерейні господарства та розсадники).

8.3.4 При розрахунках місткості позаміських ландшафтних та рекреаційних територій слід використовувати показники максимально-допустимих рекреаційних навантажень згідно табл. 8.3.

Таблиця 8.3- Показники максимально допустимого рекреаційного навантаження

Територія	Максимально допустима кількість осіб на 1га
Ліси лісового фонду України	3
Рекреаційно-оздоровчі ліси	4
Національні природні парки	0,2
Регіональні ландшафтні парки	0,5
Лісопарки (лукопарки, гідропарки)	10
Дендропарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	20
Приміські парки та парки зон відпочинку	70
Археологічні, етнографічні парки	80
Туристичні зони об'єктів культурної спадщини	100
Зони зеленого, екологічного туризму	1
Лісомисливські угіддя	1
Бігові лижні траси, велотраси	10

8.3.5 Позаміські рекреаційні об'єкти – парки та зони відпочинку різних типів слід створювати на базі існуючого лісового фонду та передбачати дорожньо-стежкову мережу, яка повинна займати: у приміських парках до 12%, лісопарках – до 7,5%, рекреаційних лісах – до 2,5% площі їх території.

У межах дорожньо-стежкової мережі слід передбачати мережу велосипедних маршрутів з відповідними вказівниками.

Довжина пішохідних підходів від зупинок та стоянок транспорту до окремих приміських ландшафтних та рекреаційних об'єктів масового відвідування не повинна перевищувати 500 м.

8.4 Рекреаційні території

8.4.1 Зони відпочинку населення створюються переважно на землях рекреаційного призначення в межах міст (внутрішньоміські), приміських зон (приміські), у системах міжселенного розселення.

Зони короткочасного відпочинку (щоденної, щотижневої регульованої рекреації)рекомендується розміщувати на відстані не більше 30 км від населеного пункту.

Зони тривалого відпочинку (стаціонарної рекреації) рекомендується розташовувати за межами населених пунктів у найбільш сприятливих умовах.

Примітка. Сприятливість умов для розміщення зон відпочинку визначається у процесі аналізу та комплексної оцінки природних лікувальних, ландшафтно-рекреаційних і туристичних ресурсів з урахуванням загальної еколого-містобудівної ситуації.

8.4.2 Розміри територій зон короткочасного відпочинку слід приймати з розрахунку 500-1000 м^2 на 1 відвідувача, у тому числі та частина, що інтенсивно використовується для активних видів відпочинку, повинна становити не менше 100 м^2 на 1 відвідувача.

Відстані між зонами короткочасного відпочинку та ділянками автомобільних доріг загального користування і залізниць слід приймати не менше 500 м, між ділянками (майданчиками) активного відпочинку та ділянками курортно-рекреаційних закладів, дачної та садової забудови – не менше 300 м.

8.4.3 У зонах відпочинку доцільно передбачати розміщення закладів і підприємств обслуговування шляхом формування громадських центрів.

Розміри територій, з урахуванням функціонального призначення громадського центру, слід приймати, у % від його загальної площі:

а) культурно-видовищних закладів – 1-2;
б) фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд –2-4;
в) пляжів і пристроїв для відпочинку на воді – 4-8;
г) майданчики для відпочинку дітей – 3-6;
д) майданчиків відпочинку та розваг дорослих – 5-7;
е) адміністративно-господарських споруд – 4-5;
е) зелених насаджень і квітників – до 70.

Примітка. Розміри території для короткочасного відпочинку дітей, у разі її розміщення поблизу міської забудови, можуть бути збільшені, але не більше ніж на 20%.

8.4.4 В межах прибережних смуг річок і озер слід передбачати організацію пляжів з розрахунку їх площі на одного відвідувача - не менше 8 м^2, для маломобільних осіб – не менше 10 м^2.

Довжину берегової смуги річкових і озерних пляжів слід приймати не менше 0,25 м на одного відвідувача.

Примітка. Розміри територій та довжину берегової смуги морських пляжів у зонах відпочинку необхідно приймати згідно п.8.5.6.

8.4.5 На прилеглих до зони пляжів територіях та водних просторах слід створювати припляжну і акваторіальну зони. Для орієнтовних розрахунків площі території вказаних зон на одного відвідувача слід приймати: припляжної у прибережній захисній смузі малих і середніх річок та водойм –10 м^2, великих річок, водосховищ та озер –25 м^2; акваторіальної –5 м^2 (для купання).

8.4.6 Площу території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і акваторіальній зонах морів, річок та озер слід визначати відповідно до показників, наведених у табл. 8.4.

Таблиця 8.4 - Площа території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і акваторіальній зонах морів, річок та озер

Зона	Сектор	Площа сектора, % загальної площі зони
Акваторіальна	Купання	75-90
	Дитячий	3-5
	Спортивний	5-10
	Риболовства	3-5
Пляжна	Солярію, аерарію	40-60
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	8-13
	Дитячий	5-7

	Спортивний	8-10
	Відпочинку на озеленених ділянках	20-40
Припляжна	Адміністративно-господарський	3-5
	Рятувально-медичний	1-2
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	19-27
	Спортивний	7-12
	Відпочинку на озеленених ділянках	50-70

8.4.7 При розробці проектів зон короткочасного відпочинку рекреаційне навантаження на природний ландшафт та тип його благоустрою слід приймати за табл. 8.5.

Таблиця 8.5– Рекреаційне навантаження на природний ландшафт зон короткочасного відпочинку

Ландшафт	**Рекреаційне навантаження, люд./га**				
	Темно / світло хвойні ліси	**Змішані ліси**	**Листяні ліси**	**Заплавні лісолуки**	**Рекомендований тип благоустрою**
Ліс лісового фонду України	0,7 / 1,0	1,5	3,5	5,0	Дорожньо-стежкова мережа повинна становити 0,5 % території.
					Благоустрій: окремі майданчики для відпочинку.
Рекреаційно-оздоровчий ліс	2,5 / 3,0	3,5	6,0	8,0	Дорожньо-стежкова мережа повинна становити 0,6-2,5 % території.
					Благоустрій: мережа майданчиків для відпочинку, місця для знешкодження сміття.
Лісопарк	7,0 / 8,0	9,0	12,0	15,0	Дорожньо-стежкова мережа повинна становити 2,6-7,5 % території.
					Благоустрій: павільйони для захисту від дощу на відстані 1,0-1,5 км, містки через водойми, майданчики для відпочинку, місця для наметів, окремі вбиральні і сміттєзбірники.
Парк зони короткочасного відпочинку	13,0/ 15,0	17,0	22,0	26,0	Дорожньо-стежкова мережа повинна становити 7,6-12,5 % території.
					Благоустрій: павільйони для захисту від дощу на відстані 0,5-1,0 км, вбиральні (1 на 4-5 га),

Ландшафт	Рекреаційне навантаження, люд./га				
	Темно / світло хвойні ліси	Змішані ліси	Листяні ліси	Заплавні лісолуки	Рекомендований тип благоустрою
					питні колодязі на відстані 1,5-2,0 км, містки через водойми, лави, столи для пікніків, сміттєзбірники на відстані 500-800 м.

Примітка 1. Вказані навантаження застосовуються для кращих умов виростання рослинності (ліси I класу бонітету). Для лісів II класу бонітету показники навантаження знижуються на 10-15%, III класу – на 15-25%, IV – на 20-25%. Ліси V класу бонітету виключаються із рекреаційного використання або використовуються при мінімальних навантаженнях.

Примітка 2. Норми навантажень допускається знижувати при стрімкості рельєфу, застосовуючи знижувальні коефіцієнти: при схилах 10-20% – 0,8; 20-30% – 0,6; 30-50 % – 0,4; понад 50 % – 0,2.

8.4.8 Розрахункові показники місць для тимчасового зберігання автомобілів (площинних або багатоповерхових автостоянок), які розміщуються біля меж об'єктів короткочасного відпочинку, слід визначати за завданням на проектування, а при його відсутності – за табл. 8.6.

Таблиця 8.6 - Розрахункові показники місць тимчасового зберігання автотранспорту, що розміщуються біля меж об'єктів короткочасного відпочинку

Рекреаційні території, будинки і споруди	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць на розрахункову одиницю
Пляжі і парки	100 одночасних відвідувачів	15-20
Лісопарки, заповідники і рекреаційні ліси	Те саме	7-10
Зони короткочасного відпочинку	- “ -	10-15
Заклади громадського обслуговування	- “ -	20-25
Примітка. Довжина пішохідних підходів від автостоянок для тимчасового зберігання автомобілів до об'єктів у зонах короткочасного відпочинку не повинна перевищувати 1000 м.		

8.5 Курортно-оздоровчі території

8.5.1 Курортні території (курорти) слід формувати на землях оздоровчого призначення, які мають природні лікувальні ресурси, найбільш сприятливий мікроклімат, ландшафт і санітарно-гігієнічні умови. На території курортів слід передбачати будівництво санаторно-курортних та рекреаційних закладів (санаторіїв, закладів відпочинку і туризму), підприємств і центрів різних видів спеціалізованого курортного обслуговування, пожежних частин, організацію і благоустрій парків і пляжів, а також створення спеціальних бальнеотехнічних, берегозміцнювальних та інших інженерних об'єктів.

Курортні території можуть бути відокремленими, розміщеними за межами населених пунктів або бути функціональними зонами курортних міст і селищ, а також інших населених пунктів (промислових, портових, сільськогосподарських), які мають в межах своїх територій санаторно-курортні та рекреаційні заклади.

8.5.2 Чисельність тих, що лікуються й відпочивають у санаторно-курортних та рекреаційних закладах, слід визначати за показниками одночасної кількості цілорічних і сезонних місць відповідних закладів, а чисельність неорганізовано відпочиваючих – на підставі

статистичних даних, з урахуванням місткості індивідуальних та колективних засобів розміщення у житловому фонді.

8.5.3 Кількість персоналу санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід приймати не менше таких показників(одиниць постійного персоналу на одне місце): санаторії - 1,0; готелі з приоб'єктними блоками спеціального призначення (лікувально-курортні, культурно-розважальні, офісно-конгресові), готелі-люкс та готелі вищої категорії (*****,****) – 2,0; спеціалізовані готелі (апарт-готелі, аквателі, хостели та інші), готелі нижчої категорії (***,**,*) – 1,0; мотелі – 0,4; пансіонати (будинки відпочинку), туристичні бази – 0,3; рекреаційне житло, кемпінги – 0,2; оздоровчі табори – 0,1.

Кількість персоналу, зайнятого в спеціалізованих закладах обслуговування (курортна поліклініка, водолікарня, грязелікарня), слід приймати з розрахунку не менше 25% (від загальної кількості персоналу курортно-оздоровчих закладів) для бальнеологічних (грязьових) курортних зон, та не менше 20% – для кліматичних (приморських, гірських) курортних зон.

На території курортів із сезонним збільшенням тих, що лікуються й відпочивають, для об'єктів слід додатково передбачати тимчасовий обслуговуючий персонал з розрахунку 0,05 на одне сезонне місце і 0,02 на одного неорганізовано відпочиваючого. Коефіцієнт сімейності для цих категорій населення слід приймати 1,2.

Примітка У спеціалізованих закладах обслуговування рекомендується збільшувати кількість персоналу з розрахунку 0,1-0,15 одиниці на одного неорганізовано відпочиваючого.

8.5.4 При плануванні території нових і реконструкції існуючих курортів слід передбачати:

а) розміщення санаторно-курортних та рекреаційних закладів на територіях з рівнями шуму, що не перевищує допустимий рівень;

б) винесення за межі курортних територій промислових і комунально-складських об'єктів;

в) пристосування житлової забудови і громадських будівель, розміщених у курортній зоні, у рекреаційний фонд для обслуговування тих, що лікуються й відпочивають;

г) виключення з меж курортних територій транзитних транспортних потоків;

Розміщення нової житлової забудови для розселення обслуговуючого персоналу санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід передбачати за межами курортних територій.

При проектуванні нових санаторно-курортних та рекреаційних закладів відстань від стін будівель слід приймати відповідно до державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів [46]

8.5.5 Розміри земельних ділянок санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід приймати у відповідності з Додатком Е.4.

Розміри курортних територій загального користування слід встановлювати з розрахунку:

- на 1 місце у санаторно-курортних та рекреаційних закладах – 10 $м^2$ території спеціалізованих об'єктів обслуговування (Додаток Е.2) та 50 $м^2$озеленення;
- на одного неорганізовано відпочиваючого – 2 $м^2$ території спеціалізованих об'єктів обслуговування (Додаток Е.2) та 25 $м^2$озеленення.

Примітка В приморських курортах Криму, Одеського узбережжя та Приазов'я, які склалися, а також гірських курортів Карпат, розміри територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 50%.

8.5.6 Мінімальні розміри території морських пляжів, які розташовані на території курортів, слід приймати на одного відвідувача:

а) для дорослих 5 $м^2$

б) для дітей 4 $м^2$

Розміри території спеціалізованих лікувальних пляжів для маломобільних груп населення слід приймати з розрахунку 8-10 $м^2$ на одного відвідувача.

Довжину берегової смуги морського пляжу на одного відвідувача слід приймати не менше 0,2 м.

Кількість одночасних відвідувачів на пляжах слід розраховувати з використанням коефіцієнтів одноразового завантаження пляжів, який визначається як відношення тих, що знаходяться на пляжі до загальної кількості відпочиваючих.

Для розрахунків слід застосовувати наступні коефіцієнти одноразового завантаження пляжів:

пляжі санаторіїв бальнеогрязьових – 0,6, санаторіїв кліматичних – 0,8, готелів – 0,9, оздоровчих таборів – 1,0; пляжі загального користування для місцевого населення – 0,2, для неорганізованих відпочиваючих – 0,5.

8.5.7 На курортах встановлюється округ санітарної охорони у складі трьох зон: першої (суворого режиму), другої (обмежень) і третьої (спостережень).

Територія першої зони, завширшки не менше 100 м. включає прибережну смугу моря, пляжі, ділянки, що прилягають до пляжів. Має використовуватися для організації зелених насаджень загального користування, набережних, бульварів, скверів, кліматолікувальних споруд, спортивних і дитячих майданчиків.

Примітка . У першій зоні санітарної охорони курортних міст, та інших населених пунктів, що мають статус курортних, допускається збереження існуючих капітальних споруд житлово-громадського призначення.

8.5.8 На території другої зони санітарної охорони курортів слід передбачати розташування санаторно-курортних та рекреаційних закладів(у тому числі рекреаційного житла) та об'єктів іншого використання для потреб місцевого населення та громадян, що прибувають на курорт відповідно до [17].

Примітка 1. У кварталах рекреаційного житла можуть бути влаштовані об'єкти для обслуговування відпочиваючих (кафе, перукарні, сауни та інші), а також місця для зберігання легкових автомобілів (вбудовані, прибудовані або окремо розташовані).

Примітка 2. На земельних ділянках розміщення рекреаційного житла забороняється створення господарських споруд для утримання худоби та птиці.

8.5.9 Нормативні вимоги до рекреаційного житла:

- кількість людей, що тимчасово розміщуються в одному житловому будинку повинна становити не більше 30 осіб;
- поверховість забудови не повинна перевищувати 4 поверхів;
- розрахункову щільність населення на території розміщення рекреаційного житла рекомендується приймати не більше 195 осіб/га, у тому числі: 40 осіб/га для постійного населення та 155 осіб/га - для відпочиваючих;
- розміри земельних ділянок рекреаційного житла слід приймати з розрахунку не менше як: 23,3 м^2/особу для постійного населення та 40,0 м^2/особу – для відпочиваючих;
- мінімальна площа житлового приміщення для тимчасового проживання відпочиваючих повинна становити не менше як: 9 м^{2}при одномісному розміщенні, 12 м^{2}при двомісному та 16м^{2}при трьохмістному розміщенні.

8.5.10 Санаторно-курортні та рекреаційні заклади, розташовані у межах курортів, доцільно об'єднувати у комплекси, забезпечуючи єдине архітектурно-планувальне вирішення.

На території санаторно-курортних та рекреаційних закладів та їх комплексів слід передбачати розміщення майданчиків, склад і розміри земельних ділянок яких слід приймати за табл. 8.7**.**

Таблиця 8.7- Склад і розміри земельних ділянок для розміщення майданчиків на території санаторно-курортних та рекреаційних закладів

Майданчики	Площа, м^2 на одне місце
Для відпочинку, кліматолікування, тихих ігор і читання	2,0
Спортивні (для бадмінтону, волейболу, тенісу)	3,5
Літнього кінотеатру (кінолекторію)	0,9
Танцювальний	0,6

8.5.11 При плануванні території курортів слід формувати систему закладів і центрів спеціалізованого курортного обслуговування.

Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість закладів та підприємств спеціалізованого курортного обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати згідно з Додатком Е.3.

8.5.12 На території курортів слід передбачати автостоянки для автомобілів, місткість яких визначається розрахунком. Кількість машино-місць на 100 відпочиваючих і обслуговуючого персоналу: для санаторіїв, будинків (пансіонатів) відпочинку – 15-20, готелів та туристичних закладів – 20-25.

Кількість місць для зберігання мопедів, велосипедів визначають розрахунком відповідно до завдання на проектування.

Якщо на території курортів є об'єкти туризму, то слід передбачати додаткові стоянки для автобусів і легкових автомашин та велосипедів , які належать туристам, кількість яких визначається розрахунком. Розміщення таких стоянок має забезпечувати зручні підходи до об'єктів туристичного огляду (але не далі 500 м від них), не порушуючи цілісного характеру історичного середовища.

8.6 Туристичні зони

8.6.1 У межах населених пунктів, а також на позаміських територіях за наявності визначних історико-архітектурних об’єктів культурної спадщини, природних ландшафтів і пам'яток природи слід створювати туристичні зони, які можуть включати підзони: екскурсійних природно-культурних об'єктів, закладів для розміщення туристів, центрів обслуговування, майданчиків для огляду об’єктів чи відпочинку, ділянок для аматорських занять, а також ландшафтно-маршрутних коридорів, що об'єднують складові туристичної території.

Туристичні зони рекомендується створювати на землях рекреаційного, історико - культурного, природно-заповідного та оздоровчого призначення.

8.6.2 До туристичних природно-культурних ресурсів належать об’єкти:

- археологічні – нерухомі об'єкти культурної спадщини;
- історичні – будинки, споруди, їх комплекси (ансамблі);
- об'єкти монументального мистецтва;
- об'єкти архітектури – окремі будівлі, архітектурні споруди;
- об'єкти містобудування – історично сформовані центри населених місць, площі, комплекси (ансамблі);
- об'єкти садово-паркового мистецтва та ландшафтні природні території;
- об'єкти науки і техніки;
- історико-культурні заповідники та музеї;
- об’єкти природно-заповідного фонду;
- інші визначні місця.

8.6.3 В залежності від особливостей природно-культурних ресурсів слід виділяти туристичні зони, що створюються на базі природно-заповідного фонду, об’єктів культурної спадщини та змішані.

За функціональними ознаками туристичні зони поділяються на:

- культурного туризму, що формується на базі архітектурно-містобудівних об’єктів культурної спадщини в історичних ареалах населених місць;
- пізнавального – на базі історико-архітектурних і ландшафтних об’єктів культурної спадщини, переважно на позаміських територіях;
- оздоровчого – на територіях курортів у приморських, гірських районах, лікувальних місцевостях;
- рекреаційного – на територіях зон тривалого та короткочасного відпочинку, позаміських ландшафтних та рекреаційних територіях;
- зеленого – на озеленених територіях населених пунктів та приміських зон;

- екологічного – на територіях об’єктів природно-заповідного фонду;
- сільського – на територіях сільських населених пунктів, сільськогосподарських угідь, фермерських господарств.

8.6.4 Основою створення зон культурного та пізнавального туризму є ареали концентрації об’єктів культурної спадщини. Площу цих територій доцільно встановлювати не менше ніж 1 тис. га.

Межі територій культурного та пізнавального туризму слід встановлювати згідно з максимальними радіусами переміщення екскурсантів протягом дня: пішохідні 12 км, велосипедні 60 км, водні 30 км, автомобільні 100 км.

8.6.5 У межах туристичних зон слід виділяти екскурсійні зони, якщо середня щільність об’єктів огляду на 1 тис. га становить, не менше: природних – 10 одиниць, об’єктів культурного туризму – 20, пізнавальних закладів – 5; а загальна площа ареалу об’єктів огляду становить не менше 100 га.

8.6.6 При формуванні екскурсійних зон слід враховувати, що об’єкт туризму включає саму територію та зону його комфортного зорового сприйняття.

Розміри зони комфортного зорового сприйняття мають визначатися за радіусами: у межах 2 висот об’єкта – для окремої пам’ятки, до 1,2 км – для комплексу пам’яток, до 2,5 км – для містобудівних ансамблів, до 5 км – для значних природних об’єктів.

8.6.7 В ареалах розміщення об’єктів культурної спадщини підлягають розрахунку показники допустимого антропогенного навантаження, які слід встановлювати шляхом визначення пропускної спроможності основних об’єктів огляду:

$P_{max} = P \times T / t_0$,

де P_{max} – максимальна пропускна спроможність пам’ятки протягом дня, осіб;

P – показник допустимої одночасної кількості екскурсантів, осіб;

T – час, відведений для екскурсій протягом дня, год.;

t_0 – час, необхідний для огляду об’єкта, год.

Оптимальна одночасна кількість відвідувачів для огляду архітектурно-містобудівного ансамблю становить 50-90 осіб; орієнтовний час огляду ансамблю становить – 1,5-2 год., його фрагменту – 15-25 хв., екскурсії протягом дня – 8 год.

8.6.8 Для розрахунку загальної кількості місць для спеціалізованих туристичних автобусів та індивідуальних транспортних засобів на автостоянках у межах пішохідної доступності від об’єктів огляду слід використовувати максимальний показник туристичного потоку (кількість екскурсантів за даними туристичних операторів, кількість проживаючих у закладах розміщення туристів, кількість відвідувачів краєзнавчих музеїв тощо), осіб/день, у пік туристичного сезону.

8.6.9 При формуванні туристичних зону межах природно-заповідних об’єктів, згідно з режимами охорони необхідно виділяти такі підзони:

- відкриті для регульованої та стаціонарної рекреації і туризму (біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки та території без охоронного статусу);
- для екскурсійного огляду (парки-пам’ятки садового-паркового мистецтва, ботанічні сади, зоологічні сади та дендрологічні парки, частково – пам’ятки природи);
- закриті для туризму (природні заповідники, заповідні урочища, заказники, пам’ятки природи).

8.6.10 Розміри складових елементів туристичної зони, що формується на базі природно-заповідного фонду, слід приймати ($м^2$ на 1 туриста):

а) заклади розміщення туристів – згідно Додатку Е.1;

б) центри обслуговування – 10;

в) місця відпочинку – 1000;

г) угіддя для аматорських занять: рибальські – 1000, мисливські – 20 000, ягідно-грибні – 10 000, лижні – 2000, водні – 1000.

8.6.11 Баланс функціональних елементів туристичної зони в межах природно-заповідних територій слід приймати відповідно до показників табл. 8.8.

Таблиця 8.8- Питомі показники функціональних елементів туристичної зони в межах природно-заповідних територій

Територія	% від загальної площі
Закладів розміщення та центрів обслуговування	8-10
Озеленення та місць відпочинку	3-5
Стоянок транспортних засобів	2-3
Доріг	5-7
Ареалів об'єктів огляду, туристичних угідь	70-80

8.6.12 Для збереження природного ландшафту при організації туристичних зон та екскурсійних маршрутів слід враховувати показники допустимих рекреаційних навантажень відповідно до табл. 8.5.

Максимальна пропускна здатність пішохідних доріг та стежок на території туристичних зон повинна становити не більше, осіб/га: гравійних – 100, земляних – 75, трав'яних – 50.

8.6.13 Ботанічні сади слід розміщувати на територіях, які мають сприятливі природні умови для вирощування, збереження та використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори, як у межах населених пунктів, так і на заміських та позаміських територіях.

Мінімальні розміри площі території ботанічних садів та їх функціональних зон слід приймати з розрахунку: експозиційна зона – 100 м^2 на одного відвідувача; наукова зона – 75 м^2, адміністративно-господарська зона – 30 м^2 на одного працівника; площа заповідної зони не регламентується. На території ботанічного саду можлива організація рекреаційної зони, яка може займати 10-15 % його площі.

Кількість відвідувачів рекреаційної зони визначається, виходячи з розрахунку 150 м^2 території на одну особу.

Примітка. Заповідна зона природного ландшафту може входити до складу експозиційної і наукової зони або бути відсутньою.

8.6.14 Дендрологічні парки розміщуються на територіях, які мають спеціально створені умови для збереження різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій. На території дендрологічних парків виділяються функціональні зони відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.

Розміри площі території експозиційної та рекреаційної зон дендрологічного парку слід приймати від 65 до 80% з розрахунку орієнтовно 1000 м^2 на одного відвідувача.

8.6.15 Зоологічні парки в залежності від їх основних функцій розподіляються на:

науково-дослідні;

демонстраційні;

пізнавально-освітні.

Територія зоологічних парків з відповідними умовами для збереження рідкісних експозиційних та місцевих видів тварин повинна становити в межах від 1 га і до 1000 га у межах міст та зон їх впливу.

Мінімальні розміри площі території зоологічних парків та їх функціональних зон приймаються з розрахунку:

експозиційна зона – 75 м2 на одного відвідувача;

рекреаційна зона – 65 м2 на одного відвідувача;

наукова – 30 м2 на одного працівника;

адміністративно-господарська – 20 м2 на одного працівника.

8.6.16 Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва розташовуються як у межах населених пунктів так і на позаміських територіях. Можуть бути як самостійними архітектурно-ландшафтними об'єктами, так і складовими частинами ансамблів палаців-музеїв, старовинних садиб, археологічних парків, містобудівних комплексів. На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва слід виділяти такі функціональні зони: (експозиційну, рекреаційну, наукову, адміністративно-господарську). В межах території парків-пам'яток доцільно створення альтернативних функціональних зон: культурно-історичної (заповідної), буферної (для організації рекреації й обслуговування) та охоронної (завширшки 150 м від зовнішньої межі парку).

8.7 Природно-заповідні території

8.7.1 У межах населених пунктів, на приміських та позаміських територіях на землях природно-заповідного та іншого природоохоронного, історико-культурного призначення слід передбачати організацію нових та збереження існуючих природних та штучно створених об'єктів – національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних, дендрологічних та зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва та використовувати їх з рекреаційною та екскурсійною метою.

У межах регіонів та на транскордонних територіях слід формувати біосферні заповідники та міждержавні природно-заповідні об'єкти, які доцільно використовувати у туристичних цілях.

На території об'єктів природно-заповідного фонду таких, як природні заповідники, заказники, пам'ятки природи та заповідні урочища, що особливо охороняються, забороняється здійснення рекреаційній діяльності.

Питома вага територій природно-заповідного фонду в межах регіонів, країни в цілому повинна становити від 5 до 20% площі території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в залежності від природно-кліматичних та ландшафтних особливостей.

8.7.2 Розміри і режим використання охоронних зоноб'єктів природно-заповідного фонду встановлюються за проектами землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення відповідно до [12], [27].

8.7.3 Національні природні парки створюються на територіях, що мають унікальні природні та історико-архітектурні комплекси та об'єкти. За значенням національні парки поділяються загальнодержавні та міжнародні; за місцерозташуванням – на міські, приміські та міжселищні.

Регіональні ландшафтні парки створюються на територіях з типовими природними та історико-культурними комплексами та об'єктами; вони можуть бути регіонального і місцевого значення, міськими та приміськими.

При створенні національних природних та регіональних ландшафтних парків слід враховувати географічні особливості приморських, гірських, степових територій. Залежно від розмірів природні та ландшафтні парки поділяються на малі – до 40 тис. га, середні – до 75 тис. га та великі – до 250 тис. га і більше.

8.7.4 При проектуванні територій національних природних і регіональних ландшафтних слід виділяти такі функціональні зони:

- заповідну, яка формується на основі природних заповідників, заказників, заповідних урочищ та пам'яток природи і повинна займати площу, що становить 20% і більше від території парку;
- регульованої рекреації, яку слід формувати для організації зон короткочасного відпочинку населення, обладнання туристичних велосипедних та пішохідних маршрутів і екологічних стежок; площа її повинна становити 35% і більше від території парку;
- стаціонарної рекреації, на території якої слід створювати зони тривалого відпочинку (гірськоспортивні, водноспортивні), розташовувати курортно-рекреаційні заклади, облаштовувати місця для ночівлі туристів (хижі, бівуачні зупинки), передбачати організацію

рекреаційних комплексів з високим рівнем інженерного обладнання; площа цієї зони повинна становити 10% і більше від площі парку;

- господарську, на території якої слід виділяти населенні пункти, виробничі, комунальні та інфраструктурні об'єкти, земельні ділянки інших власників та адміністративну її частину для забезпечення потреб парку(5-10% території парку); в залежності від природно-містобудівних умов вся зона може займати 15-35% території парку.

Примітка. Зони короткочасного та тривалого відпочинку, курортні та туристичні території у межах національних і регіональних парків слід проектувати за нормами, встановленими у розділах 8.3 – 8.6 цих норм.

8.7.5 При розрахунках рекреаційної ємності національних і регіональних парків слід використовувати показники максимально допустимого навантаження, які становлять:

- на всій території парку – 1 особа на 5 га;
- в зоні регульованої рекреації – 1 особа на 1 га;
- в зоні стаціонарної рекреації – 50 осіб на 1 га.

Щільність дорожньої мережі для парку в цілому слід приймати 0,2 – 0,25 км/км^2, а для функціональних зон відповідно до табл. 8.9.

Таблиця 8.9 - Щільність дорожньої мережі в межах природно-заповідних територій

Зони	Щільність дорожньої мережі, км/км^2
Заповідна	0,01 - 0,03
Регульованої рекреації	2,0 - 3,0
Стаціонарної рекреації	3,0 - 5,0
Рекреаційних комплексів	8,0 - 1 0,0
Господарська	0,5 - 1,0
Ландшафтно-маршрутних коридорів	0,3 - 0,6

9 СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА (УСТАНОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ)

9.1 Установи та організації громадського обслуговування слід розміщувати на територіях, наближених до місць проживання і роботи населення, у складі громадських центрів та в ув’язці з системою громадського пасажирського транспорту, з урахуванням транспортної доступності до об’єктів громадського обслуговування.

При розробленні документації з просторового планування для розрахунку кількості та місткості установ та організацій громадського обслуговування слід використовувати нормативи забезпеченості, які відображають розрахунковий рівень обслуговування. Для орієнтовних розрахунків кількість, місткість, потужність установ та організацій громадського обслуговування слід приймати відповідно до додатку Е.1.

Примітка 1. Розміщення, місткість установ та організацій громадського обслуговування, не зазначених у Додатку Е.1 слід приймати за завданням на розроблення документації з просторового планування .

Примітка 2. Наведені у Додатку Е.1 нормативи є усередненими показниками по Україні (з розбивкою на міста, селища і села) і у кожному окремому випадку підлягають уточненню в процесі проектування залежно від демографічного прогнозу, розміру населеного пункту та його місця у системі розселення.

У житлових мікрорайонах слід формувати первинні центри з розміщенням об’єктів повсякденного обслуговування; на рівні житлових районів і районних центрів, центрів об’єднаних територіальних громад – періодичного обслуговування; на рівні міст, районних, міжрайонних, регіональних, міжрегіональних і республіканських центрів – епізодичного чи унікального обслуговування.

У житловому районі міста, районному центрі, центрі об’єднаної територіальної громади доцільно формувати освітні, культурні і госпітальні округи з відповідними взаємопов’язаними установами та організаціями громадського обслуговування.

9.2 При розробленні планувальних пропозицій щодо розвитку та розміщення системи обслуговування населення необхідно враховувати:

- різну частоту попиту на одержання відповідних послуг (повсякденних, періодичних, епізодичних чи унікальних);
- мінімально необхідний рівень рентабельного функціонування потужностей об'єктів громадського обслуговування;
- нормативні витрати часу на одержання послуг;
- поступове розширення номенклатури послуг, які надаються за допомогою електронних засобів комунікації і не залежать від місця проживання або знаходження особи, що одержує послуги.

9.3 3 Необхідно передбачати території для розміщення комплексів об'єктів громадського обслуговування населення:

- у малих населених пунктах, мікрорайонах міст – повсякденного обслуговування в межах 15 хв. пішохідної доступності;
- в центрах об'єднаних територіальних громад, районів та районів у містах – періодичного обслуговування в межах пішохідної або транспортної доступності з витратами часу до 30 хв.;
- у містах – переважно центрах районних систем розселення з кількістю населення до 250 тис. осіб – епізодичного та періодичного обслуговування з витратами часу до 45 хв. транспортної доступності;
- у містах – переважно центрах обласних систем розселення 250-500 тис. осіб з витратами часу до 60 хв. транспортної доступності;
- в містах – центрах міжобласних систем розселення з кількістю населення понад 500 тис. осіб – унікального обслуговування з витратами часу до 90 хв. транспортної доступності.

Об'єкти громадського обслуговування у селищах, селах слід розміщувати з розрахунку забезпечення жителів кожного населеного пункту повсякденними послугами в межах пішохідної доступності не більше 30 хв. Забезпечення об'єктами більш високого рівня обслуговування слід передбачати на групу сільських населених пунктів.

Для організації обслуговування, крім будівель, слід передбачати пересувні засоби і споруди сезонного використання, з визначенням відповідних територій.

9.4 Під час розрахунку кількості, складу та місткості об'єктів громадського обслуговування у містах – центрах систем розселення слід додатково враховувати кількість населення, що прибуває з інших населених пунктів, розташованих в зоні, обмеженій витратами часу на пересування до відповідних центрів згідно з Додатком Е.2.

В історичних містах слід враховувати очікувану кількість туристів, у курортних містах – неорганізовано відпочиваючих.

9.5 Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість установ та організацій спеціалізованого курортного обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати згідно з Додатком Е.3.

9.6 Площі земельних ділянок з розрахунку на 1000 осіб, для розміщення груп установ та організацій громадського обслуговування повсякденного, періодичного та епізодичного попиту, наведені у Додатку Е.4.

Примітка. Площі земельних ділянок можуть бути зменшені в умовах реконструкції, а також при розміщенні нових об'єктів в умовах існуючої забудови на 25%.

9.7 Радіус обслуговування населення установами та організаціями, що розміщуються в житловій забудові населеного пункту, не повинен перевищувати показники, зазначені у Додатках Е.5 і Е.6.

9.8 Для населених пунктів, розміщених у районах сейсмічністю 7-8 балів, поверховість громадських будинків цілодобового перебування (санаторно-курортні, оздоровчі і туристські заклади, лікарні і готелі) слід встановлювати не більше 4 поверхів з урахуванням ступеня вогнестійкості будинків і кількості місць.

У сейсмічних районах будинки закладів дошкільної освіти повинні мати не більше 2 поверхів, закладів загальної середньої освіти загального типу, спальні корпуси шкіл-інтернатів

– не більше ніж 3 поверхи; спеціальних шкіл і шкіл-інтернатів (для дітей з порушенням фізичного та розумового розвитку – дітей з особливими потребами), будинків для осіб похилого віку – не більше ніж 2 поверхи. Відповідно до вимог [65] допускається будівництво громадських будинків більше 4 поверхів та на територіях з сейсмічністю 9 балів.

9.9 Відстань від будинків і меж земельних ділянок установ та організацій громадського обслуговування слід приймати не меншою ніж та, що наведена у табл. 9.1.

Таблиця 9.1 - Відстань від будинків і меж земельних ділянок установ та організацій громадського обслуговування

Будинки (земельні ділянки), установи та організації громадського обслуговування	**Відстань від будинків (меж, ділянок) установ та організацій громадського обслуговування, м**			
	до червоної лінії		**до стін житлових будинків**	**до будинків закладів загальної середньої освіти, закладів дошкільної освіти**
	у міських населених пунктах	**у сільських населених пунктах**		
Заклади дошкільної освіти та заклади загальної середньої освіти (від зовнішньої стіни будинку)	25	25** 50	За нормами інсоляції та освітленості	
Приймальні пункти вторинної сировини	–	–	20*	50
Пожежні депо	10	10	За п.15.1.4	За п.15.1.4
Кладовища традиційного поховання і крематорії	6	6	300	300
Кладовища для поховання після кремації	6	6	100	100
Кладовища традиційного поховання, для яких вичерпаний кладовищний період у містах у сільських населених пунктах	 6 -	 6 -	 50*** 100***	 50*** 100***
Культурно-видовищні заклади та культові будинки та споруди	25	5	25	25

* Будинок із входами і вікнами.

** Чисельник – відстані від меж ділянки, знаменник – від будинку. Відповідно до місцевих умов допускається зменшувати відстань від будинку до червоної лінії до 10 м, за умови створення зеленої захисної смуги завширшки не менше 6 м. Відстань від меж ділянки до житлового будинку з вікнами (у сільській місцевості) – не менше 10 м, до глухої стіни – 5 м, від будинку до глухої стіни – 15 м.

*** Згідно з ДержСанПіН 2.2.2-028.

Примітка 1 Ділянки закладів дошкільної освіти та загальної середньої освіти, лікарень не повинні безпосередньо прилягати до магістральних вулиць.

Примітка 2 Приймальні пункти вторинної сировини слід ізолювати смугою зелених насаджень і передбачати до них під'їзди для автомобільного транспорту.

Примітка 3 На земельній ділянці лікарні слід передбачати окремі в'їзди до зони господарської та корпусів: лікувальних – для інфекційних і неінфекційних лікарень (окремо) і патолого-анатомічного.

10 ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА

10.1 Зовнішній транспорт

10.1.1 При плануванні територій населених пунктів та інших територій необхідно передбачати формування системи транспортних комунікацій та споруд усіх видів зовнішнього (дальнього і приміського) та внутрішнього (міського та сільського) транспорту, здатних забезпечувати функціональну цілістність і соціально – економічні взаємозв´язки з основними спорудами та комунікаціями внутрішнього транспорту населеного пункту між собою, іншими населеними пунктами та об´єктами відповідної системи розселення.

10.1.2 Для організації пасажирських і вантажних перевезень між населеними пунктами, а також обслуговування рухомого складу у межах населених пунктів та прилеглих до них територій слід передбачати комунікації і споруди зовнішнього транспорту. Їх призначення, потужність і розміщення визначаються, виходячи із значення кожного з видів зовнішнього транспорту в державній, регіональній та областній транспортній системі. Комунікації та споруди зовнішнього транспорту, в тому числі сортувальні та вантажні залізничні станції, транспортно-складські комплекси, транзитні автомобільні дороги необхідно розміщувати за межами населених пунктів.

Розміщення місць відстою великовантажного автомобільного транспорту слід передбачати в переферійній зоні міст та на підходах до них, з розрахунку площі 120 $м^2$на одиницю транспорту.

10.1.3 Формування зовішнього транспортного вузла населеного пункту та прилеглих до нього територій має базуватися на матеріалах проекту національної транспортної стратегії України, що спрямована на будівництво залізниць і автомобільних доріг, спорудження нових, перш за все, швидкісних магістралей, та створення на їх основі національної мережі транспортних коридорів. Такі коридори повинні проходити поза перспективними межами територій населених пунктів і з'єднуватися дорогами з розв'язками в різних рівнях з магістралями загальноміського значення.

10.1.4 При плануванні трас нових залізничних і автомобільних обходів населених пунктів для автомобільніх доріг державного значення слід передбачати:

- посилення шляхом дублювання та підвищення пропускної здатності головних в´їздів/виїздів до міст-центрів;
- переведення існуючих автодоріг у вищі категорії;
- створення нової та модернізація існуючої мережі місцевих автодоріг, по яких проходять маршрути з підвезення сільського населення до центрів об'єднаних територіальних громад або до зупинок і станцій приміських залізниць.

10.1.5 Нові ділянки залізничних магістралей та автомобільних доріг I -III категорій слід передбачати за межами територій, що призначені для перспективного розвитку населених пунктів. У разі неможливості такого прокладання допускається їх проходження через територію населеного пункту в наземному чи естакадному коридорах, обладнаних шумозахисними пристроями та розв'язками руху, з відповідним забезпеченням транспортних і пішохідних зв'язків між окремими частинами населених пунктів роз'єднаних цими коридорами.

10.1.6 Відстані від бровки земляного полотна магістральних автомобільних доріг до житлової, дачної та садової забудови слід приймати згідно з вимогами [46],

Між залізницею і житловою забудовою слід передбачати санітарно-захисну зону, ширина якої, рахуючи від осі крайньої залізничної колії, до будівель (за умови забезпечення на прилеглій території житлової та громадської забудови нормативних рівнів шуму) має бути не менше 100м, а при розташуванні залізниці в виїмці та при здійсненні спеціальних шумозахисних заходів на відстані не менше 50 м. При цьому, понад 50% площі санітарно-захисної зони має бути озеленено. Її ширину до меж ділянок садової і дачної забудови необхідно приймати не менш ніж 50 м при обов'язковому використанні шумозахисного озеленення або інших шумозахисних та природоохоронних заходів.

Примітка. При проведенні реконструкції або розміщенні об'єктів будівництва на територіях існуючої забудови відстань від бровки земляного полотна магістральних доріг I, II та III категорії до лінії регулювання житлової, дачної та садової забудови можливо зменшувати

до 50 м; для доріг IV категорії до 25 м за умови дотримання нормативних акустичних показників та при облаштуванні шумозахисних екранів та смуг озеленення шириною не менше 10-15 м.

10.1.7 Існуючі під'їздні залізничні колії, що проходять по території населеного пункту до промислових підприємств та складських об'єктів, доцільно передбачати до ліквідації з передачею їх вантажообігу на автомобільний транспорт. Якщо при певних умовах закриття під'їздних колій неможливе, їх перетин з магістральними вулицями має вирішуватись в різних рівнях.

10.1.8 Транспортно-складські комплекси, в яких здійснюється накопичення та формування за відповідними маршрутами контейнерних, та інших вантажів, слід розташовувати або передбачати до виносу за межі житлових, ланшафтних та рекреаційних територій, наближаючи до транспортних коридорів переважно в вузлах, де перетинаються декілька видів зовнішнього транспортуґ, морських і річкових портах, прикордонних пунктах пропуску і з'єднуватися під'їздами з найближчими населеними пунктами.

Вантажні залізничні та автомобільні станції, двори, сортувальні та промислові станції слід розміщувати за межами сельбищних територій поблизу промислово-складських районів на внутрішньовузлових, з'єднувальних чи спеціальних ходах або обхідних дорогах.

Примітка. Не допускається будівництво нових та розвиток існуючих залізничних сортувальних, вантажних і технічних станцій, вантажних майданчиків, контейнерних площадок, складських комплексів і під'їздів до них в межах сельбищних, ландшафтних та рекреаційних територій.

10.1.9 Перевалочні зони морських та річкових портів доцільно розміщувати поза межею населеного пункту або на його території в периферійній зоні, поблизу сортувальних і великих вантажних залізничних станцій.

Відстань від житлових будинків до спеціалізованих районів нових морських і річкових портів слід приймати не менше 300м, від меж районів перевантаження курних матеріалів, від резервуарів і зливо-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах I категорії - не менше 200м та не менше 100 м – на складах II-III категорій.

10.1.10 Залізничні вокзали в межах населених пунктів слід розміщувати на межі серединної та периферійної зон поблизу житлової та громадської забудови із забезпеченням зручних транспортних зв'язків з центром населеного пункту, його основними житловими та промисловими районами, вокзалами інших видів транспорту.

10.1.11 Станції швидкісного рейкового транспорту необхідно розміщувати в населених пуктах поблизу житлових і промислових районів, місць масового відпочинку а також у зонах масової пересадки на інші види приміського та міського пасажирського транспорту і кінцевих зупинках, при цьому доцільно формувати транспортно-пересадочні вузли. Зупинки міських видів транспорту слід зміщувати на відстань не більше ніж 100 м від зупинок приміського транспорту. У межах транспортно-пересадочних вузлів слід розміщувати перехоплюючі велопарковки, з розрахунку 1% його добового пасажиропотоку.

10.1.12 У містах з населенням понад 250 тис. осіб слід передбачати розміщення одного центрального автовокзалу (автостанція першої категорії) для дальнього міжміського (кінцевого та транзитного) сполучення та декілька приміських автостанцій, які мають розміщуватися на найбільш завантажених автобусним сполученням виїздах з міста, біля станцій внутрішньоміського транспорту на напрямках найбільшого попиту.

У великих містах автовокзал або автостанції доцільно розміщувати в серединній зоні, а в середніх і малих містах та сільських населених пунктах – в центральній зоні, поблизу громадських і торгових центрів, ринків, залізничних і річкових вокзалів (з останніми допускається кооперування в одній споруді). Відстань від автовокзалів до житлової забудови повинна бути не менше 100 м , а від автостанцій - 50 м відповідно та відокремлюватись від цієї забудови зеленими захисними зонами шириною не менше 20 м.

При цьому зупинки громадського транспорту слід розміщувати мультимодально: якомога ближче одна до одної, за якомога меншої наявності перешкод при пересадці.

У разі відсутності можливості забезпечити мультимодальну пересадку, допускається зміщувати зупинки окремих видів транспорту на відстань не більше, ніж 100 м по пішохідній мережі від автовокзалів.

У межах території автовокзалів доцільно розміщувати перехоплюючі велостоянки. Кількість місць визначається розрахунком: 1% від користувачів автовокзалу + 2% від отриманого числа. Відстань від перехоплюючої велостоянки до автовокзалу не повинна перевищувати 30 м.

Місткість автовокзалів має бути в межах 7-12%, а автостанції – 12-17% від кількості пасажирів, які відправляються за добу, площа території залежно від класу автовокзалу або автостанції визначається відповідно до розрахунку, в межах 0,4 – 2,0 га.

Для орієнтовного визначення земельної ділянки автовокзалу (автостанції) приймаються показники питомої площі на один пост посадки-висадки пасажирів:

для пасажирських автостанцій з кількістю постів

- від 3 до 7 – 300-1900 м^2

для автовокзалів з кількістю постів:

- від 6 до 12 – 1301-2200 м^2
- від 12 до 15 – 1001-1300 м^2
- більше 15 – 700-100 м^2

10.1.13 Розміщення автотранспортних споруд (пасажирських автостанцій, автобусних зупинок з павільйонами) та об’єктів автосервісу (АЗС, СТО, пункти мийки, готелі, кемпінги, тимчасові автостоянки тощо) на автодорогах загального користування – під’їздах до найкрупніших, крупних і великих міст має здійснюватися згідно з вимогами [76]. У межах населених пунктів АЗК, АЗС, АГНП, АГЗП, АГЗС, АГНКС мають розміщуватися у місцях, визначених у відповідних схемах, що розробляються з урахуванням інтенсивності руху транспортних засобів, протипожежних вимог та вимог безпеки дорожнього руху.

Відстані від СТО до житлових і громадських будинків приймаються згідно з табл.10.1.

Таблиця 10.1 – Відстані від СТО до житлових і громадських будинків

Об'єкти, до стін яких визначається відстань	**Відстань від станцій технічного обслуговування при кількості постів, не менше, м**		
	10 та менше	**11 - 30**	**більше 30**
Житлові будинки	15	25	50
Торці житлових будинків без вікон	15	25	50
Громадські будинки (крім закладів загальної середньої освіти і закладів дошкільної освіти, лікувальних закладів із стаціонаром)	15	20	20
Заклади загальної середньої освіти і заклади дошкільної освіти	50	-	-
Лікувальні заклади із стаціонаром	50	-	-
Примітка 1. Кількість постів визначається кількістю автомобілів, що одночасно обслуговуються станцією. **Примітка 2.** Відстань від СТО визначаться від будівлі, де проходить технологічний процес до житлових та громадських будинків.			

10.1.14 Нові аеропорти, аеродроми, гелікоптеропорти, злітно-посадочні майданчики, гелікоптерні майданчики (крім гелікоптерних майданчиків на будівлях, при лікарнях) слід розташовувати за межами населених пунктів. При цьому, траси польотів повітряних суден на кінцевому етапі заходу на посадку та початковому етапі зльоту не повинні перетинати сельбищну територію. Відстань від межі льотного поля нового аеродрому (гелікоптерного майданчика), крім майданчиків на будівлях та при лікарнях), трас прольоту літаків (гелікоптерів на кінцевому етапі заходу на посадку та початковому етапі зльоту до межі існуючої або перспективної забудови та зон масового відпочинку слід визначати такою, яка забезпечує на цих територіях нормативні показники рівня акустичного забруднення.

Аеропорти повинні бути зв’язані швидкісними видами пасажирського транспорту із станціями міського позавуличного та позаміського транспорту, з загальноміським центром, іншими аеропортами та населеними пунктами. При цьому, довжина пішохідного підходу на станціях пересадки не повинна перевищувати 100 м.

10.1.15 Річкові порти, споруди для технічного обслуговування, ремонту і зимового відстою флоту необхідно розміщувати за межами територій житлової та громадської забудови, нижче за течією річки, на відстані від водозаборів та місць відпочинку населення не менше 100 м. Відстань до житлової забудови від меж території порту до місця перевантаження і зберігання курних матеріалів слід приймати не менше ніж 300 м.

Відстань від морських та річкових вокзалів до зупинок міського пасажирського транспорту має становити не більше ніж 100 м.

10.1.16 Яхтклуби та бази маломірного флоту (малі – до 500, середні – 1000-2000 і великі понад 2000 місць зберігання) слід розміщувати у приміській зоні, або в населеному пункті поза територією житлової та громадської забудови, за межами зон масового відпочинку населення, із забезпеченням зручних транспортних зв’язків з житловими районами.

При будівництві одного типового елінгу з двоярусним зберіганням човнів площа ділянки бази на 500 суден має становити не менше ніж 1,7 га, при будівництві двох елінгів по 250 суден кожний з двоярусним зберіганням – близько 2,0 га. Розмір ділянки при одноярусному стелажному зберіганні суден приймається:

- на (одне місце) для прогулянкового флоту – 27 м^2;
- для спортивного – 75 м^2.

10.2 Комплексна схема транспорту

10.2. Комплексну схему транспорту (КСТ) слід розробляти як окремий документ на основі затвердженого генерального плану міста з кількістю населення понад 100 тис. осіб на розрахунковий період.

10.2.2 Завдання КСТ є визначенням принципових напрямів й термінів реалізації заходів з розвитку магістральної вулично-дорожньої мережі, а також усіх видів міського, приміського та зовнішнього транспорьу, що забеспечують потреби населення і народного господарства систем поселень у пасажирських (до місць праці, масового відпочинку і об’єктів культурно-побутового призначення) і вантажних перевезеннях з дотриманням нормативних витрат часу на пересування, вимог до безпеки дорожнього руху), охорони навколишнього середовища, комфортності поїздок, економії енергетични, територіальних і трудових ресурсів. Приоритетні напрями вирішення транспортних проблем (міський, приміський або зовнішній транспорт, магістральну вулично-дорожну мережу, її вузли або ж організація руху на існуючій вулично-дорожній мережі) слід визначати із врахуванням соціально-економічних і планувальних особливостей міста і відносно цього визначається значення і деталізація проробок відповідних розділів КСТ.

10.2.3 У складі КСТ відображаються: існуючий стан міського, приміського і зовнішнього (з врахуванням легкового і вантажного) транспорту з обслуговуючими процес перевезення і рухомий склад комплексами (пасажирські вокзали і станції, зупинки, вантажні станції і двори, порти, пристані, аеропорти, депо, парки, гаражі, станції технічного обслуговування, автозаправні станції, мотелі, кемпінги тощо), магістральна вулично-дорожна мережа та її інженерні споруди (мостові переходи, естакади, шляхопроводи, транспортні розв'язки, позавуличні пішохідні переходи тощо), а також розробляються техніко-економічні обгрунтування проектних рішень, що включають в розвиток усіх видів транспорту, дорожньої мережі та їх споруд і обладнань, раціональні методи організації дорожнього руху.

Аналіз існуючого стану і етапів реалізації пропозицій, передбачених у складі генерального плану міста з розвитку дорожньо-транспортної мережі слід виконувати з метою визначення реальних можливостей поетапного будівництва і реконструкції міської-приміської транспортної системи, вдосконалення організації дорожнього руху, тенденцій використання капіталовкладень в їх розвиток.

При визначенні перспективи розвитку транспортонї системи міста слід враховувати зростання населення і території міста, розміщення населення і його демографічну структуру, а також перспективні зміни у розміщенні підприємств промисловості, будівництва, транспорту, великих торгових та інших об'єктів містоутворюючого значення, і кількість зайнятих у них працівників, дислокація місць масового відпочинку.

Розподіл території міста на транспортно-розрахункові райони слід виконувати з урахуванням очікуваної кількості в них населення і місць прикладання праці, показників транспортної рухомості населення, в тому числі за метою пересування і з врахуванням населення, що прибуває у місто.

Основним показником, за яким визначаються технічні і геометричні параметри вулиць і доріг населених пунктів, їх елементів, вузлів є розрахункова інтенсивність руху транспорту та пішоходів.

10.2.4 Конструювання мережі міського пасажирського транспорту необхідно здійснювати по варіантах транспортної системи на основі прогнозованого розвитку міста (з врахуванням матеріалів генерального плану) із забезпеченням очікуваних перевезень масовим пасажирським транспортом.

Визначення кількості пересувань населення до місць прикладання праці і з культурно-побутовими цілями та дальності їх сполучення слід виконувати методом взаємних кореспонденцій між транспортно-планувальними районами з обгрунтуванням вибору розрахункової моделі.

Розрахунки очікуваного обсягу перевезень (річних, середньодобових) і роботи пасажирського транспорту, сумарні витрати часу.

Виявлення напрямів пасажиропотоків, визначення їх розмірів (у максимальну добу і години "пік") за напрямами та відрізками мережі, порівняння і аналіз одержаних розмірів пасажиропотоків з існуючими, з урахуванням змін у розселенні жителів і розміщенні місць праці, визначення добового пасажирообігу.

10.2.5 При обгрунтуванні видів пасажирського транспорту слід здійснювати виявлення потреб в організації ліній швидкісного транспорту (метрополітен, швидкісний трамвай, залізниця або монорейкова дорога, експрес-автобус), що функціонують у тісному зв'язку із звичайними видами наземного транспорту, а також:

- пасажирообіг на зупинних пунктах запроектованих ліній позавуличного швидкісного транспорту;
- розподіл перспективного (на першу чергу і розрахунковий період) обсягу пасажироперевезень між різними видами транспорту;
- розроблення раціональної схеми маршрутів наземних видів міського пасажирського транспорту на першу чергу та установлення послідовності її реалізації;
- визначення кількості рухомого складу з окремих видів транспорту (з урахуванням підвищення якості перевезень пасажирів) і потреб у ремонтно-експлуатаційній базі та її виробничій потужності, спеціальних транспортних обладнаннях та спорудах, диспетчерському зв'язку і його лінійному облаштуванню.

Необхідно визначати загальну чисельність і склад парку легкового автомобільного транспорту - таксомотори, службовий та індивідуальний, у тому числі мото -велотранспорт; характер і розміри очікуваних пасажирських перевезень, пробіг транспортних засобів (за рік і за добу); розподіл парку легкових автомобілів по транспортно-планувальним районам міста, необхідну для їх збереження територію, а також обсяги перевезень та вантажні кореспонденції вантажного автомобільного транспорту між транспортно-планувальними районами міста, розподіл вантажопотоків по магістральній вулично-дорожній мережі, інтенсивність і організацію вантажного руху, розвиток автотранспортних підприємств і їх розміщення.

Примітка Відомості про вантажообіг вантажоутворюючих і вантажозбираючих пунктів і очікуваний середньодобовий пробіг автотранспорту, вантажопотоки і розподіл потоків автомобілів по вулично-

дорожній мережі міста, а також про структуру парку рухомого складу, розміщення споруд і обладнання вантажного автотранспорту слід приймати з матеріалів генерального плану міста.

10.2.6 Особливості планування, характеристики та показники розвитку магістральної мережі вулиць і доріг необхідно визначати на основі генерального плану міста, при цьому визначається класифікація магістралей, принципи вирішення основних перехресть в одному і різних рівнях, узгодження мережіміських магістралей з зовнішньою автодорожньою мережею. Виконується розрахунок середньодобової і в годину "пік" інтенсивності та швидкості руху транспортних засобів по магістральних вулицях і на транспортних вузлах. Необхідно виконувати обгрунтування пропозиції з розвитку вулично-дорожньої мережі (із забезпеченням необхідної пропускної спроможності), у тому числі виділення магістралей переважно вантажного руху, створення обхідних транспортних магістралей для розвантаження центральної частини міста від вантажного автотранспорту, винесення транзитного руху за його межі, забезпечення переважно руху громадського транспорту. Щільність вулично-дорожньої мережі, що має транспортне значення, у тому числі магістральної, поперечні профілі основних магістралей. Техніко-економічна оцінка спорудження нових та реконструкції існуючих ділянок вулично-дорожньої мережі і вузлів на розрахунковий строк і першу чергу будівництва.

10.2.7 Слід розраховувати обсяги транспортного сполучення між містом і приміською зоною, максимальних пасажиропотоків по основних напрямках, їх нерівномірність у різні пори року, дні тижня, години доби і по ділянках ліній, швидкість та дальність сполучень. Слід визначати розподіл пасажироперевезень між різними видами транспорту і показники їх роботи. Необхідно визначати обгрунтовані пропозиції щодо будівництва нових і реконструкції існуючих шляхів сполучення, які зв'язують прилеглі райони з містом, принципи організації приміського-міського сполучення, у тому числі безпересадочні за типом "місто-приміська зона", а також транспортно-пересадочних вузлів. Пасажирообіг на основних зупинках (станціях) на приміських-міських лініях.

У складі КСТ також необхідно визначати основні проектні рішення і пропозиції щодо розвитку зовнішніх видів транспорту (залізничного, автомобільного, повітряного і водного) і взаємодія їх з внутрішньоміськими і приміськими видами транспорту (за розробками спеціалізованих за видами транспорту проектних організацій).

10.2.8 Для забезпечення питань охорони навколишнього природного середовища необхідно розробляти, за основними показниками роботи і інтенсивності руху транспорту, розрахункові карти забруднення повітряного простору і акустичного дискомфорту (перша черга і розрахунковий термін), оцінку кількісних і якісних змін парку рухомого складу, у разі прийнятих транспортно-планувальних рішень, а також передбачати пропозиції щодо організації дорожнього руху (порівняно з існуючим станом) та захисту навколишнього природного середовища. Слід визначати території, де рівень загазованості і шуму залишився вищим від гранично-допустимих норм, здійснювати аналіз причин, що викликали ці перевищення, перелік можливих інженерно-технічних заходів з нейтралізації цього понаднормативного впливу.

10.2.9 Вибір раціонального варіанта розвитку транспортної системи міста слід здійснювати на основі всебічного техніко-економічного порівняння декількох варіантів з урахуванням натуральних і якісних показників (витрати часу, зручність поїздки і т.п.), рівня впровадження нової техніки, можливість забезпечення ефективного захисту навколишнього середовища від забруднення. Для розрахунку порівняльної економічної ефективності слід визначати експлуатаційні збитки, капітальні вкладення і транспортні витрати, включаючи енерговитрати і економічні збитки навколишньому середовищу, у тому числі нанесені здоров'ю населення через зниження продуктивності праці.

У містах, де розробляється система з швидкісним позавуличним видом транспорту (метрополітен, швидкісний трамвай, залізниця), необхідно здійснювати обгрунтування термінів його введення в експлуатацію. При цьому складається комплекс заходів з

вдосконалення і розвитку існуючих видів транспорту, які повинні забезпечувати відповідну якість перевезень до введення першої черги будівництва швидкісних видів транспорту.

10.3 Внутрішній транспорт

10.3.1 При плануванні територій населених пунктів слід передбачати формування єдиної системи транспортних комунікацій та споруд усіх видів внутрішнього транспорту, здатних забезпечувати функціональну цілістність і соціально – економічні взаємозв´язки з усіма основними функціональними зонами населеного пункту між собою та спорудами зовнішнього транспорту.

10.3.2 Витрати часу у містах на пересування мешканців (не залежно від їх фізичних особливостей) громадським транспортом від місць проживання до місць прикладання праці для 90% осіб (в один кінець) як правило, не повинні перевищувати:

- в містах з населенням понад 800 тис. осіб – 45 хв;
- від 500 тис. до 800 тис. осіб – 40 хв.;
- від 250 тис. до 500 тис. осіб – 35 хв.;
- від 50 тис. до 250 тис. осіб – 30 хв.;
- в малих містах до 50 тис. осіб та в межах об'єднаних територіальних громад (пішохідні маршрути або з використанням транспорту) – 20 хв.

10.3.3 Кількість автомобілів на 1000 осіб в населеному пункті визначається як сума показників існуючого рівня автомобілізації та додаткового щорічного середнього статистичного приросту легкових автомобілів, включаючи 4-5 таксі, 2-3 прокатних і 3-4 відомчих автомобілів та 25-40 вантажних автомобілів залежно від складу парку.

Примітка. Кількість автомобілів, які прибувають у місто-центр з інших населених пунктів відповідної системи розселення і транзитних, визначається на основі обстежень.

Мототранспортні засоби повинні враховуватися шляхом приведення їх до одного розрахункового типу (легкового автомобіля) у відповідності з вимогами [77].

Для оцінки ступеню впливу того чи іншого об'єкта транспортної системи на вулично-дорожню мережу населених пунктів, ефективність прийнятих планувальних рішень, визначення проектної інтенсивності руху, експлуатаційних показників об'єктів, що входять до транспортної системи населеного пункту, доцільно використовувати транспортне моделювання транспортного вузла.

При розробленні документації з просторового планування слід надавати перевагу розвитку громадського транспорту і велосипедного руху як альтернативи автомобільним поїздкам.

10.3.4 Щільність магістральної вуличної мережі по населеним пунктам в цілому та окремих їх зонах слід приймати згідно з табл. 10.2.

Таблиця 10.2 – Щільність магістральної вуличної мережі

Групи населених пунктів	**Щільність магістральної вуличної мережі, км/км^2**			
	середня	**в тому числі по зонах:**		
		центральна	**серединна**	**периферійна**
Найкрупніші	2,0 – 2,5	4,0	2,2	1,4
Крупні	1,8 – 2,1	3,4	1,6	1,2
Великі	1,6 – 1,8	2,2	1,4	1,1
Середні	1,4 – 1,6	1,6	1,2	1,0
Малі	1,0 – 1,2	1,2	1,0	0,7

Примітка 1. У населених пунктах з компактним планом щільність магістральної мережі приймається за більшими показниками, у населених пунктах з розрідженим планом – меншими.
Примітка 2. При складному пересіченому рельєфі щільність магістральної вуличної мережі може бути збільшена для усіх зон до 30% .
Примітка 3. Розвиток магістральної вуличної мережі не повинен супроводжуватися прокладанням нових магістралей чи їхніх окремих ділянок через територію парків, лісопарків, лісів рекреаційного призначення, природно-заповідні території, території об'єктів культурної спадщини.

10.4 Мережа громадського транспорту, велосипедного та пішохідного руху

10.4.1 Вибір видів маршрутного пасажирського транспорту слід здійснювати з урахуванням забезпечення зручних та безпечних пересувань населення та щоденних маятникових мігрантів із прилеглих до населеного пункту територій, залежно від кількості населення та розміру території населеного пункту, на підставі розрахункових пасажиропотоків, дальності поїздок, основних техніко – експлуатаційних показників окремих видів транспорту, з дотриманням нормативних витрат часу на пересування , наведених у підпункті 10.3.2. При цьому слід враховувати можливі варіанти розвитку транспортної мережі, вимоги комфортності поїздок, безпеку дорожнього руху, охорону навколишнього природного середовища, ефективність використання територіальних, енергетичних та трудових ресурсів.

10.4.2 Орієнтовна провізна спроможність та швидкість сполучення різних видів громадського транспорту наведено у табл. 10.3, (уточнюються розрахунком). Параметри споруд і обладнань (платформи, посадочні площадки) визначаються при нормі наповнення рухомого складу на розрахунковий строк – 4 особи/ $м^2$ вільної площі підлоги пасажирського салону (при повністю зайнятих місцях для сидіння) для звичайних видів наземного транспорту і 3 особи/$м^2$– для швидкісного транспорту.

Таблиця 10.3 – Орієнтовна провізна спроможність

Вид транспорту	Макс.частота руху, пар поїздів в годину «пік» або одиниць рухомого складу	Кількість вагонів у потязі	Орієнтовна провізна спроможність, тис.пас. в годину «пік»	Середня швидкість сполучення, км/год
Автобус звичайний Автобус –експрес	Визначається умовами орг.дор.руху	1 1	3-5 До 10	18-20 25-30
Тролейбус	40	1	3,5-4.7	18-20
Трамвай Трамвай швидкісний	30 30	1-2 1-2	6,0-12,0 10,0-20,0	15-20 25-30
Метрополітен	40	5-6	20-45	40-45
Швидкісний позавуличний рейковий транспорт (мініметро, наземний легкий метро)	14-30	4-6	15,0-30,0	25-35
Приміcько-міська залізниця (2-х – 4-х колійна)	14-28	10-12	30,0-50,0	45-50
Монорейковий транспорт	14	3-5	10-30	60-70

10.4.3 У середніх і малих містах, селищах та селах основним видом громадського транспорту слід визначати автобус; у великих містах два види транспорту – автобус та тролейбус чи трамвай (залежно від розрахункових пасажиропотоків, особливостей планувальної структури міста, рельєфу його місцевості та екологічного стану); у найкрупних та

крупних містах – поряд з автобусом і тролейбусом слід передбачати використання трамвая, а на напрямках зі стійким пасажиропотоком не менше 7 тис. пас. в годину пік – і швидкісного трамвая у найкрупніших містах з населенням понад 800 тис. осіб, разом з вуличними, слід передбачати позавуличні види транспорту (метрополітен, внутрішньоміська залізниця), мініметро, або монорейковий транспорт.

В усіх населених пунктах незалежно від кількості їх населення слід передбачати використання у внутрішньоміських і приміських сполученнях:

- маршрутного та традиційного таксі;
- індивідуальних транспортних засобів (легкові автомобілі, мотоцикли, мопеди, велосипеди), водних (морського, річкового);
- вертикальних (фунікулер, канатна дорога) видів транспорту;
- пішохідне сполучення, яке також враховує потреби маломобільних груп населення.

10.4.4 Основою пасажирської транспортної системи найкрупніших міст слід передбачати усі види рейкового транспорту, які доповнюються мережею звичайних вуличних видів транспорту та системою велосипедного руху.

10.4.5 Лінії метрополітену мають об’єднувати території високої концентрації населення, основні функціональні зони міста між собою з урахуванням напрямків формування і розмірів основних пасажиропотоків.

При будівництві наземних і мілкого закладення ліній і станцій, вестибюлів, входів та інших об’єктів метрополітену вздовж лінії слід передбачати технічну зону завширшки не менш ніж 40 м, в якій до завершення будівництва метрополітену не допускається будівництво будь-яких будинків і споруд, посадка дерев, прокладання поздовжніх підземних інженерних мереж.

10.4.6 Станції метрополітену слід розміщувати в центрах пасажироформуючих житлових, промислових і громадських територій, біля крупних багатофункціональних комплексів і об’єктів системи загальноміського центру, для можливості влаштування зручних пересадочних вузлів поблизу існуючих та проектованих залізничних, річкових і автобусних вокзалів, станцій міських видів швидкісного транспорту (в місцях їх перетинів) та об’єктів масового відвідування, забезпечуючи зручний до них під’їзд і підхід.

Пішохідну доступність усіх станцій метрополітену в центральній частині міста слід передбачати не більше 500 м, в інших зонах – не більше 700 м.

Поблизу станцій метрополітену доцільно розміщувати перехоплюючі велостоянки. Кількість місць визначається розрахунком: 0,1% від користувачів станції але не менше ніж 10 паркомісць. Відстань від перехоплюючої велостоянки до входу на станцію не повинна перевищувати 30 м., в стиснених умовах дозволяється розташовувати велосипедну стоянку на відстані до 100 м. від входу на станцію.

10.4.7 Наземні лінії трамваю і швидкісного трамваю в межах міських територій слід розміщувати на магістральних вулицях і дорогах на суміщеному або відокремленому полотні, відділеному від проїзної частини чи тротуару розділювальною смугою або огородженням. Поза межами населених пунктів- переважно на відокремленому полотні. В центральних районах міст з історично сформованою забудовою та обмеженою пропускною здатністю вуличної мережі допускається передбачати позавуличні ділянки трамвайних ліній – в тонелях мілкого закладення або на естакадах.

На перегонах швидкісних ліній трамвая, які прокладають на забудованих територіях, слід передбачати відповідні транспортні розв’язки, надземні або підземні пішохідні переходи.

10.4.8 Міські автобусні та тролейбусні лінії слід передбачати на магістральних вулицях загальноміського та районного значення з організацією руху транспортних засобів у загальному потоці або по смузі, що спеціально виділена на проїзній частині.

Якщо кількість смуг руху в одному напрямку не менше трьох, слід передбачати спеціальні смуги для руху та зупинок маршрутних автобусів і тролейбусів, у тому числі конструктивно виділені.

Примітка. У найкрупніших, крупних та великих історичних містах дозволяється передбачати лінії руху громадського транспорту (автобуси, тролейбуси) на житлових вулицях при відповідному обґрунтуванні у складі комплексної схеми транспорту відповідного міста.

10.4.9 Щільність ліній маршрутного пасажирського транспорту на забудованих територіях слід визначати з урахуванням їх функціонального використання та інтенсивності пасажиропотоків у межах 1,5 – 2,5 км/км^2. У центральних районах найкрупніших і крупних міст щільність мережі допускається збільшувати до 3,5 км/км^2.

У зонах житлової забудови до зупинок маршрутного пасажирського транспорту необхідно забезпечувати нормативні відстані підходу пасажирів: у багатоповерховій житловій забудові не більше 500 (350 – «на вимогу») м; у середньо-, малоповерховій та садибній забудові – 600 м; у промислових і комунально-складських зонах – 400 (300) м від прохідних підприємств; у зонах масового відпочинку і спорту – 800 м від головного входу; від громадських об'єктів масового відвідування загальноміського центру – 250 м. Відстань до зупинок швидкісного трамвая повинна прийматися у межах 800 м.

Примітка. В умовах складного рельєфу при відсутності спеціального підйомного громадського транспорту зазначені відстані треба зменшувати у відповідності з розділом 9.

10.4.10 Відстань між зупинками на лініях маршрутного пасажирського транспорту у межах територій населених пунктів встановлюється з урахуванням забезпечення радіуса пішохідної досяжності, а також швидкості сполучення на маршрутах.

У межах забудови відстань між зупинками на маршрутах автобусів, тролейбусів і трамваїв, транспортні засоби яких працюють у звичайному режимі, слід приймати відповідно до табл.10.4.

Для експрес-автобусів, швидкісних трамваїв відстані між зупинками слід приймати у 1,5 – 2,0 рази більше ніж зазначені у табл.10.4.

Для ліній метрополітену та електрифікованих залізниць відстань між станціями залежить від величини пасажиропотоку, який вони обслуговують, розміщення в їх зоні пересадочних вузлів обґрунтовується техніко-економічними розрахунками.

Під час проектування зупинок громадського транспорту слід передбачати заходи щодо забезпечення їх доступності та інформованості для маломобільних груп населення.

Якщо зупинки розташовані між перехрестями з протилежних боків вулиці, між ними необхідно влаштувати пішохідний перехід, який може бути в одному або різних рівнях з проїзною частиною.

Таблиця 10.4 – Відстань між зупинками маршрутного пасажирського транспорту, м

Групи населених пунктів	**Зони містобудівної цінності**		
	Центральна	**Середня**	**Периферійна**
Найкрупніші та крупні міста	250-350	300*, 400-500	300*, 500-600
Великі та середні міста	250-350	300*, 00-600	300*, 600-700
Малі міста	500-600	–	400*, 700-800
Примітка 1. * зупинки транспорту «за вимогою». **Примітка 2.** При визначенні відстані між зупинками враховуються містобудівні умови на відповідній території.			

Кінцеві пункти для відстою і розвороту наземних видів маршрутного пасажирського транспорту слід передбачати переважно поза центральною зоною міста окремо для кожного виду транспорту на обособлених від руху інших транспортних засобів майданчиках поза проїзною частиною вулиць з урахуванням необхідності зняття з лінії в міжпіковий період біля 30% рухомого складу. Допускається влаштування сумісних кінцевих пунктів тролейбусів і автобусів.

Параметри трамвайних і тролейбусних ліній та їх обладнання, слід визначати згідно ~~з~~ вимогами [63], метро і залізниці – згідно з вимогами [78], а необхідні території для зберігання та технічного обслуговування їх рухомого складу (депо, парки, гаражі, ремонтні заводи) – згідно з Додатком Ж.2.

10.4.11 Для населених пунктів з складним рельєфом, поряд з наявними видами транспорту, додатково слід передбачати лінії вертикального транспорту, канатні дороги, фунікулери. Для покращення пішохідних зв'язків а також забезпечення потреб маломобільних груп населення необхідно передбачати розміщення ескалаторів, ліфтів, бугельних велосипедних підйомників.

10.4.12 Велосипед, як індивідуальний транспортний засіб пересування, доцільно використовувати в населених пунктах та на прилеглих до них територіях для регулярних транспортних поїздок від місць проживання (житлові райони, мікрорайони, квартали, малі міста та сільські населені пункти приміської зони) до місць призначення (райони масового скупчення, місць прикладання праці, торгові центри, учбові, спортивні та розважальні заклади, вокзали, станції, зупині пункти різних видів громадського транспорту), а також поїздок з рекреаційними, туристичними та прогулянковими цілями у місця, що розміщені у межах та за межами населених пунктів.

10.4.13 Схема трасування велосипедних маршрутів може розроблятися як окрема робота або у складі комплексної схеми транспорту чи організації дорожнього руху міста.

10.4.14 Уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, житлових вулиць а також за межами населених пунктів слід передбачати велодоріжки або велосипедні смуги. На міських вулицях та дорогах місцевого значення, селищних та сільських вулицях і дорогах допускається змішаний пішохідно-велосипедний або автомобільно-велосипедний рух.

10.4.15 Параметри велосипедних доріжок, велостоянок визначаються з урахуванням інтенсивності руху велосипедистів, автомобілів, вантажного транспорту, пішоходів, а також ширини проїзної частини та ширини бокового простору (газонів, тротуарів, технічних тротуарів, зелених зон). Радіуси і гальмівні шляхи велотранспорту, а також максимальна довжина ділянок на підйомах при влаштуванні пандусів визначаються відповідно до вимог [77].

10.4.16 Житлові, громадські, ландшафтні та рекреаційні території населених пунктів повинні бути забезпечені мережею упорядкованих пішохідних маршрутів (тротуари вулиць різного функціонального призначення, пішохідні доріжки на міжвуличних і внутрішньооб'єктних територіях, алеї, бульвари, пішохідні зони, площі, вулиці та стежки, наземні, надземні та підземні пішохідні переходи через транспортні мережі, інші перепони – річки, яри тощо), які зв'язують по найбільш коротким напрямкам основні функціональні зони (житлові, промислові райони, загальноміські та районні центри, місця відпочинку) між собою, об'єкти та вузли масового тяжіння населення в межах планувальних та житлових районів, мікрорайонів, громадських центрів і забезпечують вільний та безпечний рух пішоходів до місць прикладання праці, відпочинку, зупинок маршрутного пасажирського транспорту, які повинні також враховувати потреби маломобільних груп населення.

Пішохідна зона – ділянка тротуару, яка призначена для безперешкодного пересування пішоходів. На пішохідній зоні не допускається встановлення турнікетного огородження, опор контактної мережі та освітлення, рекламних конструкцій, приямків від люків дощоприймачів, сходів та ганків будинків.

10.4.17 Системи пішохідних маршрутів слід формувати з врахуванням особливостей руху осіб з обмеженими фізичними можливостям відповідно до вимог [62]. Маломобільним групам населення необхідно забезпечити досяжність об'єктів громадського обслуговування шляхом створення для них умов пересування в структурі загальної мережі пішохідних зв'язків у відповідності з вимогами [74].

10.4.18 Ширину тротуарів, розміри накопичувальних і розподільних майданчиків біля адміністративних і торгових центрів, готелів, театрів, виставок та ринків слід визначати: 1,0 – при односторонньому русі; 0,8 – при зустрічному русі; 0,5 – при влаштуванні розподільних

майданчиків в місцях перетину та 0,3 – в центральних і кінцевих пересадочних вузлах біля вокзалів та на лініях швидкісного позавуличного транспорту.

10.4.19 Сходи на пішохідних доріжках слід дублювати пандусами або влаштовувати дублюючі пішохідні маршрути. При цьому збільшення довжини руху у порівнянні з найкоротшим шляхом, має бути не більш ніж в 1,3 рази. В особливо складних умовах за висоти підйому більше 3,0 м замість пандусу слід влаштовувати дублюючий маршрут.

10.4.20 Тротуари, пішохідні вулиці, доріжки, сходи та пішохідні переходи через проїзну частину вулиць і в межах транспортно-пересадочних вузлів населених пунктів мають формуватися відповідно до вимог [77].

10.5 Транспортно – пересадочні вузли

10.5.1 Транспортно-пересадочний вузол (ТПВ) – це елемент планувальної структури найкрупнішого, крупного або великого міста, що виконує функцію розподілу пасажиропотоків при здійсненні пересадки між різними видами зовнішнього та внутрішнього транспорту або між маршрутами одного або різних видів внутрішнього пасажирського транспорту.

ТПВ повинен забезпечувати максимально комфортну та швидку пересадку пасажирів з одного виду транспорту на інший з дотриманням вимог щодо нормативної пішохідної доступності до зупинних пунктів та інших елементів пересадочних вузлів.

10.5.2 В залежності від класу відповідного вузла, ТПВ слід розміщувати переважно в його периферійній зоні, або на підходах до центру міста в серединній зоні з метою обмеження в'їзду до центральної зони легкового індивідуального автотранспорту. Створювати такі ТПВ доцільно при в'їзді у місто, біля станцій метрополітену і зупинок громадського транспорту, в місцях перетину основних радіальних та кільцевих або хордових магістралей з організацією перехоплюючих авто та велостоянок.

За класифікацією ТПВ поділяються на:

- міжнародні;
- регіональні (приміські);
- міські та районні.

Міжнародні ТПВ слід розміщувати біля аеропортів, залізничних вокзалів та автовокзалів, морських або річкових портів як для організації пересадки пасажирів з одного міжнародного чи міжміського напрямку на інший, так і для пересадки на швидкісні види громадського транспорту.

Регіональні (приміські) ТПВ слід розміщувати біля автостанцій, приміських залізничних станцій та зупинних пунктів, річкових та морських причалів для організації пересадки пасажирів приміського сполучення на міський пасажирський транспорт, а також для пересадки пасажирів з легкового автотранспорту на громадський транспорт.

Міські та районні ТПВ слід розміщувати в структурі відповідних громадських центрів населених пунктів біля станцій швидкісних видів транспорту (метрополітену, швидкісного трамваю, міської залізниці), в місцях перетину двох або більше видів міського пасажирського транспорту, в районі громадських центрів загальноміського значення або потужних громадських та торговельних об'єктів при сумарному пасажиро-обороті зупинних пунктів більше 50 тис. пас. на добу.

Дальність пішохідних підходів до зупинних пунктів у складі ТПВ не повинна перевищувати:

- для міжнародних - 200 м;
- для регіональних (приміських) - 100-200 м;
- для міських та районних - 100-150 м.

Витрати часу на здійснення пересадок у ТПВ не повинні перевищувати 10 хвилин з урахуванням часу на очікування. Якщо дальність пішохідних підходів перевищує нормативну, для скорочення витрат часу на пересадку слід передбачати використання локальних транспортних систем (ескалаторів, травелаторів).

До складу транспортно-пересадочних вузлів слід включати посадочні термінали, місця для очікування пасажирів, майданчики міжрейсового відстою маршрутного пасажирського

транспорту, стоянки таксі, перехоплюючі стоянки транспортних засобів, в тому числі велостоянки.

10.5.3 Пішохідні переходи в ТПВ, складовою яких є підходи до станцій метрополітену чи залізничних станцій, слід проектувати в різних рівнях з урахуванням потреб маломобільних груп населення.

10.5.4 Місткість та відповідні параметри посадкових платформ, майданчиків відстою пасажирського транспорту, зон відпочинку, місць тимчасового зберігання автомобілів слід передбачати на підставі розрахунків перспективних пересадочних пасажиропотоків та пасажирооборотів зупинних пунктів у ТПВ з урахуванням змін у парку автотранспорту та збільшення рухомості населення міста, що встановлені генеральним планом, або комплексною схемою транспорту.

На стадіях розроблення генерального плану та комплексної схеми розвитку маршрутного пасажирського транспорту слід передбачати принципові рішення щодо їх розміщення та формування взаємозв'язків між основними видами громадського міського та позаміського транспорту, маршрутними мережами різних видів пасажирського транспорту.

При розробленні детального плану території слід складати планувальну схему організації руху транспорту, велосипедистів (за наявності у населеному пункті розробленої схеми велосипедного руху) та пішоходів при формуванні пересадок у крупних транспортних вузлах, зонах загальноміських або районних громадських центрів тощо.

10.6 Комплексна схема організації дорожнього руху (КСОДР)

10.6.1 Комплексна схема організації дорожнього руху є сукупністю інженерно-планувальних і організаційно-регулювальних заходів, що повинні забезпечити можливість розподіляти транспортні потоки по магістралях міста.

КСОДР охоплює комплекс заходів по вдосконаленню і забезпеченню безпеки дорожнього руху на вулично-дорожній мережі, у тому числі:

- розроблення програмних засобів створення транспортних моделей міст;
- визначення заходів щодо розвитку вулично-дорожньої мережі (ВДМ) і оптимальному розподілу транспорту по ВДМ на базі транспортних моделей міста і на основі аналізу завантаження ВДМ а також причин виникнення ділянок концентрації ДТП;
- обґрунтування доцільності введення світлофорного регулювання на основних транспортних розв'язках і необхідності модернізації існуючих світлофорних об'єктів;
- обґрунтування необхідності модернізації і розвитку автоматизованої системи управління дорожнім рухом;
- обґрунтування розробки системи інформаційного забезпечення водіїв про умови руху (дислокація дорожніх знаків, розмітки і огородження, організація і облаштування стоянок, зупинних пунктів, під'їздів та інших об'єктів, схема маршрутного орієнтування) у тому числі інформаційного забезпечення для маломобільних груп населення;
- розроблення заходів по зниженню рівня аварійності;
- розроблення пропозицій з поліпшення роботи міського пасажирського транспорту, визначення оптимальної чисельності маршрутних таксі;
- розроблення заходів з оптимізації швидкісних режимів руху і зменшення негативної дії транспорту на довкілля тощо.

10.6.2 Розроблення КСОДР здійснюється на основі комплексного обстеження дорожньо-транспортної ситуації, транспортних і пішохідних потоків, а також аналізу існуючої системи організації дорожнього руху (ОДР) і умов проїзду по вулицях і дорогах, у тому числі "вузьких місць" на ВДМ міста, характерними ознаками яких є :

- великі транспортні затримки;
- високі показники атмосферного та акустичного забруднення;
- аналізу ДТП;
- нехтування правилами дорожнього руху.

10.6.3 В якості основних критеріїв оптимізації дорожнього руху при розробленні КСОДР приймаються наступні - транспортна робота, час знаходження на ВДМ, швидкість руху, викиди забруднюючих речовин з вихлопними газами в атмосферу.

10.7 Мережа вулиць і доріг населених пунктів

10.7.1 Мережу вулиць і доріг населених пунктів слід формувати як єдину нерозривно взаємопов´зану з зовнішніми автомобільними дорогами систему, з урахуванням їх функціонального призначення, інтенсивності транспортного, пішохідного та велосипедного руху, функціонально-планувальної організації прилеглої території та її забудови, вимог безпеки руху та охорони навколишнього природного середовища. У складі вулиць і доріг населеного пункту необхідно виділяти магістральні дороги, магістральні вулиці загальноміського та районного значення, місцеві вулиці та дороги.

Класифікація (категорії) вулиць та доріг за функціонально-планувальним призначенням окремо для міських та сільських населених пунктів наводиться у Додатку Ж.1, а їх основні розрахункові параметри по групам населених пунктів в [77].

10.7.2 При формуванні мережі вулиць і доріг слід виходити із вимог раціональної організації системи міського пасажирського транспорту, нормативної доступності його зупинок, концентрації транспортних потоків по території населеного пункту, необхідності диференціювання трас руху цих потоків з урахуванням стану забруднення атмосферного повітря та акустичного забруднення.

Відстань між магістральними вулицями повинна визначатися в межах 800 – 1000 м, тобто їх пішохідна доступність для мешканців найбільш віддаленої забудови не повинна перевищувати 500м. У районах зі складним рельєфом за великих похилів цей показник має бути зменшений: за поздовжніх похилів 8(6)-9‰ – на 10%, 9(10)-10(15)‰ – на 20%, більше 10(15)‰ – на 30%.

10.7.3 Основним показником, за яким визначаються технічні і геометричні параметри вулиць і доріг населених пунктів, їх елементів, вузлів є розрахункова інтенсивність руху транспорту та пішоходів.

10.7.4 Розрахунки машинопотоків на магістральній мережі міста в цілому здійснюють:

– для міст з населенням більше ніж 100 тис. осіб – в комплексних схемах транспорту, а у разі її відсутності – окремим розрахунком з урахуванням відповідних кореспонденцій, визначених в генеральному плані;

- для міст з населенням менше ніж 100 тис. осіб – окремим розрахунком з урахуванням розвитку магістральних мереж згідно з генеральним планом, існуючих показників та тенденцій у змінах міських і зовнішніх потоків різних видів транспорту.

Машинопотоки по вуличній мережі населеного пункту слід визначати за методом «взаємних кореспонденцій» з використанням прогнозних транспортних моделей. Розрахунки необхідно виконувати окремо для пасажирських пересувань і вантажних перевезень з визначенням існуючих і проектних міжрайонних кореспонденцій, у т.ч. – пасажирів з розділенням на громадський та індивідуальний транспорт, та вантажів окремо по різних групах в залежності від характеру їх вантажоутворення та вантажопоглинання.

10.7.5 Розрахунки машино-, пасажиро- та пішохідних та велосипедних потоків для проектування окремих дільниць і вузлів вулично-дорожньої мережі та громадського транспорту, оцінки їх пропускної спроможності слід проводити в імітаційних транспортних моделях шляхом встановлення матриці кореспонденцій для виявлення завантаження окремих елементів, за необхідністю на мережі прилеглого району, з визначенням «пікових» навантажень, часової нерівномірності, нерівномірності руху за напрямками.

Такі розрахунки рекомендується здійснювати в комплексі з уточнюючим розрахунком по місту в цілому на базі макромоделей, задіяних в генеральному плані, або комплексній схемі транспорту.

Графічні блоки моделей мають доповнюватись блоками візуалізації.

10.7.6 При розміщенні об’єктів загальноміського значення на територіях, прилеглих до магістральних вулиць, доріг необхідно враховувати їх очікуваний вплив на транспортне навантаження цих магістралей (вузлів).

10.7.7 Ширину вулиць і доріг (у червоних лініях) слід визначати з урахуванням їх категорій та в залежності від розрахункової інтенсивності руху транспорту та пішоходів, виду забудови на прилеглій території, рельєфу місцевості, вимог охорони навколишнього природного середовища, розміщення підземних інженерних мереж, зелених насаджень.

Ширину вулиць в межах червоних ліній слід визначати, м:

Магістральні дороги -	50-90;
Магістральні вулиці:	
загальноміського значення -	50-80;
районного значення -	40-50;
вулиці місцевого значення (житлові) -	15-35;
селищні та сільські вулиці (дороги) -	15-25.

Примітка 1. В умовах існуючої забудови ширину вулиць і доріг, в межах червоних ліній, допускається зменшувати з мінімально можливим звуженням елементів проїзної частини, їх поперечного перерізу.

Примітка 2. В межах червоних ліній транспортних розв’язок в одному чи різних рівнях забороняється розміщення будь-яких будівель та споруд, крім відповідних елементів поперечного перерізу та інженерних комунікацій.

Примітка 3. Поперечний переріз бульвару в межах червоних ліній включає проїзну частину, пішохідні тротуари, озеленену територію, велосипедні доріжки та територію розміщення інженерних мереж.

10.7.8 Тип розв´язок, відстані між ними, штучні споруди (мости, шляхопроводи, естакади, тунелі), що передбачаються для розміщення на вулицях і дорогах населених пунктів, та їх параметри визначаються згідно з вимогами [77].

10.7.9 На житлових вулицях, проїздах, паркових дорогах, а також у пішохідних зонах слід передбачати заходи щодо обмеження швидкості руху транспорту, а також, в необхідних випадках спеціальні перешкоди.

10.8 Споруди та підприємства для зберігання та обслуговування транспортних засобів

10.8.1 Зберігання легкових автомобілів та велосипедів слід передбачати відповідно до функціонального зонування територій населених пунктів. У житлових районах, мікрорайонах повинне бути забезпечене постійне зберігання усіх легкових автомобілів мешканців та тимчасове зберігання автомобілів (так звані «гостьові стоянки») відвідувачів з урахуванням прогнозованого рівня автомобілізації на розрахунковий період генерального плану.

Місця тимчасового зберігання автомобілів визначаються виходячи з умов забезпечення цими місцями не менше ніж 15% розрахункового парку автомобілів, які належать жителям даного району, мікрорайону.

При розміщенні об’єктів в центральній частині міста та історично сформованих районах найкрупніших, крупних та великих міст та в умовах реконструкції, розрахунки кількості машино-місць на території житлової забудови може бути зменшена згідно відповідного детального плану, але не більше ніж на 20%.

Таблиця 10.5 - Нормативні показники кількості машино-місць для різних типів житлової забудови

№з/п	Тип житлового будинку і квартир за рівнем комфорту та соціальної спрямованості	Кількість машино-місць на двох- або більшекімнатну квартиру	
		для постійного зберігання автомобілів	для тимчасового зберігання автомобілів (гостьові стоянки)
1	Житлові будинки, що розміщуються у зонах міста:		

	центральній серединній периферійній	1,00 0,80 0,50	0,15 0,15 0,15
2	Доступне житло, що будується за державної підтримки	0,40	0.15
3	Житловий фонд соціального призначення (соціальне житло)	0,15	0,15
Примітка 1. Кількість машино-місць для однокімнатних квартир визначається з використанням коефіцієнта 0,5. **Примітка 2.** Зони міста визначаються відповідно до генерального плану.			

10.8.2 Гаражі та автостоянки індивідуальних автомобілів рекомендується розміщувати, на периферії житлових районів і міжмагістральних територіях або у їх межах на ділянках, віддалених від місць, призначених для ігор дітей і відпочинку населення.

10.8.3 У житлових районах із новою багатоповерховою забудовою пріоритетним типом гаражів для постійного зберігання індивідуальних легкових авомобілів слід передбачати окремо розташовані багатоповерхові надземні, підземні та комбіновані надземно-підземні, вбудовано-прибудовані в тому числі і механізовані (автоматизовані) гаражі. Допускається влаштування гаражів, вбудованих в перші, цокольні й підвальні поверхи багатоповерхових житлових будинків, а також відкритих автостоянок із наступним їх перевлаштуванням у гаражі.

В умовах житлової забудови до п’яти поверхів постійне зберігання легкових автомобілів доцільно передбачати у малоповерхових окремо розташованих наземних, підземних та наземно-підземних, у тому числі й механізованих (автоматизованих) гаражах найпростіших типів, а також на відкритих автостоянках.

При розміщенні об’єктів в межах історичних ареалів найкрупніших, крупних та великих міст, у тому числі при будівництві багатоквартирних житлових будинків, у їх складі рекомендується передбачати влаштування підземних гаражів.

Розміщення боксових гаражів на території житлових кварталів, мікрорайонів багатоквартирної житлової забудови не допускається.

Примітка 1. Під житловими будинками підземні гаражі допускається розміщувати тільки для легкових автомобілів, які належать мешканцям цих житлових будинків.

Примітка 2. Допускається розміщення гаражів та автостоянок для постійного та тимчасового зберігання автомобілів, мотоциклів, велосипедів у підземному просторі під вулицями та площами із дотриманням державних будівельних норм, державних санітарних правил та протипожежних вимог.

10.8.4 Відстань від місця проживання власника транспортного засобу до гаражів і автостоянок постійного зберігання легкових автомобілів не повинна перевищувати 700 м, а в умовах реконструкції території –1000 м.

Віддаленість автостоянок, призначених для тимчасового зберігання (гостьові) від входів у житлові будинки, не повинна перевищувати 150 м.

Примітка. Відстань від гаражів і автостоянок для людей з інвалідністю до житлових будинків, а також розміщення автостоянок для людей з інвалідністю біля громадських будинків і споруд, біля входів на території підприємств, на яких використовується їх праця, не повинна перевищувати 50 м.

10.8.5 При розміщенні багатоквартирної забудови кількість машиномісць для постійного зберігання автомобілів має забезпечуватися на території мікрорайону в підземних, наземно-підземних або наземних багаторівневих гаражах.

При реконструкції території допускається постійне зберігання частини парку легкових автомобілів, які належать громадянам даного житлового району, за його межами – на «незручних» для інших видів будівництва територіях, у санітарно-захисних зонах від

промислових підприємств, у смугах відведення залізниць і в межах червоних ліній магістральних доріг безперервного руху.

При цьому повинна бути забезпечена пішохідна доступність місць постійного зберігання легкових автомобілів не більше 15 хвилин.

10.8.6 Необхідну для влаштування гаражів і відкритих автостоянок площу земельних ділянок слід приймати згідно з вимогами [79].

10.8.7 Кількість в'їздів та виїздів і найменшу відстань до в'їздів на ділянки гаражів і відкритих автостоянок та виїздів із них слід приймати згідно з вимогами [79], а проїзди до них – згідно з вимогами [46].

10.8.8 Відстані від наземних і комбінованих (наземно-підзених) гаражів і відкритих автостоянок легкових автомобілів до житлових і громадських будинків слід приймати не менше тих, що встановлені у табл. 10.6.

Таблиця 10.6 – Відстані від гаражів і відкритих автостоянок до житлових і громадських будинків

Будинки, до яких визначаються відстані	**Відстані від гаражів і відкритих автостоянок при кількості легкових автомобілів, м**				
	до10 включно	**11 - 50**	**51 - 100**	**101 - 300**	**понад 300**
Житлові будинки	10*	15	25	35	50
Торці житлових будинків без вікон	10*	10*	15	25	35
Громадські будинки (крім закладів загальної середньої освіти і закладів дошкільної освіти, лікувальних закладів із стаціонаром)	10*	10	15	25	25
Заклади загальної середньої освіти і заклади дошкільної освіти	15	25	25	50	
Лікувальні заклади із стаціонаром	25	50			
* Для будівель гаражів III, IIIа, IIIб, IV, IVа ступенів вогнестійкості відстані треба приймати не менше 12 м.					

Примітка 1. Відстані слід визначати від вікон житлових і громадських будинків і від меж земельних ділянок закладів загальної середньої освіти і закладів дошкільної освіти, лікувальних закладів із стаціонаром до стін гаража або меж відкритої стоянки.

Примітка 2. Відстань від секційних житлових будинків до відкритих майданчиків місткістю 101 - 300 машин, які розміщуються уздовж поздовжніх фасадів, слід приймати не менше 50 м.

Примітка 3. У разі розташування декількох гаражів (автостоянок) на відстані менше 6 м між їх територіями, загальна кількість автомобілів для визначення відстані до будинків і споруд вираховується шляхом додавання.

10.8.9 Основним типом споруд (за винятком будинків закладів охорони здоров'я, фізичної культури, дошкільної та загальної середньої освіти, дитячих будинків) для тимчасового зберігання легкових автомобілів працівників і відвідувачів загальноміського центру, громадських комплексів та окремих будинків і споруд, що розміщуються у різних функціональних зонах міст, включаючи і перехоплюючі стоянки, в периферійній та серединній зонах міст у вузлах пересадки на швидкісні види пасажирського транспорту (метро, трамвай, залізниця) повинні бути окремо розташовані наземні, а також вбудовані в цокольні та підземні поверхи гаражі, відповідно до [79] а також тимчасові відкриті автостоянки. У межах територій з наявними пам'ятками культурної спадщини та в районах історичної забудови міст необхідно передбачати розміщення лише підземних гаражів.

10.8.10 Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля громадських комплексів, закладів, окремих будинків і споруд масового відвідування слід приймати за даними табл. 10.7.

Таблиця 10.7 – Розрахункова кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля об'єктів громадського призначення

№з/п	Громадські будинки і споруди масового відвідування	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць, не менше
1	Установи управління, громадські, наукові, проектні, фінансові та юридичні організації: державного та заганоміського значення районні	На 100 працюючих	 15-20 10-15
2	Одно та багатофункціональні окремі будинки, комплекси (центри) комерційно-ділової діяльності (адміністративно-ділові та бізнес-центри, офісні комплекси) площею більше 100м2, а також будинки соцзабезпечення	На 100 працюючих та одночасних відвідувачів	 5-10
3	Заклади вищої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, заклади Заклади дошкільної та загальної середньої освіти	На 100 викладачів та співробітників На 100 студентів На 100 викладачів та співробітників	10-15 3-5 5-10
4	Торгові центри, універмаги, універсами (супер-маркети), магазини з площею торгових залів, $м^2$:	На 100$м^2$ торгової площі	
	100 – 500 500-2000 2000-5000 понад 5000 Спеціалізовані магазини з виставковими залами Ринки Ресторани і кафе	 На 100 місць у залі	1-2 2-3 3-5 5-8 1-2 20-25 8-10
5	Театри, цирки, кінотеатри, концертні зали, будинки творчості, бібліотеки, музеї Розважальні та виставкові центри і приміщення, культові споруди Парки культури та відпочинку	На 100 місць у залах та одночасних відвідувачів На 100 відвідувачів На 100 відвідувачів	15-20 15-20 6-10
6	Лікарні, диспансери, пологові будинки	На 100 ліжок	15-30
	Поліклініки	На 100 відвідувачів	15-20
7	Готелі вищих категорій (*****, ****)	На 100 номерів	15-20
	Готелі нижчих категорій (***,** та *)	Те саме	10-15
	Мотелі	Те саме	100
8	Підприємства побутового обслуговування населення (булинки побуту, хімчистки, лазні)	На 100 працюючих та одночасних відвідувачів	5-8
9	Спортивні будинки і споруди, стадіони, зали і басейни	На 100 відвідувачів та обслуговуючого персоналу	6-10
10	Вокзали залізничного, річкового, морського, автомобільного і повітряного транспорту	На 100 пасажирів, які прибувають у годину «пік» та обслуговуючого персоналу	15-20

№з/п	Громадські будинки і споруди масового відвідування	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць, не менше
Примітка 1. Мінімальні показники в таблиці наведені для населених пунктів з відносно низьким рівнем автомобілізації на розрахунковий термін (до 280 автомобілів на 1000 жителів), максимальні – для населених пунктів з відносно високим рівнем автомобілізації (280-350 автомобілів на 1000 жителів). **Примітка 2.** На відкритих автостоянках біля закладів культурно-побутового обслуговування, підприємств торгівлі і відпочинку, окремих будинків і споруд масового відвідування, а також на автостоянках і в гаражах для постійного зберігання автомобілів слід виділяти місця для особистих автотранспортних засобів людей з інвалідністю, визначаючи їх спеціальною розміткою і спеціальними знаками. Місткість їх визначається залежно від загальної місткості автостоянки чи гаража і складає: до 100 автомобілів – 4 місця-стоянки для людей з інвалідністю; від 100 до 200 – 5-7 місць-стоянок, більше 200 – за розрахунком. Для лікувально-профілактичних закладів, які відвідують люди з інвалідністю при їх амбулаторному лікуванні, кількість машино-місць для людей з інвалідністю приймати з розрахунку 10-15% від загальної місткості автостоянки, які повинні бути позначені спеціалізованою розміткою та дорожніми знаками. **Примітка 3.** Розрахункова кількість машино-місць враховує зберігання усіх категорій легкових автомобілів, включаючи й мототранспортні засоби. **Примітка 4.** Залежно від місцевих умов і при відповідному обгрунтуванні розрахункову кількість машино-місць допускається збільшувати або зменшувати, але не більше ніж на 20%. **Примітка 5.** У разі розміщення в громадських будинках і спорудах різних за функціональним призначенням об’єктів масового відвідування розрахунок загальної потреби в машино-місцях біля них здійснюється як сума для кожного з цих об’єктів. **Примітка 6.** Стоянки для установ та організацій з малою кількістю машино-місць рекомендується групувати у стоянки загального користування місткістю не менше 20 машино-місць. **Примітка 7.** У найкрупніших, крупних та великих містах кількість та впорядкування машино-місць для тимчасового зберігання автомобілів повинна зменшуватися у напрямку від периферії до загальноміського центру. **Примітка 8.** Кількість машино-місць визначено з урахуванням кількості обслуговуючого персоналу та відвідувачів. Місця для тимчасового зберігання автомобілів на автостоянках можуть передбачатися на території об’єктів громадського призначення на відстані від будівель відповідно до [46]. **Примітка 9.**Розрахункова кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля парків культури та відпочинку (на 100 відвідувачів), що розташовані біля станцій метрополітену чи швидкісного трамваю, може бути зменшена на 50-70% у відповідності до дальності пішохідних підходів. **Примітка 10.** Розрахункова кількість велосипедних стоянок біля громадських комплексів, закладів, окремих будинків і споруд масового відвідування слід приймати за розрахунком – слід улаштовувати велопарковки на 10 паркомісць з передбаченням територіїї під розширення в разі фіксації підвищеного попиту.		

10.8.11 Використання доріжок, тротуарів та пішохідних і зелених зон для стоянки автотранспорту не допускається.

10.8.12 В промислових, комунальних та складських зонах треба передбачати тимчасове зберігання автомобілів працівників відповідних підприємств, а також постійне зберігання усіх транспортних засобів, що належать відповідному підприємству.

Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання цих автомобілів у промисловій, комунальній і складській зонах треба визначати залежно від кількості зайнятих на них працівників, а також відвідувачів відповідно до табл. 10.8.

Таблиця 10.8 – Розрахункова кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання автомобілів

Підприємства та комплекси	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць
Промислові підприємства	На 100 працюючих у двох суміжних змінах	7-10
Підприємства та установи	На 100 працюючих	7-10

комунального господарства		
Склади та складські комплекси	На 100 працюючих	5-8

Розрахункова кількість велосипедних стоянок біля підприємств приймається - 10 паркомісць з передбаченням території під розширення в разі фіксації підвищеного попиту.

10.8.13 Відстань до автостоянок для тимчасового зберігання цих автомобілів у промисловій, комунальній і складській зонах (від входів або прохідних в установах і підприємствах) слід приймати не більше 400м.,а відстань до велосипедних стоянок – не більше 30 м. (в стиснених умовах до 100 м.)

10.8.14 Класифікація АЗС за категоріями наведена у табл. 10.9.

Таблиця 10.9 – Класифікація АЗС за їх категорією

Типи АЗС за їх технологічним рішенням			**Категорії АЗС за їх потужністю (за місткістю резервуарів і кількістю автозаправок в годину)**					
	Розміщення резервуара		**1 - мала**		**II - середня**		**Ill - велика**	
Тип	відносно ПРК	відносно поверхні ділянки	сумарна місткість резерву-арів, $м^3$	Найбільша кількість заправок на годину, одиниць	сумарна місткість резерву-арів, $м^3$	Найбільша кількість заправок на годину, одиниць	сумарна місткість резерву-арів, $м^3$	найбільша кількість заправок на годину, одиниць
А	Роздільне (традицій не)	підземне	від 10 до 40 включ.	до 80 включ.	більше 40 до 100 включ.	більше 80 до 150 включ.	більше 100 до 200 включ.	більше 150
Б	Зблоковане (блочне)	підземне	від 10 до 40включ.	до 80включ.	більше 40до 100 включ.	більше 80до 150 включ.	більше 100 до 200 включ.	більше 150
В	Роздільне (модульне)	наземне	до 20 включ.	до 40 включ.	більше 20 до 80 включ, (до 20 включ.)	більше 40 до 100 включ.	–	–
Г	Зблоковане (контейнери)	наземне	до 20 включ.	До 40 включ.	більше 20 до 40 включ, (до 20 включ.)	більше 40 до 80 включ.	–	–

Примітка 1. Резервуар вважається підземним, якщо найвищий рівень пального в ньому знаходиться не менше як на 0,2 м нижче рівня планувальної відмітки прилеглої з усіх сторін території на відстані не менше 3,0 м від стінки резервуара.

Примітка 2. Одна роздавальна колонка може мати від 1 до 10 роздавальних пістолетів в залежності від кількості видів пального та відсіків у резервуарі. При цьому в розрахунках потужності АЗС приймається заправлення не більше двох автомобілів на одну ПРК одночасно,незалежно від кількості пістолетів у ній.

Примітка 3. Малі АЗС при їх розміщенні на сельбищних територіях населених пунктів призначаються для заправлення паливом тільки легкових автомобілів та мікроавтобусів, а середні та великі – для автомобілів всіх типів за умови розміщення за межами житлових кварталів (мікрорайонів).

Примітка 4. При визначенні орієнтовної потужності АЗС за показником кількості автозаправок на добу слід керуватися таким співвідношенням – при пропускній здатності до: 40 од./год. відповідає 100 од./добу; 80 од./год. відповідає 200 од./добу; 100 од./год. відповідає 250 од./добу; 135 од./год. відповідає 500 од./добу; 150 од./год. відповідає 750 од./добу; більше 150 од./год. відповідає більше 1000 од./добу100 од./добу; 80 од./год. відповідає 200 од./добу; 100 од./год. відповідає 250 од./добу; 135 од./год. відповідає 500 од./добу; 150 од./год. відповідає 750 од./добу; більше 150 од./год. відповідає більше 1000 од./добу

Відстані від АЗС до житлових і громадських будинків слід визначати відповідно до показників, що встановлені у розділі 15 цих норм**.**

10.8.15 АЗК з пунктами обслуговування транспортних засобів (технічне обслуговування, миття, змащування автомобілів) слід розміщувати тільки уздовж вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон, на їх територіях та на виїздах із населених пунктів. Забороняється розміщувати такі АЗК у межах сельбищних територій і зон відпочинку. Вимоги до розміщення АЗК без пунктів технічного обслуговування транспортних засобів слід приймати такими, як при розміщенні АЗС.

10.8.16 АЗС слід розміщувати в найкрупніших, крупних та великих містах уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, в середніх та малих містах – уздовж магістральних вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон на їх територіях.

Розміщувати АЗС на житлових та пішохідних вулицях, внутрішньоквартальних проїздах не допускається.

10.8.17 АЗС, розміщують поза межами червоних ліній вулиць або частково в їх межах, якщо документацією з просторового планування ця територія не передбачена до розширення проїзної частини вулиці на перспективу.

10.8.18 Під час проектування АЗС слід дотримуватися відстаней до шляхопроводів, мостів та залізничних переїздів, установлених [76] та відстаней до повітрозабірних (повітровипускних) кіосків вентиляції метрополітену, установлених [78].

10.8.19 Під час розміщення АЗС поблизу лісових масивів (у тому числі парків, скверів), насаджень і посівів сільськогосподарських культур, де можливе поширення вогню, по периметру меж території АЗС необхідно передбачати наземне покриття, що не поширює полум’я по своїй поверхні, або зорану земельну смугу завширшки не менше як 5 м.

Відстань від АЗС до посівів сільськогосподарських культур слід визначати не менше 30 м.

10.8.20 АЗС можуть бути з підземним або наземним розміщенням резервуарів.

У центральних щільно забудованих районах міст з населенням 250 тис.осіб. і більше допускається розміщення нових АЗС лише малої потужності з підземним розташуванням резервуарів типів «А» і «Б» без пунктів технічного обслуговування.

При розміщенні в межах населених пунктів АЗС типу «В» максимальна сумарна місткість наземних резервуарів для зберігання рідкого палива не повинна перевищувати 80 м^3.

АЗС типів «А» і «Б» ІІІ категорії слід розміщувати у промислових та комунальних зонах, санітарно-захисних зонах об’єктів.

Застосування контейнерних АЗС малої та середньої потужності типу «Г» допускається в межах населених пунктів на земельних ділянках автогосподарств, промислових підприємств,

гаражних кооперативів, стоянок автомобілів, моторних човнів і катерів, на пристанях з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней (враховуючи обмежену кількість транспортних засобів, які обслуговуються АЗС).

Улаштування АЗС з підземними одностінними резервуарами в межах населених пунктів не допускається.

10.8.21 Розміщення модульних АЗС з одностінними наземними резервуарами палива повинно відповідати таким вимогам:

- модульні АЗС з наземними резервуарами слід розміщувати за межами населених пунктів і підприємств;

У разі розміщення АЗС поруч з лісовими масивами відстані до лісового масиву хвойних та змішаних порід дозволяється зменшувати в два рази, якщо вздовж межі лісового масиву та прилеглої території АЗС виконано наземне покриття з матеріалів, які не розповсюджують горіння по поверхні, або зорана смуга землі завширшки не менше ніж 5 м.

10.8.23 Розміщення нових та реконструкцію існуючих АЗС необхідно здійснювати з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней від найближчих споруд АЗС до найближчих будинків, споруд та інженерних мереж у відповідності до показників, що встановлені у розділах 11 та 15 цих норм.

10.8.24 Мінімальні відстані від АЗС до об'єктів, розташованих поза територією АЗС, вимірюються від найближчого з вибухопожежонебезпечних пристроїв та джерел забруднення споруд АЗС до:

- зовнішніх стін житлових, громадських, виробничих і складських будинків;
- меж земельних ділянок садибної забудови, дачних та садових будинків, закладів дошкільної освіти, закладів загальної середньої освіти, лікувально-профілактичних установ із стаціонаром, санаторіїв, санаторіїв-профілакторіїв, будинків-інтернатів загального та спеціального типів, закладів відпочинку, фізкультурно-спортивних та фізкультурно-оздоровчих комплексів, а також майданчиків для ігор, занять фізкультурою та спортом, відпочинку населення, місць масового перебування людей.

10.8.25 Відстані від споруд АЗС, які розміщують на земельних ділянках промислових, комунально – складських, науково-виробничих, автотранспортних підприємств, установ, організацій та підприємств з обслуговування автотранспорту для їх власних потреб, до зовнішніх стін виробничих, адмінітративних, побутових будинків і складських будівель цих підприємств визначають у відповідності до показників, що встановлені у розділі 15, крім підприємств з виробництва харчових продуктів та медичних препаратів, для яких відстані визначають як для житлових та громадських будинків.

10.8.26 Територія АЗС повинна бути спланована так, щоб унеможливити розтікання пролитого палива як на території АЗС, так і за її межами за допомогою влаштування твердого водонепроникного покриття проїзної частини і майданчиків на території АЗС.

На в'їздах і виїздах з території АЗС з наявністю рідкого моторного палива та БП АЗС з наявністю рідкого моторного палива слід влаштовувати похилі підвищення висотою не менше як 0,2 м або дренажні лотки для відведення забруднених нафтопродуктами атмосферних опадів в очисні споруди. Дренажні лотки повинні бути приєднані до приймальної воронки. Лотки та воронки слід закривати металевими ґратами.

10.8.27 Огорожа території АЗС (за її наявності) повинна бути провітрюваною та виконуватися з негорючих матеріалів. В огорожі території АЗС слід передбачати не менше двох розосереджених розтульних воріт для в'їзду та виїзду автотранспорту.

10.8.28 Розмір СЗЗ від джерел забруднення АЗС усіх типів та АЗК до житлових та громадських будівель, до меж земельних ділянок закладів дошкільної освіти встановлюються за розрахунками хімічного забруднення атмосферного повітря викидами від технологічного обладнання, сервісних об'єктів і транспортних засобів, що обслуговуються АЗС, з урахуванням фонового забруднення та розрахунків еквівалентних та максимальних рівнів звуку для денного та нічного часу доби, але не менше 50 м відповідно до [46].

10.8.29 Розміщувати АЗС усіх типів не допускається:

- у прибережних захисних смугах водних об’єктів відповідно до вимог [46];
- у І та ІІ поясах зони санітарної охорони поверхневих та підземних джерел водопостачання відповідно до вимог [43];
- у санітарно-захисних смугах магістральних водоводів;
- у СЗЗ повітряних ліній електропередач, що встановлюються відповідно до вимог [49].

Не допускається розміщення АЗС на ділянках вулиць і доріг з повздовжнім похилом більше 40‰ та з радіусами заокруглення у плані 250 м і менше.

Не допускається розміщення і функціонування АЗС усіх типів у межах озеленених територій загального користування, лісів, лісопарків, об'єктів і територій природно-заповідного фонду та їхніх охоронних зон, об'єктів і територій культурної спадщини та їхніх охоронних (буферних) зон, зон охоронюваного ландшафту.

Наземні споруди АЗС слід розміщувати на відстані не менше 10 м від краю проїзної частини. На дорогах з 1-2 смугами руху в кожному напрямку, на під’їздах до АЗС слід улаштовувати додаткову смугу руху накопичення транспортних засобів шириною, що дорівнює основній смузі руху, але не менше 3,0м, впродовж 50 м до в’їзду на АЗС та 15м від виїзду з неї. Довжину переходу від основної проїзної частини до додаткової смуги накопичення слід приймати не менше 15 м. Допускається зменшення довжини смуги накопичення до 30 м для малих та 40 м для середніх АЗС за умови їх розташування на вулицях з інтенсивністю руху не більше 300 авт/год на 1 смугу руху.

10.8.30 Територія АЗС відокремлюється від проїзної частини острівцем безпеки, ширина якого встановлюється з урахуванням розміщення транспортного огородження, тротуару. В'їзд та виїзд з території АЗС влаштовують окремо один від одного завширшки не менше 4,2 м кожний з радіусом заокруглення не менше 10 м. Якщо в'їзд та виїзд влаштовуються суміщеними, між ними необхідно передбачити розділювальний острівець безпеки завширшки не менше 1 м, піднятий над проїзною частиною на 0,1м.

10.8.31 Найменшу відстань від в’їзду та виїзду з території АЗС слід приймати:

а) до перехрестя з магістральною вулицею (найближча межа її проїзної частини) – 100 м;

б) до перехрестя з вулицею або проїздом місцевого значення (найближча межа її проїзної частини) – 35м;

в) до вікон робочих та житлових приміщень, ділянок закладів дошкільної та загальної середньої освіти, та лікувальних закладів, майданчиків відпочинку– 15м.

10.8.32 Розміщення у населених пунктах та за їх межами (АГЗК), (АГНКС), (БП АЗС) у тому числі відносно лісових масивів, будинків сільськогосподарського призначення, індивідуальних гаражів та відкритих стоянок для автомобілів, а також транспортних мереж слід визначати згідно з вимогами [84].

10.8.33 Мінімальні відстані від (АГЗС) та (АГЗП) приймаються відповідно до [84].

10.8.34 Навколо території АГНКС та БП АЗС слід передбачати вільну від забудови смугу шириною не менше 10 м.

10.8.35 Мінімальні протипожежні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до об'єктів, розташованих поза їх територією, визначаються відповідно до [84].

10.8.36 Розміщення АГНКС та БП АЗС на території підприємств не дозволяється, за винятком автотранспортних підприємств, де такі АЗС використовуються як паливозаправні пункти.

10.8.37 Електрозаправні станції (ЕЗС) слід розміщувати на магістральній мережі населених пунктів, а також на автомобільних дорогах державного значення. Кількість ЕЗС для населених пунктів визначається від кількості парку електротранспорту який працює від акумуляторних електробатарей з урахуванням розподілу парку за типом зарядки.

На автомобільних дорогах державного значення кількість ЕЗС визначається від існуючої кількості електромобілів в загальному потоці та з розрахунком зростання парку електротранспорту на перспективу, але не менше однієї ЕЗС на 100 км.

Кількість автомобілів для заряду акумуляторів на одне місце заправки визначається:

- для акамулятоорів звичайного заряду – 5 автомобілів на добу на 1 місце.
- для акумуляторів швидкого заряду -50 автомобілів за добу на 1 місце.

ЕЗС можуть бути як комбінованого(суміщені с АЗС, СТО,гаражами, стоянками), аьо окремо розташовані в місцях громадського відвідування та значного навантаження автотранспорту.

За своїм типом (ЕЗС) поділяються на:

звичайного заряду батарей:

- 220-240 Вольт, 16 Ампер, 3,5 КВат (час зарядки 4-5 години);
- 220-240 Вольт, 32 Ампер, 7,0 КВат (час зарядки 2-3 години).

швидкого заряду батарей:

- 690 Вольт, 63 Ампер, 43 КВат (час зарядки 30 хвилин);
- 400 Вольт, 400 Ампер, 240 КВат (час зарядки 20-30хвилин

для акумуляторних батарей збільшеної ємості).

Розміщення ЕЗС першого та другого типів слід передбачати на земельних ділянках які мають побутову електромережу 220 Вольт.

Розміщення ЕЗС третього та четвертого типів слід передбачати як комбіновані (суміщені с АЗС, АЗК), або як окремий комплекс обладнаний необхідною інфраструктурою (обладнання для роботи з високим струмом) та обладнаного електропідстанцією відповідного типу.

Розміри земельних ділянок ЕЗС приймаються як для відкритих стоянок, легкового автомобільного транспорту 25 $м^2$ на одне машиномісце.

10.8.38 СТО слід розміщувати відповідно вимог, які встановлені для розміщення АЗС. Розміщування СТО в межах червоних ліній вулиць, а також на інженерних мережах не допускається. В межах червоних ліній без спорудження фундаменту допускається розміщення тимчасових споруд СТО (мийка, шиномонтаж, штучний ремонт).

11 ІНЖЕНЕРНА ІНФРАСТРУКТУРА

11.1 Водопостачання, каналізація

11.1.1 Розрахунок систем водопостачання, каналізації населених пунктів та територій, вибір джерел господарсько-питного та виробничого водопостачання, визначення площ під споруди водопостачання та каналізації слід виконувати відповідно до вимог [89], [90], [91] та [46], [47].

11.1.2 При вирішенні питань водопостачання і каналізації у документації з просторового планування для усіх груп водокористувачів слід виконувати:

– оцінку умов водопостачання та каналізації, як елементів комплексної оцінки розвитку населених пунктів та територій;
– визначення продуктивності систем на розрахункові етапи;
– розроблення принципових схем, узгоджених з планувальною структурою, функціональним зонуванням відповідної території.

11.1.3Продуктивність систем водопостачання та каналізації новоутворюваних населених пунктів повинна визначатися за розрахунковими витратами найбільшого водоспоживання на добу (з протипожежними витратами) та водовідведення від усіх груп водокористувачів із застосуванням коефіцієнта максимальної добової нерівномірності згідно з вимогами [90], [91].

11.1.4 Проектування та влаштування протипожежного водопостачання для зовнішнього пожежогасіння АЗС слід здійснювати згідно з вимогами [90].

11.1.5 Зовнішнє пожежогасіння АЗС слід передбачати від водойми (пожежного резервуара) або не менш ніж від двох пожежних гідрантів. При розрахунках витрати води на зовнішнє пожежогасіння та місткості пожежних резервуарів необхідно врахувати витрати води на охолодження наземних резервуарів палива (не менше ніж 15 л/с) та охолодження автоцистерни і наземно розташованого обладнання (не менше ніж 0,1 л/с на 1 $м^2$ поверхні, що захищається)».

11.1.6 Зазначені водойми (пожежні резервуари), гідранти повинні розташовуватися на відстані не ближче ніж 35 м від резервуарів палива та паливороздавальних колонок.

11.1.7 Загальна місткість водойм, пожежних резервуарів для АЗС рідкого моторного палива, АГНКС має становити не менше 100 м^3. Їх слід розташовувати на відстані не більше ніж 200 м від АЗС.

11.1.8 Для БП АЗС загальна місткість зазначених водойм, пожежних резервуарів повинна становити не менше 200 м^3.

11.1.9 Зовнішнє протипожежне водопостачання АЗС, які розташовані поза населеними пунктами, дозволяється не передбачати в таких випадках:

- на АЗС рідкого моторного палива, де застосовуються підземні резервуари та відсутні приміщення сервісного обслуговування;

- на АГНКС, якщо відсутні приміщення сервісного обслуговування.

На зазначених АЗС необхідно передбачати додатково пересувні установки порошкового пожежогасіння з масою заряду вогнегасного порошку не менше 240 кг.

11.1.10 БП АЗС незалежно від місця їх розміщення повинні бути оснащені зовнішнім протипожежним водопостачанням.

11.1.11 Для попередніх розрахунків в документації з просторового планування норми споживання питної води (водовідведення) слід приймати згідно з вимогами [89], [90].

11.1.12 Для попередніх розрахунків водоспоживання на утримання худоби, птахів і звірів на фермах слід приймати показники згідно відповідних відомчих норм технологічного проектування (ВНТП-АПК-01.05; ВНТП-АПК-02.05; ВНТП-АПК-03.05; ВНТП-АПК-04.05; ВНТП-АПК-05.07; ВНТП-АПК- 06.07).

11.1.13 Для влаштування поливальних водопроводів в якості джерел водопостачання доцільно використовувати місцеві водотоки, водойми, ґрунтові води, доочищені стічні води. За неможливості або економічної недоцільності влаштування окремих поливальних водопроводів, для попередніх розрахунків потреби у воді на поливання-миття міських територій із загальноміських систем, слід використовувати норми [89].

11.1.14 Водозабори із поверхневих джерел господарсько-питних водопроводів слід розміщувати у районах, які забезпечують організацію зон санітарної охорони, вище випусків стічних вод населених пунктів, а також стоянок суден, лісових бірж, товарно-транспортних баз і складів, логістичних центрів.

Місця випуску стічних вод повинні бути розміщені нижче за течією річки від проектної межі населеного пункту і усіх місць його водокористування з урахуванням можливості зворотної течії при нагінних вітрах і при зміні режиму роботи ГЕС. У групових системах населених пунктів наведені вище вимоги відносяться до міста-центра і місць відпочинку систем розселення.

При суцільній забудові населених пунктів вздовж річки, насамперед в гірській місцевості, розміщення очисних споруд та випуски стічних вод допускається в межах поселень при умові належного очищення стічних вод.

При відсутності централізованої каналізації в населених пунктах альтернативним варіантом каналізування для районів новобудов може бути влаштування локальних малих каналізаційних очисних споруд глибокої очистки з дотриманням санітарних розривів і забезпеченням контролю рівня очистки стоків.

11.1.15 Розміщення споруд водопостачання і каналізації повинне бути ув'язане з перспективним територіальним розвитком населених пунктів.

11.1.16 Для попередніх розрахунків площу території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд слід приймати за таблицею 11.1. Площа території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд уточнюється проектом.

Таблиця 11.1 – Площа території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд

Споруди водопідготовки		**Каналізаційні очисні споруди**	
Продуктивність,	**Площа,**	**Продуктивність,**	**Площа, га**

тис. м^3/добу	га	тис. м^3/добу	Очисних споруд	Мулових майдан-чиків	Доочищення на біоставках
До 0,8	1	До 0,7	0,5	0,2	-
Більше 0,8 до 12	2	Більше 0,7 до 17	4	3	3
Більше 12 до 32	3	Більше 17 до 40	6	9	6
Більше 32 до 80	4	Більше 40 до 130	12	25	20
Більше 80 до 125	6	Більше 130 до 175	14	30	30
Більше 125 до 250	12	Більше 175 до 280	18	55	-
Більше 250 до 400	18				
Більше 400 до 800	24				
Примітка 1.При більшій продуктивності споруд площу слід визначати за проектами- аналогами. **Примітка 2.**При застосуванні аеротенків-освітлювачів коридорного типу площа очисних споруд зменшується у два рази, при застосуванні аеротенків колонного типу – у 5 разів.					

11.1.17 Зони санітарної охорони водозабірних споруд господарсько-питного водопостачання повинні визначатися відповідно до вимог [90]

11.1.18 Для споруд водопідготовки встановлюється санітарно-захисна смуга шириною 100 м від першого поясу зони санітарної охорони. Режим використання санітарно-захисної смуги прирівнюється до режиму другого поясу зон санітарної охорони джерела водопостачання.

В разі розташування майданчика водопровідних споруд у межах другого поясу зони санітарної охорони джерела водопостачання санітарно-захисна смуга від водопровідних споруд не встановлюється.

При розташуванні майданчика водопровідних споруд на території, де неможливе забруднення ґрунту та підземних вод, а також розташованих у сприятливих санітарних, топографічних та гідрогеологічних умовах, ширину санітарно-захисної смуги допускається зменшувати до 30 м у відповідності з [46].

Ширина санітарно-захисної смуги водоводів та водопровідних мереж, що проходять по незабудованій території, встановлюється (від зовнішньої стінки водоводу):

– при прокладанні в сухих ґрунтах та умовному діаметрі до 1000 мм включно – не менше ніж 10 м, а при більшому діаметрі – не менше ніж 20 м;

– при прокладанні в мокрих ґрунтах (незалежно від умовного діаметра) –не менше ніж 50 м.

- при прокладанні водоводів по забудованій території ширину санітарно-захисної смуги слід призначати згідно з вимогами [90], за умов облаштування мереж у захисних водонепроникних футлярах ширину санітарно-захисної смуги допускається визначати не менше ніж 5м.

11.1.19 Основні водоохоронні та санітарні заходи на території зони санітарної охорони підземних і поверхневих джерел водопостачання та майданчиків споруд водопідготовки необхідно визначати відповідно до вимог [90].

11.1.20 Розміри СЗЗ від каналізаційних очисних споруд і насосних станцій до об’єктів житлової забудови, громадських установ, будинків і споруд, продовольчих складів, підприємств харчової промисловості слід визначати згідно з додатком И 3.

11.1.21 Водовідведення стічних вод у населених пунктах рекомендується передбачати за такими системами: роздільній, напівроздільній, змішаній.

Каналізування промислових підприємств рекомендується передбачати за повною роздільною системою.

Очисні споруди населених пунктів та промислових підприємств проектують з урахуванням розрахункової витрати стічних вод і сумарної кількості забруднювальних речовин враховуючи вимоги [91].

11.1.22 На каналізаційних самопливних і напірних мережах необхідно передбачати захисні охоронні зони, розміри яких слід визначати відповідно до вимог [91].

11.1.23 Очищення стічних вод в селищних і сільських населених пунктах слід передбачати згідно з вимогами [91].

11.2 Санітарне очищення

11.2.1 Стратегія поводження із твердими побутовими відходами повинна базуватись на "Схемах санітарного очищення населених пунктів"

Норми надання послуг з вивезення твердих побутових відходів визначаються згідно з вимогами [45], а при розробленні генеральних планів населених пунктів та детальних планів території для новоутворюваних населених пунктів відповідно до табл. 11.2.

Таблиця 11.2 – Норми утворення твердих побутових відходів

Об'єкти утворення твердих побутових відходів	**Розрахункова одиниця**	**Річна норма утворення твердих побутових відходів на розрахункову одиницю**	
		кг	**м^3**
В середньому по населеному пункту з урахуванням організацій та установ, маятникової міграції	1 мешканець	300-350	1,8-2,5
Сміття з удосконаленого покриття доріг та площ	1 м^2 площі	3-15	0,005-0,025
Садові відходи від зелених насаджень	1 м^{2}площі	-	0,008
Примітка 1. Норми надання послуг з вивезення твердих побутових відходів для населених пунктів курортного значення необхідно збільшувати на 30-50%.			

Розміри земельних ділянок підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки твердих побутових відходів слід визначати за таблицею 11.3.

Таблиця 11.3 – Розміри земельних ділянок підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки твердих побутових відходів

Підприємства і споруди	**Розміри земельних ділянок на 1000 т твердих побутових відходів за рік, га**
Об'єкти сортування та утилізації побутових відходів	0,09
Полігони твердих побутових відходів	0,02-0,05
Об'єкти перероблення органічної складової твердих побутових відходів	0,3-1,0
Об'єкти перевантаження побутових відходів	0,04

11.2.2 Об'єкти сортування та утилізації побутових відходів допускається розміщувати в промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами, або на території полігону твердих побутових відходів, за умови організації СЗЗ відповідно до вимог санітарного законодавства.

Розташування об'єктів сортування та утилізації побутових відходів на рекреаційних територіях, у зонах санітарної охорони джерел водопостачання та прибережних смугах водойм, охоронних зон курортів забороняється.

Вибір земельної ділянки здійснюють з урахуванням можливості приєднання об'єкта до інженерних мереж. Слід передбачати локальні очисні споруди для очищення фільтрату.

Площу земельної ділянки для розміщення об'єктів сортування та утилізації побутових відходів слід передбачати з розрахунку 0,09 га на 1000 т твердих побутових відходів на рік, у тому числі 0,06 га на 1000 т безпосередньо для виробництва та 0,03 га на 1000 т твердих побутових відходів – під склади готової продукції (компосту) та відсортованих компонентів твердих побутових відходів, адміністративно-побутові споруди.

Біотермічні камери та безкамерне компостування з примусовою аерацією слід

застосовувати для малих міст та селищ з населенням до 50 тис. осіб, польове компостування – в містах з населенням 50-500 тис осіб. В населених пунктах з населенням більше ніж 500 тис. осіб дозволяється використовувати промислове компостування.

11.2.3 Об'єкт перевантаження побутових відходів слід передбачати при впроваджені двоетапної схеми перевезення твердих побутових відходів.

Двоетапна схема перевезення твердих побутових відходів є доцільною у разі, якщо:

- дальність перевезення від місця збирання до полігону побутових відходів або об'єкту сортування побутових відходів перевищує 20 км;

- декілька населених пунктів, розташованих у радіусі до 50 км, мають, або планують створити один полігон, або об'єкт сортування та утилізації побутових відходів.

Ділянки для будівництва об'єктів перевантаження побутових відходів слід передбачати за межами населених пунктів або на територіях промислово-складських зон.

Ділянка для будівництва об'єктів перевантаження побутових відходів має відповідати встановленим санітарним нормам і правилам, бути максимально наближеною до району збирання твердих побутових відходів, мати природний перепад висоти між майданчиками розміщення спеціально обладнаних транспортних засобів малої вантажопідйомності та великої вантажопідйомності. Обов'язковою умовою є також наявність доріг з твердим покриттям, лінії електропередач, водопроводу і каналізації.

11.2.4 На території населеного пункту слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання вторинної сировини.

Пункти приймання від кінцевих споживачів відходів паперу, картону, пластику, скла, відходів упаковки, відпрацьованих батарейок, батарей і акумуляторів, електричного та електронного обладнання та шин у місцях продажу, приватних домогосподарствах, адміністративних, соціальних, громадських, комерційних, розважальних, рекреаційних, туристичних та інших закладах, комунальних пунктах приймання відходів, повинні забезпечувати роздільне збирання окремих видів відходів. Площа земельних ділянок для одного пункту приймання вторинної сировини повинна становити 15-30 м^2.

Необхідна кількість пунктів приймання вторинної сировини визначається схемою санітарного очищення відповідного населеного пункту.

Для узагальнених розрахунків площі земельної ділянки, для організації пункту приймання вторинної сировини слід приймати 3 м^2 на 1000 осіб населення, але не менше 15 м^2 на одну ділянку.пункту приймання вторинної сировини слід приймати 3м^2 на 1000 осіб населення.

11.2.5 Утилізація трупів домашніх та безпритульних тварин здійснюється шляхом кремації. Ділянку для кремаційної установки слід розміщувати на території полігону твердих побутових відходів, промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами за умови організації СЗЗ відповідно до вимог санітарного законодавства.

Площу земельної ділянки для улаштування кремаційної установки необхідно визначати із розрахунку 0,01 га на 50 тис. осіб населення, але не менше 0,01 га на одну ділянку.

6. 11.2.В містах та інших населених пунктах необхідно передбачати пункти тимчасового утримання безпритульних тварин. Пункт тимчасового утримання безпритульних тварин повинен обов'язково мати облаштовані приміщення (відділення): приймальне, карантинне, ізолятор, відділення з утримання тварин.

Такі пункти розташовують від житлових будинків та будівель іншого призначення на відстані не менше ніж 300 м. Територія притулку має бути огороджена.

Площу земельної ділянки, яка необхідна для розміщення пункту тимчасового утримання безпритульних тварин слід визначати із розрахунку 0,015 га на 50 тис. осіб населення але не менше 0,015 га на одну ділянку.

Утилізація трупів тварин на території пунктів тимчасового утримання тварин не допускається.

11.2.7 Ділянки для утримання спеціально обладнаних транспортних засобів підлягають розташуванню на території господарської зони полігону твердих побутових відходів або в промислових та комунально-складських зонах населених пунктів. Необхідна кількість та площа

ділянок підприємств для утримання спеціальних транспортних засобів визначається схемою санітарного очищення населеного пункту.

11.2.8. Місця для зберігання спеціально обладнаних транспортних засобів на території полігонів твердих побутових відходів розміщуються відповідно до вимог [81].**11.3**

Енергопостачання

11.3.1 Енергопостачання населених пунктів слід передбачати від мереж районної енергетичної системи з залученням альтернативних джерел електричної енергії, геліо-, геотермальних, вітрових установок тощо відповідно до [103], [105].

Перспектива впровадження альтернативних джерел повинна базуватись на наявних матеріалах оцінки енергетичного потенціалу території України.

Розміщення малих гідроелектростанцій здійснюється за умови збереження гідрологічного режиму річки при їх експлуатації.

11.3.2 При виборі потужностей джерел енергопостачання розрахункова потреба у теплі, газі та електроенергії визначається:

- для промислових і сільськогосподарських підприємств – з використанням аналогічних проектів нових підприємств і тих, що реконструюються, а також за укрупненими показниками енергоозброєності або енергомісткості на підприємствах даної галузі промисловості з урахуванням місцевих умов;

- для комунально-побутових потреб – відповідно до вимог [84], [85], [94].

Для попередніх розрахунків для новоутворюваних населених пунктів допускається застосовувати укрупнені показники електроспоживання, з урахуванням потреб житлового фонду чи громадських об'єктів населених пунктів, підприємств комунально-побутового обслуговування, на зовнішнє освітлення, міський транспорт (крім метрополітену), системи теплопостачання, водопостачання і водовідведення, відповідно до табл. 11.4.

Таблиця 11.4– Укрупнені показники електроспоживання

Ступінь благоустрою житлових і громадських будинків і населених пунктів	**Електроспоживання, кВт год/особу на рік**		**Річна кількість годин використання максимуму електричного навантаження, год.**	
	на першу чергу	**на розрахунковий термін**	**на першу чергу**	**на розрахунковий термін**
Міста				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	800	1700	3100	5200
з кондиціонерами	840	2000	5200	5700
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	1300	2100	4500	5300
з кондиціонерами	1600	2400	5300	5800
Селища і сільські населені пункти (без кондиціонерів)				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами	800	950	3000	4100
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами (100%)	1000	1350	3900	4400
Примітка1 Застосування стаціонарних електроплит та побутових кондиціонерів слід передбачати згідно з [62] **Примітка2** Укрупнені показники наведені для великих міст. Для інших міст застосовуються коефіцієнти: для найкрупніших – 1,2; крупних –1,1; середніх – 0,9, малих – 0,8.				

11.3.3 Кількість, потужність і напруга понижувальних підстанцій, а також їх розміщення

визначаються відповідно до схеми перспективного розвитку місцевих мереж електропостачання згідно з вимогами [11].

11.3.4 Понижувальні підстанції глибокого вводу з трансформаторами потужністю 16 тис. кВА і вище призначені для електропостачання житлових районів, а на територіях курортних зон і комплексів усі трансформаторні підстанції і розподільчі пристрої слід передбачати закритого типу.

11.3.5 На підходах до підстанцій повітряних і кабельних ліній слід забезпечувати технічні смуги для їх вводу і виводу з розмірами, що залежать від кількості і напруги ліній.

Розміри земельних ділянок для закритих підстанцій і розподільчих пристроїв слід приймати 0,6 га, для відкритих – 0,5-1,5 га з дотриманням вимог [83], для пунктів переходу повітряних ліній у кабельні – не більше ніж 0,1 га.

11.3.6 Трансформаторні підстанції потужністю не більше 2 × 1000 кВА і розподільчі пункти напругою до 20 кВ слід передбачати закритими і розміщувати від вікон житлових і громадських будинків згідно з таблицею 15.9 залежно від класу вогнестійкості, на відстані не менше 7-10 м, від лікувальних і оздоровчих установ – відповідно не менше 25 м і 15 м.

11.3.7 Розміщення трансформаторних підстанції у зсувних зонах, зонах затоплення не допускається.

11.3.8 Розміщення ліній електропередач, які є складовими загальних енергетичних систем, на територіях промислових і сільськогосподарських підприємств не допускається.

11.3.9 Повітряні лінії електропередачі (ПЛ) напругою 35 кВ і вище слід розміщувати за межами сельбищних територій, а при реконструкції територій населених пунктів – передбачати винесення існуючих ПЛ за межі сельбищних територій.

Для повітряних і кабельних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, розподільчих пунктів і пристроїв (далі – електричні мережі) всіх напруг визначаються охоронні і СЗЗ, розміри яких залежать від типу і напруги енергооб'єкта. Розміри цих зон слід приймати у відповідності з вимогами [39], [49].

11.3.10 Лінії електропередачі до понижувальних підстанцій глибокого вводу напругою 110 кВ і вище у межах територій крупних і найкрупніших міст, а також електричні мережі напругою до 35 кВ включно у межах сельбищних територій усіх груп населених пунктів із будинками висотою 4 поверхи і вище, слід виконувати кабелем.

11.3.11 На виробничих територіях населених пунктів найменші відстані від високовольтних проводів повітряних ліній до поверхні землі, будинків і споруд, збудованих з негорючих матеріалів, слід приймати відповідно до табл. 11.5.

Таблиця 11.5 – Мінімальні відстані від високовольтних проводів повітряних ліній до поверхні землі, будинків і споруд

Умови роботи	Ділянка, споруда	Найменша відстань, м, при напрузі ПЛ, кВ					
		до 35	110	150	220	330	500
Нормальний режим	До поверхні землі	7	7	7,5	8	11	15,5
	До будинків і споруд	3	4	4	5	7,5	8
Обрив провода у сусідньому прогоні	До поверхні землі	5,5	5,5	5,5	5,5	6	-
Примітка. Лінії електропередачі не повинні перешкоджати безпечній роботі пожежних автодрабин і колінчастих підйомників.							

11.3.12 ТЕЦ слід розміщувати за межами сельбищної території з мінімальною довжиною магістральних теплотрас до центрів теплових навантажень.

11.3.13 У зонах житлової забудови, при забудові будинками більше двох поверхів, за відсутності можливості підключення споживачів до діючих джерел централізованого теплопостачання (виробничо-опалювальних котелень, ТЕЦ тощо) допускається будівництво опалювальних котелень.

11.3.14 Районні котельні необхідно розміщувати за межами житлових зон на спеціально визначених ділянках або в межах комунальних чи складських територій. Допускається передбачати використання когенераційних технологій відповідно до вимог [92].

11.3.15 У зонах одно- і двоповерхової житлової забудови, з високою щільністю населення допускається передбачати централізоване теплопостачання.

11.3.16 Допускається застосування електроенергії, як єдиного енергоносія, для традиційних освітлювальних і побутових електроприладів, приготування їжі, теплопостачання, гарячого водопостачання з акумуляцією теплової енергії.

11.3.17 Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень, які розміщуються окремо у районах житлової забудови, з урахуванням використання обладнання з очищення газів, що відходять, рекомендується приймати згідно з табл. 11.6

Таблиця 11.6– Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень, що розміщуються окремо у районах житлової забудови (рекомендовано)

Теплопродуктивність котелень, Гкал/год(МВт)	**Розміри земельних ділянок котелень, що працюють на паливі: , (га)**	
	твердому	**газоподібному**
5-10 (6-12)	1,0	1,0
Більше 10-50 (12-58)	2,0	1,5
Більше 50-100 (58-116)	3,0	2,5
Більше 100-200 (116-233)	3,7	3,0
Більше 200-400 (233-466)	4,3	3,5
Примітка 1. Розміри земельних ділянок опалювальних котелень, які забезпечують споживачів гарячою водою з безпосереднім водозабором, а також котелень, для яких паливо доставляється залізницею, слід збільшувати на 20%. **Примітка 2.** Розміщення золошлаковідвалів слід передбачати за межами сельбищної території. Умови розміщення золовідвалів і визначення розмірів майданчиків для них необхідно передбачати за нормами для котельних установок. **Примітка 3**. Розміри санітарно-захисних зон від котелень визначаються відповідно до чинних санітарних норм.		

11.3.18 Розміри земельних ділянок для розміщення газонаповнювальних станцій, залежно від їх продуктивності, необхідно визначати за проектом, але не більше 6 га для станцій продуктивністю 10 тис.т/рік, 7 га для станцій продуктивністю 20 тис.т/рік, 8 га - для станцій продуктивністю 40 тис.т/рік.

11.3.19 Розміри земельних ділянок для розміщення газонаповнювальних пунктів і проміжних складів балонів (ПСБ) слід визначати не більше 0,6 га.

Відстані від них до будинків і споруд різного призначення необхідно визначати відповідно до табл. 11.7 і 11.8.

Таблиця 11.7 – Відстані від газонаповнювальних пунктів і проміжних складів балонів до будинків і споруд різного призначення

Загальна місткість резервуарів, м^3	**Максимальна місткість одного резервуару, м^3**	**Відстань від резервуарів до будинків (житлових, громадських, виробничих тощо), що не належать до ГНП, м**	
		наземних	**підземних**
Від 50 до 100	25	80	Від 50 до 100
Те саме	50	100	Те саме
Більше 100 до 200	50	150	Більше 100 до 200

Таблиця 11.8– Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних майданчиків

Будинки і споруди	Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних майданчиків залежно від кількості наповнених 50 літрових балонів, м			
	До 400	Від 400 до 1200	Більше 1200	Незалежно від місткості
Будинки і споруди на території ПСБ	20	25	30	-
Житлові будинки	-	-	-	50
Громадські будинки невиробничого характеру	-	-	-	100
Будинки промислових і сільськогосподарських підприємств, а також підприємства побутового обслуговування виробничого характеру, автомобільні дороги (до краю дороги), залізниці, включаючи під'їзні (до осі) колії	-	-	-	20

11.4 Телекомунікаційні мережі

11.4.1 Під час розроблення документації з просторового планування слід передбачати рішення, які мають забезпечити:

- сталість телекомунікаційної мережі;
- надійність та довгострокову експлуатацію лінійно-кабельних споруд та обладнання;
- перспективу розвитку мережі за рахунок наявності резервної ємності в телекомунікаційних кабелях та каналах кабельної каналізації електрозв'язку;
- сприятливі умови для експлуатації мережі.

11.4.2 Ємність кабельної каналізації електрозв'язку повинна враховувати потреби для забезпечення послуг: телефонного зв'язку, доступу до мережі Інтернет, кабельного телебачення, диспетчеризації.

11.4.3 Прокладання телекомунікаційних кабелів у ґрунті слід здійснювати з урахуванням умов прокладання, захисту від ударів блискавки, зовнішніх електромагнітних впливів, гризунів.

Прокладання телекомунікаційних кабелів у ґрунті не допускається на ділянках, які не мають закінченого горизонтального планування, піддаються здійманню, заболочені.

11.4.4 Траси ліній телекомунікацій повинні прокладатися, по можливості, згідно з межами і полями сівозмін, вздовж доріг, лісосмуг, існуючих трас інженерних комунікацій з таким розрахунком, щоб забезпечувати вільний доступ до комунікацій з територій, які не зайняті сільськогосподарськими угіддями.

11.4.5 При розміщенні підсилювальних станцій мобільного зв'язку, інтернету слід дотримуватись вимог [49].

11.4.6 При проектуванні нових територій житлової забудови слід враховувати можливість будівництва кабельного телебачення. Головна станція кабельного телебачення повинна розміщуватися у геометричному центрі забудови відповідної території, в будинку, домінуючому за поверховістю.

11.4.7 Майданчики для спорудження радіотелевізійних станцій слід визначати так, щоб напруженість поля, яка створюється ними на територіях населених пунктів, не перевищувала допустимих рівнів напруженості поля для населення відповідно до вимог [49].

11.4.8 За межею населеного пункту допускається установлення радіопередавачів потужністю до 0,1 кВт.

11.4.9 Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустріальних радіоперешкод слід приймати за табл. 11.9.

Таблиця 11.9 – Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустріальних радіоперешкод

Джерела індустріальних радіоперешкод	Відстань, м
Шосейні дороги з інтенсивним рухом автотранспорту	400
Електрифіковані залізниці, трамвайні й тролейбусні лінії	2000
Промислові підприємства, великі гаражі, автобази, авторемонтні майстерні, лікувальні установи, які мають електроапаратуру:	
з пристроями перешкодозаглушування, що відповідають вимогам норм допустимих радіоперешкод	1000
без пристроїв перешкодозаглушування	2000
Повітряні лінії електрозв'язку:	
з високочастотним ущільненням	1000
без високочастотного ущільнення	500
Лінії електропередачі напругою, кВ:	
6-35	500
110-220	1000
300-750	2000

11.5 Розміщення інженерних мереж

11.5.1 Інженерні мережі слід прокладати переважно у межах поперечних профілів вулиць і доріг: під тротуарами і розділювальними смугами – інженерні мережі в колекторах, каналах або тунелях; у межах розділювальних смуг –теплові мережі, водопровід, газопровід та каналізацію.

При ширині проїзної частини більше 22 м слід передбачати розміщення мереж водопроводу з обох боків вулиць.

11.5.2 При реконструкції проїзної частини вулиць і доріг з улаштуванням дорожніх покриттів, під якими розміщені підземні інженерні мережі, слід передбачати перенесення цих мереж на розділювальні смуги і під тротуари. Допускається під проїзними частинами вулиць збереження існуючих та прокладання у каналах і тунелях нових мереж. В межах існуючих вулиць, що не мають розділювальних смуг, допускається розміщення нових інженерних мереж під проїзною частиною за умови прокладання їх у тунелях або каналах. Допускається прокладання газопроводу під проїзною частиною вулиць за умови дотриманням вимог [84].

11.5.3 Прокладання підземних інженерних мереж може передбачатися суміщеним:

- у тунелях за необхідності одночасного розміщення теплових мереж діаметром від 500 до 900 мм;
- в умовах реконструкції водопроводу діаметром від 200 до 300 мм;
- більше десяти телекомунікаційних кабелів і десяти силових кабелів напругою до 10 кВ;
- при реконструкції будівель і районів забудови, що історично склалася;
- при нестачі місця у поперечному профілі вулиць для розміщення мереж у траншеях;
- у місцях перетину з магістральними вулицями і залізничними пунктами.

У тунелях допускається, також, прокладання повітропроводів, напірної каналізації та інших інженерних мереж.

Примітка 1. На ділянках забудови із складними ґрунтовими умовами (лесові, просідаючі) слід передбачати прокладання інженерних мереж у прохідних тунелях.

Примітка 2. На сельбищних територіях у складних планувальних і гідрогеологічних умовах допускається прокладання наземних теплових мереж.

11.5.4 Відстані по горизонталі (у світлі) від найближчих підземних інженерних мереж до будинків і споруд слід приймати відповідно до Додатку И.1.

Відстані по горизонталі (у світлі) між сусідніми інженерними підземними мережами, при їх паралельному розміщенні, слід визначати відповідно до Додатку И.2, а на вводах інженерних

мереж у будинки сільських населених пунктів– не менше 0,5 м. При різниці глибини залягання суміжних трубопроводів, або трубопроводів і фундаментів будинків (споруд) понад 0,4 м відстані, що вказані у Додатку И.2, слід збільшувати з урахуванням стійкості схилів траншей.

Допускається зменшувати відстані, за умови дотримання вимог безпеки та забезпечення надійності будівель і споруд, можливості виконання будівельних робіт з облаштування трубопроводу, розміщення камер, колодязів та інших пристроїв, необхідних для монтажу та ремонту мереж. При цьому рекомендується укладати трубопровід, або один із суміжних трубопроводів у захисній водонепроникній конструкції (футлярі, каналі), використовувати закриті способи виконання робіт.

11.5.5 При перетині інженерних мереж з іншими мережами та спорудами відстані по вертикалі (у просвіті) слід приймати не менше:

– між трубопроводами або електрокабелями та автомобільними дорогами, залізничними або трамвайними коліями відстань між верхом трубопроводу (або його захисного футляру, каналу, тунелю), або електрокабелю та верхом дорожнього покриття або підошвою рейок – 1 м при траншейному способі прокладання (трубопровід або футляр треба розрахувати на міцність); 1,5 м при виконанні робіт методами продавлювання, горизонтального буріння або щитового проходження; 2,5 м при проколюванні; до дна кювету або інших водовідвідних споруд або підошви насипу залізничного земляного полотна – 1 м;

– між трубопроводами і силовими кабелями напругою до 35 кВ – 0,5 м, допускається зменшувати цю відстань до 0,15 м за умови прокладання кабелю у трубах на ділянці перетину не менше ніж плюс 2 м у кожен бік;

– між трубопроводами і силовими кабелями напругою 110 кВ - 330 кВ – 1 м;

– в умовах щільної забудови відстань між кабелями всіх напруг і трубопроводами допускається зменшувати до 0,5 м за умови розміщення кабелів у трубах або залізобетонних лотках з кришкою;

– між трубопроводами різного призначення (крім каналізаційних та технологічних трубопроводів з рідинами з неприємним запахом або отруйними) – 0,2 м;

– між трубопроводами, що транспортують воду питної якості, та трубопроводами дощової каналізації – 0,2 м;

– рекомендується розміщувати трубопроводи, що транспортують воду питної якості, вище каналізаційних і вище технологічних трубопроводів з рідинами з неприємним запахом або отруйними на відстані не менше ніж 0,4 м;

– допускається розміщувати сталеві або пластмасові трубопроводи, що транспортують питну воду, нижче або вище каналізаційних на відстані не менше ніж 0,2 м, закладаючи один із трубопроводів у футляр, при цьому відстань від стінок трубопроводу без футляра до обрізу футляра повинна бути не менше ніж 5 м в кожну сторону в глинистих ґрунтах і 10 м – у великоуламкових і піщаних ґрунтах (фільтруючих ґрунтах), а каналізаційні трубопроводи слід передбачати із чавунних або пластмасових труб;

– допускається передбачати вводи питного водопроводу (перетин з дворовими ділянками каналізаційних мереж) при діаметрі труб до 150 мм нижче каналізаційних (перетин з дворовими ділянками каналізаційних мереж) без улаштування футляру, якщо відстань між стінками пересічних труб 0,5 м;

– перетини трубопроводів із поліетиленових труб із канальним прокладанням теплових мереж (над ними) слід закладати у сталевих футлярах із захисним покриттям від корозії, футляри приймаються завдовжки 3 м з обох сторін від краю будівельної конструкції каналу. При перетині безканальних преізольованих теплових мереж футляри допускається не влаштовувати.

11.5.6 Газопроводи при перетині з каналами або тунелями різного призначення слід розміщувати над або під цими спорудами в футлярах, завдовжки 2 м з обох сторін від зовнішніх стінок каналів або тунелів. Допускається прокладання в футлярі підземних газопроводів тиском до 0,6 МПа крізь тунелі різного призначення за умов облаштування пристроями для відбору проб на виток газу.

11.5.7 Перетин інженерними мережами споруд метрополітену слід передбачати під кутом 90˚, в умовах реконструкції кут перетину допускається зменшувати до 60˚. Перетин інженерними мережами стаціонарних споруд метрополітену не допускається.

На ділянках перетину трубопроводи повинні мати похил в один бік і прокладатися у захисних конструкціях (стальних футлярах, монолітних бетонних або залізобетонних каналах, колекторах, тунелях). Відстань від зовнішньої поверхні обробок споруд метрополітену до кінця захисних конструкцій повинна бути не менше ніж 10 м у кожний бік, а відстань по вертикалі (у світлі) між обробкою або підошвою рейки (для наземних ліній) і захисною конструкцією – не менше 1 м.

Прокладання газопроводів під тунелями не допускається.

Переходи інженерних мереж під наземними лініями метрополітену слід передбачати з урахуванням вимог [78], [80], [90], [91].При цьому мережі повинні бути виведені на відстань не менше ніж 3 м за межі огорож наземних ділянок метрополітену.

Примітка 1. У місцях, де споруди метрополітену розміщуються на глибині 20 м і більше (від верхньої відмітки конструкції до поверхні землі), а також у місцях залягання (між верхньою відміткою обробки споруд метрополітену і нижньою відміткою захисних конструкцій інженерних мереж) у шарах глин, нетріщинуватих скельних або напівскельних ґрунтів потужністю не менше 6 м, викладені вимоги до перетину інженерними мережами споруд метрополітену не висуваються, а улаштування захисних конструкцій не потрібне.

Примітка 2. У місцях перетину споруд метрополітену напірні трубопроводи необхідно передбачати зі сталевих труб з улаштуванням з обох боків ділянки пересікання колодязів з недовипусками і встановленням у них запірної арматури.

11.5.8 При перетині підземних інженерних мереж з підземними пішохідними переходами слід передбачати прокладання трубопроводів під тунелями, а силових і телекомунікаційних кабелів – над тунелями.

11.5.9 При прокладанні інженерних мереж забороняється:

- спільне підземне прокладання газопроводів і трубопроводів, які транспортують легкозаймисті і горючі рідини, з кабельними лініями;
- розміщення мереж з легкозаймистими та горючими рідинами і газами під будівлями і спорудами;
- розміщення надземних мереж:

а) транзитних внутрішньомайданчикових трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по естакадах, окремо розташованих колонах і опорах з горючих матеріалів, а також по стінах і покрівлях будинків за винятком будинків I і II ступенів вогнестійкості з виробництвами категорій В, Г, Д;

б) трубопроводів з горючими рідкими і газоподібними продуктами в галереях, якщо змішування продуктів може викликати вибух або пожежу;

в) трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по горючих покрівлях і стінах та по покрівлях і стінах будівель, в яких розміщуються вибухонебезпечні матеріали;

г) газопроводів горючих газів по території складів легкозаймистих і горючих рідин та матеріалів;

д) кабельних ліній по покрівлях будівель і споруд;

е) транзитних кабельних ліній по покрівлях, горючих стінах будівель та споруд, по стінах і покрівлях будівель та споруд, в яких розміщені вибухонебезпечні та пожежонебезпечні матеріали;

ж) прокладання по сельбищній території трубопроводів із легкозаймистими і горючими рідинами, а також із зрідженими газами для постачання промислових підприємств і складів.

11.5.10 Надземні трубопроводи для легкозаймистих і горючих рідин, що прокладаються на окремих опорах, естакадах тощо, слід розміщувати на відстані не менше 3 м від стін будинків з прорізами. Від стін без прорізів ця відстань може бути зменшена до 0,5 м.

11.5.11 Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під телекомунікаційні кабелі наведено у табл. 11.10.

Відстані від кабельної каналізації електрозв’язку до будинків, споруд і найближчих

інженерних мереж приймається згідно з табл. 11.11.

11.5.12 Розміщення об'єктів магістрального трубопровідного транспорту (компресорні, нафтоперекачувальні та газорозподільчі станції, магістральні нафто-, газо-, продуктопроводи тощо) в існуючих та проектних межах населених пунктів не допускається.

Таблиця 11.10 – Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під телекомунікаційні кабелі

Труби	Мінімальна відстань від поверхні покриву до верхньої труби, м	
	під пішохідною частиною вулиці	під проїзною частиною вулиці
Поліетиленові, полівінілхлоридні, піноволокнисті	0,4	0,6
Бетонні (цементно-піщані), керамічні	0,5	0,7
Сталеві	0,2	0,4
Примітка 1. Під трамвайними і залізничними коліями відстань від підошви рейки до верху труби будь-якого типу повинна становити не менше 1,0 м. **Примітка 2**. Під ариками і кюветами відстань від їхнього дна до верхньої труби повинна становити не менше 0,5 м. **Примітка 3.** При імовірності докладання труб мінімальне заглиблення повинне враховувати це докладання.		

Таблиця 11.11 – Відстані від кабельної каналізації електрозв'язку до будинків, споруд і найближчих інженерних мереж

Інженерні мережі і споруди	Відстань, м	
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)
Водопровід діаметром 300 мм	0,5	0,15
Те саме, понад 300 мм	1,0	0,15
Каналізація	0,5	0,15
Дренажі і водостоки	0,5	0,15
Газопроводи тиску, МПа (кгс/см^2):		
низького до 0,005	1,0	0,15
середнього понад 0,005 до 0,3	2,0	0,15
високого понад 0,03 до 0,6	1,5	0,15
високого понад 0,6 до 1,2	3,0	0,15
Теплопроводи	1,0	0,15
Кабелі силові	0,5	0,15-0,25
Обрізи фундаментів будинків і споруд	0,6	-
Вісь залізничної неелектрифікованої колії	3,0	1,0
Вісь найближчої рейки трамвайної колії	2,0	1,0
Щогли і опори мережі зовнішнього освітлення, контактна мережа і телекомунікаційна мережа	0,5	-
Стіни і опори тунелів і шляхопроводи (на рівні або нижче від основи)	0,5	-
Підошва насипу і зовнішня бровка каналу	1,0	-
Стовбури дерев	1,5	-

Інженерні мережі і споруди	Відстань, м	
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)
Бортові камені	1,5	-
Загальні колектори для підземних мереж	0,5	-
Примітка 1. Відстань між броньованими телекомунікаційними кабелями і газопроводами незалежно від тиску в горизонтальній площині приймається 1 м, а у вертикальній площині (при перетинах) – 0,5 м.		
Примітка 2. При забудові, яка склалася, відстань по горизонталі від телекомунікаційних кабелів до бортового каменя обґрунтовується проектом на будівництво відповідної мережі.		
Примітка 3. При перетинах силові кабелі прокладаються нижче від блоків кабельної каналізації електрозв'язку.		

12 ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ

12.1 Заходи з інженерної підготовки слід передбачати з урахуванням інженерно-будівельної оцінки території (табл. 12.1), забезпечення захисту від несприятливих природних і антропогенних явищ та прогнозу зміни інженерно-геологічних та гідрологічних умов при різних видах техногенного навантаження.

При розробленні документації з просторового планування слід передбачати заходи з інженерної підготовки території: загальні (вертикальне планування, організація відведення дощових і талих вод) та спеціальні (інженерний захист від затоплення паводковими водами, берегоукріплення і підтоплення підземними водами, освоєння заболочених територій, боротьба з яругами, зсувами, обвалами, карстом, просадністю, мулистими накопиченнями, заторфованістю, захист від абразії, сельових потоків, снігових лавин, відновлення порушених територій гірничими та відкритими виробками, териконами, хвостосховищами, золошлаковідвалами, полігонами різного призначення), які визначаються з урахуванням прогнозу змін інженерно-геологічних та гідрогеологічних умов, впливу сейсмічних явищ, характеру використання і планувальної організації території.

Загальні та спеціальні заходи повинні бути взаємоузгодженими.

Таблиця 12.1 – Фактори інженерно-будівельної оцінки території

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
Схил рельєфу	0,5-8%	Менше 0,5%; 8-15%	Більше 15%
Ґрунти	Що допускають будівництво будинків і споруд без улаштування штучних основ і складних фундаментів	Що вимагають улаштування нескладних штучних основ і фундаментів	Що вимагають улаштування складних штучних основ і фундаментів
Затоплюваність	Що не затоплюються паводками – 1% забезпеченості	Затоплюваність менше ніж на 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і незатоплюваність паводковими водами при 10% забезпеченості	Затоплюваність більше ніж 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і паводковими водами при 4% забезпеченості
Підземні води	Що допускають будівництво без проведення робіт з пониження рівня підземних вод або влаштування гідроізоляції	Потрібно провести нескладні заходи з пониження рівня підземних вод (улаштування гідроізоляції)	Потребують проведення складних заходів щодо пониження рівня підземних вод більше ніж на 0,5 м

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	**малосприятливих для будівництва**	**несприятливих для будівництва**
Заболоченість	Відсутня або незначна затоплюваність, яка допускає можливість осушення найпростішими методами	Наявність заболоченості, потрібно виконати нескладні інженерні заходи щодо осушування	Значна заболоченість, торфовища шаром 2 м, потрібно провести складні заходи щодо осушування
Зсуви	Відсутні	Є діючі або недіючі зсуви невеликих потужностей	Значно поширені активні зсуви великих потужностей
Карст	Відсутній	Незначна кількість неглибоких воронок згаслого карсту	Безліч воронок активного карсту завглибшки понад 10 м. Наявність підземних пустот
Яри	Відсутні	Є діючі обмеженого поширення	Що інтенсивно розвиваються, активні
Просадність	Відсутня	Тип I Ґрунти, просідання яких відбувається у межах зони основи, що деформується, від навантаження фундаментів, а просідання від власної ваги ґрунту відсутнє	Тип II Ґрунти, просідання яких відбувається від ваги ґрунту, що лежить вище, у нижній частині просідної товщі, а за наявності зовнішнього навантаження – у межах зони, що деформується
Заторфованість	Відсутня	Товщина шару торфу і дуже за торфованих ґрунтів не повинна перевищувати 2 м	Дуже за торфовані ґрунти і торфи потужністю понад 2 м
Гірські виробки	Відсутні	Закінчення процесу зсування, обвалів, вживання заходів, які виключають можливість утворення провалів. Розробка промислових копалень очікується після закінчення терміну амортизації об’єкта	Розроблювані території, де очікується утворення провалів і зсувів
Порушення території	Незначні, денудаційні порушення (кар’єри, каменоломні до 1 га)	Утворення акумулятивного типу (шахтні відвали розкривних порід)	Денудаційні порушення (великі кар’єри, каменоломні понад 4 га, глибина воронок обвалення до 50 м)
Селі	Слабкосельоносні з винесенням до 5 тис. $м^3$ твердого стоку з 1 $км^2$ водозбірної площі басейну	Середньо-сельоносні з винесенням до 10 тис. $м^3$ твердого стоку з 1 $км^2$ водозбірної площі басейну	Дуже сельоносні з винесенням до 25 тис. $м^3$ твердого стоку з 1 $км^2$ водозбірної площі басейну
Сейсмічність	до 6 балів	6-8 балів	більше 8 балів

12.2 Вертикальне планування може бути загальним і вибірковим. Загальне передбачає повну зміну рельєфу і тому ним необхідно користуватись при всесторонньому обґрунтуванні;

вибіркове необхідно виконувати на ділянках спорудження будинків, доріг і майданчиків при необхідності збереження цінних зелених насаджень.

Вертикальне планування території слід виконувати з урахуванням таких основних вимог:

- збереження існуючого ландшафту;
- збереження ґрунтів і деревних насаджень;
- відведення поверхневих вод зі швидкостями, які виключають ерозію ґрунтів;
- мінімального обсягу земляних робіт;
- збереження та використання ґрунтового шару для подальшого використання при проведенні благоустрою.

12.3 У районах забудови на ділянках горбистого рельєфу всі круті схили повинні бути обладнані системою нагірних і водовідводних каналів, а на ділянках можливого прояву карстово-суфозійних процесів повинні проводитися заходи щодо зменшення інфільтрації води в ґрунт.

12.4 Відведення поверхневих вод з територій доріг, площ з твердим покриттям, покрівель будівель, як правило, передбачається закритою дощовою каналізацією. Допускається застосування відкритої водовідвідної мережі у районах малоповерхової забудови, парках, сільських населених пунктах, при гірському рельєфі з улаштуванням містків або труб на пересіканнях з вулицями, дорогами, проїздами і тротуарами відповідно до [91].

12.5 Відведення дощових та талих вод повинно здійснюватися зі водозбірного басейну стоку з остаточним скидом у водотоки і водоймища з влаштуванням, при необхідності, очисних споруд поверхневих вод.

Для улаштування очисних споруд поверхневих вод слід керуватися [91] та «Правилами охорони поверхневих вод від забруднення».

12.6 Території населених пунктів, розміщених на прибережних ділянках, повинні бути захищені від затоплення паводковими водами з урахуванням висоти хвилі вітрового нагону води і підтоплення підземними водами підсипанням (намиванням) або обвалуванням інженерними спорудами.

Варіанти штучного підвищення поверхні території необхідно вибирати на підставі аналізу функціонально-планувальних рішень, з урахуванням зонально-кліматичних, ґрунтово-геологічних, екологічних характеристик та соціальної ситуації.

Відмітку брівки території, яку підсипають (намивають), слід приймати не менше ніж на 0,5 м вище від розрахункового горизонту високих вод. Перевищення гребеня дамби обвалування над розрахунковим рівнем слід встановлювати залежно від класу споруди.

За розрахунковий горизонт високих вод слід приймати відмітку найвищого рівня води повторюваністю: один раз у 100 років – для територій забудованих або таких, що підлягають забудові житловими і громадськими будинками; один раз у 10 років – для територій парків і площинних спортивних споруд.

При цьому необхідно враховувати також підвищення рівня води за рахунок збігу потоку захисними і транспортними спорудами.

12.7 Як засіб інженерного захисту потрібно використовувати властивості природних систем та їх компонентів, які підсилюють ефективність основних засобів інженерного захисту (підвищення водовідвідної і дренуючої ролі гідрографічної мережі шляхом розчищення русел і стариць, фітомеліорацію, агролісотехнічні заходи).

12.8 На території населених пунктів з високим стоянням підземних вод, на заболочених ділянках слід передбачати пониження граничного рівня підземних вод шляхом улаштування вертикальних, променевих або горизонтальних закритих трубчастих дренажів різної конструкції. Потреба влаштування дренажів визначається висотою розрахункового рівня підземних вод. Розрахунковий рівень слід приймати з урахуванням сезонного і багаторічного коливання відповідно до висновку про гідрогеологічні умови будівництва.

На територіях садибної забудови міст, у сільських населених пунктах і на територіях стадіонів, об'єктів природно-заповідного фонду, парків та інших озеленених територій

загального користування допускаються відкриті осушувальні канали. Їх також можна застосовувати і для захисту від підтоплення наземних транспортних комунікацій.

Вказані заходи повинні забезпечувати пониження граничного рівня підземних вод на території: капітальної забудови – не менше 2,5 м від проектної відмітки поверхні; стадіонів, парків, скверів – не менше 1м.Лотки повинні бути розпластаного профілю, з відкісними стінами для уникнення травм людей і тварин.

12.9. При створенні нових і реконструкції існуючих ставків і водоймищ на території населених пунктів якість води в них повинна відповідати санітарним нормам відповідно до їх використання. У водоймищах необхідно забезпечити періодичність обміну води за літньо-осінній період залежно від площі дзеркала води і характеру використання: в декоративних водоймищах при площі дзеркала до 3 га – 2 рази, при площі більше 3 га – 1 раз; у водоймищах для купання – відповідно 4 і 3 рази, а при площі 6 га і більше – 2 рази.

Середня глибина води у водоймищах, розташованих на території поселень, у весняно-літній період повинна бути не менше 1,5 м, а в прибережній акваторії, за умови періодичного видалення рослинності – не менше 1 м.

12.10 При розробленні проектної документації для гірських районів України треба, використовуючи кадастрові дані і карти місць сходу сніжних і штучних лавин, провести аналіз лавинних осередків Карпат і Криму.

12.11 У зсувонебезпечних районах, на підставі наявних досліджень і розрахунків минулих років, необхідно визначити масштабність зсувних процесів.

Протизсувні заходи слід призначати на підставі комплексного вивчення геологічних і гідрогеологічних умов зсувонебезпечних районів. Необхідно передбачати упорядкування поверхневого стоку, перехоплення потоків підземних вод, запобігання руйнування природного контрфорсу зсувного масиву, підвищення стійкості схилу механічними, а також іншими засобами, зміну рельєфу схилу з метою підвищення стійкості, а також, при необхідності, проведення берегоукріплювальних робіт.

12.12 На закарстованих та карстонебезпечних територіях інженерні заходи розробляються на підставі інженерних вишукувань щодо розміщення порожнин, воронок, печер і пустот, а також динаміки карстоутворення (швидкість розчинення порід, залежність від градієнтів фільтраційних потоків, наявність агресивних добавок у воді). При проектуванні інженерного захисту території слід враховувати зміну природного ходу карстових процесів шляхом впливу на карстуючі породи і покриваючу товщу (створення фільтраційних завіс і водонепроникного покриття, регулювання поверхневого стоку, наповнення карстових порожнин різними матеріалами, закріплення ґрунту, що заповнює поховані карстові порожнини).

Захисні споруди не повинні негативно впливати на природний хід карстового процесу шляхом раціонального планування розміщення об’єктів будівництва, трасування лінійних споруд, застосування статичних схем та конструктивних рішень, у тому числі спеціальних конструкцій фундаментів.

12.13 Ділянки обвалів і активного карсту визначаються як планувальні обмеження для розвитку громадських і виробничо-комунальних зон на всіх стадіях проектування. Забудова і використання підземного простору на них не допускається.

Будівництво житлових комплексів і окремих будівель не допускається в зоні обвалів і на ділянках активного розвитку карсту. Відступ об'єктів забудови від бровки обвального схилу і меж ділянок карстової небезпеки визначається розрахунком, проведеним спеціалізованими організаціями на підставі інженерно-геологічних умов, а при їх особливій складності – додаткових розвідувань та досліджень.

12.14 За необхідності здійснення засипки балок і ярів у тальвегах постійні чи тимчасові водотоки слід розміщувати у колекторах з супутніми дренажами, а також облаштувати систему силових дренажів.

12.15 На ділянках, де відбуваються ерозійні процеси з яроутворенням, необхідно передбачити упорядкування поверхневого стоку, укріплення ложа ярів, терасування схилів,

лісомеліоративні роботи. В окремих випадках допускається повна або часткова ліквідація ярів шляхом їх засипання з прокладанням в них водостічних і дренажних колекторів.

Після проведення комплексу протиерозійних і протиобвальних заходів території ярів можна використовувати для розміщення транспортних споруд, гаражів, складів і комунальних об'єктів, а також створення парків.

12.16 На територіях, складених природними та техногенними ґрунтами з просідальними властивостями, будівництво житлових будівель і споруд, інженерної інфраструктури слід здійснювати переважно на плитних фундаментах. Розміщення забудови повинно здійснюватись з максимальним збереженням існуючих природних водостоків поверхневої води.

12.17 На заторфованих ділянках, які підлягають забудові, водночас з пониженням рівня підземних вод слід передбачати привантаження їх поверхні мінеральним ґрунтом. Допускається повне виторфовування. Товщина шару при навантаженні мінеральним ґрунтом встановлюється з урахуванням можливого просідання торфу і забезпечення необхідного похилу схилу території для організації поверхневого стоку.

На території житлової забудови мінімальну товщину шару мінеральних ґрунтів слід приймати 1 м; на проїзних частинах вулиць товщина шару мінеральних ґрунтів повинна бути встановлена залежно від інтенсивності руху транспорту з урахуванням вимог норм на транспортні споруди.

12.18 На заплавних територіях, складених покладами торфу, доцільно провести картування глиняними завісами з метою запобігання розповсюдження вогню на великих масивах.

12.19 Території, порушені внаслідок виробничої діяльності (відвали відходів виробництв, відпрацьовані кар'єри, провали над підземними виробками) підлягають відновленню для наступного їх містобудівного використання. Заходи щодо відновлення порушених територій визначаються залежно від інженерно-геологічних умов, виду передбачуваного використання і типів порушення (повне або часткове засипання провалів і кар'єрів, розрівнювання обвалів, роботи щодо запобігання подальшому руйнуванню порушених територій тощо)у відповідності з [50].

12.20 Глибоке (2-х, 3-х і багатоярусне) використання підземного простору в населених пунктах для торгово-побутових, культурних, суспільних, виробничих та інших функцій на територіях зі складними інженерно-будівельними умовами повинні супроводжуватися заходами, що забезпечують стійкість споруд і конструкцій. Для цього слід виконати спеціальні обґрунтовування щодо можливості проведення закріплення ґрунтів основ, дренажів, протифільтраційних завіс, застосування посиленої гідроізоляції, вентиляції і електроосмотичного осушення стін відповідно до [66].

12.21 Належність об'єкта, що проектується, до сельового району слід визначати за Каталогом сельових басейнів і осередків Українських Карпат та гірського Криму.

При розміщенні забудови у сельонебезпечній зоні необхідно передбачити максимальне збереження лісу – насадження деревно-чагарникової рослинності, терасування схилів, укріплення берегів сельоносних річок, спорудження гребель і загат у зоні формування селю, будівництво сельоспрямовуючих дамб і відвідних каналів на конусі винесення,згідно з [51].

12.22 На територіях передбачуваних під забудову необхідно виявляти зони тектонічних розломів, де внаслідок збільшення сейсмічної інтенсивності та зміни фізико-механічних властивостей порід забороняється розміщення будинків і споруд без спеціальних детальних досліджень, при цьому користуватись [65].

12.23 На територіях, характерних наявністю грязьового вулканізму, необхідно виключити з освоєння ділянки розміщення вулканів і вилитих з них порід.

13 ТЕРИТОРІЇ ІСТОРИЧНОЇ ЗАБУДОВИ, ПАМ'ЯТОК ТА ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

13.1 Збереження традиційного характеру середовища історичних населених місць та інших територій

13.1.1 Пам’ятки та об’єкти культурної спадщини, визначені відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини» і традиційний характер середовища окремих пам'яток, їх комплексів (ансамблів), історичних ареалів населених пунктів, занесених до Списку історичних населених місць України, та історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій підлягають охороні, а використання їх територій підлягає спеціальному регулюванню.

13.1.2 Для населених пунктів, занесених до Списку історичних населених місць України, визначаються і затверджуються в установленому порядку межі та режими використання територій пам'яток культурної спадщини, історичних ареалів, зон охорони пам'яток культурної спадщин [16], [35]. А у складі генеральних планів цих населених пунктів на підставі відповідних історико-містобудівних досліджень розробляються історико-архітектурні опорні плани [13].

Планувально-просторові обмеження щодо охорони культурної спадщини, які є результатом розроблення історико-архітектурних опорних планів, викладаються у табличній формі як додаток до графічної частини та є обов’язковою інформаційною базою для розроблення документації з просторового планування на місцевому рівні (додаток Л).

У випадку, якщо на території населених пунктів розташовані пам’ятки, внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, архітектурно-містобудівна діяльність в межах території самих об`єктів, а також їх буферних зон здійснюється відповідно до режимів використання буферних зон пам'яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [113].

Примітка. При наявності в населених пунктах, які не включено до списку історичних населених місць України, або на інших територіях поодиноких пам'яток культурної спадщини, ці пам'ятки культурної спадщини та їх території (як землі історико-культурного призначення) мають бути відображені на плані існуючого використання території, опорному плані, а зони охорони (буферні зони) пам'яток культурної спадщини – на схемі планувальних обмежень у складі відповідної документації з просторового планування.

13.1.3 Планування і забудова територій здійснюється при дотриманні затверджених належним чином меж та режимів використання територій пам'яток культурної спадщини, зон охорони пам'яток культурної спадщини, історичних ареалів населених місць, а також пам’яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, їх буферних зон, планів організації територій історико-культурних заповідників та історико-культурних заповідних територій, правового режиму охоронюваних археологічних територій, які встановлюються з метою захисту автентичності і цілісності пам'яток культурної спадщини, традиційного характеру середовища, контекстного середовища навколо окремих пам'яток, їх комплексів (ансамблів), історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, музеїв просто неба, меморіальних музеїв-садиб, відповідно до особливостей використання земель історико-культурного призначення, визначених законодавством [3], [16], [35], та ландшафтів, що охороняються.

Примітка. Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам’яток архітектури та містобудування визначаються згідно [97].

13.1.4 Навколо будинків і споруд – пам’яток культурної спадщини (архітектури та містобудування), у разі відсутності розроблених та затверджених в установленому порядку зон охорони, в межах відстані, що дорівнює подвійній висоті цих пам’яток, але у будь-якому разі − не менше 50 м, при проектуванні нових будівель і споруд, або надбудові (реконструкції) існуючих, необхідно зберігати цінне історичне розпланування і традиційний характер забудови населених пунктів, цінний природний ландшафт та об’єкти природно-заповідного фонду, оглядові точки і зони, звідки розкриваються види на пам’ятки та їх комплекси. При цьому відстань від кожної новобудови до пам’ятки повинна бути не меншою ніж збільшений удвічі максимум з висот самої пам’ятки та даної новобудови, що забезпечить, зокрема, величину розкриття кута огляду проходу небосхилом сонячного диску над пам’яткою з вершиною кута біля її підніжжя не меншою ніж 120 градусів.

13.1.5 Для територій пам’яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, та їх буферних зон, заповідників, заповідних територій, комплексних охоронних зон пам’яток культурної спадщини слід передбачати:

- збереження історичного розпланування і забудови, характеру історичного середовища й ландшафту, виведення промислових підприємств, майстерень, складів та інших дисгармонійних споруд, які завдають фізичної або естетичної шкоди пам'яткам культурної спадщини чи їх середовищу в цілому;

- уникнення прокладання комунікацій для транзитного транспорту, підземних інженерних мереж загальноміського значення, улаштування повітряних ліній електропередач, установлення торговельних кіосків, рекламних щитів та інших споруд, що порушують умови візуального сприйняття пам'яток і традиційний характер середовища;

- організацію консерваційних, реставраційних, реабілітаційних, музеєфікаційних, ремонтних робіт та робіт із пристосування пам'яток культурної спадщини, навколишньої історичної забудови, благоустрій території.

13.1.6 Зони регулювання забудови можуть відрізнятися різним режимом використання території, який залежить від історико-архітектурної цінності території, розташування її в структурі населеного пункту. У їх межах слід передбачати збереження історичного розпланування (або його елементів), цінної забудови і ландшафту, умов видового розкриття пам'яток, знесення дисгармонійних споруд, дотримання умов гармонійного сполучення нових споруд з історичною забудовою. Нове будівництво в межах зон регулювання забудови регламентується: за функціональним призначенням; по висоті й довжині будинків; за композиційними прийомами, матеріалами, кольором та стильовими характеристиками. Регулюється також благоустрій, озеленення та інші складові середовища.

13.1.7 У зонах охоронюваного ландшафту, які виконують консерваційну роль, забезпечується охорона природного та переважно природного оточення пам’яток, передбачається збереження та відтворення цінних природних і пейзажних якостей пов’язаного з пам’ятками ландшафту, ліквідація чи візуальна нейтралізація будівель, споруд і насаджень, що спотворюють цей ландшафт. Заходами щодо збереження ландшафту забезпечується охорона особливостей рельєфу, водоймищ, рослинності, відтворення їх історичного вигляду, збереження візуальних зв’язків пам’яток з природним та переважно природним оточенням, що має історичну цінність, захист берегових, лукових територій від зсувів та розмиву, укріплення схилів, ярів, їх озеленення; проведення інших природоохоронних заходів.

13.1.8 На територіях зон охорони археологічного культурного шару слід враховувати необхідність проведення археологічних досліджень з обов’язковою умовою проведення наукової фіксації усіх етапів дослідження і всіх виявлених знахідок та інших матеріальних залишків.

13.1.9 До пам'яток та щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, у разі необхідності покрашення їх стану, застосовується виключно консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт або пристосування.

Склад та зміст науково-проектної документації на консервацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурної спадщини визначається відповідними державними будівельними нормами.

Для будинків та споруд – об’єктів культурної спадщини, що не занесені до Державного реєстру нерухомих пам’яток України і до яких, у разі їх аварійного стану, може бути застосований режим реконструкції, що здійснюється за умови проведення попередніх архітектурних обмірів та розроблення історико-архітектурної довідки.

13.1.10 Слід передбачати включення історико-культурних заповідних територій і комплексних охоронних зон, які охоплюють історичне ядро населених пунктів (ансамблі та комплекси), у систему загальноміських, селищних і сільських громадських центрів, пішохідних зв'язків, туристичних маршрутів,з урахуванням змісту п. 8.6.4.

13.1.11 З метою збереження фізичного стану нерухомих об'єктів - пам'яток культурної спадщини, від пам'яток культурної спадщини до транспортних та інженерних комунікацій слід передбачати відстані, м, не менше:

а) до проїзних частин магістральних доріг та магістральних вулиць безперервного руху, ліній метрополітену неглибокого закладання:

– в умовах складного рельєфу – 100;
– на плоскому рельєфі– 50;

б) до мереж водопроводу, каналізації, газопостачання, теплопостачання (крім розвідних) – 15;

в) до інших підземних інженерних мереж – 5.

В умовах реконструкції сформованої забудови вказані відстані до інженерних мереж допускається скорочувати, але приймати не менше: до водонесучих мереж – 5 м, не водонесучих – 2 м.

Примітка. Окрім випадків, зазначених у п. 13.1.3.

13.2 Використання територій історичної забудови

13.2.1 При використанні територій історичної забудови підлягають вирішенню такі завдання:

– ефективне використання територій для створення екологічно чистого, комфортного середовища для проживання та життєдіяльності населення;

– збереження й раціональне використання пам’яток та об’єктів культурної спадщини, їх територій, зон охорони пам'яток культурної спадщини, історичних ареалів населених місць та історичного середовища;

– забезпечення інвестиційно-привабливих умов для реабілітації та використання територій історичної забудови, будівель та споруд (за виключенням територій пам'яток та щойно виявлених об’єктів культурної спадщини), що мають певну історико-культурну або архітектурно-художню цінність як носії традиційного характеру середовища.

13.2.2 При розробленні документації з просторового планування, науково-проектної документації слід забезпечувати:

– збереження ландшафтних якостей, пейзажних характеристик та цінного розпланування територій у сукупності з елементами історичного благоустрою та озеленення, основних композиційних прийомів системи планування, властивих певним територіям історичної забудови (периметральна суцільна забудова кварталів, вільне розташування архітектурних об’єктів тощо);

– композиційну підпорядкованість забудови існуючим історичним архітектурним домінантам, тобто збереження або покращення візуального сприйняття найбільш соціально, функціонально або естетично значущих споруд архітектурними та містобудівними засобами;

– збереження традиційного характеру середовища шляхом композиційної узгодженості нової (або реконструйованої) забудови з історичною за силуетом, основними прийомами й засобами архітектурної композиції, масштабними, стилістичними, колористичними ознаками, ритмом, пропорціями, тектонікою, матеріалами тощо;

– збереження чергування відкритих просторів із забудованими територіями для забезпечення видового розкриття пам'яток та об’єктів культурної спадщини, підсилення естетичних характеристик і композиційних особливостей історичної забудови, виявлення й відновлення композиційно-візуальних зв’язків між історичними архітектурними домінантами, рядовою забудовою та ландшафтом;

– збереження середньої поверховості та щільності традиційної історичної забудови.

13.2.3 Реконструкція, регенерація, ревалоризація, ревіталізація чи реновація історичної забудови не припустимі на територіях: пам'яток культурної спадщини, їх охоронних зон, пам’яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, їх буферних зон, музеїв просто неба, меморіальних музеїв-садиб, історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територіях.

Реновація без зміни геометричних параметрів та зовнішніх стильових характеристик історичної забудови допускається на окремих ділянках зон регулювання забудови, якщо це обґрунтовано і передбачено режимом використання певної території, визначеним історико-архітектурним опорним планом щодо зон охорони пам’яток культурної спадщини.

13.2.4 В районах історичної забудови населених пунктів, які не занесені до Списку історичних населених місць України, або в яких відсутні пам'ятки культурної спадщини, може

застосовуватись регенерація історичного середовища (ревалоризація, ревіталізація, реновація) [97].

14 ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ УМОВ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ

14.1 Оцінка природного середовища життєдіяльності

14.1.1 Розширений розділ містобудівної документації "Охорона навколишнього природного середовища" повинен відповідати вимогам Закону України "Про стратегічну екологічну оцінку" .

При плануванні та забудові населених пунктів та інших територій здійснюється їх комплексна оцінка, що включає характеристику природної ситуації, виявлення спрямованості природних та антропогенних процесів, які необхідно враховувати при визначенні екологічної безпеки життєдіяльності людини відповідно до вимог [24].

14.1.2 Комплексна оцінка розробляється за такими оглядовими характеристиками: місцем розташування, кліматичною, геологічною, гідрогеологічною, гідрологічною, природними-лікувальними ресурсами, грунтовим покривом, лісовими ресурсами, корисними копалинами, ландшафту, та короткою інженерно-будівельною оцінкою території.

14.1.3 Характеристика місця розташування складається з урахуванням фізико-географічного районування України, особливостей рельєфу та гідрологічних властивостей території.

14.1.4 Кліматична характеристика виконується відповідно до вимог [100] з визначенням основних метеорологічних ризиків щодо планування та забудови території.

14.1.5 Геологічна характеристика території включає можливі оглядові гірничо-геологічні ризики та структуру четвертинних відкладів, що є основою фундаментів та споруд.

14.1.6 Гідрогеологічна характеристика підземних вод надається виключно щодо їх придатності для комунального питного водопостачання із визначенням зон санітарної охорони та дотримання режиму їх використання відповідно до вимог [46] та [90]. При відсутності визначених зон санітарної охорони допускається застосовувати нормативні показники тільки по І зоні санітарної охорони джерел централізованого водопостачання.

14.1.7 Характеристика поверхневих вод виконується з урахуванням класифікації річок відповідно до вимог [2]. За наявності визначених гідрологічних розрахунків обов’язково враховується рівневий режим річок виключно природних паводків 1% та 10% забезпечення. У разі відсутності таких розрахунків, визначається методом інтерполяції за даними багаторічних спостережень гідрологічних постів.

14.1.8 Наявність природно-лікувальних ресурсів визначається на підставі даних «Курортні лікувальні ресурси України». Визначені зони санітарної охорони родовищ встановлюються відповідно до вимог [17]. В інших випадках застосовуються нормативні показники тільки по І зоні.

14.1.9 Характеристика грунтового покриву проводиться за агровиробничими типами грунтів щодо їх родючості та особливої цінності відповідно до вимог [3].

14.1.10 При оглядовій оцінці запасів корисних копалин використовуються матеріали про їх типи та значення. За відсутності такої інформації, надається тільки перелік родовищ відповідно їх систематики.

14.1.11 Характеристика лісових ресурсів здійснюється на підставі матеріалів Державного лісового фонду з врахуванням визначеної оптимальної лісистості для областей України.

14.1.12 Оглядова ландшафтна характеристика території має враховувати дані щодо елементів екологічної мережі (ліси, об'єкти природно-заповідного фонду як існуючі так і зарезервовані до заповідання, водні акваторії, болота, озеленені території загального користування, водоохоронні зони, прибережні захисні смуги за умов їх визначення у відповідних проектах землеустрою щодо встановлення їх меж).

14.1.13 Коротку характеристику інженерно-будівельної оцінки території необхідно виконувати при розробленні документації з просторового планування на місцевому рівні. За

сукупністю оцінки відповідних факторів, визначаються території щодо сприятливості для будівництва.

Для документації з просторового планування на державному та регіональному рівнях за межами населених пунктів інженерно-будівельна оцінка виконується виключно в частині визначення природно-техногенної небезпеки за природними явищами.

Примітка. Додатково, відповідно до завдання на розроблення документації з просторового планування, у зонах впливу об'єктів гірничо-видобувної промисловості за умови наявних проектів може проводитись аналіз території щодо гірничо-геологічного обгрунтування по гірничим відводам: підпрацьованості, тектоніці, розломам, деформації поверхні та ризиків, що виникають від даної діяльності (у складі додаткового спеціалізованого розділу).

14.2 Оцінка екологічних умов

14.2.1 Планування та забудова населених пунктів здійснюється виключно з дотриманням вимог комплексної оцінки території. Території для будівництва нових і розвитку існуючих населених пунктів слід передбачати на землях, непридатних для сільськогосподарського використання, або на малоцінних землях, відповідно до [3], а також поза межами лісових, рекреаційних і курортно-оздоровчих територій і територій природно-заповідного фонду.

14.2.2 Визначення земельних ділянок, для розміщення водоочисних споруд, водозаборів, полігонів твердих побутових відходів, інших об’єктів поводження з побутовими відходами, місць поховань, слід здійснювати за межами населених пунктів, відповідно до [3].

14.2.3 Розроблення нових родовищ корисних копалин кар’єрним способом в межах населених пунктів не допускається.

14.2.4 Розміщення нових териконів та відвалів породи у межах населених пунктів забороняється.

14.2.5 Розміщення будинків, споруд і комунікацій не допускається:

на землях заповідників, заказників, ботанічних садів, дендрологічних парків; пам'яток природи, заповідних зон і зон регульованої рекреації національних природних парків (НПП) і регіональних ландшафтних парків (РЛП) [3];

- у межах прибережних захисних смуг і визначених зон охоронюваного ландшафту;
- на землях озеленених територій загального користування населених пунктів, включаючи землі міських лісів, лісопарків, лугів, лугопарків, гідропарків, зон стаціонарної рекреації НПП і РЛП, якщо об'єкти які проектуються не призначені для відпочинку та спорту;
- у зонах охорони гідрометеорологічних станцій;
- в межах санітарно-захисних зон;
- у першій зоні санітарної охорони джерела питного водопостачання і майданчиків водопровідних споруд, якщо об'єкти, що проектуються, не пов’язані з експлуатацією джерел (зона встановлюється від межі ділянки споруди, або від локальної свердловини);
- у першій зоні округу санітарної охорони курортів, якщо об'єкти які проектуються не пов'язані з експлуатацією природних лікувальних ресурсів курорту;
- на територіях закритих кладовищ, звалищ, полігонів твердих побутових відходів;
- у визначених зонах активних геологічних розломів, які ускладнені сейсмічністю території на підставі висновків окремого проекту щодо гірничо-геологічного обгрунтування;
- у охоронних зонах магістральних газо-, нафто-, продуктопроводів, складів паливно-мастильних матеріалів, повітряних ліній електропередач без наявності відповідних погоджень;
- у визначених охоронних зонах об’єктів і територій природно-заповідного фонду крім об'єктів для відпочинку і спорту, що не мають негативного впливу на навколишнє природне середовище;
- на земельних ділянках, забруднених органічними і радіоактивними відходами;
- у санітарно-захисних зонах породних відвалів вугільних, сланцевих шахт і збагачувальних фабрик.

14.2.6 Навколо міських і сільських населених пунктів, розміщених у безлісих районах, доцільно передбачати створення захисних лісових смуг, озеленення схилів пагорбів, ярів, балок.

14.3 Охорона повітря (атмосфери)

14.3.1 Визначення територій для розміщення житлових, громадських і промислових об'єктів слід здійснювати з врахуванням вітрового режиму та потенціалу самоочищення повітря відповідно до вимог [24].

Стан атмосферного повітря в межах житлових територій, в рекреаційних та курортних зонах не повинен перевищувати показників, передбачених [46].

Промислові та сільськогосподарські об'єкти, які є джерелами забруднення атмосферного повітря, необхідно розміщувати з підвітряної сторони до житлових територій. У районах з вираженим вітровим режимом необхідно враховувати повторюваність та швидкість вітру.

Не допускається будівництво промислових, комунальних, сільськогосподарських об'єктів I - II класів шкідливості в межах населених пунктів з високим потенціалом забруднення атмосфери.

14.3.2 СЗЗ встановлюється відповідно до вимог [46].

14.4 Охорона водних об'єктів

14.4.1 При розробленні документації з просторового планування слід передбачати заходи щодо охорони річок, водойм і морських акваторій відповідно до вимог [3], [2].

Для річок та водних об’єктів, морів, морських заток та лиманів необхідно дотримуватись вимог щодо визначених водоохоронних зон (ВОЗ) та прибережних захисних смуг (ПЗС).

Водоохоронні зони визначаються за спеціально розробленими проектами. Прибережні захисні смуги (із морською пляжною зоною) встановлюються за окремими проектами землеустрою. Зовнішню межу пляжної зони доцільно відокремлюватись від ділянок нового рекреаційного та лікувально-оздоровчого будівництва (не менше 50 метрів).

У межах населених пунктів прибережна захисна смуга від річок та інших водних об’єктів встановлюється із урахуванням ситуації що склалася та документації з просторового планування, яка повинна враховуватись при наступній розробці проектів землеустрою щодо визначення їх меж.

14.4.2 Поверхневі дощові води перед скиданням у відкриті водойми слід направляти для очищення на централізованих та локальних очисних спорудах з орієнтовним санітарним розривом до 20 м. Скидання води поверхневого стоку у непроточні водойми не допускається.

14.4.3 В межах населених пунктів заболочені ділянки, за винятком територій природно-заповідного фонду, підлягають біотехнічному оздоровленню з видаленням болотної рослинності.

14.4.4 З метою охорони від забруднення ділянки питних водозаборів та локальних питних свердловин повинні мати визначені зони санітарної охорони. За їх відсутності, у документації з просторового планування визначається лише I зона – від межі земельної ділянки об'єкту.

14.4.5 Для захисту від забруднення та руйнувань міжгосподарських магістральних зрошувальних та осушувальних каналів встановлюються смуги відведення з особливим режимом їх використання.

14.5 Захист від шуму

14.5.1 Акустичний стан територій, прилеглих до житлових і громадських будинків повинен відповідати вимогам [22]. Допустимі рівні шуму для житлових територій, громадських будівель, характеристики основних джерел зовнішніх шумів, визначення рівнів шуму та його зниження, слід здійснювати відповідно до вимог [67].

Допустимі рівні звуку та звукового тиску на прилеглих до житлових і громадських будівель територіях не повинні перевищувати показників, зазначених у табл. 14.1 та 14.2.

Таблиця 14.1 – Показники допустимих рівнів звукового тиску

Назва території	**Час доби***	**Допустимі рівні звукового тиску, дБ, в октавних смугах з середньо геометричними значеннями частот, Гц:**										**L_A, дБА та L_Aекв., дБА**	**L_A макс, дБА**
		16	**31,5**	**63**	**125**	**250**	**500**	**1000**	**2000**	**4000**	**8000**		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Території, які безпосередньо прилягають до будинків лікарень та санаторіїв	день	82	71	60	52	45	40	36	34	33	32	45	60
	ніч	80	65	54	44	37	31	27	24	22	22	35	50
2. Території, які безпосередньо прилягають до житлових будинків, будинків відпочинку. пансіонатів, диспансерів, будинків інтернату для людей похилого віку і людей з інвалідністю, будинків поліклінік, амбулаторій, закладів дошкільної, загальної середньої освіти та інших закладів освіти, бібліотек, музеїв, храмів	день	85	76	67	60	54	49	46	44	43	42	55	70
	ніч	82	71	60	52	45	40	36	34	33	32	45	60
3.Територія житлової забудови, в тому числі поблизу аеродромів і аеропортів на яку впливає шумоб'єктів будівництва та реконструкції	день	87	79	71	64	58	54	51	49	48	47	60	75
	ніч	84	74	64	56	50	44	41	39	38	37	50	65
4.Території які безпосередньо прилягають до готелів та будинків гуртожитків	день	87	79	71	64	58	54	51	49	48	47	60	75
	ніч	84	74	64	56	50	44	41	39	38	37	50	65
5. Території, які безпосередньо прилягають до офісних будівель	день	89	82	74	67	62	58	56	54	53	52	65	80
	ніч	85	76	67	60	54	49	46	44	43	42	55	70

Примітка 1. Допустимі рівні шуму від зовнішніх джерел в приміщеннях встановлюються за умови забезпечення в них нормативної вентиляції (для житлових приміщень, палат, навчальних класів – при відкритих кватирках, фрамугах, вузьких створах вікон) згідно з вимогами [110].

Примітка 2. Допустимі еквівалентні та максимальні рівні звуку та звукового тиску (в дБА) від засобів автомобільного, залізничного, авіаційного транспорту на відстані 2 м від огороджуючих конструкцій першого ешелону житлових будівель, будівель готелів, гуртожитків, які обернені у бік магістральних вулиць загальноміського і районного значення, залізниць, джерел авіаційного шуму, допускається приймати на 10 дБ (А) більшими від наведених в таблиці у позиціях 2,4.

Примітка 3. Рівні звукового тиску в октавних смугах частот в дБ, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку в дБА для шуму, створюваного в приміщеннях і на територіях, прилеглих до будівель, системами кондиціювання повітря, повітряного опалення і вентиляції, слід приймати на 5 дБ (дБА) нижче вказаних у таблиці значень або фактичних рівнів шуму в цих приміщеннях, якщо останні не перевищують вказаних у таблиці значень (поправку для тонального та імпульсного шуму за таблицею 14.2 в цьому випадку приймати не слід).

Примітка 4. Час доби: Вдень – з 8 до 22 години. Вночі – з 22 до 8 години.

Таблиця 14.2 – Корекції до допустимих рівнів шуму на території

Приймається до уваги	**Додаткові умови**	**Корекції: дБ; дБА**
Характер шуму	Широкосмуговий Тональний, або імпульсний.	0 - 5
Місце розташування об'єкта	Курортний район, місця відпочинку, туризму, зелена зона міста. Житловий район, що проектується. Район житлової забудови, що склалася.	- 5 0 + 5
Примітка1. Для нових об'єктів, які будуються в сформованій забудові корекцію +5 дБ(А), не застосовують згідно з вимогами [110]. **Примітка 2.** Поправку на місце розташування об'єкта слід враховувати тільки для зовнішніх джерел шуму в житлових кімнатах квартир, спальних приміщеннях будинків відпочинку, пансіонатів і санаторіїв, приміщеннях закладів дошкільної, загальної середньої освіти, в будинках-інтернатах для осіб похилого віку та людей з інвалідністю, палатах закладів охорони здоров'я, житлових кімнатах гуртожитків і номерах готелів, та на території житлової забудови.		

Акустичні розрахунки очікуваних рівнів звуку та звукового тиску в приміщеннях житлових і громадських будинків та на прилеглих до них територіях слід виконувати згідно з вимогами [110].

14.5.2 Забезпечення на сельбищній території акустичного режиму слід здійснювати шляхом застосування містобудівних та будівельно-акустичних засобів захисту від шуму (будівництва шумозахисних екранів, забезпечення необхідної звукоізоляції зовнішніх огороджувальних конструкцій будинків).

14.5.3 Об'єкти, що є джерелами шуму (автомобільний, залізничний та авіаційний транспорт, шахтні вентиляційні стволи, дискотеки та розважальні заклади) для житлової та громадської території, зон масового відпочинку, природоохоронних, курортних територій та об'єктів, слід розміщувати за умови організації шумозахисних заходів. Достатність прийнятих заходів повинна бути підтверджена акустичним розрахунком при проектуванні конкретних об’єктів.

Розміщення підприємств, транспортних магістралей, аеродромів та інших об'єктів з джерелами шуму при плануванні і забудові населених пунктів слід здійснювати згідно з вимогами [110].

Допустимі рівні звуку та звукового тиску на територіях промислових об'єктів визначаються відповідно до вимог [110].

14.6 Захист від вібрації

14.6.1 Рівні вібрації на прилеглих до житлових і громадських будинків територіях, не повинні викликати порушення цілісності огороджувальних конструкцій будівель протягом строку їх експлуатації.

14.6.2 Допустимі рівні та значення вібрації у приміщеннях житлових та громадських будинків приведені у таблиці з урахуванням тривалості впливу і мають відповідати вимогам[110].

Поправки до допустимих рівнів вібрації, яка діє у денний час доби, в залежності від тривалості впливу, наведені у табл. 14.3.

Таблиця 14.3 – Показники нормативних рівнів вібрації

Характер вібрації, час доби, критерії вібрації	**Нормативні рівні вібрації, в октавних смугах з середньогеометричними значеннями частот, Гц:**						**Lкор та Lекв.кор, дБ**
	2	**4**	**8**	**16**	**31,5**	**63**	
1	2	3	4	5	6	7	8
Постійна, ніч (з 22.00 до 8.00)							
Віброприскорення, дБ	74,5	74,5	74,5	80,5	86,5	92,5	84,1
Значення віброприскорення, мс$^{-2}$	0,0053	0,0053	0,0053	0,0106	0,0212	0,0424	0,0160
Постійна, день (з 8.00 до 22.00)							
Віброприскорення, дБ	79,5	79,5	79,5	85,5	91,5	97,5	89,1
Значення віброприскорення, мс$^{-2}$	0,0095	0,0095	0,0095	0,0189	0,0378	0,0754	0,0284
Непостійна, ніч (з 22.00 до 8.00)							
Віброприскорення, дБ	64,5	64,5	64,5	70,5	76,5	82,5	74,1
Значення віброприскорення, мс$^{-2}$	0,0017	0,0017	0,0017	0,0034	0,0067	0,0134	0,0051
Непостійна, день (з 8.00 до 22.00)							
Віброприскорення, дБ	69,5	69,5	69,5	75,5	81,5	87,5	79,1
Значення віброприскорення, мс$^{-2}$	0,0030	0,0030	0,0030	0,0060	0,0119	0,0238	0,0090

Примітка. Допустимі рівні вібрації в приміщеннях закладів охорони здоров'я, менше представлених у таблиці на 3 дБ.

14.7 Захист від електромагнітного забруднення

14.7.1 Основними джерелами електромагнітних випромінювань є: радіопередавальні, радіотелевізійні, радіолокаційні станції. Їх СЗЗ визначаються розрахунковим методом. Для електростанцій з використанням енергії сонця та вітру СЗЗ визначаються розрахунковим методом, але рекомендується визначати не менше 100 метрів від межі їх земельної ділянки.

Майданчики для розміщення передавальних радіотехнічних засобів слід визначати за межами населених пунктів з урахуванням потужності об'єкта, конструктивних особливостей антен, рельєфу місцевості за умови не перевищення допустимого рівня, встановленого санітарними нормами і правилами.

Допускається розміщення радіотехнічних засобів стільникового зв'язку на дахах житлових, громадських та інших будівель. Їх розміщення повинно відповідати вимогам [49]. При розміщенні необхідно враховувати вимоги щодо висотності суміжної забудови, а саме не

менше 100 метрів від такого об'єкта до суміжних об’єктів багатоповерхової забудови, розташованих на суміжних земельних ділянках.

14.7.2 Для зниження рівня опромінювання території, антени радіолокаційних станцій слід встановлювати на природних домінуючих підвищеннях, максимально обмежуючи використання від'ємних кутів нахилу антен, щоб діаграма випромінювання знаходилась вище житлової забудови та місць перебування людей.

14.7.3 Технічна територія (службова зона) передавальних радіотехнічних засобів повинна бути огороджена. В її межах перебування людей, крім технічного персоналу забороняється.

14.7.4 З метою захисту населення від впливу потужних електромагнітних полів встановлюються санітарно-захисні зони (СЗЗ), та зони обмеження забудови (ЗОЗ).

Орієнтовні розміри СЗЗ для типових передавальних радіостанцій, а також для типових телецентрів, телевізійних ретрансляторів наведені у табл. 14.4, 14.5.

Таблиця14.4 – Розміри СЗЗ для типових передавальних радіостанцій

Потужність одного передавача (кВт)	**Об'єкти**	**СЗЗ (метри)**
Мала, (до 5), та середня (5-25)	довгохвильові середньохвильові короткохвильові	10 20 175
Велика, (25 – 100)	довгохвильові середньохвильові короткохвильові	75 150 400
Надвелика, (більше 100)	довгохвильові середньохвильові короткохвильові	> 480 > 960 > 2500

Таблиця 14.5 – Орієнтовні розміри СЗЗ для типових телецентрів, телевізійних ретрансляторів

Потужність одного передавача (кВт)*	**Висота антени (метри)**	**СЗЗ (метри)**
Мала, до 5 / 2,5	180,0	В межах технічної території
Середня, 5 / 2,5 – 25 / 7,5	240,0	200,0
Велика, 25 / 7,5 – 50 / 15,0	300,0	400,0
Надвелика, більше 50 / 15,0	300,0	500,0
В чисельнику – потужність передавача, в знаменнику – потужність звукового супроводу.		

14.7.5 СЗЗ та ЗОЗ для РЛС визначається із урахуванням радіонавігації аеропортів та аеродромів за умови визначення у окремому проекті.

14.7.6 СЗЗ для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами не спрямованої дії, для телецентрів і телевізійних ретрансляторів, а також для радіолокаційних станцій (спец. об'єктів) кругового огляду встановлюється по колу.

Для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами спрямованої дії, та РЛС, антени яких сканують територію у визначеному секторі, СЗЗ встановлюються у напрямку діаграми випромінювань.

Для передавальних РСТ, РТЦ, ТРТ, РЛС, антени яких випромінюють електромагнітні хвилі під кутом до горизонту, в результаті чого величина електромагнітного поля змінюється в залежності від висоти місця його розташування над рівнем землі, ЗОЗ встановлюються по вертикалі для таких висот (в метрах): 3,0; 6,0 і більше.

14.7.7 При розміщенні радіотехнічних об'єктів (радіостанцій, радіотелевізійних передавальних і радіолокаційних станцій), промислових генераторів, повітряних ліній електропередачі високої напруги та інших об'єктів, які випромінюють електромагнітну енергію, слід керуватися вимогами [46] а також [112].

14.7.8 З метою захисту населення від електричних полів ПЛ встановлюються СЗЗ вздовж трас ліній по обидва їх боки. Розміри цієї території визначаються від проекції крайньої підвіски проводу на відстань, на якій забезпечується гранично допустимий рівень поля, відповідно до вимог [49].

Не допускається в межах СЗЗ ПЛ розміщення житлових і громадських будівель, дачних ділянок та інших місць перебування людей, стоянок усіх видів автомобілів, а також складів нафти та нафтопродуктів.

14.8 Захист від випромінювань та опромінювань

14.8.1 Для об'єктів з видобутку та переробки уранових руд та їх хвостосховищ установлюється СЗЗ та зона контролю, що визначається відповідно до вимог [82].

Розміщення атомних станцій в густонаселених районах, не допускається.

Навколо АЕС слід передбачати:

- зону контролю (територія станції, де розташовані будинки та споруди АЕС);
- СЗЗ (орієнтовно до 3 км), в межах якої заборонено постійне проживання населення, розміщення житлових та громадських будинків, промислових підприємств, не пов'язаних з роботою АЕС;
- зону спостережень (орієнтовно до 30 км);

Населені пункти для розселення працівників АЕС не повинні перевищувати 50,0 тис. осіб та розміщуватись ближче 8 км від станції.

На території, яка зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, всі види будівництва слід здійснювати з обов’язковим урахуванням вимог радіаційної безпеки. При цьому слід враховувати правовий режим наявних зон з урахуванням вимог [46]:

а) у зоні відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення (I та II зони) не дозволяється розміщувати об'єкти для здійснення господарської діяльності, постійного проживання населення;

б) у зоні гарантованого добровільного відселення (III зона) не допускається будівництво нових і розширення діючих підприємств I – II класу шкідливості, безпосередньо не пов'язаних із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення і його життєдіяльності (крім реконструкції комунальних об'єктів). Не допускається будівництво стаціонарних оздоровчо-рекреаційних об’єктів.

Також слід враховувати можливі прояви природної радіоактивності по радону. Для врахування подальшої перспективи оздоровлення зон радіаційного забруднення необхідно керуватися [21],[22].

14.9 Регулювання мікроклімату

14.9.1 Мікрокліматична оцінка території населеного пункту повинна провадитися за трьома напрямами: забезпечення сприятливих умов на території забудови за комплексом кліматичних факторів (температура зовнішнього повітря, вітер, сонячна радіація); забезпечення достатньої інсоляції території і приміщень інсольованих будинків; забезпечення мінімізації тепловтрат будинків і формування раціонального теплового режиму.

14.9.2 Розміщення та орієнтація житлових будинків повинні забезпечувати щоденну тривалість інсоляції відповідно до [46] та [102].

У житлових будинках меридіонального типу, де інсолюються всі кімнати квартири, а також при реконструкції житлової забудови або при розміщенні нового будівництва в особливо складних містобудівних умовах (історично цінне міське середовище, дорога підготовка

території, зона загальноміського і районного центру) допускається скорочення тривалості інсоляції приміщень на 0,5 год.

14.9.3 Розміщення та орієнтація громадських будинків повинні забезпечувати щоденну безперервну інсоляцію, з урахуванням Додатку Б, протягом 3 годин в приміщеннях: закладів дошкільної освіти (ігрових, спалень, ізоляторів, залів для фізкультурних та музичних занять); закладів загальної середньої освіти (початкові класи, 50% навчальних кабінетів та класів, лабораторій, спальних кімнат, ізоляторів); закладів професійної (професійно-технічної) освіти та інших освітніх закладів (навчальні кабінети, не менше 75% загальної кількості); закладів охорони здоров'я (палати); закладів соціального забезпечення (житлові кімнати, палати, ізолятори).

14.9.4 У IV фізико-географічній зоні (у II; IV; V архітектурно-будівельному районі) слід передбачати захист будинків і територій від перегрівання шляхом застосування планувальних засобів та будинків, які забезпечують аерацію забудови, а також озеленення, обводнення, використання сонцезахисних засобів. При цьому слід забезпечувати планувальний зв'язок житлової забудови з прилеглими ландшафтами, а також рівномірний розподіл забудованих і відкритих озеленено-обводнених територій.

14.10 Розвиток природоохоронних територій та охорона ландшафту

14.10.1 В складі документації з просторового планування на державному та регіональному рівні слід відображати наявні та зарезервовані до заповідання об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення та їх визначені охоронні зони; на місцевому рівні об’єкти загальнодержавного та місцевого значення із визначеними охоронними зонами. Виключно для заповідників, при відсутності встановленої охоронної зони слід відображати на матеріалах проектів з просторового планування відстань не менше 100 м від межі заповідника.

14.10.2 Озеленення населених пунктів та заміських територій слід проводити на підставі розроблення окремого проекту "Комплексної зеленої зони." Зовнішні межі КЗЗ треба проводити по межах землекористувань, природних рубежах, транспортних магістралях. У межах міст існуючі масиви лісів треба переводити у міські лісопарки (парки) і відносити додатково до озеленених територій загального користування, із розрахунку не більше 5 $м^2$/люд.

В озелененні населених пунктів необхідно дотримуватись вимог щодо асортименту насаджень та їх фітоекологічних властивостей; не рекомендується використовувати плодові та алергічні породи. Дерева біля будинків не повинні перешкоджати інсоляції, аерації та освітлюваності території.

Озеленені території загального користування повинні мати інженерне облаштування. Резервування територій для відпочинку здійснюється на підставі оцінки ресурсного потенціалу із орієнтовним визначення їх орієнтовної екологічної ємності, окремо для короткочасного та тривалого відпочинку.

14.11 Планувальні обмеження

14.11.1 До планувальних обмежень відноситься система визначених чи нормативних санітарно-захисних зон, санітарних розривів, охоронних зон, зон санітарної охорони від промислових, сільськогосподарських, комунальних, транспортних, курортних та інженерних об'єктів, що встановлені [46].

14.11.2 Промислові підприємства I – V класу шкідливості, що є джерелами забруднення, відокремлюються від територій житлової забудови, ділянок громадських установ, закладів дошкільної освіти, закладів загальної середньої освіти, закладів охорони здоров’я та соціального захисту, оздоровчих, відпочинку та туризму, фізкультурно- оздоровчих та спортивних споруд, закладів культури та мистецтва а також озеленених територій загального користування, місць тимчасового відпочинку, дачної, садової забудови санітарно-захисними зонами (СЗЗ).

СЗЗ слід встановлювати від джерела забруднення, а при розробленні документації з просторового планування, за відсутністю їх визначення, допускається нормативну СЗЗ визначати від групового центру виробничих споруд .

Розміщення нових підприємств та виробництв I - II класу шкідливості в межах населених пунктів не допускається. Для існуючих підприємств в межах населених пунктів, слід передбачати зниження їх шкідливого впливу шляхом застосування новітніх технологій по екологізації виробництва.

Для підприємств та об'єктів V класу шкідливості встановлюються СЗЗ від зовнішньої межі землевідводу території об'єкту. Їх слід розміщувати у периферійній частині населених пунктів, а ті, що розташовані в межах житлової забудови, підлягають перепрофілюванню під екологічно нешкідливі об'єкти.

Об'єкти спеціального призначення (військові частини по особовому складу, та їх продовольчо-речові склади) повинні відокремлюватися від житлової забудови санітарними розривами не менше 50 метрів, матеріально-технічні склади для зберігання спецтехніки - не менше 100 метрів.

Об'єкти пенітенціарної системи слід розміщувати за межами населених пунктів, з дотриманням розривів не менше 100 метрів до житлової забудови.

Склади вибухонебезпечних речовин та матеріалів слід розміщувати за межами населених пунктів на безпечній відстані, що визначається спеціальними розрахунками і встановлюється від межі населеного пункту. Такі об'єкти в межах населених пунктів слід передбачати до винесення.

Санітарно-захисні розриви для підприємств малої потужності, харчової галузі промисловості, що не впливають на навколишнє природне середовище, слід визначати не менше 50 метрів.

14.11.3 В межах населених пунктів не слід розміщувати сільськогосподарські об'єкти I –II класу шкідливості. Існуючі об'єкти підлягають трансформації з пониженням їх класу шкідливості.

14.11.4 Санітарні розриви від об'єктів ветеринарного обслуговування, без стаціонарних відділень (ветлікарні, ветеринарні амбулаторії) не нормуються. Ветеринарні лікарні по обслуговуванню великих тваринницьких ферм із стаціонарними відділеннями слід розміщувати за межами населених пунктів, не ближче 200 метрів від їх межі.

Об'єкти по захороненню трупів тварин (діючі худобомогильники) повинні мати облаштовану СЗЗ. Після закінчення кладовищного періоду обмеження поширюються виключно на територію інфекційного захоронення. Створення нових худобо- могильників, не допускається.

В межах населених пунктів та за їх межами на відстані до 1 км забороняється застосування механічних засобів хімічного захисту плодових насаджень.

Розміщення інших сільськогосподарських об'єктів повинно відповідати вимогам [46].

Об'єкти комунального призначення життєдіяльності населених пунктів, нормуються системою СЗЗ I–III класу шкідливості (полігони твердих побутових відходів, сміттєпереробні підприємства, очисні споруди). Розміщення нових об'єктів слід передбачати за межами населених пунктів або в сформованих промислових, чи комунальних зонах.

Нові місця поховання (кладовища традиційного захоронення) необхідно розміщувати за межами населених пунктів, або в їх периферійній зоні. За рішенням органів санітарно-епідеміологічного контролю, СЗЗ кладовищ може бути зменшена при умові централізованого водопостачання району прилеглої житлової забудови.

Ділянки комунальних водозабірних споруд та свердловин питного призначення повинні мати I зону санітарної охорони. Зони контролю та спостережень

(відповідно II та III зони) визначаються тільки для групових питних водозаборів за наявності їх визначення у відповідних проектах.

Для курортів повинні враховуватись визначені зони санітарної охорони (відповідно - I; II; III), та режими їх використання. При відсутності їх визначення, враховується тільки зона суворого режиму (1 зона).

14.11.5 Нові стаціонарні асфальтно-бетонні заводи слід розташовувати за межами населених пунктів, існуючі (в межах населених пунктів) підлягають екологізації виробничих процесів щодо зниження їх класу шкідливості.

Лікарняні містечка спеціалізованого профілю (протитуберкульозні, психіатричні), будинки для людей з інвалідністю і людей похилого віку, призначені для перебування хворих і підопічних протягом тривалого часу, слід розташовувати відокремлено, за межами населеного пункту в зеленій зоні не ближче 1000 метрів від межі житлової забудови, оздоровчих та санаторно-курортних установ.

14.11.6 Автомобільні дороги I -III технічної категорії слід передбачати в обхід населених пунктів.

В межах населених пунктів залізничні колії безперервного руху необхідно відокремлювати від житлової забудови СЗЗ розміром 50 метрів, великі залізничні станції - 100 метрів, під'їздні колії - 25 метрів та відокремлювати від житлової забудови шумозахисними екранами.

В межах населених пунктів відстані від магістрально-вуличної мережі до житлової забудови регламентуються рівнями акустичного забруднення та планом червоних ліній.

При розробленні документації з просторового планування слід приймати нормативні СЗЗ та санітарні розриви до об'єктів транспортної інфраструктури (АЗС, СТО, гаражів, стоянок тощо).

Морські та річкові порти слід розміщувати за межами житлових територій вниз за течією 100,0 метрів.

Розташування аеродромів, аеропортів, в тому числі малої авіації слід передбачати за межами населених пунктів з дотримання вимог [6]. Визначені планувальні обмеження по даним об'єктам враховуються відповідно до вимог [108].

Розміщення забудови навколо існуючих аеродромів в межах населених пунктів слід передбачати з урахуванням зон обмеження забудови із умов авіаційного шуму, зон та зон обмеження забудови із умов впливу електромагнітного випромінювання, що визначаються відповідною технічною документацією та надається експлуатантом аеропорту (аеродрому/вертодрому).

За відсутності вищезазначеної технічної документації орієнтовні параметри зон обмеження забудови із умов авіаційного шуму можуть прийматись за об'єктами-аналогами, що мають відповідний клас аеродрому.

За відсутності об'єктів-аналогів, параметри зони обмеження забудови із умов авіаційного шуму "Г" (бокове/торцеве віддалення) можуть прийматись: для аеропортів державного значення (орієнтовно бокові віддалення від злітно-посадової смуги 1000,0 метрів, торцеві 4500 метрів); регіонального та місцевого (500,0м/2500м); аеродроми для легких повітряних суден, в тому числі сільськогосподарської та спортивної авіації (300,0 м /1000 м).

Магістральні трубопроводи (газо-, нафто-, аміако-, етиленопроводи) повинні проходити за межами населених пунктів з дотримання вимог щодо їх охоронних зон.

За умови неможливості дотримання розмірів охоронних зон, необхідно передбачати технологічні заходи щодо зменшення їх нормативних розмірів.

З метою захисту населення від електричних полів ПЛ електропередач встановлюються СЗЗ вздовж трас ліній по обидва їх боки.

Теплові електростанції (ТЕС) повинні мати визначені СЗЗ.

Для нових окремо розташованих типів централізованих котелень (районні) СЗЗ повинна визначатись розрахунковим методом із урахуванням висоти прилеглої забудови.

Для інших котелень (вбудованих, прибудованих, дахових), СЗЗ визначається розрахунковим методом, у складі розділу "Оцінка впливу на довкілля", що є невід'ємною частиною проектно-кошторисної документації.

Магістральні водоводи господарського призначення відкритого та закритого типу повинні мати зону санітарної охорони, що визначається проектом, а при його відсутності орієнтовні розміри можуть складати: від відкритих – 100 метрів; закритих – 50 метрів.

Для технологічних пульпопроводів гірничо-видобувної промисловості встановлюється охоронна зона на підставі розроблення відповідного проекту. При відсутності такого проекту - орієнтовні розміри слід визначати не менше 20 метрів в обидві сторони від зовнішньої стінки пульпопроводу.

14.11.7 Розміри СЗЗ для шламонакопичувачів металургійних підприємств і об'єктів енергетики (золовідвалів) визначаються розрахунком, але не менше 300 метрів. Для шламонакопичувачів хімічних та урановидобувних підприємств, СЗЗ слід визначати відповідно до вимог [46].

Розміри СЗЗ від кар'єрів по видобутку залізних руд та гірських порід вибуховим способом; шламосховищ та шламовідстійників металургійного виробництва визначаються згідно з вимогами [46].

СЗЗ від кар'єрів видобутку гірських порід без застосування вибухових засобів визначаються відповідно класу шкідливості базового підприємства.

14.11.8 Головні планувальні обмеження відображаються в масштабі основного креслення документації з просторового планування.

Примітка. Планувальні обмеження стосовно наявних об’єктів історико-культурної спадщини відображаються у складі історико-культурного опорного плану для населених пунктів віднесених до історичних місць. Для інших населених пунктів відповідні обмеження відображаються на кресленнях опорного плану.

15 ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ

15.1 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів (частин)

15.1.1 Пожежно-рятувальні підрозділи розміщуються в будинку пожежного депо, яке в залежності від кількості пожежної та аварійно-рятувальної техніки поділяється на такі типи:

I – 7 і більше одиниць;

II – 2-6 одиниць;

III – 1 одиниця.

15.1.2 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів (частин) та їх комплектація пожежною та аварійно-рятувальною технікою на забудованих територіях, або таких, що плануються під забудову визначається відповідно до вимог [37], [104] з урахуванням таких критеріїв:

- кількість людей – мешканців;
- району виїзду пожежно-рятувального підрозділу, який визначається довжиною шляху слідування.

Примітка . Кількість основних пожежних автомобілів приймається відповідно до вимог [104], але не менше визначених у таблиці 15.1.

Таблиця 15.1 - Мінімальна кількість основних пожежних автомобілів.

При кількості жителів міста або іншого поселення:	Кількість основних пожежних автомобілів (автоцистерн або автонасосів)
до 1 тис. осіб	1
більше 1 до 7 тис. осіб	2
більше 8 до 20 тис. осіб	1 на 4 тис осіб
більше 21 до 50 тис. осіб	1 на 5 тис осіб
більше 51 до 100 тис. осіб	1 на 6,5 тис осіб
більше 101 до 200 тис. осіб	1 на 7,0 тис осіб
більше 201 до 500 тис. осіб	1 на 8,0тис осіб
більше 501 до 1000 тис. осіб	1 на 10,0 тис осіб
більше 1000 до 2000 тис. осіб	1 на 15,0 тис осіб
Понад 2001 тис. осіб	1 на 20,0 тис осіб

15.1.3 Пожежно-рятувальні підрозділи (частини) відповідно до [37], [104],розміщуються:

- із розрахунку району виїзду пожежно-рятувального підрозділу не більше ніж 3 км у функціональних зонах населених пунктів згідно вимог розділу 5, по дорогах загального користування для міст та селищ;
- 2 км – для підприємств з виробництвами категорій А, Б, В, що займають більше 50 % всієї площі забудови;
- 4 км – для підприємств з виробництвами категорій А, Б, В, що займають менше ніж 50 % площі забудови, а також підприємств з виробництвами категорій Г та Дабо із розрахунку прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику за час, що не перевищує: для території міст та селищ міського типу – 10 хвилин; для сільських населених пунктів та за межами населених пунктів – 20 хвилин.

Примітка 1 Район виїзду пожежно-рятувального підрозділу повинен визначатися по шляху слідування до найбільш віддаленої будівлі або споруди підприємства по дорогам загального користування або проїздам. У разі перевищення довжини вказаного шляху слідування на майданчику підприємства необхідно передбачати додаткові пожежні депо III типу, з урахуванням визначених пунктом 15.1.3 радіусів обслуговування.

Примітка 2 За наявності на майданчику підприємства будівель і споруд III, IIIб, IV, IVa, V ступенів вогнестійкості з площею забудови, що становить більше 50% площі забудови підприємства, довжину шляху слідування необхідно зменшувати на 40%.

15.1.4 Пожежно-рятувальні депо будь-якого типу слід розміщувати на окремих земельних ділянках, що мають хоча б одну сторону, яка розташована вздовж червоної лінії дороги загального користування, крім пожежно-рятувальних депо III типу, що розташовуються на території виробничих (сільськогосподарських) підприємств.

Пожежно-рятувальні депо II-III типу допускається розміщувати в будинках іншого призначення або в прибудовах до них, крім виробничих та складських будівель категорій А та Б за вибухопожежною небезпекою. При розташуванні зазначених депо у виробничих (складських) будівлях категорії В за пожежною небезпекою, їх слід відокремлювати від інших приміщень суцільними протипожежними стінами та/або перекриттями 1 типу згідно вимог [64].

Відстані від меж ділянки пожежно-рятувальні частини до громадських і житлових будинків має бути не менше 15 метрів, а до меж земельних ділянок закладів дошкільної освіти, загальної середньої освіти і лікувальних установ стаціонарного типу – не менше 30 метрів.

15.1.5 Виїзди з території пожежно-рятувальної частини на автомобільні дороги загального користування повинні мати тверде покриття, а повороти мати радіус заокруглення не менше 10,5 м по внутрішньому краю проїзду.

15.1.6 У разі наявності огорожі навколо пожежно-рятувальної частини з пожежним депо I типу, з її території слід передбачати не менше двох виїздів (в'їздів). Ширина воріт на в'їзді (виїзді) повинна бути не менше 4,5 м.

15.1.7 Виїзди з території пожежно-рятувальних частин забороняється безпосередньо на:

- магістральні дороги безперервного руху;
- магістральні вулиці загальноміського значення безперервного руху.

Виїзди з території пожежно-рятувальних частин обладнуються світлофором та/або світловим покажчиком з акустичним сигналом на:

магістральні дороги регульованого руху;

магістральні вулиці загальноміського значення регульованого руху;

магістральні вулиці районного значення.

15.1.8 Водопостачання пожежного депо слід забезпечувати за I категорією.

15.1.9 Пожежне депо слід забезпечувати за I категорією надійності систем електропостачання.

15.2 Вимоги до протипожежних відстаней

15.2.1 Відстані між будинками і спорудами приймаються у світлі між зовнішніми стінами або іншими конструкціями. За наявності конструкцій будинків і споруд, виготовлених

із горючих матеріалів, що виступають більше, ніж на 1м за площину фасаду, слід приймати відстань між цими конструкціями та іншим будинком.

15.2.2 Протипожежні відстані між житловими, громадськими, адміністративно-побутовими будинками промислових підприємств, гаражами слід приймати за табл.15.2 (чисельник).

Відстань між житловими будинками та господарськими будівлями і спорудами на суміжних ділянках приймається згідно табл. 6.7, але не менше протипожежних вимог даних норм.

В умовах забудови, що склалася, протипожежні відстані між житловими будинками та від житлових будинків до будівель і споруд іншого призначення слід визначати згідно з протипожежними вимогами даних норм , наведеними у табл. 15.2.

При цьому, для будинків I-II ступенів вогнестійкості зазначені відстані можуть бути зменшені, якщо стіна більшого та / або ширшого будинку, яка розташована проти іншого будинку, є протипожежною, а в опорядженні стін, що розташовані одна напроти іншої таких будинків та в конструктивних елементах покриттів не застосовані горючі матеріали.

Протипожежні відстані від житлових, громадських, адміністративно-побутових будинків промислових підприємств, гаражів до виробничих, складських, сільськогосподарських будинків і споруд слід приймати за табл.15.2 (знаменник).

Таблиця 15.2 - Протипожежні відстані між житловими, громадськими, адміністративно-побутовими будинками промислових підприємств, гаражами а також до виробничих будинків, сільськогосподарських будівель і споруд

Ступінь вогнестійкості будинку	Відстані при ступені вогнестійкості будинків, м		
	I, II	III	IIIа, IIIб, IV, IVа, V
I, II	6/9	8/9	10/12
III	8/9	8/12	10/15
IIIа, IIIб, IV, IVа, V	10/12	10/15	15/18

Примітка 1. Поділ будинків за ступенем вогнестійкості визначають згідно з вимогами [64]

Примітка2. Протипожежні відстані до виробничих будинків з категорією виробництва А і Б слід збільшувати на 50% для будинків I і II ступенів вогнестійкості, для категорії В - на 25% у порівнянні з даними, наведеними у табл. 15.2.

Примітка 3. Відстань між стінами будинків без віконних прорізів допускається зменшувати на 20%, за винятком будинків IIIа, IIIб, IV, IVа, і V ступенів вогнестійкості.

Примітка 4. У районах сейсмічністю 9 балів відстані між житловими будинками, а також між житловими і громадськими будинками IVа, V ступенів вогнестійкості, слід збільшувати на 20%.

Примітка 5. Протипожежні відстані між будинками слід збільшувати на 20%:

- для двоповерхових будинків V ступеня вогнестійкості;
- для будинків, що мають горищний дах, верхній шар покрівлі якого виконаний з горючих матеріалів.

Примітка 6. Відстані між будинками I і II ступенів вогнестійкості допускається передбачати менше ніж 6 м за умови, якщо стіна вищого будинку, розміщеного навпроти іншого будинку, є протипожежною.

15.2.3 Відстані, які зазначені у таблицях 15.2, 15.3 можуть не застосовуватись у таких випадках:

- між житловими і господарськими будинками у межах однієї присадибної ділянки;
- між житловими, громадськими, а також житловими і громадськими будинками (крім індивідуальних житлових будинків) при сумарній площі забудови, включаючи незабудовану площу між ними, яка дорівнює найбільшій допустимій площі забудови (поверху) будинку, що має найменший ступінь вогнестійкості. При однаковому ступеню вогнестійкості житлового та громадського будинків сумарна площа забудови, включаючи незабудовану площу між ними, приймається як для житлових будинків;
- між виробничими будівлями та спорудами:

а) якщо загальна площа будівель і споруд III, IIIб, IV, IVа та V ступенів вогнестійкості (в межах одного поверху) не перевищує нормованої площі поверху в межах протипожежного

відсіку однієї будівлі. Нормована площа протипожежного відсіку приймається по найбільш пожежонебезпечному виробництву та найменшому ступеню вогнестійкості будівель та споруд;

б) якщо стіна більш високої або широкої будівлі (споруди), що знаходиться зі сторони іншого будинку є протипожежною 1 типу;

в) якщо будівлі та споруди III, IIIб, IV, IVa та V ступеня вогнестійкості, незалежно від пожежної небезпеки розміщених у них виробництв, мають між собою протилежні стіни без отворів або стіни з отворами (за винятком ненесучих стін) заповненими вікнами, дверима, клапанами з класом вогнестійкості не менше EI 45;

- між господарськими будівлями (сараями, банями), розміщеними за територією присадибних ділянок, за умови, якщо площа забудови зблокованих господарських будівель не перевищує 800 м^2. Відстані між цими блоками господарських будинків приймаються за таблицею 15.2.

15.2.4 Відстані від будинків, будівель і споруд різного призначення міських населених пунктів до лісових ділянок повинні бути не менше 50 м.

При розміщенні промислових підприємств в лісових ділянках, коли будівництво їх пов'язано з вирубкою лісу, вказані відстані до таких лісових ділянок хвойних порід дозволяється зменшувати вдвічі.

Відстань від будинків, будівель і споруд сільських населених пунктів, а також від меж ділянок дачних поселень та садової забудови до лісових ділянок, повинна бути 20, 50, 100 м – відповідно до дерев листяного, мішаного і хвойного лісу.

В містах та селищах для зон одно- та двоповерхової садибної забудови з присадибними ділянками відстань від меж присадибних ділянок до лісових ділянок може бути зменшена, але повинна складати не менше ніж 15 м.

Відстань від складів відкритого зберігання горючих матеріалів до лісових ділянок, має бути не менше 100 м.

Відстань від будинків, будівель і споруд, а також від меж ділянок садибної житлової забудови, а також дачної і садової забудови до відкритого залягання торфу повинні бути не менше 100 м. Відстані від будівель та споруд підприємств до відкритого залягання торфу дозволяється скорочувати вдвічі за умови засипки відкритого залягання торфу шаром землі товщиною не менше 0,5 м.

15.2.5 Протипожежні відстані між виробничими будівлями промислових підприємств, будівлями і спорудами сільськогосподарських підприємств приймаються згідно з табл.15.3.

Таблиця 15.3 – Відстані між виробничими будівлями промислових підприємств, будівлями і спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості будівель та споруд	Відстань при ступені вогнестійкості будівель та споруд, м		
	I, II,IIIa	III	IIIб, IV, IVa, V
I, II, IIIa	Не нормується для будівель та споруд з виробництвом категорій Г та Д	9	12
	9 м – для будівель та споруд з виробництвом категорій А, Б і В (див. примітку)		
III	9	12	15
IIIб, IV, IVa та V	12	15	18

Примітка. Відстані для будівель і споруд II ступеня вогнестійкості з виробництвом категорій А, Б, В зменшуються з 9 до 6 м при додержанні однієї з таких умов:

а) якщо будівля або споруда обладнується автоматичними системами пожежогасіння;

б) якщо питома пожежна навантага в будівлях категорії В за пожежною небезпекою менше або дорівнює 10 кг на 1 м^2.

15.2.6 Протипожежні відстані від житлових і громадських будинків до: трамвайних, тролейбусних, автобусних парків, депо метрополітену слід приймати не менше 50 м.

15.2.7 Відстані від житлових і громадських будинків до складів I групи для зберігання нафти і нафтопродуктів слід приймати відповідно до вимог чинних норм, а до складів горючої речовини II групи, які передбачаються у складі котелень, дизельних електростанцій та інших енергооб'єктів, що обслуговують житлові та громадські будинки – не менше встановлених у табл. 15.4.

Таблиця 15.4 – Відстані від житлових і громадських будинків до складів зберігання нафти і нафтопродуктів

Ємність складу, м^3	Житлові і громадські будинки при ступені вогнестійкості		
	I, II	III	IIIа, IIIб, IV, IVа, V
Більше 800 до 10000	40	45	50
Більше 100 до 800	30	35	40
До 100	20	25	30

Примітка 1. Відстань від будинків закладів дошкільної освіти, загальної середньої освіти, установ охорони здоров'я і відпочинку, видовищних установ і спортивних споруд до складів ємкістю до 100 м^3 слід збільшувати у два рази, а до складів ємкістю понад 100 м^3– приймати відповідно до [98].

Примітка 2. На присадибних ділянках житлових будинків допускається підземне зберігання горючих речовин у резервуарах (крім скрапленого вуглеводневого газу) ємністю до 2м^3, до яких повинен бути забезпечений транспортний під'їзд. Відстань від цих ємностей до будинків I, II, III, IIIа, IIIб, ступенів вогнестійкості слід приймати не менше 9 м, IV, IVа, V ступенів вогнестійкості – 12 м. Вимоги до улаштування резервуарів зі скрапленим вуглеводневим газом на території приватної забудови наведено в [84].

15.2.8 Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС рідкого моторного палива слід приймати згідно з табл. 15.5.

Таблиця 15.5 – Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС, м				
	Типів А і Б з підземними резервуарами			Типу В з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні
1. Житлові та громадські будинки	25	40	50	50	80
2. Місця масового скупчення людей (зупинки громадського транспорту, межі території ринку)	30	50	50	50	80
3. Окремі торгові палатки і кіоски	20	20	25	25	25
4. Індивідуальні гаражі та відкриті стоянки для автомобілів	18	18	18	20	30
5. Очисні каналізаційні споруди, що не відносяться до АЗС	15	15	15	25	30
6. Виробничі (за винятком указаних у пункті 8), адміністративні і побутові будинки, складські будівлі і споруди промислових підприємств I, II та III-го ступенів вогнестійкості	12	12	15	15	20
7. Те саме IIIа, IIIб, IV, IVа, V ступенів вогнестійкості	18	18	20	20	25
8. Виробничі будинки з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин	100	100	100	100	100
9. Склади лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин	20	20	20	25	25
10. Лісова ділянка, парк, міський сквер: - хвойних і змішаних порід, - листяних порід	 25 10	 25 10	 25 10	 30 15	 40 15

Примітка 1. Для виробничих будинків та складських будівель категорій А і Б відстані, зазначені в

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС, м				
	Типів А і Б з підземними резервуарами			Типу В з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні
пункті 6, збільшуються на 50%, а категорії В – на 25% **Примітка 2.**Типи АЗС вставовлюються відповідно до таблиці 10.9.					

Мінімальні протипожежні відстані від АЗС до об’єктів, розташованих поза територією АЗС, слід визначати відповідно до таблиці 15.6.

Таблиця 15.6 – Мінімальні відстані від модульних АЗС з одностінними резервуарами до об’єктів, розташованих поза територією АЗС

№ з/п	Вид об’єкта, до якого визначається відстань	Мінімальні відстані від модульних АЗС, м	
		АЗС категорії I (малої потужності)	АЗС категорії II (середньої потужності)
1	Житловий або громадський будинок	100	100
2	Місце масового перебування людей	100	100
3	Торгова палатка або кіоск	50	50
4	Індивідуальний гараж та відкрита стоянка для автомобілів	30	35
5	Очисна каналізаційна споруда, що не належать до АЗС	30	35
6	Виробничий, складський, адміністративний та побутовий будинок і споруда промислового підприємства (за винятком будинків і споруд, зазначених у пункті 7 цієї таблиці)	30	30
7	Будинок і споруда з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин I та II класів небезпеки відповідно до ГОСТ 12.1.007-76 “ССБТ. Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности” (далі – ГОСТ 12.1.007-76)	100	100
8	Склад лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин (сіна, соломи), а також ділянка відкритого залягання торфу	35	45
9	Лісовий масив (у тому числі парк, сквер): хвойних та змішаних порід листяних порід	 40 15	 45 20
10	Залізниця загальної мережі (до підошви насипу або брівки виїмки)	30	30
11	Лінія електропередачі, електропідстанція (у тому числі трансформаторні підстанції)	за ПУЕ	за ПУЕ
Примітка. “ПУЕ” – “Правила устройства электроустановок (6-е издание, переработанное и дополненное)” (далі – ПУЕ).			

15.2.9 Для виробничих та складських будинків категорій за вибухопожежною небезпекою А, Б протипожежні відстані, зазначені в пункті 6 табл. 15.6, необхідно збільшувати на 50 %, а категорій за пожежною небезпекою В – на 25 %.

15.2.10 Протипожежні відстані від меж відкритих автостоянок (у тому числі з навісом) до будівель і споруд слід приймати:

а) до виробничих будинків та споруд:

- I, II та III ступенів вогнестійкості з боку стін без прорізів – не нормуються;

- те саме з боку стін з прорізами – не менше 9 м;
- IV ступеня вогнестійкості з боку стін без прорізів – не менше 6 м;
- те саме з боку стін з прорізами – не менше 12 м;
- інших ступенів вогнестійкості незалежно від наявності прорізів – не менше 15м;

б) до житлових, громадських та адміністративно-побутових будинків промислових підприємств:

- I, II та III ступенів вогнестійкості – не менше 9 м;
- інших ступенів вогнестійкості – не менше 15 м.

15.2.11 Мінімальні протипожежні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до об'єктів, розташованих поза їх територією наведено в табл. 15.7.

Таблиця 15.7– Мінімальні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС, БП АЗС до об'єктів, розташованих поза територією АГНКС та БП АЗС

№ з/п	Вид об’єкта, до якого визначається відстань	Мінімальна відстань, м, від технологічного обладнання, будинку або споруди	
		з наявністю СВГ	з наявністю СПГ
	Житловий, громадський будинки	60	35
	Виробничий, складський, адміністративний та побутовий будинки промислового підприємства (за винятком будинків та споруд, зазначених у пункті 3 цієї таблиці)	40	25
	Будинок і споруда з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин I та II класу небезпеки відповідно до ГОСТ 12.1.007-76	100	100
	Гараж, відкрита стоянка для автомобілів	40	30
	Торговельна палатка, кіоск	60	35
	Місце масового перебування людей	100	35
	Автомобільна дорога (до краю проїзної частини): I, II, III категорій IV,V категорій Маршрут електрифікованого міського транспорту (до контактних дротів)	 25 10 25	 15 10 15
	Залізнична колія (до підошви насипу або брівки виїмки): загальної мережі підприємства	 40 20	 30 15
	Очисна каналізаційна споруда, насосна станція, які не належать до АЗС	60	15
	Лінія електропередач, електропідстанція (у тому числі трансформаторна підстанція)	за ПУЕ	за ПУЕ
	Склад лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин (сіна, соломи), а також ділянка відкритого залягання торфу	50	30
	Лісовий масив (у тому числі парк, сквер): хвойних та змішаних порід листяних порід	 50 25	 30 15

15.2.12 Розміщення АГНКС та БП АЗС на території підприємств не дозволяється, за винятком автотранспортних підприємств, де такі АЗС використовуються як паливозаправні пункти.

Мінімальні протипожежні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до будинків, споруд автотранспортного підприємства, на території якого вона розміщується, наведено в табл. 15.8

Таблиця 15.8 – Мінімальні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до будинків, споруд автотранспортного підприємства, на території якого вона розміщується

№ з/п	Вид будинку чи споруди автотранспортного підприємства	Відстань, м, до будинку з обладнанням технологічної системи АЗС	Відстань, м, до зовнішнього обладнання технологічної системи АЗС	Відстань, м, до паливо-роздавальної колонки	Відстань, м, до майданчика для автоцистерни з СВГ
		З наявністю СВГ (чисельник), СПГ (знаменник)			
	Виробничий будинок і приміщення категорій А, Б, Г. Майданчик для зберігання транспортних засобів, призначених для перевезення небезпечних вантажів класів 2-4, 8 та підкласу 9.1 за ГОСТ 19433-88 “Грузы опасные. Классификация и маркировка”(далі – ГОСТ 19433-88)	40/30	40/30	40/30	40
	Виробничий будинок і приміщення категорій В та Д у будинках: I, II, III ступенів вогнестійкості IIIа, IIIб ступенів вогнестійкості IV, IVа, V ступенів вогнестійкості	 25/10 30/15 35/20	 25/15 30/20 35/25	 25/15 30/20 35/25	 25 30 35
	Адміністративний та побутовий будинок	35/20	35/25	35/25	35
	Відкритий майданчик і навіс для зберігання автотранспортних засобів	20/10	20/15	20/15	20
	Автомобільна дорога підприємства (до краю проїзної частини)	15/10	20/15	15/10	20
	Майданчик для зберігання транспортних засобів, які призначені для перевезення небезпечних вантажів класів 1, 5-7 та підкласу 9.2 за ГОСТ 19433-88	100/100			100

15.2.13 Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів не повинні бути меншими від вказаних у табл.15.9.

Таблиця 15.9 – Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів

Ступінь вогнестійкості сусіднього будинку чи споруди	Відстань, м
I і II	7
III, IIIа, IIIб	9
IV, IVа, V	10
Примітка. Відстань від житлових і громадських будівель до трансформаторних пунктів з кількістю	

сухих трансформаторів не більше двох, потужністю не більше 1000 кВт та напругою до 10 кВ включно не нормується.

15.2.14 Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд приймаються відповідно до табл.15.10

Таблиця 15.10 – Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд

Склади	Місткість складів,т	Відстань при ступені вогнестійкості будівлі, м		
		I, II	III	IIIб, IV, IIIа, IVа, V
Відкритого зберігання сіна, соломи, льону, коноплі, необмолоченого хліба	Не нормується	30	39	48
Відкритого зберігання тютюнового листя коконів	до 25	15	18	24

Примітка 1. При зберіганні матеріалів під навісами, що виконані з негорючих матеріалів, відстані можуть бути зменшені вдвічі.

Примітка 2. Вказані відстані обчислюються від межі ділянки, призначеної для розміщення (складування) вказаних матеріалів.

Примітка 3. Відстані від складів до будівель та споруд виробництва категорій А, Б, Г збільшуються на 25%.

Примітка 4. Відстані від складів, вказаних в таблиці, до складів інших горючих матеріалів приймаються як до будівель та споруд IV-V ступенів вогнестійкості.

15.2.15 Протипожежні відстані між відкритими наземними складами слід приймати згідно з Додатком К.

15.2.16 Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд слід приймати відповідно до табл.15.11.

Таблиця 15.11 – Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд

Будівлі та споруди	Відстані від газгольдерів , м	
	поршневих	постійного об'єму та з водяним басейном
1. Громадські та житлові будівлі	150	100
2. Склад кам'яного вугілля ємністю, т:	18	15
від 10 000 до 100 000	12	9
менш ніж 10 000	30	24
3. Склад торфу ємністю до 10 000 т		
4. Склад лісоматеріалів та дров ємністю, $м^3$:	48	42
від 1000 до 10 000	36	30
менш ніж 1000		
5. Склад горючих матеріалів (тріски, тирси тощо) ємністю, $м^3$:	48	42
від 1000 до 5000	36	30
менш ніж 1000		
6. Склад легкозаймистих рідин ємністю, $м^3$:	42	36
від 1000 до 2000	36	30
від 500 до 1000	30	24
менш ніж 500		
7. Склад горючих рідин ємністю, $м^3$:	42	36

від 5000 до 10 000	36	30
від 2500 до 5000	30	24
менш ніж 2500		
8. Виробничі і допоміжні будівлі промислових підприємств:	30	24
I, II ступеня вогнестійкості	36	30
III, IIIа, IIIб, IV, IVа, V ступеня вогнестійкості	21	15
9. Будинки і споруди для обслуговування газгольдерів		
10. Промислові печі на відкритому повітрі і установки з відкритим вогнем	100	100
11. Межа смуги відведення залізниць:	42	30
на перегонах	60	48
на сортувальних станціях		
12 Межа смуги відведення автомобільних доріг категорій :	30	21
I, II, III,	21	15
IV, , V		
13. Вісь залізничної або трамвайної колії; край проїзної частини автомобільної дороги.	21	21

Примітка 1. Наведені відстані відносяться до газгольдерних станцій і до окремо розташованих газгольдерів ємністю понад 1000 м^3. При газгольдерних станціях або окремих газгольдерах сумарною ємністю 1000 м^3 і менше зазначені відстані слід приймати з коефіцієнтом при ємності, м^3: від 250 до 1000 – 0,7; менш ніж 250 – 0,5.

Примітка 2. При підземному зберіганні горючих і легкозаймистих рідин відстані, наведені в поз. 6 та 7, допускається зменшувати в 2 рази.

Примітка 3. Відстані між газгольдерами та димарями слід приймати рівними висоті димаря .

Примітка 4. Відстані між повітряними лініями електропередач та газгольдерами слід приймати не менш ніж 1,5 висоти опори цих мереж .

Примітка 5. Відстані від газгольдерів кисню допускається зменшувати в 2 рази. Відстані від газгольдерів для інших негорючих газів слід приймати не менше ніж зазначені у табл. 15.2, як від споруд I і II ступеня вогнестійкості.

Примітка 6. На ділянці між газгольдерами та будівлями чи спорудами дозволяється розміщувати відкриті склади для зберігання негорючих матеріалів .

Примітка 7. Ємністю газгольдерів слід вважати геометричний об'єм газгольдерів .

15.2.17 Відстані від контактних проводів трамвайних і тролейбусних ліній слід приймати до житлових і громадських будинків – не менше 5 м, до складів горючих і легкозаймистих рідин: підземних – 25 м, надземних – 50 м.

15.2.18 Мінімальні протипожежні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до об’єктів, розташованих поза їх територією, визначається відповідно до [84].

15.2.19 Мінімальні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до будинків, споруд автотранспортного підприємства, на території якого вона розміщується, визначається відповідно до [84].

15.3 Вимоги до проїздів для пожежних автомобілів

15.3.1 Під час проектування проїздів і пішохідних маршрутів необхідно забезпечувати можливість проїзду пожежних автомобілів до житлових і громадських будинків, у тому числі із вбудовано-прибудованими приміщеннями і доступ особового складу пожежно- рятувальних підрозділів з автодрабин і автопідйомників у будь-яку квартиру чи приміщення.

Для пожежних автомобілів слід передбачати проїзди завширшки не менше ніж 3,5 м або смуги завширшки не менше ніж 6 м, які повинні бути розраховані на відповідні навантаження від пожежного автомобіля.

У найкрупніших та крупних містах в районах висотної забудови конструкцію дорожнього покриття пожежного проїзду слід проектувати з урахуванням розрахункового навантаження від

автодрабини або автопідйомника: не менше 15 т на вісь, загальна маса – 53 т, тиск виносної опори – 13,9 кг/см^2.

До житлових будинків висотою 9 поверхів і вище та до громадських будинків висотою 5 поверхів і більше проїзди слід передбачати з усіх сторін. До будинків меншої поверховості проїзди можна влаштовувати з однієї поздовжньої сторони.

Відстань від краю проїзду до зовнішньої стіни будинку слід приймати 5-7 м для будинків з умовною висотою до 26,5 м включно і 9-11 м для будинків з умовною висотою понад 26,5 м.

При терасній забудові слід передбачати проїзди для пожежних машин, які мають з'єднуватися зовнішніми сходами – пішохідними доріжками. Відстань між проїздами і зовнішніми сходами має бути не більше ніж 100 м.

У зонах садибної забудови, крім вуличної мережі (розділ 10), слід формувати мережу внутрішньоквартальних проїздів, ширина проїзної частини яких приймається:

- з однією смугою руху приймається 3,5 м;
- з двома – 5,5 м.

На односмугових проїздах слід передбачати роз'їзди. До житлових і громадських будинків необхідно передбачати проїзди шириною не менше 3,5 м на відстані не ближче 5 м від стін, що придатні для проїзду пожежних машин.

15.3.2 До виробничих, сільськогосподарських будівель та споруд по всій їх довжині повинен бути забезпечений вільний під'їзд з твердим покриттям для пожежних автомобілів: з однієї сторони будівлі або споруди – при їх ширині до 18 м та з двох сторін – при ширині понад 18 м. До будинків з площею забудови більше 10 га або при ширині більше 100 м під'їзд пожежних автомобілів має бути забезпечений з усіх сторін. У випадках, коли по виробничим потребам не вимагається облаштування доріг з твердим покриттям, дозволяється улаштування під'їзду для пожежних автомобілів по укріпленим грунтам із застосуванням гравію або щебеню, які відповідають [76].

Для будівлі або споруди шириною від 18 м до 100 м (крім будівель по переробці та зберіганню зерна) дозволяється улаштування проїзду з однієї повздовжньої сторони при одночасному дотриманні таких умов:

- будівля або споруда має бути одноповерховою;
- будівля або споруда не повинна відноситись до категорій А або Б за вибухопожежною небезпекою;
- будівля або споруда має бути I, II, III, IIIа ступеня вогнестійкості;
- будівля або споруда має бути висотою не більше 9 м;
- виробниче (сільськогосподарське) підприємство має бути забезпечене зовнішнім протипожежним водопостачанням з мінімальним вільним напором, що повинен забезпечувати висоту компактного струменя не менше ніж 10 м за максимально необхідної витрати води на пожежогасіння та розташуванням пожежного ствола для найбільш віддаленої частини будівлі на рівні найвищої точки землі;
- з повздовжньої сторони, яка не забезпечена проїздом для пожежних автомобілів, необхідно передбачати улаштування лінії водопроводу з встановленням на неї пожежних гідрантів;
- виробниче (сільськогосподарське) підприємство повинно бути додатково забезпечено пожежними колонками, пожежними рукавами та пожежними стволами у кількості, що забезпечує подавання необхідних витрат води та кількості струменів у найвіддаленішій точці підлоги приміщення найвіддаленішої будівлі.

Відстань від краю проїзної частини до зовнішніх стін будинків слід приймати:

- висотою до 12 м включно – в межах 5 - 25 м;
- висотою від 12 м до 28 м включно – в межах 5 - 8 м;
- висотою понад 28 м – в межах 8 - 10 м.

15.3.3 Похил проїздів у місцях установки пожежних автодрабин і автопідіймачів повинен бути не більше 6°.

15.3.4 У житлових кварталах в'їзди на їх територію, а при потребі наскрізні проїзди треба передбачати згідно вимог п.6.1.11.

Наскрізні проїзди слід приймати шириною (у світлі) не менше 3,5 м, висотою - не менше 4,25 м.

На території кварталів садибної та дачної забудови відстані між проїздами, призначеними для руху пожежно-рятувальної техніки, мають становити не більше 300 м.

15.3.5 Промислові підприємства, площа яких перевищує 5 га, повинні мати не менше двох в'їздів. Якщо сторона майданчика підприємства має довжину більше 1000 м то на цій стороні слід передбачати не менше двох в'їздів на майданчик. Відстань між в'їздами по периметру огорожі повинна бути не більше 1500 м.

Сільськогосподарські підприємства, площа яких перевищує 5 га повинні мати не менше двох вїздів на територію при обов'язковому дотриманні таких умов:

- відстань між в'їздами становить не менше 200 м;
- з внутрішньої сторони огорожі підприємства по периметру влаштовано круговий проїзд шириною не менше 3,5 м з покриттям, яке відповідає п.15.3.2 цих Норм.

15.3.6 Тупикові проїзди слід передбачати довжиною не більше ніж 150 м. Проїзна частина тупикових проїздів повинна закінчуватися кільцевими об'їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м або майданчиками для розвороту, розмір яких враховує технічні характеристики пожежної техніки, але не менше 12 м на 12 м.

15.3.7 Дерева, що висаджують біля будинків, не повинні перешкоджати проїзду пожежних автомобілів. У зоні між будинками і проїздами, а також на відстані 1,5 м від проїзду з протилежного боку будинку, не допускається розміщення огорож, повітряних ліній електропередач і рядкового насадження дерев.

15.3.8 До ставків, водойм, градирень, бризкальних басейнів та інших споруд, вода з яких може бути використана для пожежогасіння, слід передбачати проїзди, майданчики з твердим покриттям, місця для забору води пожежними автомобілями.

15.3.9 На території дачної та садової забудови необхідно передбачати запаси води для пожежогасіння. Біля водних джерел, які визначені для пожежогасіння, повинні бути обладнані ділянки для встановлення пожежних автомобілів та мотопомп.

15.3.10 Дачна та садова забудова з кількістю земельних ділянок до 30 повинні мати переносну мотопомпу для пожежогасіння, з кількістю земельних ділянок від 30 до 99 – одну причепну мотопомпу, більше ніж 100 - не менш двох причепних мотопомп. Для їх зберігання слід передбачати будівництво спеціального приміщення.

15.3.11 На території садової і дачноїзабудови з загальною кількістю земельних ділянок 800 і більше допускається встановлення пожежних депо III типу.

Пожежні щити (стенди) встановлюються на території об'єкта з розрахунку один щит (стенд) на площу 5000 м^2.

15.3.12 Мінімальну кількість спеціальних пожежних машин слід приймати відповідно до вимог [104], але не менше ніж визначені у табл.15.12.

Таблиця 15.12 -- Мінімальні норми забезпечення спецавтомобілями

Спецавтомобілі	Кількість автомобілів при кількості жителів у місті, тис.чол.						
	до 50	50-100	100-350	350-700	700-1250	1250-2000	Понад 2000
АД (автодрабина) або АП (автопідйомник)	1*)	2	3	4	7	9	14
АГДЗС (автомобіль газодимозахисної служби)	-	-	-	1	2	3	4
АЗО (автомобіль зв'язку і освітлення)	-	-	-	-	1	2	3

*) За наявності будинків заввишки 4 поверхи і більше.

Примітка 1. При введені до штатів частин міст спеціальних пожежних автомашин слід передбачати 50%-й резерв таких машин у гарнізоні.

Примітка 2. Інші (додаткові) типи спеціальних пожежних автомашин визначаються територіальними органами пожежної охорони виходячи із місцевих умов.

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

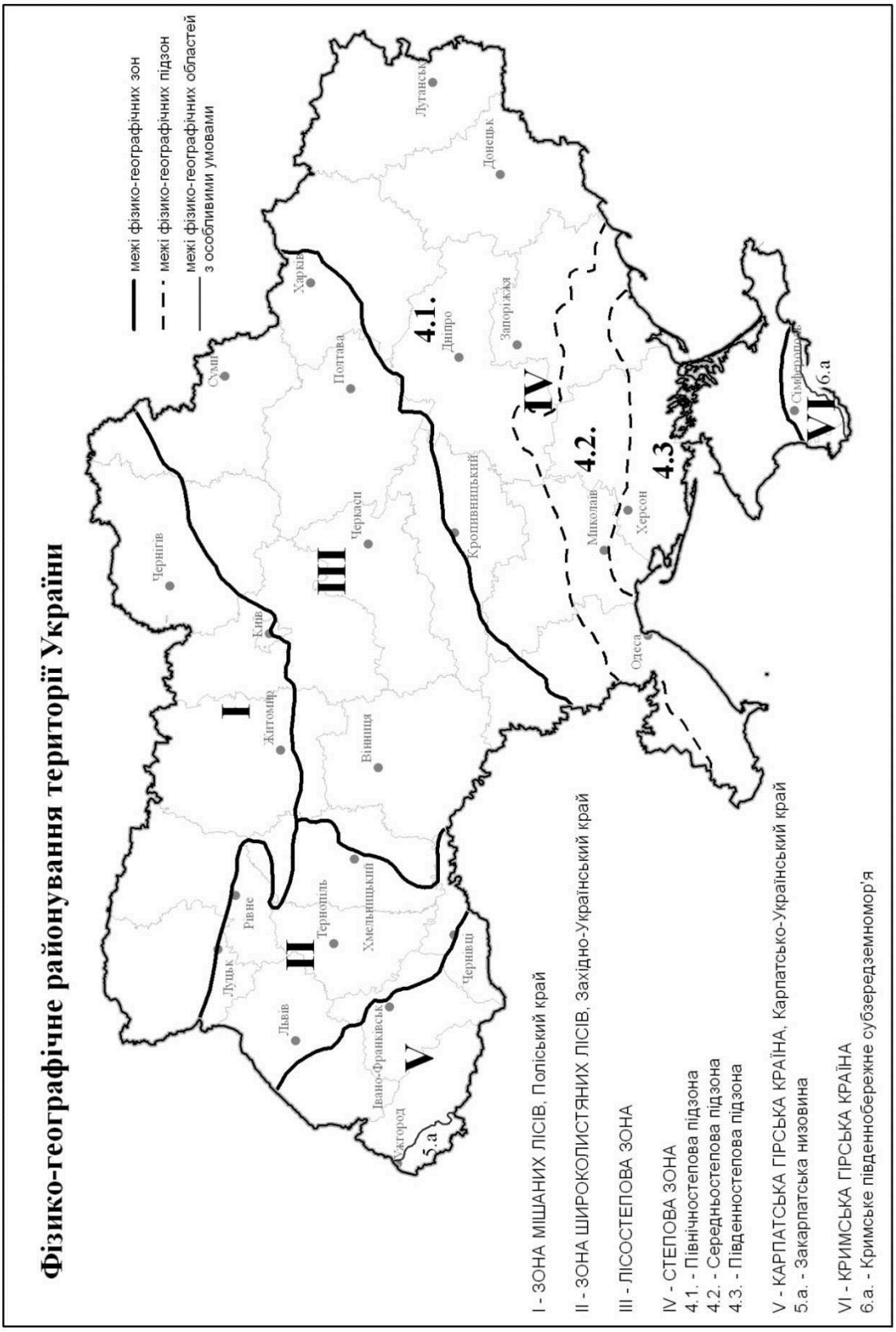

ДОДАТОК Б
(обов’язковий)

АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНЕ КЛІМАТИЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

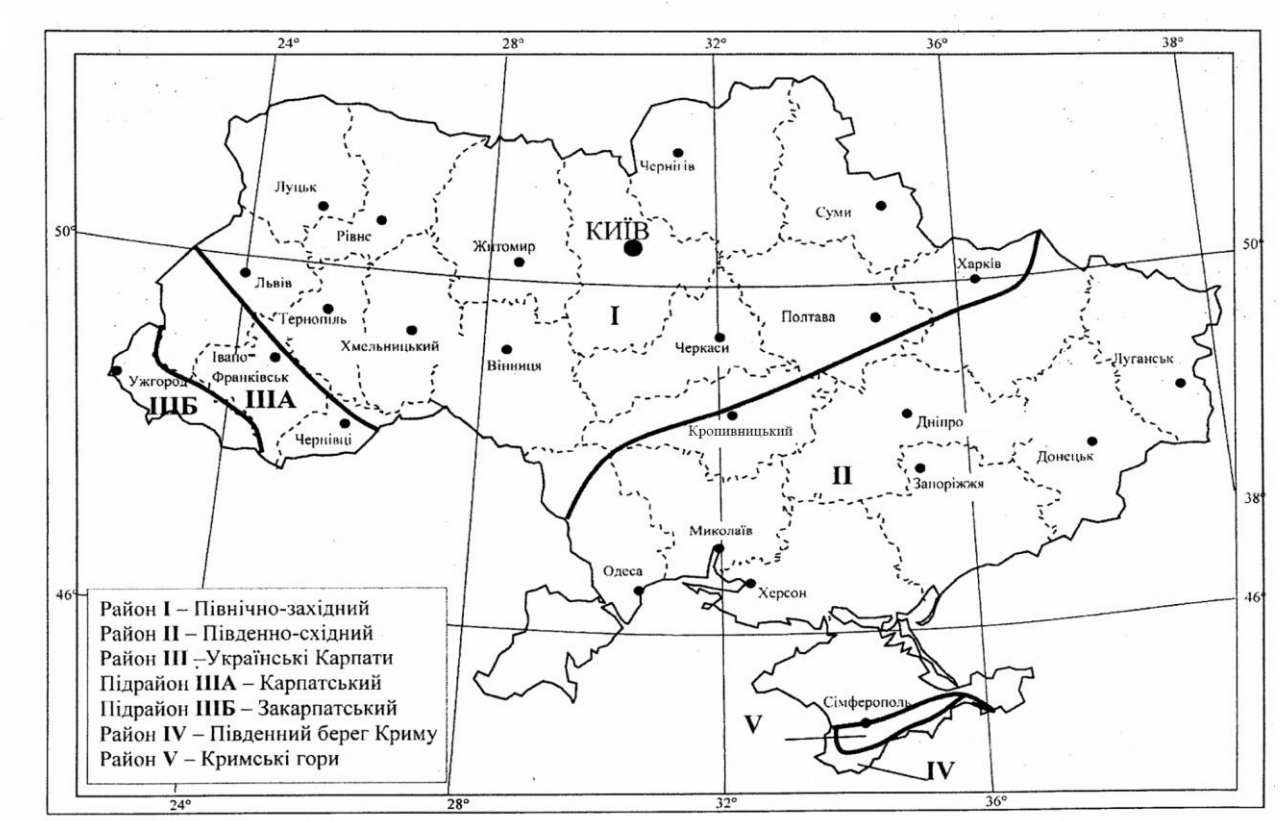

ДОДАТОК В.1
(довідковий)

РОЗРАХУНКОВІ ПОКАЗНИКИ ЩІЛЬНОСТІ БАГАТОКВАРТИРНОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ НА ТЕРИТОРІЇ МІКРОРАЙОНУ (КВАРТАЛУ)

Поверховість забудови	Щільність житлового фонду $м^2$ загальної площі на 1 га території мікрорайону (брутто)	Щільність населення на 1 га території мікрорайону (брутто)	Максимально допустима щільність житлового фонду $м^2$ загальної площі на 1 га ділянки прибудинкової території (нетто)	Щільність населення на 1 га території площі земельної ділянки прибудинкової території (нетто)
Малоповерхова забудова до 3 поверхів (без урахування мансардного поверху)				
1-3	4000	130	9900	330
	5400	180	12870	460
Середньоповерхова забудова (від 4 до 5 поверхів включно)				
4	6700	220	14850	550
5	7900	260	17640	575
Багатоповерхова забудова (від 6 до 9 поверхів включно)				
6	8900	300	19590	615
7	9700	320	19930	680
8	10500	350	21 000	720
9	11100	370	22800	740
Забудова підвищеної поверховості (від 10 до 16 поверхів включно)				
10	11600	390	24600	750
12	12300	410	24650	805
14	12800	430	24750	845
16	13100	440	24850	860
Висотна забудова (вище 16 поверхів)				
17 і вище	13500	450	27450	950

Примітка1. Щільність житлового фонду брутто розраховується для території мікрорайону з повним комплексом об’єктів повсякденного обслуговування.

Примітка 2. Щільність житлового фонду нетто розраховується для земельної ділянки окремого житлового будинку або житлової групи з прибудинковими територіями без урахування площі території для постійного зберігання автомобілів, майданчика для вигулу домашніх тварин.

ДОДАТОК Г.1
(довідковий)

ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ МАЙДАНЧИКІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, ТЕХНОПАРКІВ

Галузі виробництва	***Мінімальна щільність забудови,%**
Хімічна промисловість	28-50
Металургія	22-50
Кольорова металургія	27-45
Вуглепром	23-28
Целюлозно- паперові виробництва	35- 40
Енергетика	21 - 38
Водне господарство	50
Нафтові і газові виробництва	25 - 45
Машинобудування	50 - 65
Залізничний транспорт	40
Електротехнічні виробництва	45 - 60
Радіотехнічні виробництва	50 - 60
Хімічне машинобудування	50 - 55
Верстатобудування	50 - 60
Приладобудування	30 - 55
Хіміко-фармацевтичні виробництва	32 - 43
Автомобілебудування	50 - 55
Сільськогосподарське машинобудування	52 - 56
Будівельно-дорожнє машинобудування	50 - 63
Виробництво обладнання	55 - 57
Суднобудування	52
Лісова промисловість	17 - 53
Легка промисловість	21 - 61
Харчова промисловість	33 - 55
Молочна промисловість	37 - 45
Заготовки	41- 42
Ремонт техніки	35 - 60
Місцева промисловість	52 - 74
Виробництво будівельних матеріалів	27 - 63
Послуги з обслуговування та ремонту	13 - 65

Галузі виробництва	*Мінімальна щільність забудови,%
транспортних засобів	
Рибопереробка	40 - 50
Нафтопереробка	32 - 55
Геологорозвідка	20 - 50
Газова промисловість	25 - 45
Видавнича діяльність	50
Підприємства по поставкам продукції	35 - 40

*****Для кожної галузі наведено діапазон показників мінімальної щільності забудови, які залежать від характеру виробництва

Примітка 1. Щільність забудови майданчика промислового підприємства визначається у відсотках як відношення площі забудови до площі підприємства в огорожі (або при відсутності огорожі - у відповідних їй умовних межах) із включенням площі, під колійний розвиток.

Примітка 2. Площа забудови визначається як сума площ, зайнятих будівлями і спорудами всіх видів, включаючи навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні, енергетичні та інші прилади, естакади та галереї, майданчики вантажорозвантажувальних пристроїв, підземні споруди (резервуари, льохи, сховища, тунелі, над якими не можуть бути розміщені будівлі і споруди), а також відкриті стоянки автомобілів, машин, механізмів і відкриті склади різного призначення за умови, що розміри і обладнання стоянок і складів приймаються згідно норм технологічного проектування підприємств.

До площі забудови повинні включатися резервні ділянки на майданчику підприємства, передбачені відповідно до завдання на проектування для розміщення на них будівель і споруд (в межах габаритів зазначених будівель і споруд).

До площі забудови не включаються площі, зайняті вимощеннями навколо будівель і споруд, тротуарами, автомобільними шляхами і залізницями, залізничними станціями, тимчасовими будівлями і спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку трудящих, зеленими насадженнями (з дерев, чагарників, квітів і трав), відкритими стоянками автотранспортних засобів, що належать громадянам, відкритими водовідвідними та іншими канавами, підпірними стінками, підземними будівлями і спорудами, або їх частинами, над якими можуть бути розміщені інші будівлі і споруди.

Примітка 3. Підрахунок площ, що займають будівлі і споруди, здійснюється по зовнішньому контуру їх зовнішніх стін на рівні планувальних відміток землі.

При підрахунках площ, що займають галереї та естакади, до площі забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих ділянок галерей і естакад, під якими за габаритами не можуть бути розміщені інші будівлі або споруди, на інших ділянках враховується тільки площа, під фундаментами опор галерей і естакад на рівні планувальних позначок землі.

Примітка 4. При будівництві підприємств на майданчиках з ухилами 2% і більше мінімальну щільність забудови допускається зменшувати згідно додатку Д.2.

Примітка 5. Мінімальну щільність забудови допускається зменшувати (при наявності відповідних техніко-економічних обгрунтувань), але не більше ніж на 1/10, встановленої цим додатком.

ДОДАТОК Г.2
(довідковий)

ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
1. Рослинницькі	
Культиваційні	
Багатопрогонові теплиці площею	
3 - 6 га	54
12га	56
18 - 24 га	60
Однопрогонові теплиці площею до 5 га	41
Ґрунтові теплиці для фермерських господарств площею 0,2; 0,4; 0,6; 0,8 га	44
2. Тваринницькі	
Великої рогатої худоби:	
А. Молочні ферми при прив'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)	51 - 55
Б. Молочні ферми при безприв'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)	53 - 56
В. М'ясні ферми та м'ясні репродукторні ферми на 800 та 1200 корів	52
Г. Ферми дорощування та відгодівлі молодняка	45
Д. Ферми вирощування телят, дорощування та відгодівлі молодняка	41 - 46
Е. Відгодівельні ферми великої рогатої худоби	32 - 42
Ж. Відгодівельні майданчики	60 - 67
З. Племінні господарства	
Молочні ферми	45 - 55
М'ясні ферми:	40
І. Вирощування нетелів	52 - 57
К. Виробництво молока в селянських (фермерських) господарствах	22 - 33
Л. Вирощування, дорощування та відгодівлі молодняка в селянських (фермерських) господарствах	24 - 50
Свинарські	
А. Товарні:	
репродукторні	36 - 47
відгодівельні	39
з закінченим виробничим циклом:	32 - 43
Б. Племінні	38 - 50
В. В селянських (фермерських) господарствах	20 - 25
Вівчарські	
А. Шерстні, шерстно-м'ясні та м'ясо-шерстні	55 - 70
1. З закінченим виробничим циклом:	
2. Вирощування ремонтного молодняка:	62 - 66
3. Відгодівельні ферми:	65 - 70
Б. По виробництву смушки	47 - 60
В. Грубошерстні (в зоні гірських районів Карпат)	55

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
Г. Шубні для селянських (фермерських) господарств	55
Кролівницькі	22
Звірівницькі	21
Бджільницькі	5
Птахівничі	
А. Державні або колективні	
Племптахозаводи яєчного напрямку	25 - 30
Племрепродуктори яєчного напрямку	30 - 34
Племптахозаводи м'ясного напрямку	25 - 31
Племптахорепродуктори м'ясного напрямку	45
Товарні підприємства:	
по виробництву яєць	28 - 34
по виробництву м'яса:	
бройлерів	39 - 43
каченят	31 - 36
індиченят	24 - 28
Б. Для підсобних господарств	
Птахоферма на 0,5 млн. бройлерів	31
Ферма на 50 тис. гусенят на рік	31
Ферма на 50 тис. качок на рік	30
Ферма на 50 тис. індиченят на рік	25
3. Переробка та зберігання сільськогосподарської продукції	
Цехи консервів з овочів на 1 - 5 м. у. б.	50
Цехи консервів з фруктів на 1 - 5 м. у. б.	50
Цехи овоче-ягідних соків:	
на 1000 т. у. б. на рік	50
на 1500 т. у. б. на рік	50
Цехи яблучного сидру:	
на 50 тис. д. а. л. на рік	50
на 100 тис. д. а. л. на рік	50
Пункти обробки та зберігання насіння зернових культур:	28
Пункт обробки та зберігання олійних культур на 2 тис. т за сезон	30
Цехи приймання та обробки початків кукурудзи:	31 - 40
Завод обробки та зберігання трав:	31 - 33
Міжгосподарський комбікормовий завод на 10 т за годину	31
Завод м'ясокісткового борошна:	24 - 38
Завод трав'янистого борошна:	27 - 28
Насіннєсховище:	
на 1 тис. т	540*
на 2 тис. т	1080*
Механізоване зерносховище:	
на 1 тис. т	540*
на 2 тис. т	1080*
Пункт обробки купи трав	35 - 41
Механізований пункт обробки зерна та кукурудзи	28 - 30
Сховище обмолоченого насіння кукурудзи	648*
Склад тарного зберігання кукурудзи	2736*
Сховище насіннєвої картоплі	1512*
Сховище овочів та картоплі	2700*

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
4. Виробничо-технічне обслуговування	
Ремонтно-технічні бази центральних садиб	25 - 35
Пункти технічного обслуговування	30 - 68
Пожежне депо	30
Пункти хімізації разом зі складськими будівлями для зберігання твердих мінеральних добрив	21 - 34
Складські комплекси твердих мінеральних добрив	27 - 32
Глибинний пункт хімізації	37 - 44
Склади нафтопродуктів від 40 до 1200 т	5
Бази сільської будівельної індустрії	
Підприємства по виготовленню залізобетонних конструкцій для сільського виробничого будівництва	50 - 55
Сільські будівельні комбінати по виготовленню комплектів конструкцій для виробничого будівництва	50
Заводи силікатної цегли	45
Заводи керамічної плитки	45
Підприємства по виготовленню монтажних вузлів для тваринницьких ферм	59
Підприємства великопанельного домобудівництва потужністю 120 - 160 тис. $м^2$корисної площі	51
Опорна база ПМК	50
Виробнича база рембудділянки	39
База будівельної організації	43
База БМУ монтажу технологічного обладнання тваринницьких ферм	49
Будівельний двір РБУ	40
Завод керамічної цегли потужністю 13,5 млн. шт. цегли на рік	46
5. Ветеринарні об'єкти	
База зооветпостачу	40
Ветаптека	40
Районна ветеринарна станція з лабораторією	30
Районна ветеринарна лабораторія	30
Районна ветеринарна станція	30
Дільнична ветеринарна лікарня	30

*****Наведено діапазон показників мінімальної щільності забудови, розмір якого залежать від типу сільськогосподарських підприємств,його потужності і технології виробництва

Примітка 1. Площа забудови окремої будівлі або споруди.

Примітка 2.Мінімальну щільність забудови дозволяється (при наявності відповідних техніко-економічних обґрунтувань) зменшувати, але не більше як на 10 %, встановлених цим додатком, при будівництві сільськогосподарських підприємств на майданчиках з ухилом понад 3 %, на осадових ґрунтах та в складних інженерно-геологічних умовах.

Примітка3. Щільність забудови визначається у відсотках як відношення площі забудови до загального розміру майданчика.

Примітка4. Підрахунок площі, яку займають будівлі та споруди, проводиться по контуру зовнішніх стін на рівні планувальних позначок землі, без урахування ширини відмосток.

Примітка5. У площу забудови підприємства повинні включатися площі, зайняті будівлями та спорудами всіх видів, у тому числі навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні та інші установки, естакади та галереї, майданчики вантажно-розвантажувального обладнання, підземні споруди (резервуари, льохи, сховища, тунелі, прохідні канали підземних комунікацій, над якими не можуть бути розмішені будівлі та споруди), а також вигули для тварин, птиці, звірів, майданчики для стоянки автомашин, сільськогосподарських машин та механізмів, відкриті склади різного призначення за умови, що розміри та обладнання вигулів, майданчиків для стоянки автомашин та складів відкритого зберігання приймаються згідно з нормами технологічного проектування.

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
У площу забудови повинні включатися також резервні площі на ділянці підприємства,. вказані в завданні на проектування для розміщення на них будівель та споруд другої черги будівництва (в межах габаритів названих будівель та споруд). **Примітка6.** При підрахунках площі, яку займають галереї та естакади, в площу забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих частин вказаних об'єктів, під якими за габаритами не можуть бути розміщені інші будівлі або споруди, а для решти враховується тільки площа, яку займають конструкції колон на рівні планувальних позначок землі. **Примітка7.** У площу забудови не повинні включатися площі, зайняті відмостками навколо будівель та споруд, тротуарами, автомобільними шляхами та залізницями, тимчасовими будівлями та спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку, зеленими насадженнями, відкритими майданчиками для стоянки транспорту, який належить громадянам, відкритими водопровідними та іншими каналами, підпірними стінами, підземними спорудами або частинами їх, над якими можуть бути розміщені інші будівлі та споруди.	

ДОДАТОК Д
(довідковий)

НОМЕНКЛАТУРА СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕРЕЖІ ПРИРОДНО-ЛАНДШАФТНИХ, РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ОЗЕЛЕНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ

Основні структурні елементи території	**Складові структурних елементів**	**Функціональне призначення**
1. На території громадської, житлової та виробничої забудови в межах населених пунктів		
Озеленені території: загальноміські житлових районів	Міські сади і парки, спеціалізовані парки (дитячі, спортивні, виставкові, зоологічні), ботанічні сади, сквери, бульвари тощо Парки і сади житлових районів, міжквартальні сквери, бульвари, пішохідні зв'язки	Загального користування Те саме
Озеленення вулиць, доріг, площ	Об´єкти зеленого господарства швидкісних доріг, магістральних вулиць і доріг, вулиць місцевого призначення, периметрального обсадження площ, транспортних розв'язок і автостоянок	Спеціального призначення
Озеленення житлових кварталів	Об´єкти зеленого господарства у житлових кварталах і мікрорайонах без споруд, проїздів, майданчиків і фізкультурних майданчиків	Обмеженого користування
Озеленені ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Об´єкти зеленого господарства на промислових, комунально-складських територіях, санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Інші території	Об´єкти зеленого господарства установ і підприємств громадського обслуговування (заклади дошкільної освіти, заклади загальної середньої освіти), інші заклади освіти, установи охорони здоров'я, будинки-інтернати для старих та людей з інвалідністю, фізкультурні і спортивні споруди), установ культури й мистецтва, підприємств торгівлі, громадського харчування й побутового обслуговування, організацій та установ управління і фінансування, підприємств зв'язку, НДІ, об´єктів житлово-комунального господарства, ліній високовольтної передачі; лісомеліоративні насадження, непридатні землі тощо	Обмеженого користування і спеціального призначення
2. Території за межами забудови у межах населеного пункту		
Ландшафтні та рекреаційні території	Лісопарки, лугопарки, гідропарки тощо	Загального користування
Міські ліси	Лісові масиви у місті	Загального користування
Озеленені ділянки установ відпочинку, туризму, спорту	Ділянки санаторно-оздоровчих, рекреаційних установ, спортивних споруд та майданчиків тощо	Обмеженого користування
3. Території за межами міста у межах приміської зони		
Ліси	Усі види лісів, у тому числі лісопаркова частина	Різної функціональної належності
Озеленення автомобільних доріг і залізниць	Об´єкти зеленого господарства в межах охоронних зон	Спеціального призначення
Рекреаційні території	Зони короткочасного відпочинку, лісопарки	Загального користування

Основні структурні елементи території	**Складові структурних елементів**	**Функціональне призначення**
	Території дачних і садівницьких товариств та об’єднань	Обмеженого користування
Озеленені ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Об´єкти зеленого господарства промислових, комунальних підприємств, складів і санітарно-захисних зон	Обмеженого користування і спеціального призначення
Озеленені ділянки установ відпочинку, туризму, спорту	Об´єкти зеленого господарства санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, готелів; баз туристичних, спортивних, риболовних і мисливських; оздоровчих таборів всіх типів тощо	Обмеженого користування
Інші території	Ділянки зелених насаджень, які не увійшли у вищенаведені	Різної функціональної належності
4. Неозеленювані території в межах та за межами населених пунктів		
Сільськогосподарські землі	Поля, луки, городи	Спеціального призначення
Водойми	Річки, озера, ставки, водосховища, канали, крім тих, які увійшли в об'єкти зеленого господарства	Загального користування і спеціального призначення
Інші території	Непридатні для озеленення землі, землі спецпризначення	Спеціального призначення
5. Позаміські ландшафтні території		
Озеленені, рекреаційні та курортно-оздоровчі території	Зони тривалого та змішаного відпочинку	Загального користування
	Туристичні зони об'єктів культурної спадщини; зони екологічного, етнографічного та сільського туризму	Загального користування
	Курортні зони приморських, гірських поселень, бальнеологічних, грязевих та кліматичних курортів	Загального користування
	Об'єкти природно-заповідного фонду з рекреаційною функцією	Загального користування
6. Природно-заповідні території		
Охоронювані природні території із рекреаційно-туристичною функцією	Національні природні парки Регіональні ландшафтні парки Спеціалізовані парки -- ботанічні, дендрологічні, зоологічні, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	Загального користування
Особливо охоронювані природні території	Біосферні та природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища	Спеціального призначення

ДОДАТОК Е.1
(обов’язковий)

ПЕРЕЛІК І РОЗРАХУНКОВІ ПОКАЗНИКИ НОРМАТИВНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ОБ’ЄКТАМИ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

Установи та організації[1)]	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, на 1000 жит., не менше			Примітки
		повсякденними	періодичними	епізодичними	
1. Заклади освіти					
Заклади дошкільної освіти (ясла-садки, дитсадки загального розвитку, компенсую-чого типу (спеціальні, санаторні) або комбі-нованого типу, центри розвитку дитини)	Місце	За демографією з розрахунковим рівнем забез-печеності дітей 1-2 роки – до 60 %, 3-5(6) років – до 100 %, із них групами загального розвитку – 85 % ; санаторного типу – 10%; спе-ціального типу – 5%.	За завданням на проектування влаштовують центри розвитку дитини і групи короткотривалого перебування для дітей, які не відвідують ясла-садки і виховуються вдома.	За завданням на проектування.	
Заклади дошкільної освіти, об’єднані з закладом загальної середньої освіти (комплекси «Дитсадок – Початкова школа» і «Школа – дитсадок»)	Місць, учнів	За розрахунком і завданням на проектування (із загальної нормативної величини обох типів закладів для дітей 1-5(6) років і 6-9 років)			У сільських населених пунктах допускається об'єднання із загально-освітніми школами I-II і I-III ступенів.

Заклади загальної середньої освіти[2)]: I ступеня (початкова школа); I-II ступенів (початкова і основна (базова) школа – гімназія) I-III ступенів (початкова, основна і старша школа) III ступеня (старша школа – ліцей)	Учнів	За демографією. Рівень забезпеченості школами I-II ступенів дітей 6-15 років – 100%, школами III ступеня дітей старшої вікової групи (16-18 років) – 80-90% за місцевими умовами	Те саме		Із урахуванням формування освітніх округів
Заклади загальної середньої освіти, зблоковані в шкільні комплекси, а також згруповані з іншими закладами освітив багатопрофільні комплекси (центри)	Учнів, студентів, слухачів	За завданням на проектування, виходячи з місткості окремих об'єктів			Те саме
Школи-інтернати (загального та спеціалізованого типів, спеціального та санаторного типів)	Учнів (вихованців)	За завданням на проектування			

Міжшкільні навчально-виробничі комбінати	% від загальної кількості школярів	-	8		На рівні житлового району, міста, районного центру, центру об'єднаної територіальної громади
Спеціалізовані заклади позашкільної освіти	% від загальної кількості школярів	-	15,3% (у т.ч. за видами будинків): Палац (Будинок) школярів – 3,3%[3)], станція юних натуралістів – 0,4%; станція юних туристів – 0,4%; дитячо-юнацька спортивна школа – 2,3%; дитяча школа мистецтв або музична[4)], художня, хореографічна – 2,7%; інші – 6,2%		У сільських населених пунктах приміщення для позашкільних занять рекомендується передбачати в будинках загальноосвітніх шкіл.
Заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти (коледжі, технікуми) Заклади вищої освіти (університети, академії, інститути)	Учнів, студентів	За завданням на проектування з урахуванням населення міста-центру та інших населених пунктів у зоні його тяжіння Те саме			На рівні міста, районного центру, центру об'єднаної територіальної громади, міжрайонного, регіонального, міжрегіонального центрів із урахуванням формування освітніх округів

2. Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, оздоровчі, відпочинку та туризму					
Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри тощо): для дорослих для дітей	Відвідувань за зміну	- -	10-15 4-5		Із урахуванням формування госпітальних округів в межах об'єднаних територіальних громад У показник не входить норматив на лікарні.
Заклади третинної медичної допомоги (спеціалізовані поліклініки та диспансери, лікарні тощо)	Відвідувань за зміну	-	Не менше 10		Те саме.
Фельдшерсько-акушерський або фельдшерський пункт	об'єкт	-	За розрахунком і завданням на проектування у сільських населених пунктах без лікарень і амбулаторій з кількістю жителів понад 200 чол.		
Стаціонари усіх типів (включаючи пологові будинки) для дорослих із допоміжними будинками і спорудами	ліжко	-	9,5 (у середньому по Україні). Для населення, що проживає у міських населених пунктах, які не є центрами систем розселення, не відіграють роль районного,		На одне ліжко для дітей треба приймати норму усього стаціонару з коефіцієнтом 1,5. На регіональний центр передбачають заклад паліативної допомоги (хоспіс), місткість якого приймають за

			обласного і міжобласного центрів, нормативний показник не нижче 5,1-6,9 ліжок на 1 тис. осіб населення		завданням на проектування
Станції (підстанції) екстреної (швидкої) медичної допомоги	Виїзди у рік (спецавтомобіль) на 1 тис. жителів	-	4000 (0,1)		У межах зони 15-хвилинної доступності.
Медико-профілактичні заклади	Об'єкт	-	За завданням на проектування		
Аптеки, груп: I-II, III-V, VI-VII	Об'єкт ($м^2$ загальної площі на 1 тис. осіб)	0,104, у тому числі: для міського населення – 0,09; для сільського – 0,143 (50)	(10-15)		Розміщуються у житлових кварталах, мікрорайонах, житлових районах, центрах об'єднаних територіальних громад, райцентрах
Територіальні центри соціального обслуговування людей похилого віку та людей з інвалідністю (I-го, II-го і III-го типів)	Місце на 1 тис. осіб ($м^2$ заг. площі на 1 тис. осіб)	-	За розрахунком (30-40)		I тип (постійного і тимчасового проживання людей похилого віку та людей з інвалідністю), II тип (денного перебування людей з інвалідністю), III тип (денного перебування людей з інвалідністю при існуючому будинку-інтернаті)
Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років) [5)]	Місце на 1 тис. жит. відповідної демографічної групи	За розрахунком (у середньому 28)			Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці розміщуються переважно у населених пунктах з кількістю населення не
Будинки-інтернати для дорослих людей з інвалідністю з фізичними порушеннями (з 18 років) [5)]	- « -	За розрахунком (у середньому 28)			

Психоневрологічні інтернати (з 18 років)	- « -	За розрахунком (у середньому 3)			менше 10 тис. осіб або в центрах з меншою кількістю населення за необхідності урахування обслуговування населених пунктів у зоні впливу. Будинки-інтернати повинні бути розміщені на окремих ділянках. Відстань від них до вікон квартир житлових будинків повинна бути не менше 30 м.
Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини для дітей-сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки-інтернати для дітей з інвалідністю з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	Місце на 1 тис. осіб відповідної демографічної групи	За розрахунком і завданням на проектування	За розрахунком і завданням на проектування		
Центри зайнятості населення базового рівня	Відвідувач	-	0,13-0,15		
Заклади оздоровчі, відпочинку та туризму (санаторії, будинки і базивідпочинку, турбази, курортні та туристські готелі, мотелі, кемпінги тощо)	Місце	-	За розрахунком і завданням на проектування		
3. Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди					
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять	$м^2$ загальної площі на 1 тис. осіб	30[6)]	40		

у житловому кварталі (мікрорайоні)					
Спортивні зали загального користування, включаючи приміщення реабілітаційного призначення	$м^2$ площі підлоги на 1 тис. осіб	40[6), 7)]	40		
Басейни криті й відкриті загального користування для населення	$м^2$дзеркала води на 1 тис. осіб	20[6)]	20-25		
Приміщення реабілітаційного призначення	$м^2$ загальної площі на 1 тис. осіб	-	15		
4. Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллєві					
Універсальна зала	Місць на 1 тис. осіб	10	5-7		Може використо-вуватися як танцювальна
Виставкова зала	$м^2$ загальної площі на 1 тис. осіб	-	10		
Міські масові бібліотеки [8)]	тис. одиниць зберігання чит. місць на 1 тис. осіб	$\frac{3\text{-}3{,}5}{2}$ [6)]	$\frac{1\text{-}1{,}5}{1}$		
Клубні приміщення (за місцем проживання)	Місць відвідування (або $м^2$ площі підлоги) на 1 тис. осіб)	15-20 (50-60)	-		
Клубні заклади і центри культури та дозвілля, у т.ч.: у міських населених пунктах у сільських населених пунктах	Місць відвідування на 1 тис. осіб	- -	35-190[9)] 300-500[10)]		Питому вагу клубів і кіно-театрів реко-мендується розміщувати поза міським центром у розмірі від 40 до 50%. З них для учнів та інших груп молоді не менше 20%. Мінімальну кількість місць закладів культури, дозвілля й мистецтв приймати для найкрупніших і
Кінотеатри	місць на 1 тис. осіб	-	12	10	

					крупних міст.
Театри	місць на 1 тис. осіб	-	2,1		Для найкрупніших і крупних міст
Концертні зали	місць на 1 тис. осіб	-	1,3		
Цирки	місць на 1 тис. осіб	-	0,2-0,25		
Культові споруди	Місць	-	За розрахунком і завданням на проектування		
5. Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) та побутового обслуговування					
Магазини у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	$м^2$ торговельної площі на 1 тис. осіб	У населених пунктах: міс- сіль- ких ських[11)] 95[6)] 15 110[6)] 20	У населених пунктах: міс- сіль- ких ських[11] 10 9 12 10	 4 6	У селищах садівницьких товариств продовольчі магазини слід передбачати з розрахунку 80 $м^2$ торговельної площі на 1 тис. осіб
Ринкові комплекси	$м^2$ торговельної площі на 1 тис. осіб	-	20-30		Для ринкового комплексу на 1 торговельне місце треба приймати 6 $м^2$ торговельної площі
Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства) [12)]	Пос. місць на 1 тис. осіб	7	20	10	У містах-курортах і містах-центрах туризму розрахунок мережі підприємств харчування слід приймати з урахуванням тимчасового населення: на бальнеологічних курортах – до 90 місць, на кліматичних курортах – до 120 місць на 1 тис. осіб Для міських зон масового відпочинку населення у крупних і

					найкрупніших містах слід враховувати харчування – 1,1-1,8 місця на 1 тис. осіб
Майстерні побутового обслуговування	Роб. місць на 1 тис. осіб	1,5-2,0	3,0	2,0	
Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень (спеццехи, спеціалізовані майстерні, пральні, хімчистки тощо)	Роб. місць на 1 тис. осіб	-	Не менше 4	За розрахунком	
6. **Організації та установи управління, проектні організації, кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку**					
Організації та установи управління, центри адміністративних послуг	Об'єкт		За завданням на проектування	За завданням на проектування	
Відділення і філії банківських установ у населених пунктах: міських сільських	операційне місце		1 операційне місце (вікно) на 2-3 тис. осіб Те саме на 1-2 тис. осіб		
Відділення зв'язку[13)]	Об'єкт на 1 тис. осіб	0,16			
АТС	Об'єкт		За завданням на проектування		
Районні (міські) суди	Роб. місце		1 суддя на 30 тис. осіб		
Обласні суди	Роб. місце		1 член суду на 60 тис. осіб		
Юридичні консультації	Роб. місце		1 юрист-адвокат на 10 тис. осіб		
Нотаріальна контора	Роб. місце		1 нотаріус на 30 тис. осіб		

Відділення поліції	Об’єкт		За завданням на про-ектування		
Опорний пункт охорони порядку	$м^2$ загальної площі на мікрорайон	30-100	-		
7.Організаціїжитлово-комунального господарства					
Житлово-експлуатаційні організації житлового району	Об’єкт		1 об’єкт на житловий район з населенням до 80 тис. осіб		
Житлово-експлуатаційні організації житлових кварталів (мікрорайонів)	Об’єкт		1 об’єкт на мікрорайон на 20 тис. осіб		
Пункт приймання вторинної сировини	Об’єкт		1 об’єкт на 20 тис. осіб		
Пожежно-рятувальні підрозділи	Об’єкт			Згідно ДСТУ 8767: 2018 «Пожежно-рятувальні частини. Вимоги до дислокації та району виїзду, комплектування пожежними автомобілями та проектування	
Готелі	Місць на 1 тис. осіб		4,8		
Громадські вбиральні	Прилад на 1 тис. осіб	1			
Бюро похоронного обслуговування	об’єкт	-	-	Не менше 1 на 0,05	

				млн. осіб	
Будинок траурних обрядів	об’єкт	-	-	Не менше 1 на 0,25 млн. осіб	
Кладовище традиційного поховання [14)]	га	-	-	0,24-0,35	
Крематорій з кладовищем урнових поховань	одиниць	-	-	За розра-хунком	

[1)] Норми розрахунку установ та організацій громадського обслуговування не поширюються на проектування установ, закладів і підприємств громадського обслуговування, розміщених на територіях промислових підприємств, закладів вищої освіти та інших місць прикладання праці.

[2)] У кожному центральному селі треба мати заклад загальної середньої освіти. У кожному сільському населеному пункті, де є 12 і більше дітей дошкільного віку треба мати заклад дошкільної освіти чи заклад дошкільної освіти, об’єднаний з початковою школою. Для обслуговування сіл з меншою кількістю дітей слід передбачати місця в закладах дошкільної освіти, що розміщуються в найближчих, більш крупних селах, та забезпечувати підвезення дітей спецтранспортом.

[3)] У центрі об’єднаної територіальної громади нормативний розмір по філіях Будинку школярів визначено у 2,5% від загальної кількості школярів центру.

[4)] У первинному і районному центрах нормативний розмір по дитячій школі мистецтв або музичній школі визначено в 1,5% від загальної кількості школярів центру; у центрі сільської первинної системи розселення – у 2% від загальної кількості школярів центру.

[5)] Норматив по будинках-інтернатах у розрахунку на 1 тис.осіб населення визначено 3,1-4 місця.

[6)] Наведені норми розрахунку підприємств на рівні житлового мікрорайону.

[7)] У сільських населені пунктах з кількістю жителів до 2 тис. осіб передбачається один спортивний зал площею не менше 300 м^2 за нормою 100-200 м^2 загальної площі підлоги на 1 тис. осіб

[8)] Наведені норми не поширюються на наукові, універсальні й спеціалізовані бібліотеки, місткість яких визначається завданням на проектування.

[9)] Норматив місць відвідування на 1000 осіб населення у клубних закладах та центрів дозвілля по містах з кількістю населення:

більше 500 тис.. осіб- 35 місць
150-500 тис. осіб - 40 місць
100-250 тис.. осіб - 50-40 місць
20-100 тис. осіб- 60-50 місць
менше 20 тис. осіб. і райцентр 190-140 місць

[10)] Норматив місць відвідування на 1000 особнаселення у клубних закладах по сільських населених пунктах з кількістю жителів:

більше 1000 осіб - 400-300 місць
500-1000 осіб - 500-300 місць
300-500. осіб - 500-300 місць
менше 300. осіб - 400-300 місць

[11)] Села з населенням до 100 осіб обслуговуються пересувними торговельними підприємствами (автолавками). У сільських населених пунктах з населенням більше 100 осіб розміщуються магазини, які забезпечують жителів товарами щоденного попиту (загальний норматив120 м^2 торговельної площі на 1000 осіб, у т.ч. непродовольчих товарів - 40 м^2 і продовольчих - 80 м^2), рештою товарів – за попереднім замовленням з доставкою додому.

[12)]) Потреба у підприємствах харчування на виробничих підприємствах, в установах, організаціях і закладах освіти розраховується за відомчими нормативами на 1 тис. працюючих (учнів) у максимальну зміну. У виробничих зонах сільських населених пунктів та інших місцях прикладання праці, а також на польових станах для обслуговування працюючих повинні передбачатися підприємства харчування з розрахунку 220 місць на 1 тис. працюючих у максимальну зміну. Заготівельні підприємства харчування розраховуються за нормою 300 кг за добу на 1 тис. осіб

[13)] Норматив визначено у 0,39 підприємств зв’язку на 1 тис. особнаселення, у т.ч. для міського населення – 0,16.

[14)] У сільських населених пунктах – 0,1 га на 1000 осіб

ДОДАТОК Е.2
(довідковий)

ОРІЄНТОВНІ НОРМИ ДОДАТКОВОЇ МІСТКОСТІ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ, ЯКІ ВРАХОВУЮТЬ ЗОНУ ВПЛИВУ ЦЕНТРУ

Установи та організації	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
1	2	3	4
Заклади освіти			
Заклади вищої освіти: (університети, академії, інститути)	Студентів	Регіональний, міжрегіональний центр. Міжрайонний центр (з населенням, як правило, не менше 100 тис. осіб)	4-9 3,0
Заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти (коледжі, технікуми)	Учнів, студентів	Міжрегіональний, регіональний і міжрайонні центри	3-6
Заклади загальної середньої освіти, опорні школи	Учнів	Центр об'єднаної територіальної громади, первинний центр	[1)]
Міжшкільні ресурсні центри (міжшкільні навчально-виробничі комбінати)	Місць	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	80 на 1000 школярів
Заклади позашкільної освіти			
Будинок школярів	Місць	Центр сільської первинної системи розселення Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	3 (20)[2)] 2 (10)
Школи мистецтв	Місць	Центр сільської первинної системи розселення Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	1 (10) 0,3 (5)
Заклади соціального захисту населення			
Будинки-інтернати для людей похилого віку	Місць	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади Міжрайонний центр	6-8 2-4

1	2	3	4
Будинки-інтернати для дорослих і дітей з інвалідністю	Місць	Центр об'єднаної територіальної громади або міжрайонний центр	3,0
Психоневрологічні інтернати	Місць	Центр об'єднаної територіальної громади або міжрайонний центр	3,0
Заклади охорони здоров'я			
Лікарські амбулаторії	Відвідувань за зміну	Центр сільської первинної системи розселення	13,0
Дільнична лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Районний центр	4,0-6,0 / 2,3
Центральна районна лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Центр об'єднаної територіальної громади	1,0-3,6 / 6.5
Спеціалізовані лікарні і диспансери	Ліжок	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	2,0-2,85 2,15-3,0 1,0
Консультативні поліклініки	Відвідувань за зміну	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	1,0 0,7 0,5
Станції швидкої медичної допомоги	Автомашин	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	0,1-0,2
Аптеки	Об'єкт	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	0,1
Молочні кухні, роздавальні пункти молочних кухонь	Об'єкт	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	1,0
Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди			
Спортивні зали	$м^2$ площі підлоги	Первинний центр Центр об'єднаної територіальної громади, районний центр Міжрайонний центр	50,0 6-10 5,0
Басейни	$м^2$ дзеркала води	Первинний центр Центр об'єднаної територіальної громади, районний центр Міжрайонний центр	10-20* 3-5, 2-3* 1,0*
Стадіони	га	Первинний центр Центр об'єднаної територіальної громади, районний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	0,1 0,1 0,05 0,05

Спортивні спеціалізовані центри	га	Міжрайонний центр Регіональний центр Регіональний і республіканський центри	0,1 0,1 0,1
Універсальні спортивно-видовищні зали	Місць	Регіональний, міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Заклади культурно-видовищні та дозвіллєві			
Будинок культури	Місць	Центр сільської системи розселення	30-40
		Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	20-30
Спеціалізовані клуби	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	1,0 0,3 0,2
Спеціалізовані кінотеатри	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	1,0 0,3 0,2
Театри	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,5 0,3 0,1
Концертні зали	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,3 0,2 0,1
Ц и р к и	Місць	Регіональний, міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Музеї, виставочні зали	$м^2$	Районний центр Міжрайонні центри Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	2,0 0,5 0,4 0,3
Масові бібліотеки	тис. один. зберіг.	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади Міжрайонний центр	0,5-1,0 0,5
Спеціалізовані бібліотеки	Те саме	Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,3 0,2
Підприємства торгівлі, харчування та побутового обслуговування			
Магазини	$м^2$ торговельної площі	Центр сільської первинної системи розселення, у тому числі: продовольчих товарів	8,0 2,0

		непродовольчих товарів	6,0
1	2	3	4
		Первинний центр, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	5,0 1,0 4,0
		Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	5 1,0 4,0
Універсальні та спеціалізовані магазини	$м^2$ торговельної площі	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	15 10 7 5
Спеціалізовані підприємства харчування	Місць	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	1,5 0,5 0,2 0,1
Підприємства побутового обслуговування	Робочих місць	Центр сільської первинної системи розселення Первинний центр Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, Міжрайонний центр	2-3 2-3 1-3 1,0
* Норми для критих басейнів (без * – відкритих)			

Примітки:[1)] Для дітей, які проживають у **сільських зонах** впливу цих центрів і не мають середніх шкіл. Транспортна доступність при цьому не повинна перевищувати 30 хв.

У дужках наведені норми на 1000 школярів.

ДОДАТОК Е.3
(довідковий)

ОРІЄНТОВАНІ НОРМИ РОЗРАХУНКУ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО КУРОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Установи та організації	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають
Лікувально-курортні		
Курортні поліклініки	Відвідувань за зміну	200
Водолікарні	1 ванна	30
Грязелікарні	1 кушетка	25
Лікувальні плавальні басейни	$м^2$ дзеркала води	120
Культурно-видовищні та дозвіллєві		
Кінотеатри	1 місце	80
Клуби центри культури та дозвілля, у тому числі: універсальні зали приміщення для гурткових занять	 Те саме Те саме	 150 10
Танцювальні зали	Те саме	50
Бібліотеки	1000 книжок	4
Відкриті кіно-естрадні майданчики	1 місце	120
Танцювальні майданчики	Те саме	70
Фізкультурно-спортивні		
Спортивні зали	$м^2$площі підлоги	80
Басейни криті	$м^2$дзеркала води	70
Басейни відкриті	Те саме	100
Комплекс майданчиків для дитячих ігор	га площі земельної ділянки	0,1
Комплекс майданчиків для спортивних ігор	Те саме	0,15

Примітка 1. Заклади спеціалізованого курортного обслуговування повинні задовольняти додаткові потреби тих, хто лікується і відпочиває в різних типах закладів за винятком санаторіїв і готелів з блоками лікувального призначення.

Примітка 2. Розрахунок підприємств і закладів торгівлі, харчування, побутового обслуговування, комунально-складських та інших об’єктів слід приймати за завданням на проектування, а за його відсутності – за загальними нормами додатка В відповідно до чисельності тимчасового населення (на 1000 осіб, що лікуються і відпочивають).

ДОДАТОК Е.4
(довідковий)

ПЛОЩІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
	Заклади освіти		
1.	Заклади дошкільної освіти	За місткості закладів дошкільної освіти загального розвитку і санаторного типу, $м^2$на 1 місце: до 40 місць – 50, але не менше 0,2 га; більше 40 до 80 місць – 45; більше 80 місць – 40. Взакладах дошкільноїосвітиспеціального типу – не менше 60 $м^2$на 1 місце.	Площі земельних ділянок можуть бути зменшені на 20% в умовах реконструкції та щільної забудови; на 15% – в разі розміщення на рельєфі із похилом більше 20%, на 10% –для закладів дошкільної освіти загального розвитку, вбудованих і вбудовано-прибудованих до житлових будинків.
2.	Заклади дошкільної освіти, об’єднані з закладом загальної середньої освіти	За місткості закладів дошкільної освіти, $м^2$ на одне місце: до 100 місць –32; більше 100 –28. За місткості закладів загальної середньої освіти1 ступеня (початкова школа), учнів: від 40 до 400 – 40 $м^2$ на учня.	Площі земельної ділянки можуть бути зменшені на 20% в умовах реконструкції та забудови що склалася; на 15% – в разі розміщення на рельєфі із ухилом більше 20%.

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
3.	Заклади загальної середньої освіти: (початкова школа); (гімназія, з підрозділом початковоїшколи); (ліцей, з підрозділом початкової та основної школи); (ліцей)	У сільських населених пунктах: на 4 класи – 0,25–0,5 га. У міських: на 12 класів – 1,4 га; на 16 класів – 1,8 га. У сільських населених пунктах: на 9 кл. – 1,6 га. У міських: на 18 кл. – 1,9 га, на 27 кл. – 2,4 га, на 36 кл. – 2,6 га. У сільських населених пунктах : на 12 кл. – 2,0 га, на 24 кл. – 2,6 га. У міських населених пунктах: на 24 кл. – 2,0 га, на 33-36 кл. – 2,5-2,6 га. на 12 кл. – 1,4 га, на 18 кл. – 1,9 га, на 27 кл. – 2,4 га, на 36 кл. – 2.6 га.	Площі земельних ділянок закладів загальної середньої освіти можуть бути: зменшені на 20% – в умовах реконструкції; на 15% в разі розміщення на рельєфі із похилом більше 20%; збільшені на 30% – у сільських населених пунктах , якщо для організації навчально-дослідної роботи не передбачені спеціальні ділянки на землях агро-підприємств. Спортивна зона школи може бути об'єднана з фізкультурно-оздоровчим комплексом житлового кварталу, мікрорайону, громадського центру села.
4.	Заклади загальної середньої освіти, об'єднані з іншими закладами освіти (професійної(професійно-технічної) абофахової передвищої освіти	на 24+24 кл. – 2,8 га, на 24+36 кл. –3,2 га, на 36+36 кл. – 3,8 га.	За місткості комплексів: більше 1500 до 2000 – 17 $м^2$ на 1 учня ; більше 2000 – 16 $м^2$ на 1 учня .
5.	Закладиосвіти (спеціалізовані, спеціальні, санаторні, навчально-реабілітаційні центри, які мають у складіструктурні підрозділи: (інтернати,пансіонати)	Кількістьучнів: більше 200 до 300 – 70 $м^2$на 1 учня; більше 300 до 500 – 65 $м^2$; понад 500 і більше – 45 $м^2$. За місткості школи-інтернату спеціального типу до 180 учнів – не менше 140 $м^2$ на 1 учня, більше 180 уч. – 120 $м^2$.	У випадку розміщення на земельній ділянці будинку школи-інтернату спального корпусу площу земельної ділянки треба збільшувати на 0,2 га.
6.	Міжшкільні ресурсні центри	Розміри земельних ділянок рекомендується приймати не менше 2 га (у випадку влаштування автополігону або автотрактородрому – 3 га).	За завданням на проектування
7.	Заклади позашкільної освіти	За завданням на проектування	

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
8.	Заклади професійної (професійно-технічної) та фахової перед вищої освіти (коледжі, технікуми)	За місткості ПТУ і закладу фахової перед вищої освіти ї, учнів (студентів): до 300 –75 м^2 на 1 уч.(ст.); більше 300 до 900 – – 50-60 м^2; більше 900 до 1600 – – 30-40 м^2	Площі земельних ділянок можуть бути зменшені: в умовах реконструкції на 30% – для закладів освітигуманітарного профілю; збільшені на 50% – для закладів сільськогосподарського профілю, які розміщуються у сільських населених пунктах. У випадку кооперування закладів і створення центрів професійної освіти розміри земельних ділянок рекомендується зменшувати залежно від місткості таких центрів, учнів (студентів): від 1500 до 2000 – на 10%; більше 2000 до 3000 – на 20%; понад 3000 – на 30%. Параметри житлової зони, навчальних і допо-міжних господарств, полігонів і автотракторо-дромів до вказаних розмірів не входять.
9.	Заклади вищої освіти (університети, академії, інститути)	Зони закладів вищої освіти (ЗВО), га на 1 тис. студентів: навчальна зона: університети, ЗВО, технічні – 4-7; сільськогосподарські ЗВО – 5-7; медичні, фармацевтичні – 3-5; економічні, педагогічні, культури, мистецтва, архітектури – 2-4; інститути підвищення кваліфікації і заочні ЗВО – відповідно до їх профілю з коефіцієнтом 0,5;спеціалізована зона – за завданням на проектування; спортивна зона – 1-2; зона студентських гуртожитків – 1,5-3.	Площа земельної ділянки закладу вищої освіти може бути зменшена в умовах реконструкції. В разі кооперованого розміщення декількох ЗВО на одній ділянці сумарну територію земельних ділянок цих закладів рекомендується скорочувати на 20%.

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
		ЗВО фізичної культури проектуються за завданням на проектування.	
Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, оздоровчі, відпочинку та туризму			
10.	Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри тощо)	За завданням на проектування 0,1 га на 100 відвідувань за зміну, але не менше 0,3 га	Можуть розмішуватися у приміщеннях, вбудованих в об’єкти іншого призначення.
11.	Заклади третинної медичної допомоги (спеціалізовані полі-клініки та диспансери, лікарні тощо)	За завданням на проектування	
12.	Фельдшерсько-акушерський або фельдшерські пункти	0,2 га – з квартирою фельдшера; 0,05 га – без квартири	

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
13.	Стаціонари усіх типів (в тому числі пологові будинки) для дорослих і дітей, хосписи	За потужності стаціонарів, ліжок: до 50 – 300 м^{2}на 1 ліжко; більше 50 до 100 – 300 -200 м^2 м; більше 100 до 200 – 200-140 м^2; більше 200 до 400 – 140-100 м^2; більше 400 до 800 – 100-80 м^2; більше 800 до 1000 – 80-60 м^2; понад 1000 – 60 м^2.	При розміщенні двох і більше стаціонарів на одній земельній ділянці загальну площу треба приймати за нормою сумарної місткості стаціонарів. В умовах реконструкції у крупних і найкрупніших містах земельні ділянки лікарень допускається зменшувати на 25%. Розміри земельних ділянок лікарень, які розміщуються у приміській зоні, необхідно збільшувати: інфекційних та онкологічних – на 15%; туберкульозних і психіатричних – на 25%; відновлювального лікування для дорослих – на 20%, для дітей – на 40%. Площу земельної ділянки пологових будинків треба приймати за нормативами стаціонарів з коефіцієнтом 0,7.
14.	Станції (підстанції) екстреної (швидкої) медичної допомоги	0,05-0,07 на 1 автомобіль, але не менше 0,1 га	
15.	Медико-профілактичні заклади	За завданням на проектування (до 1-1,5 га)	
16.	Аптеки груп: I-II, III-V, V-VI	 0,3 га або вбудовані; 0,25 га або вбудовані; 0,2 га або вбудовані	
17.	Територіальні центри соціального обслуговування людей похилого віку та людей з інвалідністю типів: I тип (постійного і тимчасового проживання людей похилого віку та людей з інвалідністю), II тип (денного перебування людей з	 За завданням на проектування При місткості інтернатів: до 50 місць – 150 м^2 на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 м^2;	

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
	інвалідністю), III тип (денного перебування людей з інвалідністю при існуючому будинку-інтернаті)	більше 75 – 100 м^2. При місткості інтернатів: до 50 місць – 150 м^2 на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 м^2; більше 75 – 80 м^2.	Розрахунковий показник площі земельної ділянки територіальних центрів III типу визначається як сума площі ділянки будинку-інтернату і центру.
18	Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 м^2 на 1 місце; більше 50 до 100 – 175 м^2; більше 100 до 200 – 125 м^2; більше 200 до 300 – 100 м^2	Площу земельних ділянок будинків-інтернатів, які розміщуються поблизу парків і лісопарків, дозволяється зменшувати, але не більше ніж на 20%.
19.	Будинки-інтернати для дорослих людей з інвалідністю - (з 18 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 м^2 на 1 місце; більше 50 до 100 – 175 м^2; більше 100 до 200 – 125 м^2	Те саме
20	Психоневрологічні інтернати	За місткості до 20 місць – 125 м^2 на 1 місце; більше 200 до 400 – 100 м^2; більше 400 до 600 – 80 м^2	- « -
21	Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини, для дітей-сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки-інтернати для дітейз інвалідністю з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	За завданням на проектування	
22	Центри зайнятості населення базового рівня	За завданням на проектування	
23	Санаторії (за виключенням туберкульозних)	125м^2 на 1 місце	
24	Санаторії для батьків з дітьми і дитячі санаторії	145 м^2 на 1 місце	

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
	(за виключенням туберкульозних)		
25	Будинки відпочинку (пансіонати)	120 м^2 на 1 місце	
26	Будинки відпочинку (пансіонати) для сімей з дітьми	140 м^2 на 1 місце	
27	Бази відпочинку підприємств та організацій, молодіжні табори	140 м^2 на 1 місце	
28	Туристичні бази	65 м^{2}на 1 місце	
29	Туристичні бази для сімей з дітьми	75 м^{2}на 1 місце	
30.	Курортні і туристичні готелі: з приоб'єктними блоками спецпризначення; вищих категорій (*****, ****) нижчих категорій(***, ** та *)	65 м^2 на 1 місце 55 м^{2}на 1 місце 30м^{2}на 1 місце	
31	Оздоровчі табори	150 м^{2}на 1 місце	
32	Мотелі	75 м^{2}на 1 місце	
33	Кемпінги	135 м^{2}на 1 місце	
34.	Туристичні притулки	35 м^{2}на 1 місце	
35	Хостели	6-10 м^2 на 1 місце	
36	Індивідуальні засоби розміщення	15 м^2 на 1 місце	
Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди			
37.	Територія спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд (комплексів), у тому числі: повсякденне обслуговування – споруди, наближені до житла (фізкультурно-спортивні клуби); періодичне обслуговування	0,7 на 1 тис. осіб (0,6 - для найбільших міст) 0,6-0,9 м^2 на 1 люд. 0,3-0,5 м^2 на 1 люд.	Фізкультурно-оздоровчі споруди мережі загальногокористування доцільно об'єднувати із фізкультурно-спортивними об'єктами закладів загальної середньої освіти та інших закладів освіти, закладів відпочинку й культури з можливим скороченням території.
38	Територія відкритих площинних споруд у	0,05-0,07 га на 1 тис. осіб	

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
	житловому кварталі, мікрорайоні		
Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллєві			
39	Клубні заклади, центри культури і дозвілля	За завданням на проектування	
40	Масові бібліотеки	Те саме	
41.	Кінотеатри	- « -	
42	Театри	- « -	
43	Концертні зали	За завданням на проектування	
44	Цирки	Те саме	
45	Культові споруди	- « -	
Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) та побутового обслуго обслуговування			
46	Магазини	Підприємства торгівлі, м^2 торговельної площі на100 м^2 торговельної площі: до 250 – 0,08 га; більше 250 до 650 – 0,08- 0,06 га; більше 650 до 1500 – 0,06-0,04 га; більше 1500 до 3500 – 0,04-0,02 га; понад 3500 – 0,02 га.	
47.	Торговельні центри: місцевого значення крупних, великих та середніх міст малих міст і сільських населених пунктів	З кількістю обслуговуваного населення, тис. осіб, на об'єкт: з 4 до 6 – 0,4-0,6 га; більше 6 до 10 – 0,.6-0,8 га; більше 10 до 15 – 0,8-1,1 га; більше 15 до 20 – 1,1-1,3 га. З кількістю обслуговуваного населення, тис. осіб, на об'єкт: до 1 – 0,1-0,2; більше 1 до 3 – 0,2-0,4 га; більше 3 до 4 – 0,4-0,6 га; більше 4 до 6 – 0,6-1,0 га; більше 7-10 – 1,0-1,2 га	
48	Ринкові комплекси	Від 7 до 14 м^2 на 1 м^2 торговельної площі ринкового комплексу залежно від місткості: 14 м^2 - за торговельної площі до 600 м^2;	Для ринкового ком-плексу на 1 торговельне місце треба приймати 6 м^2 торговельної площі

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
		7 м^2 – більше 3000 м^2	
49	Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства)	За кількості місць на 100 місць: до 50 – 0,2-0,25 га; більше 50 до 150 – – 0,2-0,15га; більше 150 – 0,1 га	
50.	Майстерні побутового обслуговування	25-30 м^2 на 1 роб. місце	
51	Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень	0,5-1,2 га	
Організації та установи управління, кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку			
52	Організації та установи управління, центри адміністративних послуг	Залежно від поверховості будинку, м^2 на 1 співробітника: 44-18,5 за поверховості 3-5; 13,5-11 за поверховості 9-12; 10,5 за поверховості 16 і більше. Обласних, міських, районних держадміністрацій і Рад народних депутатів, м^2 на1 співробітника: 54-30 за поверховості 3-5; 13-12 за поверховості 9-12; 11 за поверховості 16 і більше. Селищних і сільських Рад, м^2 на 1 співробітника: 60-40 за поверховості 2-3.	
53	Відділення і філії банківських установу населених пунктах: міських сільських	 0,5 га – на 3 операційні місця; 0,4 га - на 20 операційних місць	
54	Районні (міські) суди	0,15 га на об'єкт, коли 1 суддя; 0,4 га на об'єкт, коли 5 суддів; 0,3 га на об'єкт, коли 10 членів суду; 0,5 га, коли 25 членів суду	
55	Обласні суди	Те саме	
56	Юридичні консультації	За завданням на проектування	Можуть бути вбудовані
57	Нотаріальна контора	Те саме	Те саме
58	Відділення поліції	- « -	- « -
59	Опорний пункт охорони порядку	Вбудований	

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
Установи житлово-комунального господарства			
60	Житлово-експлуатаційні організації житлового району	1 га на об'єкт	
61.	Житлово-експлуатаційні організації	0,3 га на об'єкт	
62.	Пункт приймання вторинної сировини	0,12-0,15 га на об'єкт	
63	Пожежно-рятувальні підрозділи за кількості жителів міста або іншого населеного пункту:		Див. 15.1.2-15.1.3 цих Норм і ДСТУ 8767: 2018 «Пожежно-рятувальні частини. Вимоги до дислокації та району виїзду, комплектування пожежними автомобілями та проектування
	до 1 тис. осіб	0,3-0,6 га на об'єкт	
	більше 1 до 7 тис. осіб	0,3-0,6 га на об'єкт	
	більше 8 до 20 тис. осіб	0,6-1,0 га на об'єкт	
	більше 21 до 50 тис. осіб	0,8-1,2 га на об'єкт	
	більше 51 до 100 тис. осіб	0,9-1,75 га на об'єкт	
	більше 101 до 200 тис. осіб	0,9-1,75 га на об'єкт	
	більше 201 до 500 тис. осіб	0,9-2,2 га на об'єкт	
	більше 501 до 1000 тис. осіб		
	більше 1001 до 2000 тис. осіб		
	понад 2001 тис. осіб і більше		
	більше 201 до 500 тис. осіб		
64.	Готелі	За кількості місць готелів на 1 місце: від 25 до 100 – 55 $м^2$; більше 100 до 500 – 30 $м^2$; більше 500 до 1000 – 20$м^2$; більше 1000 до 2000 – 15 $м^2$	У сейсмічних районах розмір земельних ділянок треба збільшувати до 10% (за умови зменшення поверховості до 4-х поверхів)
65	Громадські вбиральні	За завдання на проектування (у тому числі вбудовані)	
66	Бюро похоронного обслуговування	За завданням на проектування	
67.	Будинок траурних обрядів	За завданням на проектування	
68.	Кладовище традиційного поховання, у тому числі: у міських населених пунктах у сільських населених пунктах	0,24 га на 1 тис. осіб 0,1 га на 1 тис. осіб	Площі земельних ділянок, які відводяться для поховання, допускається уточнювати залежно від співвідношення

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
			кладовищ традиційного поховання і кладовищ для поховання після кремації, які встановлюються за місцевими умовами
69	Крематорій з кладовищем урнових поховань	За завданням на проектування	

ДОДАТОК Е.5
(обов'язковий)

ВЕЛИЧИНА МАКСИМАЛЬНО ДОПУСТИМИХ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

Установи та організації громадського обслуговування	**Радіус обслуговування, м**
Заклади дошкільної освіти*:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, з одно- і двоповерховою забудовою	500
Заклади загальної середньої освіти *	Початкова школа, гімназія До 800 ; до 2000
Заклади дошкільної освіти, об'єднані з початковою школою:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, за одно-, двоповерхової забудови	500
Заклади позашкільної освіти житлових районів	750-1500
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять та дозвілля**	500
Приміщення, будинки для творчості і спорту учнів у житлових районах	1500
Культурно-видовищні центри житлових районів	1500
Фізкультурно-спортивні центри житлових районів	1500
Поліклініки та їх філіали у містах***	1000
Роздавальні пункти молочної кухні	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Аптеки у містах	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) і побутового обслуговування місцевого значення:	
у містах за забудови багатоповерхової	500
те саме, одно-, двоповерхової забудови	800
у сільських населених пунктах	2000
Відділення зв'язку та філії банківських установ	500

* Вказаний радіус обслуговування не поширюється на спеціалізовані, спеціальні й санаторні заклади дошкільної та загальної середньої освіти, навчально-реабілатаційні центри. Маршрути підходів учнів до закладів загальної середньої освіти з початковими класами не повинні перетинати проїзну частину магістральних вулиць в одному рівні з транспортом.
У сільській місцевості радіус пішохідної доступності початкових шкіл не повинен перевищувати 2 км і не більше 15 хв. в один бік при транспортному забезпеченні учнів. Максимальний радіус обслуговування учнів гімназій, ліцеїв слід приймати не більше 15 км.
Заклади дошкільної освіти розміщуються у сільських населених пунктах, де є 15 і більше дітей дошкільного віку. Для обслуговування сіл з меншою кількістю дітей організовується підвезення дітей спеціальним транспортом до найближчих більш великих сіл. У сільській місцевості радіус пішоходно-транспортної доступності закладів дошкільної лосвіти не повинен перевищувати 15 хвилин.
** Доступність фізкультурно-спортивних споруд міського значення не повинна перевищувати 30 хв.
*** Доступність центрів первинної медичної допомоги, амбулаторій, фельдшерсько-акушерських пунктів і аптек у сільській місцевості приймається у межах 30 хв. (з використанням транспорту).

ДОДАТОК Е.6
(довідковий)

ЗМЕНШЕННЯ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАЛЕЖНО ВІД УХИЛУ МІСЦЕВОСТІ

Похил, %	**Зміна радіусів пішохідної доступності до різних об'єктів залежно від ухилу місцевості, м**				
0-5	300	500	750	1000	1500
10	200-250	400	550-600	750-800	1100-1200
20	150-180	250-300	400-450	500-600	800-900

ДОДАТОК Ж.1
(обов'язковий)

КЛАСИФІКАЦІЯ ВУЛИЦЬ І ДОРІГ

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Автомобільні дороги загального користування (згідно ЗУ «Про автомобільні дороги»)	
Дороги та вулиці міських населених пунктів	
Магістральні дороги:	
Безперервного руху	Швидкісний транспортний зв'язок між містом-центром, територіями і населеними пунктами системи розселення та регіону, віддаленими промисловими та планувальними районами в найкрупніших, крупних і великих містах, виходи на зовнішні автомобільні дороги I-II категорій або їх продовження, до аеропортів, крупних зон масового відпочинку. Перетин з магістральними вулицями і дорогами на різних рівнях. Каркас планувальної структури території та населених пунктів системи розселення
Регульованого руху	Транспортний зв'язок між віддаленими промисловими та планувальними (сельбищними) районами найкрупніших, крупних і великих міст, на окремих напрямках і ділянках переважно вантажного руху, що здійснюється поза житловою забудовою, виходи на зовнішні автомобільні дороги, а також магістралі, що з'єднують ці виходи. Перетин з вулицями та дорогами в одному та на різних рівнях. Планувальні осі розвитку системи розселення
Магістральні вулиці: Загальноміського значення:	
Безперервного руху	Транспортний зв'язок між житловими, промислово-складськими районами, загальноміським та районними громадськими центрами в найкрупніших, крупних і великих містах, а також з іншими магістральними вулицями, міськими і зовнішніми автомобільними дорогами. Забезпечення руху транспорту за основними напрямками на різних рівнях. Композиційно-планувальний каркас міста –центра системи розселення
Регульованого руху	Транспортний зв'язок між житловими, промислово-складськими районами та центром міста, центрами планувальних районів, дублери радіальних, хордових і кільцевих магістралей, виходи на магістральні вулиці та зовнішні автомобільні дороги. Перетин з магістральними вулицями і дорогами в одному рівні. Разом з магістралями безперервного руху планувальні осі (каркас) міста

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Районного значення	Транспортний (переважно громадський пасажирський) і пішохідний зв'язки між житловими, житловими і промисловими районами та в їх межах, між громадськими центрами, виходи на інші магістральні вулиці. Перетини в одному рівні. Разом з вулицями загальноміського значення композиційні осі планувальних районів
Вулиці і дороги місцевого значення:	
вулиці в житловій забудові (житлові вулиці)	Транспортний (без пропуску вантажного та громадського пасажирського транспорту) і пішохідний зв'язки на території житлових районів (мікрорайонів), виходи на магістральні вулиці регульованого руху. Формують планувальну структуру сельбищних територій
вулиці та дороги в науково-виробничих, промислових і комунально-складських зонах (районах)	Транспортний зв'язок переважно легкового та вантажного транспорту в межах зон (районів), виходи на магістральні міські вулиці та дороги**.** Формують планувальну структуру зон(районів**)**
пішохідні вулиці та дороги	Пішохідний зв'язок з місцями прикладання праці, закладами та підприємствами обслуговування (у т.ч. в межах громадських центрів), місць відпочинку та зупинками громадського пасажирського транспорту
паркові дороги	Транспортний зв'язок у межах територій парків та лісопарків з переважним рухом легкових автомобілів (можливий рух велосипедів)
проїзди	Під'їзд транспортних засобів до житлових і громадських будинків, закладів, підприємств та інших об'єктів міської забудови в межах районів, мікрорайонів, кварталів
велосипедні доріжки	Проїзд на велосипедах по вільних від інших видів транспотного руху трасам до місць відпочинку, громадських центрів, а в крупніших і крупних містах-зв'зок у межах планувальних районів
Дороги та вулиці сільських населених пунктів	
Селищна дорога	Зв'язок сільського населеного пункту із зовнішніми автодорогами загальної мережі
Головна вулиця	Зв'язок житлових територій з громадським центром
Житлова вулиця (вулиця в житловій забудові):	Зв'язок внутрі шньожитлових територій з головною вулицею за напрямками з інтенсивним рухом
основна	Зв'язок між основними житловими вулицями
другорядна (провулок) Проїзд	Зв'язок житлових будинків, які розміщені в глибині квартала, з вулицею

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Дорога господарського призначення (скотопрогін)	Прогін власної худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянкок

Примітка 1.У центрах найкрупніших, крупних і великих міст на магістралях загальноміського та районного значення або їх ділянках, як правило, виділяється історично сформована головна вулиця та площа, на яких зосереджені адміністративні та громадські будинки, ділові, торгові та культурно-видовищні комплекси. У межах історичного ядра загальноміського центру серед таких вулиць та вулиць місцевого значення можуть виділятися пішохідно-транспортні вулиці з обмеженим вантажним рухом і пропуском тільки громадського транспорту та пішохідні вулиці і зони з чисто пішохідним рухом. На період проведення громадських заходів ці вулиці дублюються іншими вулицями і є основою архітектурно-планувальної організації загальноміського центру. З метою вилучення або скорочення обсягів руху наземного транспорту через територію історичного ядра загальноміського центру можливе влаштування навколо нього обхідних магістральних вулиць, розміщення переважно по периметру цього ядра стоянок автомобілів.

Примітка 2. Залежно від величини та функціонально- планувальної структури міст, обсягів та режимів руху зазначені основні категорії вулиць і доріг допускається доповнювати або приймати в неповному складі.

Примітка 3. У малих, середніх та великих містах, а також в умовах реконструкції та при організації одностороннього руху транспорту допускається використовувати параметри магістральних вулиць районного значення для проектування магістральних вулиць загальноміського значення.

Примітка 4. У найкрупніших, крупних і великих містах з вулиць загальноміського значення можуть виділятися ведучі в центр міста вулиці - проспекти, на яких зосереджені громадські будинки та лінії громадського пасажирського транспорту та забороняється рух вантажного транспорту і обмежуються стоянки легкових автопомобілів. Проспекти повинні дублюватися магістральними вулицями.

ДОДАТОК Ж.2
(довідковий)

РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ЗБЕРІГАННЯ ТА ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Об'єкти	Площа ділянки на об'єкт,га
Вантажне підприємство місткістю, автомобілів:	
100	2,0-2,5
200	3,0-3,5
300	4,0-4,5
500	6,0-6,5
Трамвайне депо місткістю, вагонів:	
без ремонтних майстерень-	
100	6,0-6,5
150	7,5-8,0
200	8,0-8,5
з ремонтними майстернями- 100	6,5-7,0
Тролейбусне депо місткістю,тролейбусів:	
без ремонтних майстерень-	
100	3,5-4,0
150	5,5-6,0
200	6,0-6,5
з ремонтними майстенями-100	5,0-5,5
Автобусний парк місткістю, автобусів:	
100	2,5-3,0
200	3,5-4,0
300	4,5-5,0
500	6,5-7,0
Таксомоторний парк, база прокату (багатоповерхові) місткістю, легкових автомобілів:	
100	0,5
300	1,2
500	1,6
800	2.1
1000	2,3
Гараж для зберігання легкових автомобілів місткістю 100 машино-місць:	
одноповерховий	0,30
двоповерховий	0,20
трьохповерховий	0,14
чотирьохповерховий	0,12
п´ятиповерховий	0,10
Наземна автостоянка місткістю 100 машино-місць (з урахуванням проїздів)	0,25
СТО легкових автомобілів з кількістю постів:	
10	1,0
15	1.5
25	2,0

40	3,5
АЗС з кількістю колонок:	
2	0,1
5	0,2
7	0,3
9	0,35
11	0,4
Примітка: В умовах реконструкції розміри земельних ділянок при відповідному обгрунтуванні допускається зменшувати, але не більше ніж на 20%.	

ДОДАТОК Ж.3
(обов'язковий)

ВІДСТАНІ ВІД АЗС ДО СПОРУД ТА ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

Інженерні мережі і споруди	**Відстані, м**
1. Залізниці загальної мережі (до підошви насипу або брівки виїмки на перегонах): а) неелектрифіковані -на перегонах -на роз´їздах -від станцій б) електрифіковані	 20 30 40 те саме, але не менше півтори висоти опори
2. Залізнична під'їздна колія підприємства	20
3. Залізничні переїзди	не менше 100
4. Мости, шляхопроводи	не менше 100
5.ТП,РП,РУ відкриті і закриті	За ПУЕ
6.Маршрути електрифіковного міського транспорту (до контактних проводів) -від АЗС типів А і Б -від малих АЗС типу В -від середніх АЗС типу В	 15, але не менше півтори висоти опори 25, але не менше півтори висоти опори 30, але не менше півтори висоти опори
7.Повітряні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не менше півтори висоти опори
8. Кабельні лінії еектропередачі	за ПУЕ, але не ближче 13м до вибухонебезпечних установок
9. Лінії зв'зку: -кабельні -повітряні	За ПУЕ 13 півтори висоти опори
10. Водоводи в сухих грунтах: -діаметром до 1000 мм -діаметром до 1000 мм - водоводи в мокрих грунтах незалежно від діаметра	 10 20 50
11. Водопровід і напірна каналізація	5
12. Самопливна каналізація	5
13. Теплові мережі: -від стінки каналу -від оболонки безканальної прокладки	 5 5
14. Магістральні газопроводи, продуктопроводи, нафтопроводи	Відповідно до вимог [107] в залежності від класу і діаметра
Примітка 1. Відстані від АЗС до інженерних мереж, зазначених у пунктах 11-14, визначають від стінки трубопровода до фундаментів наземних та стін підземних споруд АЗС.	

ДОДАТОК И.1
(обов'язковий)
ВІДСТАНІ ВІД НАЙБЛИЖЧИХ ПІДЗЕМНИХ ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

Інженерні мережі	Відстані, м, по горизонталі (у світлі) від підземних мереж до								
	фундаментів будинків і споруд	фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і електрозв'язку, залізниць	осі крайньої колії		бортового каменя вулиці, дороги (краю проїзної частини, укріпленої смуги узбіччя)	зовнішньої брівки кювету або підошви насипу дороги	фундаментів опор повітряних ліній електропередачі		
			залізниць колії 1520 мм, але не менше глибини траншеї до підошви насипу і брівки виїмки	залізниць колії 750 мм і трамвая			до 1 кВ зовнішнього освітлення контактної мережі трамваїв і тролейбусів	понад 1 кВ до 35 кВ	понад 35 кВ до 110 кВ і вище
Водопровід і напірна каналізація	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3
Самопливна каналізація (побутова і дощова)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Супутній дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-
Газопроводи горючих газів тиску, МПа:									
низького до 0,005	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
середнього понад 0,005 до 0,3	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
високого понад 0,3 до 0,6	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10
високого понад 0,6 до 1,2	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10
Теплові мережі:									

від зовнішньої стінки каналу, тунелю оболонки безканальної прокладки	Див.ДБН В.2.5-39	Див.ДБН В.2.5-39	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Кабелі силові всіх напруг і телекомунікаційні кабелі	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5*)	5*)	10*)
Комунікаційні тунелі	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3*)
Зовнішні пневмо-сміттєпроводи	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	3	5

ся тільки відстаней від силових кабелів.

відстаней можливе за умови виконання вимог п.п. 4.12-4.25 ДБН [81]

Примітка 1. Допускається передбачати прокладання підземних інженерних мереж у межах фундаментів опор і естакад трубопроводів, контактної мережі за умови вживання заходів, які виключають можливість пошкодження мереж при осіданні фундаментів, а також пошкодження фундаментів під час аварії на цих мережах. При розміщенні інженерних мереж, які слід прокладати із застосуванням будівельного водопониження, відстані їх до будинків і споруд слід встановлювати з урахуванням зони можливого порушення міцності ґрунтів основ.

Примітка 2. Відстані від кабелів силових напругою 110-220 кВ до фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і ліній електрозв'язку слід приймати 1,5 м.

Примітка 3. Відстані по горизонталі від обробок із чавунних тюбінгів, а також від обробок із залізобетону й бетону з обклеювальною гідроізоляцією підземних споруд метрополітену, розміщених на глибині не менше 20 м (від верху конструкції до поверхні землі), слід приймати до мереж водопроводу, каналізації, теплових мереж – 5 м, до кабелів напругою до 10 кВ – 1 м, а напругою понад 10 кВ – 3 м, при застосуванні обробок без обклеювальної гідроізоляції відстані від вказаних споруд – до 8 м, а до мереж каналізації – до 6 м.

Примітка 4. У зрошуваних районах при неосідальних ґрунтах відстань від підземних інженерних мереж до зрошувальних каналів слід приймати (до брівки каналів): 1м – від газопроводів низького і середнього тиску, а також від водопроводів, каналізації водостоків і трубопроводів горючих рідин; 2 м – від газопроводів високого тиску (до 0,6 МПа), теплопроводів, господарсько-побутової і дощової каналізації; 1,5 м – від силових кабелів і телекомунікаційних кабелів. Відстань від зрошувальних каналів вуличної мережі до фундаментів будинків і споруд – 5м.

Примітка 5. При укладанні мереж у захисних футлярах відстань між футляром та іншими мережами і спорудами визначається умовами провадження робіт.

Примітка 6. Відстані від газопроводів до бортового каменя, зовнішньої брівки кювету або підошви насипу доріг можуть бути змінені при погодженні з організаціями, які експлуатують газопроводи і автомобільні дороги.

ДОДАТОК И.2
(обов'язковий)

ВІДСТАНІ МІЖ СУСІДНІМИ ПІДЗЕМНИМИ ІНЖЕНЕРНИМИ МЕРЕЖАМИ

Інженерні мережі	**Відстань, м, по горизонталі (у світлі) до**												
				газопроводів тиску, МПа				**кабелів силових усіх напруг**	**телекомунікаційних кабелів**	**теплових мереж**		**Каналів тунелів**	**зовнішніх пневмо-сміттєпроводів**
	Водопроводу	**Каналізації побутової**	**Дренажу і дощової каналізації**	**низького 0,005**	**середнього понад 0,005 до 0,3**	**високого понад 0,3 до 0,6**	**високого понад 0,6 до 1,2**			**зовнішня стінка каналу тунелю**	**оболонка безканальної прокладки**		
Водопровід	див. прим. 1	див. прим. 2	1,5	1	1	1,5	2	0,5	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Каналізація побутова	див. прим. 2	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1	1
Дощова каналізація	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1	1
Газопроводи тиску:													
низького до 0,005	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
середнього понад 0,005 до 0,3	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
високого понад 0,03 до 0,6	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
високого понад 0,6 до 1,2	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
Телекомунікаційні кабелі	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1	1
Кабелі силові всіх напруг	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	0,1-0,5	0,5	2	2	2	1,5
Теплові мережі, зовнішня стінка каналу, тунелю	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1			2	1

Оболонка безканальної прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1			2	1
Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-	1
Зовнішні пневмо-сміттєпроводи	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	

Примітка 1. При паралельному прокладанні декількох ліній водопроводів відстань між ними слід приймати залежно від технічних та інженерно-геологічних умов відповідно до норм з водопостачання.

Примітка 2. Відстані від побутової каналізації до господарсько-питного водопроводу слід приймати: до водопроводу із залізобетонних труб – 5м; до водопроводу з чавунних труб діаметром до 200 мм – 1,5 м, діаметром понад 200 мм – 3 м; до водопроводу із пластмасових труб – 1,5 м. Відстань між мережами каналізації і виробничого водопроводу залежно від матеріалу і діаметра труб, а також від номенклатури і характеристики ґрунтів повинна бути 1,5 м.

Примітка 3. При паралельному прокладанні газопроводів для труб діаметром до 300 мм відстань між ними (у світлі) допускається приймати 0,4м і понад 300 мм – 0,5 м при спільному розміщенні в одній траншеї двох і більше газопроводів.

Примітка 4. У таблиці вказані відстані до сталевих газопроводів. Розміщення газопроводів із неметалевих труб слід передбачати відповідно до вимог [84].

ДОДАТОК И.3
(обов'язковий)

РОЗМІРИ САНІТАРНО-ЗАХИСНИХ ЗОН ВІД КАНАЛІЗАЦІЙНИХ ОЧИСНИХ СПОРУД І НАСОСНИХ СТАНЦІЙ

Споруди каналізації	**Санітарно-захисна зона, м, при розрахунковій продуктивності споруд, тис. м^3/добу**			
	до 0,2 включно	**понад 0,2 до 5 включно**	**понад 5 до 50 включно**	**понад 50 до 280 включно**
Споруди механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками, а також окремо розташовані мулові майданчики	150	200	400	500
Те саме, з термічною і/або механічною обробкою осадів у закритих приміщеннях	100	150	300	400
Поля фільтрації	200	300	500	-
Поля зрошення	150	200	400	-
Біологічні ставки	200	200	300	300
Споруди з циркуляційними окиснювальними каналами	150	-	-	-
Насосні станції, регулюючі резервуари закритого типу, локальні очисні споруди	15	20	20	30

Примітка 1. Санітарно-захисні зони від споруд механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками та від окремо розташованих мулових майданчиків при потужності більше 500 тис. м^3/добу приймають не менше ніж 1 км.

Примітка 2. У разі розташування житлової забудови з підвітряного боку по відношенню до очисних споруд вказані в таблиці розміри санітарно-захисної зони можна збільшувати, але не більше ніж у 2 рази, при сприятливій розі вітрів - зменшувати не більше ніж на 25 %.

Примітка 3.За відсутності мулових майданчиків на території очисних споруд потужністю понад 0,2 тис. м^3/добу розмір санітарно-захисної зони зменшують на 30 %.

Примітка 5.Санітарно-захисну зону від полів фільтрації площею до 0,5 га та споруд механічного і біологічного очищення на біофільтрах продуктивністю до 50 м^3/добу приймають 100 м.

Примітка 4. Санітарно-захисну зону від полів підземної фільтрації продуктивністю менше 15 м^3/добу слід приймати 15 м.

Примітка 5. При використанні фільтруючих траншей, фільтруючих колодязів, а також піщано-гравійних фільтрів в якості споруд доочищення після аераційних установок або септиків, які використовуються в якості основних очисних споруд стічних вод, санітарно-захисну зону приймають для:

- фільтруючих траншей і піщано-гравійних фільтрів - 25 м;
- фільтруючих колодязів - 8 м;
- септиків - 5 м;
- аераційних установок на повне окиснення з аеробною стабілізацією мулу продуктивністю до 700 м^3/добу - 50 м.

Примітка 6. Санітарно-захисну зону від очисних споруд поверхневих стічних вод відкритого типу з сельбищних територій, а також від окремо розташованих споруд глибокого доочищення біологічно очищених стічних вод приймають 100 м, від насосних станцій поверхневих вод - 15 м.

Примітка 7.Санітарно-захисну зону від зливних станцій приймають 300 м.

Примітка 8. Санітарно-захисні зони від шламонакопичувачів приймають залежно від складу і властивостей шламу згідно з вимогами [82].

ДОДАТОК К
(обов'язковий)

ПРОТИПОЖЕЖНІ ВІДСТАНІ МІЖ ВІДКРИТИМИ НАЗЕМНИМИ СКЛАДАМИ

Склади	Відстань від складів до будівель і споруд та між складами, м																			
	Будинки й споруди при ступені вогнестійкості			Склади																
				кам'яного вугілля		фрезерного торфу		кускового торфу		лісо-матеріалів (круглих і пиляних) та дров		тріски та тирси		легкозаймистих рідин			горючих рідин		
	I, II	III, IIIа, IIIб	IV, IVа, V	ємністю, т						ємністю, м^3									
				від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 5000	менш 1000	від 1000 до 2000	від 600 до 1000	менш 600	від 5000 до 100000	від 3000 до 5000	менш 300
1. Кам'яного вугілля, ємністю, т:																			
від 1000 до100 000	6	6	12	-*	-*	12	12	6	6	24	18	24	18	18	12	6	18	12	6
менш ніж 1000	Не нор-мується	6	12	-*	-*	12	12	6	6	24	18	24	18	18	12	6	12	6	6
2. Фрезерного торфу ємністю,т:																			
від 1000 до 10 000	24	30	36	12	12	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	42	36	30	42	36	30
менш ніж 1000	18	24	30	12	12	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	42	36	30	42	36	30
3. Кускового торфу ємністю, т:																			
від 1000 до 10 000	18	18	24	6	6	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	36	30	24	36	30	24
менш ніж 1000	12	15	18	6	6	-*	-*	-*	-*	42	36	42	36	36	30	24	36	30	24
4. Лісоматеріалів (круглих і пиляних) та дров ємністю, м^3:																			
від 1000 до 10 000	15	24	30	24	24	42	42	42	42	-*	-*	36	30	42	36	30	42	36	30
менш ніж 1000	12	15	18	18	18	36	36	36	36	-*	-*	36	30	36	30	24	36	30	24
5. Тріски та тирси																			

ємністю, $м^3$:																			
від 1000 до 5000	18	30	36	24	24	42	42	42	42	36	36	-*	-*	42	36	30	42	36	30
менш ніж 1000	15	18	24	18	18	36	36	36	36	30	24	-*	-*	36	30	24	36	30	24
6. Легкозаймистих рідин ємністю, $м^3$:																			
понад 1000 до 2000	30	30	36	18	18	42	42	36	36	42	36	42	36	-*	-*	-*	-*	-*	-*
від 600 до 1000	24	24	30	12	12	36	36	30	30	36	30	36	30	-*	-*	-*	-*	-*	-*
менш ніж 600	18	18	24	6	6	30	30	24	24	30	24	30	24	-*	-*	-*	-*	-*	-*
7. Горючих рідин ємністю, $м^3$:																			
понад 5000 до 10 000	30	30	36	18	18	42	42	36	36	42	36	42	36	-*	-*	-*	-*	-*	-*
від 3000 до 5000	24	24	30	12	12	36	36	30	30	36	30	36	30	-*	-*	-*	-*	-*	-*
менш ніж 3000	18	18	24	6	6	30	30	24	24	30	24	30	24	-*	-*	-*	-*	-*	-*

* Розміщення однакових матеріалів (у тому числі фрезерного і кускового торфу або легкозаймистих і горючих рідин) у двох або декількох складах не допускається.

Примітка 1. Для складів пиляних лісоматеріалів, а також для складів самозаймающогося вугілля при висоті штабеля більше 2,5 м відстані, зазначені в табл. 15.2.9 для будівель IV, IVa, V ступеня вогнестійкості, слід збільшувати на 25%.

Примітка 2. Відстані, зазначені в табл. 15.2.9, від складів торфу (фрезерного і кускового), лісоматеріалів, легкозаймистих і горючих рідин до будинків з виробництвами категорій А і Б, слід збільшувати на 25%.

Примітка 3. При спільному зберіганні легкозаймистих і горючих рідин наведена місткість складу не повинна перевищувати кількостей, зазначених у табл. 15.2.9, при цьому наведена місткість визначається з розрахунку, що 1 $м^3$ легкозаймистих рідин прирівнюється до 5 $м^3$ горючих, а 1 $м^3$ ємності наземного зберігання прирівнюється до 2 $м^3$ ємності підземного зберігання. При підземному зберіганні легкозаймистих або горючих рідин зазначені в табл. 15.2.9 ємності складів можуть бути збільшені в 2 рази, а відстані скорочені на 50%.

Примітка 4. Відстань від будинків не нормуються:

а) до складу кам'яного вугілля місткістю менш ніж 100 т;

б) до складів легкозаймистих або горючих рідин фактичної ємністю до 100 $м^3$ і до складів кам'яного вугілля або торфу (фрезерного або кускового) ємністю до 1000 т, якщо стіна будівлі, обернена в бік цих складів, протипожежна.

Примітка 5. Відстані, зазначені в табл. 15.2.9, слід визначати:

а) від складів кам'яного вугілля, торфу (кускового або фрезерного), лісоматеріалів і дров, тріски та тирси - від границі площ, призначених для розміщення (складування) зазначених матеріалів;

б) від складів легкозаймистих і горючих рідин – від стінок резервуарів, зливо-наливних пристроїв або границі площ, призначених для розміщення тари із зазначеними рідинами;

Примітка 6. Відстані від складів, зазначених у табл. 15.2.9, до відкритих майданчиків (рамп) для обладнання (готової продукції) у горючій тарі слід приймати по графі будівель і споруд IV, IVa, V ступеня вогнестійкості.

Примітка 7. Відстані від закритих складів легкозаймистих і горючих рідин до інших будівель і споруд слід приймати згідно з табл. 15.2.2.

ДОДАТОК Л
(довідковий)

ФОРМА ТАБЛИЦІ «ПЛАНУВАЛЬНО-ПРОСТОРОВІ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ»

Види територій	**Опис меж територій**	**Опис режимів використання територій**
Території окремих пам'яток, їх комплексів (ансамблів)		
Території пам’яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО		
Історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території		
Території музеїв просто неба		
Території меморіальних музеїв-садиб		
Охоронні зони окремих пам'яток культурної спадщини		
Комплексні охоронні зони		
Буферні зони пам'яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО		
Зони регулювання забудови		
Зони охоронюваного ландшафту		
Зони охорони археологічного культурного шару		
Зони історичних ареалів		

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Конституція України
2. Водний кодекс України
3. Земельний кодекс України
4. Кодекс України про надра
5. Кодекс цивільного захисту України
6. Повітряний кодекс України
7. Закон України «Про будівельні норми»
8. Закон України «Про основи містобудування»
9. Закон України «Про архітектурну діяльність»
10. Закон України «Про відходи»
11. Закон України «Про електроенергетику»
12. Закон України «Про землеустрій»
13. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»
14. Закон України «Про Генеральну схему планування території України»
15. Закон України «Про міжнародні договори України»
16. Закон України «Про охорону культурної спадщини»
17. Закон України «Про курорти»
18. Закон України «Про охорону археологічної спадщини»
19. Закон України «Про видобування і переробку уранових руд»
20. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо переведення садових і дачнихбудинків у жилі будинки та реєстрації в них місця проживання»
21. Закон України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»
22. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення»
23. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»
24. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»
25. Закон України «Про охорону атмосферного повітря»
26. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»
27. Закон України «Про природно-заповідний фонд України»
28. Закон України «Про транспорт»
29. Закон України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів»
30. Закон України «Про інноваційну діяльність»
31. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»
32. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1992 № 466 «Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання»
33. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05. 2011 № 599 «Про містобудівний кадастр»
34. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760 «Про затвердження Порядку визначення категорій пам’яток для занесення об’єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам’яток України»
35. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 318 «Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць»
36. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. N 733 "Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок"
37. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2013 №874 «Про затвердження

критеріїв утворення державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в адміністративно-територіальних одиницях та переліку суб'єктів господарювання, де утворюються такі підрозділи (частини)»
38. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.07.2006 №909 «Про затвердження Порядку визнання населеного місця історичним»
39. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 №209 «Про затвердження Правил охорони електричних мереж»
40. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 №1070 «Про затвердження Правил надання послуг з вивезення побутових відходів»
41. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 № 1747 «Правила охорони магістральних трубопроводів»
42. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 № 269 «Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення»
43. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 №2024 «Правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»
44. Наказ Міністерства охорони здоров'я від 24.03.2016 №234 «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів»
45. Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 30.07.2010 № 259 «Про затвердження Правил визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29 вересня 2010 за № 871/18166.
46. ДСП 173 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів»
47. ДСП 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»
48. ДСП 145 «Державні санітарні норми та правила утримання територій населених місць »
49. ДСН 239-96 «Державні санітарні норми і правила захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань»
50. ДСН 3.3.6.037-99 «Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку»
51. ДБН А.2.1-1-2014 Інженерні вишукування для будівництва
52. ДБН А.2.2-1-2003 «Склад та зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд»
53. ДБН А.2.2-3-2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво»
54. ДБН Б 1.1-5-2007 «Система містобудівної документації (СМБД). Частина друга. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації»
55. ДБН Б.1.1-5:2007 «Система містобудівної документації (СМБД). Перша частина. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) на особливий період у містобудівній документації»
56. ДБН Б.1.1-13:2012 «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях»
57. ДБН Б.1.1-14:2012 «Склад та зміст детального плану території»
58. ДБН Б.1.1-15:2012 Склад та зміст генерального плану населеного пункту
59. ДБН Б.1.1-22:2017 Склад та зміст плану зонування території (зонінг)
60.
61. ДБН Б.2.2-3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту»
62. ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій Благоустрій територій»
63. ДБН Б.2.3-18 «Трамвайні та тролейбусні лінії. Загальні вимоги до проектування»
64. ДБН В.1.1-7–2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва»

65. ДБН В.1.1-12:2014 Будівництво у сейсмічних районах України
66. ДБН В.1.1-25-2009 Інженерний захист територіїй та споруд від підтоплення та затоплення
67. ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»
68. ДБН В.1.2-4:2006 «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)»
69. ДБН В.1.2-14:2009 Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ
70. ДБН В.2.2-3:2018 Будинки і споруди. Заклади освіти
71. ДБН В.2.2-4-2018 «Будинки та споруди. Заклади дошкільної освіти»
72. ДБН В.2.2-9:2009 «Громадські будинки і споруди. Основні положення»
73. ДБН В.2.2-15-2005 Житлові будинки. Основні положення
74. ДБН В.2.2-17 «Будинки і споруди Доступність будинків і споруд для мало мобільних груп населення»
75. ДБН В.2.2-20:2008 «Готелі»
76. ДБН В.2.3-4-2015 «Споруди транспорту. Автомобільні дороги»
77. ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населенихпунктів»
78. ДБН В.2.3-7-2010 «Споруди транспорту Метрополітени»
79. ДБН В.2.3-15:2007 «Споруди транспорту Автостоянки і гаражі для легковихавтомобілів»
80. ДБН В.2.3-20-2008 «Споруди транспорту Мости та труби Виконання та приймання робіт»
81. ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів»
82. ДБН В.2.4-5:2012 «Хвостосховища і шламонакопичувачі»
83. ДБН В.2.5-16 «Визначення розмірів земельних ділянок для об’єктів електричних мереж»
84. ДБН В.2.5-20-2001 «Інженерне обладнання будинків і споруд Зовнішні мережі та споруди Газопостачання»
85. ДБН В.2.5-23-2010 «Проектування електрообладнання об’єктів цивільного призначення»
86. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення»
87. ДБН В.2.5-39-2008 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди «Теплові мережі»
88. ДБН В.2.5-41:2009 «Газопроводи з поліетиленових труб Частина І Проектування.Частина ІІ Будівництво»
89. ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація»
90. ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди»
91. ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди»
92. ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні»
93. ДБН В 2.6-14-97 «Конструкції будинків і споруд Покриття будинків і споруд (Том 1.2.3)»
94. ДБН В 2.6-31-2016 «Теплова ізоляція будівель»
95. ДСТУ Б А.2.2-7:2010-04-21 «Проектування Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів Основні положення»
96. ДСТУ-Н Б Б.2.2-7:2013 «Настанова з улаштування контейнерних майданчиків»
97. ДСТУ Б Б.2.2-10:2016 Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам’яток архітектури та містобудування
98. ДСТУ-Н Б Б.1.1-19:2013 «Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на мирний час»
99. ДСТУ-Н Б Б.1.1-20:2013 «Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на особливий період»
100. ДСТУ - Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»

101. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»
102. ДСТУ-Н Б В.2.2-27:2010 Настанова з розрахунку інсоляції об’єктів цивільного призначення
103. ДСТУ 8635:2016 Геліоенергетика. Площадки для фотоелектричних станцій.
104. ДСТУ 8767:2018 «Пожежно-рятувальні частини. Вимоги до дислокації та району виїзду, комплектування пожежними автомобілями тапроектування»
105. ГКД 341.003.003.003-2000 Вітроенергетика. Площадки для вітряних електростанцій. Вимоги щодо відбору.
106. ВБН В.2.2-58.1-94 «Проектування складів нафти і нафтопродуктів з тиском насичених парів не вище 93,3 кПа»
107. СНиП 2.05.06-85 «Магистральные трубопроводы» (Магістральні трубопроводи)
108. СНиП 2.05.08-85 Аэродромы
109. НПАОП 10.0-1.01-09 «Правила безпеки у вугільних шахтах»
110. СН 3077-84 «Санитарные нормы допустимого шума в помещениях жилых и общественных зданий на территории жилой застройки»(Санітарні норми допустимого шуму в приміщеннях житлових і громадських будинків на території житлової забудови)
111. НП 9-3-85 «Нормали планировочных элементов жилых и общественных зданий. Территории городских пожарных депо»
112. Правила устройства електроустановок (Правила улаштування електроустановок) (ПУЕ).
113 Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, 1972 р., ратифікована Указом Президії Верховної Ради України № 6673-XI від 04.10.1988.
114. Архітектура. Короткий словник-довідник . За заг. ред. А.П.Мардера.-К.: Будівельник, 1995.-335 с.:іл.

Ключові слова: адміністративно-територіальна одиниця, велосипедний рух, зелені насадження, зона охорони пам’ятки, зона регулювання забудови, документація з просторового планування, інженерні мережі, історична забудова, квартал, ландшафтні та рекреаційні території, мікрорайон, міський центр, мережа вулиць і доріг, населені пункти, об’єкт культурної спадщини, об’єкти громадського обслуговування, охорона довкілля, пішохідна зона, планувальна структура, приміська зона, природно-заповідний фонд, протипожежні відстані, санітарно-захисна зона, сільськогосподарські підприємства, система розселення, соціально-планувальна інфраструктура, територія, територіальна громада, транспортно-пересадочні вузли, червоні лінії, щільність населення.